

yeni demokrasi

Kasım 87 Sayı: 6 Yıl: 1

Aylık Siyasi Dergi

Fiyatı: 600 TL. (KDV Dahil)

12 EYLÜL DEMOKRASİSİ VE DEVİRİMCİ TAVİR

YENİ DEMOKRASİ DERGİSİNİ GÜÇLENDİRELİM!

Çeşitli milliyetlerden emekçi halkımızın bu zifiri karanlıktan kurtulması, ülkemizin emperyalist zinciri kırarak tam bağımsızlığa kavuşması, feodalizmi tasfiye etmesi ve toprak sorununu çözmesi, sömürüye, zulme son vermesi, ezilen milliyetlere tam hak eşitliğinin sağlanması ve sosyalizm yolunda ilerlenmesi doğrultusunda kendi çapında ve gücünde yayın hayatını sürdürmeye çalışan dergimize maddi ve manevi destek verelim. Okuyucularından ve halkından başka hiçbir güç ve kaynağı olmayan dergimizin, ülkemizin bu şartlarında yayın hayatını sürdürebilmesi, daha da gelişebilmesi için desteğe ihtiyacı vardır. Bu destek her şeyden önce devrimci bir görevdir. Engin bir duyarlılık ve sorumluluktur. Destek; maddi ve manevi çok yönlüdür. Abone bulmadan, dağıtımına yardımcı olmaya, ulaşılamayan alanlara ulaşabilmesi için bir telefona, mektuba, telgrafa; resim, karikatür, belge, arşiv vb. kaynağa; ekonomik ve maddi katkı, gönüllü muhabir, ücra bir köşedeki olayın nedenini, gelişimini, sonucunu içeren yazılı-sözlü bilgiye kadar geniş kapsamlıdır. Unutulmamalıdır ki bu destek; dergimizin gelişmesi, güçlenmesi ve bulunduğu mevziden daha da ileri fırlayıp güçlü, gür halkın devrimci sesi olabilmesi için verilecek her yönlü desteğin önemli bir değeri vardır. Küçük küçük ırmakların birleşerek coşkun akan büyük bir nehir olması gibi, bu desteklerin de küçük küçük nehirlere misali, bir yerde toplanmasıyla büyük bir nehir olacağı kavranmalı ve böylesi devrimci bir görevi yerine getirmeliyiz

Yeni Demokrasi

Hesap No: A.H. Kırım T.İş Bankası Türbe Şubesi No: 30420/4364

Yurtdışı Hesap No: A.H. Kırım Akbank Bahçelievler Şubesi Döviz Tevdiat Hesabı No: 210237-4

yeni öncü

AYLIK SOSYALİST DERGİ

- ★ Sömürgecilik üzerine
- ★ Dil sorunu ve "demokrat" Ecevit
- ★ Didar Şensoy' u uğurlarken
- ★ İran "Devrimi" nin gerçeği
- ★ Bülent Uluer' le söyleşi
- ★ Sosyalist Demokrasi üzerine
Ertuğrul Kürkçü-Orhan Dilber
- ★ Erken Seçim ve Görevlerimiz

EKİM SAYISI Bayilerde ve Kitapçılarda

İÇİNDEKİLER

Başyazı	3
12 Eylül Demokrasisi ve	
Devrimci Tavrı	6
29 Kasım Erken Seçimlerinde,	
Sınıf Bilinçli Proletaryanın	
ve Devrimcilerin Taktiği	
Ne Olmalıdır?	15
SHP Neden Desteklenmez ...	19
Türkiye'den Haberler	22
Kitle Örgütleri Hakkında	
Bilimsel Öğretiyi Doğru	
Kavrayalım	30
"Tehlikeli" Kürtlerin İttihat	
ve Terakki Tarafından Batıya	
Sürülmesi	37
Acının Çelikleştiği Zindan	
Güllerinin Yaşanmış Bir	
"Öykü"sü	39
5 No'lu Zindan Gerçeği	49
Yaşayanlar Anlatıyor	55
Demirtaş Ceyhan ile Söyleşi .	56
Bir Yasalci ile Tasfiyecilik	
Karşılı Arasında Konuşma ...	60
Maddecî Düşünce Üstüne	
Bir Tekrar	65
İç Borçlanma Çıkmazı	66
Komma Komünistiki Angenisi,	
Merkez Komitesi Sözcüsü ile	
Söyleşi	69
Irak Kürdistan Ulusal	
Güçlerinin Ortak Bildirisi ve	
Saddam'ın "Süper" Valisi ...	71
Çiang Çing'e Selam	74
On Yıllık Fırtınalı İlerleyiş ...	75
Devrimi Proletarya Diktatörlüğü	
Altında Devam Ettirmek	83
Ah Peru, Derin İrmaklar	
Ülkesi	87
Aydınlar ve Proletarya	
Üzerine	91

Bugün devlet kademesinde su başlarını tutan hakim sınıf kliğinin, referandumun akabinde alal acele aldığı erken seçim kararı, hakim sınıfların iktidarda olmayan diğer kesimleri tarafından ne oluyor, neler oluyor, oyuna geliyoruz feryadı figanları ile itirazlara ve aralarındaki çelişkilerin daha da keskinleşmesine yol açtı. "Yüce" meclisin kapısından üzgün ve küskün dönen sözde milletvekilleri, kendi partilerini zorlamaya ve istifa ile tehdit etmeye başladılar. Durumun vahametini kavrayan hakim sınıf partileri de Özal-Evren kliğini seçimleri boykot tehditiyle geriletmeyi, en azından tarihinde anlaşmaya oturmayı önerdiler. Buna da yanaşmayan Özal klığı, SHP'nin seçim kanununda bulduğu açığı Anayasa Mahkemesi'ne götürmesiyle işler "yüce" divanın kararına kalmıştı. Hukuki açıdan 8. maddede problemler görerek iptal eden Anayasa Mahkemesi, önseçimsiz bir genel seçim olamayacağı sonucuna varıyordu. Bu durumda hâlâ Özal klığı "gelmezlerse bizde tek başımıza seçime gideriz" dayatmasında diretmezdi. Çünkü seçimlere gölge düşmüştü ve bu omo ile temizlenmeli idi. Atağa geçen Özal klığı meclisi toplayıp seçim tarihini 29 Kasım'a kaydırmıştı. Özünde bu tarihte de tamamen hem fikir olmayan hakim sınıf kıklarının daha başka çıkış yolları da kalmamıştı. Artık bir an evvel listelerdeki pürüzleri gidermek, küskünleri geri getirmek ve millete koşmak gerekli idi. Ne de susamışlardı onbinlerin "başka büyük yok", "başbakan..." vb. haykırışlarına... Umut olarak görülen bu insanlar omuzlarda taşınmaktan pek hoşlanırlardı. Lakin görüldüğü kadar da cahil değildi bu insanlar, istekti, umuttu, safca kandırılmaktaydılar. Aslında kendi hayatlarında görüyorlardı bu insanların umut olmadıklarını lakin, alternatifleri de yoktu bugün için...

Durum buyken biz de geçen sayımızda okuyucularımıza seçimlerle ilgili bir özel sayı çıkaracağımızı duyurmuştuk. Seçimlerin ertelenmesinden sonra bizde "rahatlar" gibi olduk ve seçimlere ilişkin tavrımızı genel sayımızda yayınlamanın daha doğru olacağına karar verdik. Çünkü ek masraf bizlerin belini daha da bükecekti. Üstelik seçimlere ilişkin tavrımız yine de seçimlerden 1 ay gibi bir süre önceye tekbül ediyordu ve yeni gelişmelerinde gerisinde kalmamalıydı.

Bu sayımızda genişçe seçimlere ilişkin tavrımız, hakim sınıf partilerinin durumları ve bunlara karşı tavrı, aydınlarımızın ve sosyalistlerimizin tavrılarına ilişkin genişçe yer ayırdık. Kısa haberlerden sonra Kitle örgütleri hakkında bilimsel öğretinin daha iyi kavranabilmesi için teorik bir yazıyı bulabilirdiniz. Cezaevlerinde yaşanan, geçmişte yaşanmış ve önümüzdeki uzun bir dönemde yaşanacak olan sınıf mücadelesi gerçekliğini ve bu gerçekliğin hangi boyutlarda olduğunu tecrübelerle birlikte incelemeye devam ediyoruz. Yine "sosyalist" partilerimizin anlaşmalarını mahkûm eden Lenin'in Tasfiyecilik Üzerine adlı yapıtından aldığımız bir bölümü aynen yayınıyoruz. Yunanistan Yeniden Doğuş Partisi Merkez Komitesi sözcüsü Lucas ve Demirtaş Ceyhan ile söyleşileri bu sayımızda bulabilirsiniz. Irak Kürdistan Ulusal Güçlerinin Ortak Bildirileri ve Saddam'ın politikası ve bugün salvo ateşleri arasında topa tutulan yiğit devrimci, Mao'nun karısı Çiang Çing'i selamlıyor, Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin tecrübelerini yansıtan yazıları yayınıyoruz. Peru'nun sanatsal ve kültürel özelliklerini inceleyen Haydar Teber'in, Aydınlar ve Proletarya üzerine George Thomson'un yazısını yayınıyoruz.

Ve merhaba yeni bir ay diyoruz. Merhaba Kasım ayı. Merhaba toprağa düşen tohum, aydınlığa gebe karanlık ve toprağı işleyen, yaratan, var eden eller. Merhaba özgürlüğüm, sevdam ve bilcümle zindan güllerim. Ve merhaba yeniden doğacak olan güne ve bu günler için mücadele eden insanlara...

YENİ DEMOKRASİ

Sahibi:

Ahmet H. Kırım

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Sevim Karakuş

Yönetim Yeri:

Ankara Cad. 107/89

Cağaloğlu-İstanbul

Tel: 519 44 73

Dizgi:

Maraton Dizgievi

Dağıtım:

Hürriyet Holding A.Ş.

Baskı:

Kurtiş Ofset

Hesap No:

A.H.Kırım

T.İş Bankası Türbe Şubesi

No: 30420/4364

Yurtdışı Hesap No:

A.H.Kırım

Akbank Bahçelievler Şubesi

Döviz Tevdiat Hesabı

No: 210237/4

İlan Koşulları:

Arka Kapak : 250.000

Kapak İçi : 200.000

Tam Sayfa : 160.000

1/2 Sayfa : 80.000

1/4 Sayfa : 40.000

Abone Koşulları:

6 Aylık : 3600 TL

1 Yıllık : 7200 TL

Yurtdışı Abone Koşulları:

6 Aylık 24 DM-12 \$

1 Yıllık 48 DM-24 \$

DÜŞÜNGEN

YAZAN VE ÇİZEN: RAIFZOR

REFERANDUMDAN ÖNCE DÖRT SINASI PARTİ LİDERİNİN SİYASET YAPMALARINI, BİLİYORSUNUZ YASAKTIĞI ONLAR DA BU YASAĞA (YALAN SÖYLEMEK GEREKİRSE) BU YASAĞA UYUYORLAR. KİŞİHON'UN TAVUK KÜMESİNDE TILKI ROMANINDAKİ DOLNİKERTİ BİLİR MİSİNİZ? DÖRT ŞHŞİMİZ ÜLKEYİ KİMYON KÖYE - CEVİRİYORLAR MI DERSİNİZ? referandumdan önce... referandumdan sonra... referandumdan önce... referandumdan sonra (işin doğrusu) simdi de seçildim önce...

REFERANDUMDA KIL PAYI 'EVET, ÇIKARAK HİÇBİR SEYİ DEĞİŞTİREMEDİ. ÜÇ-BES KİŞİNİN YASAKLARI(?) KALKTI. KALKTI AMA, DÜŞÜNCE YASAĞI, GREV YASAĞI, ÖZERK ÜNİVERSİTE YASAĞI, SENDİKALAR ÜZERİNDEKİ YASAKLAR, GREV YASAĞI, DERNEKLERİN SİYASET YAPMA YASAĞI, ENFLASYONU DÜŞÜRÜP HALKI RAHAHALTMA YASAĞI SA... NAT ESERLERİ ÜZERİNDEKİ YASAKLAR VE DAHA NİCE YASAKLAR TAM GAZ DEVAM EDİYOR!

YOK CANIM, ÜLKEMİZ BİR YASAKLAR ÜLKESİ DEĞİL, SONSUZ ÖZGÜRLÜKLER DE VAR. ÖRNEĞİN İŞKENCE YAPMA ÖZGÜRLÜĞÜ, VERGİ KAÇIRMA ÖZGÜRLÜĞÜ, STOK YAPMA, HAYALI DİS SATIM ÖZGÜRLÜĞÜ, LOKAVT ÖZGÜRLÜĞÜ, RÜŞVET, ADAM KAVIRMA, YOLSUZLUK, YASAL VE YASADISI FAHİŞELİK YAPMA ÖZGÜRLÜĞÜ, FALAN FİLAN... BUNLARA BAKARAK BİR ÖZGÜRLÜKLER ÜLKESİ... YİZ DENİLEBİLİR.

REFERANDUMDAN SONRA HALK İÇİN HİÇBİR SEY DE. GİSMEDİ YA, SECİMDEN SONRA DA DEĞİŞMEYECEK.

Aydınlarımızın Seçim, Parlamento ve Cunta Serüvenlerine Dair

Bizim aydınlarımızın Cumhuriyet tarihinde, parlamento ve seçimler konusundaki tavırları başlı başına ilginç bir inceleme alanıdır. Cumhuriyet tarihi, ellilere kadar bir egemen sınıf kliğinin rakipleri ve tüm halk üzerinde tartışmasız, mutlak egemenliği şeklinde sürmüştür. Bu dönemde aydınlarımız, sahrada vaha arayan, üryan ve de giryan bir bedevi gibidir. Korkunç bir baskı altında ve çaresizdir. Kendi kaleminden korkmaktadır. Komprador ve toprak ağası ruhuyla donanmış ünlü sansür ekibi, Rus modern revizyonistlerinin "glavli" gibi esen yelden hile sezmektedir. Herkes, haklarını demir ökçenin altında, hoyratça çiğnenir halde seyretmektedir. Proletarya sendika ve grev hakkını kırıntılarıyla yitirmiştir. Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, ezen ulus terörünün yarattığı atmosferde bir öcü haline gelmiştir sadece. Burjuva muhalefetin korkudan dizleri titremektedir. İstiklal mahkemelerinin kel Ali'lerde simgeleşen kılıcı, kendi fermanını halkın tepesinde bitmeyen bir şarkı gibi okumaktadır. Majesteleri kendi koltuğunda bir Gargantua heybetiyle oturmakta, yasama, yürütme ve yargı organlarının üzerinde biricik otorite olarak yer almaktadır. Adına parlamento denilen kurum, devletin kumanda merkezini elinde tutan, orduya ve polise hakim dar bir kliğin kararlarını onaylamaktadır sadece. Gizlenmeyen o yontulmamış kaba zorun incir yaprağı durumunda olan bu kurum içindeki muhalefet son derece cılızdır ve muhalefetini de majestelerini methederek yürütmektedir. Ancak krala karşı yaşasın kral şiarıyla, muhalefet etme taktiğini izleyen burjuva-feodal muhalefetin sesini sadece kendisi duyabilmektedir.

Aydınların kendilerine sosyalist diyen bir bölümü, burjuva-feodal gerici muhalefete karşı, majestelerinin başında bulunduğu "ilerici" iktidarı desteklemektedir. "İlerici" iktidarın feodalizmi tasfiye etmesini, devlet kapitalizminin özel sektörü yok etmesini hızlandırmasını beklemektedir. Şefik Hüsnü'nün başını çektığı bu reformist,

revizyonist, kuyrukçu aydınlarımız, komprador bürokrat burjuva kliğın, karşısındaki rakip kliği (Terakkiperver ve Serbest Fırka) ezmesini desteklemektedirler. Doğuda, feodaller önderliğinde patlayan milli hareketlerin yok edilmesinden yanadırlar. Onlara göre bu hareketlerin biricik nedeni, bölgede toprak ağalığının varlığıdır. Hükümet toprak reformuna girer de, feodallerin kökünü kazırsa bu tip isyanların zeminini ortadan kaldırmış olur. Aydınların bir diğer bölümü ise muhalefetlerini şiirin, mizah ve hiciv sanatının büyüdü alanına girerek sürdürdüler. Ama büyük çoğunluğu, çatışan iki egemen sınıf kliğinden, iktidarı elinde tutanı destekledi. Hilafeti kaldıran ve üst yapıda bazı reformlara başvuran bu klik, kitlelerin ileri kesimlerini, "sultanlığın karşı güçlerce diriltilmek istendiği" propagandasıyla peşine taktı. Bu dönemde her iki kanada tavır alan, bunları teşhir eden ve alternatif olarak halkın bunlara karşı bağımsız insiyatifini, dışı dış mücadelesini, yani devrimi gösteren aydınların sayısı pek azdır.

Kitle hareketi en kavratıcı, en dönüştürücü okuldur. Yaratan onbinlerin devrimci kargaşası, insanı yoğurarak devrimcileştiren geniş ve harlı bir örs gibidir. Tavukların depremi önceden sezmesi gibi aydınlar da kitlesel depremi önceden sezer ve bu depremden sonra da ondan derinlemesine etkilenirler. Kırklarından, kökleri bile sarsan Pugaçov çığlıklarının gelip geçtiği, ırmağının silah gümbürtülerini ninniler gibi dinlediği ülkelerin aydınlarına dikkat edin. Güçlü bir devrimci-demokrat ruha sahiptirler. Bunların duruşları ve edaları Zapata'nın şu ünlü sözünü okur gibidir: "Zalim hükümetlerden elinizde şapka ile değil, silahla adalet isteyiniz!" Proletaryanın, içinde parlak çatışma noktalarının yer aldığı tarihsel mücadele dönemlerinde yetiştiği aydınlara dikkat edin. Bu dönemlerde proleter hareketten etkilenen, canlanan, derin duyarlılık kazanan, düşünmede, karşı koymada ve yaratıcılıkta atılıma giren aydınlara dikkat edin.

Aydınlarımızı değerlendirirken, onların şartlarına, içinde buldukları politik ve özellikle sınıf mücadelesi açısından toplumsal şartlara bakmalıyız. Proletarya partisinin ve işçi köylü hareketlerinin onlar üzerindeki yaratıcı, derin etkilerini hesaba katmalıyız. Bu onun yanında maddi ve kültürel zenginliğin derecesine, çağlar ötesinden gelen devrimci geleneğe bakmalıyız. Tüm bu ve benzeri şartlar, onlara daha gerçekçi ve geniş bir perspektifle yaklaşmamız açısından dikkate alınmalıdır. Cumhuriyet döneminde, mücadelenin sürekliliğini sağlamış bir proletarya partisinin olması, işçi hareketinin geniş boyutlu ve çatışmalı bir seyir izlemeyişi, köylü hareketinin son derece cılızlığı vs. aydınlarımızın devrimci gelişimi üzerinde nasıl rol oynamıştır? Onları değerlendirmede bu sorunun cevabı dikkate alınmalıdır.

1950'ye gelindiğinde durum farklıdır. İlerici demokrat aydınlarımız ikiye bölünmüştür. Bir kanat, egemen sınıfların iktidarda olan Kemalist-İnönü'cü kesimi desteklerken, diğer bir kanat, muhalefetin yani Terakkiperver ve serbest fırkanın devamı olan DP saflarında yer alır. Seçimler ve parlamento, tek parti tasallutundan ilallah diyen aydınların gözünde birden yücelir. Onlara göre artık tek partinin katıldığı göstermelik seçimlerin ve tek sesin çıktığı paravan bir parlamentonun yerini gerçek seçimler ve gerçek parlamento alacak, ülkeye demokrasi gelecekti. Tabii bu demokrasinin biricik hamisi de yeni oluşturulan gerçek parlamento olacaktı. Bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin tüm dünyada dalga dalga ilerlediği şartlarda, komprador burjuva ve toprak ağalarının bir bölümünün önderlik ettiği DP muhalefeti, halka büyük vaatlerde bulundu. Halkın iktidara duyduğu büyük hissi kendi desteği haline getirerek hükümet oldu. DP'nin on yıllık hükümet dönemi, aydınlar, halk, mil-

liyetler ve İnönü'cü muhalefet üzerinde baskı, tehdit, sindirme dönemidir. Parlamento, DP'nin halk ve İnönü'cü muhalefet üzerinde giriştiği baskı politikasının etkin bir aracı rolünü oynadı. Anti-demokratik yasaların peşpeşe çıktığı bu durum, iki büyük kanadın kendi sorunlarında giriştiği bir dalaşma sahnesi olarak belirdi. Parlamento konusunda büyük bir hayal kırıklığına uğrayan aydınlarımız yeniden muhalefetteki İnönü'cü kligin kanatları altına sığınarak Bayar-Menderes blokuna karşı mücadeleye girişti. DP hükümetinin baskıları, tutuklama ve teröre kadar tırmandırması, halkın ileri kesimlerinin muhalefetini arttırdı. Öteden beri orduyu elinde tutan İnönü'cü klik, bu durumu fırsat bileyerek bir askeri darbeyle DP kligini alaşağı ederek parlamentoyu kapattı. Darbe, ilerici, demokrat aydınlarımızın ezici çoğunluğunun desteğini aldı. Gençliğin, aydınların ve özellikle de işçilerin geçmişteki mücadelelerini ve darbeden sonra ısrarla ileri sürdükləri demokratik taleplerini dikkate almak zorunda kalan İnönü'cü kanat, bu taleplerin bir kısmını tanıdı ve yassallaştırdı. Zaten devrilen rakiplerinin yeniden girişecekleri muhalefete karşı koyuşta, söz konusu kitlenin desteğine ihtiyacı vardı. Onların demokratik taleplerini bir kısmını tanıyıp yassallaştırmadan bu desteği alamazdı. Kaldı ki, orta ve küçük burjuvazinin ordu içindeki temsilcilerinin de, bu demokratik taleplerin kabul edilmesi konusunda, İnönü'cü klik üzerinde önemli bir baskısı vardı.

Altmışlı yıllar, proletarya, gençlik ve köylüler açısından, Cumhuriyet tarihinde görülmemiş bir bilinçlenme, örgütlenme ve mücadele yılları oldu. Politik canlanma içine giren aydınlarımız, seçimlere ve parlamentoya yeniden ilgi duymaya başladılar. Kurulduktan bir dönem sonra şevkle faaliyete giren TİP'i desteklediler. Aydınlarımızın bir bölümü desteklemekle kalmadılar, doğrudan onun saflarına katıldılar. İktidarın parlamenter yolla ele geçirilebileceğini, bu yolla sosyalizmin kurulabileceğini yaimaya başladılar. Gerçekten bu dönem, bu tip ham hayallere rağmen, aydınlarımızın kendi gücüne en çok güvendiği, hiçbir egemen sınıf partisinin kuyruğuna takılarak bunun zavallı ve çaresiz bir destekçisi olmak istemediği bir dönemdi. Bu dönemde TİP'in 15 milletvekiliyle parlamentoya girmesi,

aydınlarımızın parlamenter hayallerini güçlendirdi. Fakat proletaryanın, köylülüğün ve gençliğin gittikçe şiddetlenen mücadelesi karşısında bu hayaller uzun sürmedi. TİP'li milletvekilleri yürüttükleri cesur muhalefet nedeniyle egemen sınıf milletvekilleri tarafından, parlamento içinde defalarca tartaklandılar, dövüldüler, ölümler ve dokunulmazlıklarının kaldırılmasıyla tehdit edildiler. Parlamento bu sefer aydınların karşısına, daha önce kazanılmış hakları budamaya çalışan, gerici yasalar çıkaran, TİP milletvekillerini sindirmeye girişen ve iki büyük partinin dalaştığı bir kurum olarak çıkıyordu. Seçim sisteminin değiştirilmesinden sonra yapılan seçimlerde TİP parlamentoya ancak iki milletvekili sokabilirdi. Bu, kitle hareketinin alabildiğine geliştiği şartlarda aydınlarımızın parlamenter hayallerine indirilmiş son darbe oldu. Bu aynı zamanda aydınlar arasında öteden beri varolan "yurtsever cunta" cılığın gelişmesine hizmet etti. Artık seçimler ve parlamento bir çıkış yolu olarak görülmüyordu. Kitle mücadelesinin yükseldiği böyle bir ortamda, mücadele eden bir proletarya partisi de yoktu. Tek umut ordu içindeki yurtsever subayların cuntasındaydı. Kuvılcımlı'dan Mihri'ye ve Perinçek'e kadar en has "sosyalist"lerimiz, aydınlarımızın ruhunu bu yönde cihazlandırmaya çalışıyorlardı. İşçi haklarını budamaya çalışan parlamentoya karşı onbinlerce işçinin 15-16 Haziran'da yarattığı eşi tarihimizde görülmemiş ünlü direniş, cunta hayallerine darbe vurmasını rağmen onun gelişmesini engellemeyemedi.

Komprador bürokrat burjuvazinin Amerikancı kanadı, büyük çiftlik beyleri ve bir kısım toprak ağaları ile birlikte 12 Mart darbesini tezgahladı. Yaygın tutuklamalara ve teröre başlamadan önce, yayınladığı Atatürkçü muhtırasıyla aydınlarımızın ezici çoğunluğunun desteğini aldı. En başta, en kabadayı "sosyalistimiz" olan Kıvılcımlı, "ordu kılıcını attı" diye alkışladı. Ama Demirel'in boynuna atıldığı sanılan kılıç, devrimin boynuna oturunca aydınlarımızın hayalleri bir kez daha tuzla buz oldu. 12 Mart'ın karanlığından pejmurde, perişan halde çıktılar. Onları tabii bu sefer de Ecevit'in sahte reformist hareketi bekliyordu. Karaoğlan'ın katıldığı bir seçim ve bir parlamento umut olamaz mıydı? 12 Mart "yurtsever cunta"

beklentisini ve şansını ortadan kaldırmıştı. Tek yol yine seçimler ve parlamentoydu. Uğur Mumcu, İlhami Soysal ve İlhan Selçuk gibi aydınlarımızı artık "yurtsever cuntacılık"tan, yani Parlamento düşmanlığından parlamentoculuğa çark etmiş olarak görebilirdik.

Devrimci dalganın yükselişi, Meclis'e kalabalık bir sayıyla giren ve hükümet olan Karaoğlan umudunu da eritmeye başlıyordu. Zaten o, halka vaadettiklerini yerine getirmemişti. Kıbrıs işgaliyle kazandığı şoven destek de erimesini engelleyemiyordu. Yerini MC hükümetine bırakmasıyla birlikte kendi umut efsanesini noktalamış oldu. Artık ülke yükselen devrimci dalganın çatırtılarını dinliyordu. Sokaklar yürüyüş ve çatışma alanları haline gelmişti. Seçimler ve parlamento bir kez daha, aydınlarımızın gözünde eski değerini ve saygınlığını yitirmişti. Egemen sınıfların kurduğunda siyaset yapan, bir klik destekçiliğinden diğerine savrulan ama haksızlıklara da lanet okumaktan geri durmayan aydınlarımız yetmişli yılların sonlarında artık can güvenliği talebiyle yaşamaktadırlar. Sokaklarda gençler, işçiler, aydınlar ölmektedir. Karaoğlan'ın son bir gelişi, sıkıyönetim ilan ederek, 12 Eylül'e giden askeri çözümlerin kapısını açmaktan başka bir işe yaramaz. Tam bir can güvenliği arayışı içinde olan aydınlarımız, Karaoğlan'ın yerini Demirel'in almasıyla iyice umutsuzluk ve moral çöküntüsü içine girerler. Onlar için artık birilerinin gelip can güvenliğini sağlama, bu "kargaşaya" son vermesi gerekiyordu.

12 Eylül askeri darbesini bir kısım aydınlarımız kuşkuyla karşılarken, önemli bir kısmı da destekledi. Uğur Mumcu'nun ve benzerlerinin yazıları, bu desteğin derecesini göstermesi bakımından ibret vericidir. Bunlar, Nazlı Ilıcak gibi gerici aydınlar kadar bile cesur olamamış, eleştiriyi yöneltememişlerdir. Mafyaya ve devrimci teröre karşı aslanlar aslanı kesilen ve gün yirmidört saat bunlara saldıran Mumcu, 12 Eylül'cülerin terörüne bir tek cümleyle bile karşı çıkmamıştır. Devrimin bastırılması konusunda, köşesinden generallere bol bol akıl vermiştir.

12 Eylül'ün üç yıllık kitlesel tutuklama, tüm hakları yoketme ve terör politikasından sonra, aydınlarımız yeniden seçimleri ve parlamentoyu öz-

ler hale gelmişlerdir. Onlara göre artık kesinleşmiş bir teori olarak askeri cuntalar, her türlü parlamentoya karşıydı. O halde seçimler ve parlamentolar demokrasi demektir. 1983 seçimlerinde aydınlarımızın bir bölümü ANAP'ı, bir bölümü ise HP'yi destekledi. Generallerin partisinden kazanmaması, onların moralini önemli ölçüde yükseltti. Hakları gaspedildiği halde hiçbir direniş göstermediği için işçi sınıfına kızıyorlardı aydınlarımız. Anayasaya ezici bir çoğunlukla "evet" dediği için halka kızıyorlardı.

"Yepyeni" bir tartışmaya başlamışlardı aydınlarımız. Seçimleri saygıyla kutsuyor, parlamento "tarihsel, demokratik ilerleyişin" saflarına katarak mükafatlandırıyorlardı. İlegal faaliyeti iğneden ipliğe sorguluyorlardı. İlegal faaliyetin 12 Eylül döneminde yoğun ve yaratıcı bir tarzda uygulanmadığını, neredeyse askıya alındığını bildikleri halde onu yargulamaktan geri durmuyorlardı. Parlamantonun kiteller açısından miyadını doldurmadığını -bir iki dar grubun dışında sanki tersini söyleyen varmış gibi- tekrarlayıp duruyorlardı. Bu eleştiriler alternatifini ya da önerisini beraberinde ister istemez getiriyordu. Onlara göre iktidar, açık bir partiye, kitlelerin geniş desteğini alarak, hiç şiddete başvurmaksızın da pekala alınabilirdi. Legal marksizm ileri aydınlarımızı tepeden turnağa işgal etmiş gibidir.

Aydınlarımızın şimdiki harika stratejisi gayet açıktır. Buna göre demokrasinin sınırlarının genişletilmesi için SHP desteklenmelidir. Bu truva atının yürütmesine omuz verilmelidir, içine girilmeli, burjuva demokrasisi alemleri bu at vasıtasıyla fethedilmelidir. Zaten kurulacak olan sosyalist partiler böylesi şartlarda daha bir güçlenecek, burjuva partilerinin karşısına bir alternatif olarak çıkacak, zamanla milyonların desteğini alacak ve seçimlerle iktidara gelecektir. Sosyalizm yolu işte o zaman açılacaktır. Eğer samimi niyet burjuva sosyalizmi değilse bu, rüyasında darı gören aç tavuğun hikayesidir.

Son referandumun sonuçlarına göre hareket eden ANAP, diğer burjuva partilerine erken seçimi dayatmıştır. Hazırlıksız yakalanan partiler öylesine güç bir duruma düşmüşlerdir ki, durumu değerlendirirken, seçimleri boykot ihtimali üzerinde bile durmak zorunda kalmışlardır. Ama sonuçta hepsi Kasım seçimlerine katılmak zo-

rundadırlar ve bu yönde de karar alırlar. Aydınlarımızın büyük bir bölümü bu seçimlerde SHP'yi destekleyecek. Bir bölümü ise DSP ile DYP'ye verecek oylarını. Demirel'in demagogik demokrasi pehlivanlığı ve aktif muhalefeti bazı aydınlarımızı cezbediyor. Korkut Boratav gibi aydınlar, "muhalefet etme açısından asıl tercih Demirel'dir" diye açıklıyorlar. Tarih onlara, burjuvazinin muhalefetteyken nasıl aslan kesildiğini bir türlü öğretmedi. Bizim aydınımız, muhalefetteyken desteklediği burjuva partisine, hükümet olduktan bir müddet sonra küfretmeyi çizgi haline getirmiştir. Bugün de aynı çizgide ısrar etmektedir. Tarihi tecrübeleri hiç dikkate almaz, burjuva partilerinin gerçek ve görünürdeki amaçlarına, taktiklerinin kaynaklarına, ipuçları şeklinde kendini ele veren gerçek niyetlerine, sözcülüğünü yaptığı sınıfların o günkü ve gelecekteki muhtemel ihtiyaçlarına hiç bakmaz. Korkunç bir körlükle birinden diğerine savrulup durur.

Seçimler ve parlamento ülkemizde, sınıf bilinçli işçiler için öcü değildir. Onlar için aslolan sınıf mücadelesinin gelişmesidir. Buna hizmet eden her taktiğe, amacın özü ve yüceliğiyle çelişmeyen her araca başvurulur. Lenin'in deyişiyle, en gerici kurum içinde çalışmaktan çekinmezler. Sınıf bilinçli işçilerin parlamento kürsüsünden bir propaganda aracı olarak yararlanmaları önemli bir taktiktir. Düzenin çok yönlü teşhirini, bizzat parlamantonun teşhirini parlamento kürsüsünden yapmak etkili bir taktiktir. Günümüze kadar, tüm cumhuriyet tarihi boyunca egemen sınıfla, sınıf bilinçli işçilere bu fırsatı vermemek için ellerinden geleni yaptılar. Eğer onun doğru çizgide, deneyimli ve çelik disiplimli bir partisi olsaydı, tüm bu baskı ve yıldırımlara rağmen, o sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarını esas alarak bu kürsüden yine de zaman zaman, ustalıkla yöntemlerle yararlanabilirdi. Proletarya partisinden yapamayacağı hiçbir şey yoktur.

Sınıf mücadelesi neyi emrediyor? Sınıfın devrimci çıkarları partisine neyi emrediyor? İşte temel hareket noktası budur. Bu çıkarlar, en gerici bir parlamantonun, herhangi bir taktik evrede, kürsüsünden yararlanmayı emredebileceği gibi, en demokratik burjuva parlamantosunun boykotunu, fırlatılıp bir kenara atılmasını da emredebilir. Proletarya partileri bu tak-

12 EYLÜL DEMOKRASİSİ VE DEVRİMCİ TAVİR

Giriş

Egemen sınıflar arasındaki çelişkinin odak noktalarından birisi olan anayasanın geçici 4. maddesinin referandumla ortadan kalkmasıyla birlikte Özal ve Evren, hemen bir erken seçim gündeme getirdiler. Erken seçim konusunda Evren ve Özal'ın referandum öncesi anlaşmaları biliniyordu.

Referandumdan "Hayır"lar ya da "Evet"ler çoğunlukta da olsa, erken seçim kaçınılmaz olmuştu. Ancak "Evet"lerin ve "Hayır"ların hemen hemen başabaş (%1 fark pek önemli değil) olması, Özal kliğinin hanesine yazılan önemli bir başarı saymak gerekiyor. Özal bunu da değerlendirerek, erken seçim sorununu rüzgâr hızıyla parlamentodan geçirip resmileştirdi.

Referandum oylamasında "Hayır"lara oranla "Evet"ler büyük bir üstünlükle çıksaydı, DYP erken seçimi gündeme getirebilirdi. Her halükârda 87 yılı içinde, egemen sınıflar kendi aralarındaki hesaplaşmayı seçim meydanlarında yapmak zorundaydılar. Egemen sınıfların değişik klikleri, "Demokrasi" adına, iktidarı ellerine geçirme pahasına, bu kez, birbirlerini seçim meydanlarında alt etmeye hazırlanıyorlar. Tabii arada kurban yine, her zaman olduğu gibi halk olmaktadır.

Özal'ı, erken seçime iten etmenler nedir? Özal, erken seçim kararını "demokrasi"nin bir gereği olduğu için mi aldı? Elbette hayır! Özal ve Evren'in yedi yıllık "demokrasi" icraatları ortada. "Demokrasi" onlar için pek iç açıcı bir şey değil. Onların en küçük bir demokratik hak ve özgürlüğe tahammülleri yoktur. Burjuva demokrasisine bile hiç tahammül edemezler. Halka kısmi de olsa "demokrasi" hakkı tanımaları bir yana, kendi sömürü ve baskıdaşları olan diğer egemen sınıf kliklerine bile, "demokrasi"yi çok görüyorlar. Bu nedenle,

Özal artı Evren demokrasisi halk tarafından çok iyi biliniyor.

O halde Özal kliğini erken seçime iten etmenleri kısaca sıralayabiliriz.

Birincisi: Seçim normal zamanında, yani 88 Kasım'ında yapılırsa, Özal her geçen gün yıpranırken, diğer muhalefet partileri güç kazanacak. Ecevit ve özellikle Demirel'in "siyaset" yasaklarının kalkması, Özal için önemli bir dezavantajdır. Bu nedenlerle, muhalefet partileri toparlanıp güçlenmeden seçime gitmek Özal'ın yararınadır.

İkincisi: Anayasanın geçici 4. maddesine ilişkin referandumda % 49 "Hayır" oyu çıkması, Özal'ın hanesine yazılan ve hâlâ kitlelerin geri kesimleri tarafından desteklendiğini gösteren bir göstergedir.

Üçüncüsü: SHP ve DSP'nin aynı tabana hitap etmeleri, eğer seçim 88'de yapılırsa Ecevit'in "birleştirici" bir fonksiyon oynayacağını düşünmesi (çünkü, eski CHP tabanı bu iki egemen sınıf partisinin birleşmesiyle yana), birleşmeleri az bir ihtimalla olsa, birleştikleri zaman çoğunluğu sağlama olasılığı.

Dördüncüsü: Halkın devrimci-demokrat sesinin giderek yükselmesi, işçi grevlerinin giderek artması, öğrenci gençliğin akademik, demokratik mücadelesinin yükselmesi, toplumdaki huzursuzluğun erken patlamasına neden olma özelliğini koruyor, bunu pratiği ile açığa vuruyor. Devrimci-demokrat örgütlenmeler yavaş yavaş da olsa, her geçen gün örgütlülüğünü toparlayarak geliştiriyor. Ayrıca, doğudaki Kürt sorunu ve sosyal temeldeki silahlı eylemler devleti yıpratıyor ve meşgul eden "çıban başı" olma özelliğini korumaya devam edeceği benziyor.

Ekonomik ve siyasi krizin artması, hiçbir demokratik hak kırıntısının dahi olmaması, toplumun tüm kesimini etkiliyor. Köylüleri, küçük esnaf ve zanaatkarları, dar gelirli memur ve

Mehmet Zeki YILDIZ

öğretmenleri, işsizliğin had safhaya varması, önümüzdeki günlerin çok şeye gebe olduğunun habercisidir. Özal'ı bu sorunların düşündürmediğini söylemek büyük bir yanlılığı olacaktır. İşte egemen sınıfların iktidardaki kanadını erken seçime iten esas nedenler bunlardır.

Sınıf bilinçli işçiler olsun, diğer toplumun tüm sınıf ve katmanları olsun, seçimlere tavırsız kalamaz. Egemen sınıfların bütün klikleri halkı seçime katılmaya çağırıyorlar. Bunların çağrıları elbette kendi sınıf menfaatlerini yansıtır. Her sınıf, seçimlere yaklaşırken, kendi sınıf menfaatini esas alır. Hakim sınıflar, sınıf bilinçli işçiler, orta burjuvazi, küçük burjuvazi dahil olmak üzere bu böyledir.

Biz de sınıf bilinçli işçiler erken seçim konusunda işçilerin, köylülerin ve tüm ezilen halkın yararına olan bir tavır almak zorundayız. Halka doğruları göstermek, tüm devrimcilerin acil görevlerinden biridir. Seçimlere sessiz kalmak ya da ML'nin yol göstericiliği ışığında düşünmeden tavır koymak, halkın yararına olmayacaktır.

Bu nedenle 29 Kasım erken seçimi, sınıf bilinçli işçiler için önem arz ediyor. Tavır açıklamada önce, 29 Kasım erken seçimine nasıl bir dünya ve ülke konjoktüründe gidildiğini ortaya koymayı şart koşuyor.

29 Kasım Erken Seçimine Giderken, Türkiye Nasıl Bir Dünyanın Parçası:

İçinde yaşadığımız dünyanın savaşsız bir günü yok gibi. Dünyanın her yanında silahlar patlıyor. Bir taraftan bölgesel savaşlar olanca hızıyla sürerken, diğer taraftan da ulusal ve sosyal kurtuluş hareketlerinin haklı silahları patlıyor.

Bunlar olurken, emperyalistler "ba-

rış" çığlıklarını da ağızlarından eksik etmiyor. "Silahsızlanma", "nükleer yarışlar", "uzay savaşları" vb. gibi tehlikeli kelimeler ağızlarından düşüyor.

Emperyalist sistemin içinde bulunduğu ekonomik kriz yukarıda saydığımız gelişmelerin anasıdır. Ekonomik krizin siyasi yansıması, emperyalistler arası pazar dalışımında kendini en açık bir şekilde ortaya koyuyor.

1974'lerden sonra gelişme eğilimi gösteren emperyalist sistemin bunalımı, 1980'ler ve sonrasında derinleşmeye doğru gitti. İstisnasız bütün ülkeler emperyalist sistemin bunalımını ilginde, kemiğinde hissetti. Bunalımın getirdiği pazar paylaşımının yoğunluğu kendini her tarafta gösterdi. Başta ABD ve RSE olmak üzere diğer emperyalistler de, bu dalışmanın içinde en çok söz sahibi olabilmenin sancısını çekiyorlar.

Emperyalist ülkelerdeki ekonomik bunalım, sömürge ve yarı-sömürgelerde kendini daha ağır hissettiriyor. Halkın deyimi ile; "Washington'un hıçkırığı Türkiye'de öksürüğe dönüşüyor." Gerçek tamda böyle. Yarı-sömürgeler altından kalkamayacağı bir bela içinde yürümekte, Latin Amerika ülkelerinde olduğu gibi, emperyalistlere borçlarını ödeyemeyecek hale gelmişlerdir. Emperyalistlerin bugün esas dalışma alanı Ortadoğu'dur. Ortadoğu petrol kaynağı olma özelliğini gösterdiği sürece, dalışmanın merkezi olma özelliğini de koruyacağı benziyor. Ortadoğu halkı bir bütün olarak emperyalist zinciri kırmadıkça daha çok çile çekecektir. Savaşla büyüyüp, savaş içinde öleceklerdir.

1979'larda Ortadoğu'nun çehresi yavaş yavaş değişmeye başladı. 1979 başlarında İran Devrimi, ABD emperyalizminin bölgede etkinliğini zayıflatı ve bölgede anti-ABD'ci eğilimi güçlendirdi. ABD'nin bölgede önemli desteklerinden ve sıçrama tahtalarından biri olan İran Şahı'nın devrilmesiyle, bir kolu kırılmış gibi oldu ve daha da kudurganlaştı.

RSE'nin Afganistan işgali, Polonya olayları, Vietnam'ın Kampuçya'yı işgali, ABD ve diğer emperyalistleri tedirgin ediyordu. Ayrıca RSE'nin Ortadoğu'da giderek etkinlik kazanması, bölgeyi Suriye vasıtasıyla denetim altına almaya çalışması, ABD'nin bölgedeki en önemli desteği siyonist İsrail'i de tedirgin ediyordu. İsrail,

devlet olarak kurulduğu günden beri ABD ve batı emperyalizmin bölgedeki çıkarlarını koruma görevini yerine getirmeye çalışıyor, Filistin, ulusal kurtuluş mücadelesini boğmak için elinden geleni arkasına bırakmıyor.

Bölgede Filistin ulusal mücadelesinin varlığı, ABD-RSE ve diğer emperyalistleri her zaman tedirgin etmiştir. Çünkü, Filistin ulusunun haklı mücadelesi, bölgedeki halklara güven ve cesaret veriyor. Ortadoğu halklarının anti-emperyalist ruhunu geliştiriyor. Bölgedeki gerici devletler olsun, ABD ve RSE olsun, Filistin ulusunun mücadelesini sürekli denetim altında tutmak istemişlerdir. Ama bunu tam olarak başaramamışlardır. Özellikle RSE; uşağı Suriye vasıtasıyla Filistin halkının mücadelesini boğmak ve bölmek uğraşını hiçbir zaman bırakmamış, İsrail'in yanısıra Filistin halkı en büyük darbeyi buradan yemiştir.

Ortadoğu'daki bu gelişmeler, Irak ve İran Kürdistanı'ndaki ulusal mücadeleler, Türk hakim sınıflarını da yakından ilgilendiriyor. Ayrıca ABD emperyalizminin Türk Devleti üzerindeki tayin edici etkisi, Türkiye'yi direkt Ortadoğu eksenine sokmaya çalışıyor. Türkiye, İran Şahı'ndan boşalan bölge jandarmalığı rolünü oynayabilmek için, önce Türkiye'nin iç sorunları halledilmeliydi. Türkiye'nin jandarmalık görevini yapacak uygun bir hale getirilmesi gerekiyordu. Bu hazırlık 1978'lerde yapılmaya başlanmıştı ve 12 Eylül askeri darbesiyle en önemli aşaması tamamlanmış oldu.

1980'de bölgesel savaşların hızlanması, savaş etmenlerini artıran belirtilerdir. İran-İrak Savaşı, Kürdistan'daki gelişmeler, ABD'nin Ortadoğu'ya yönelik "çevik kuvvet" isminde bir ordu kurması, İsrail'in Filistin ulusal mücadelesini bastırmak için Lübnan'ı işgali, ABD emperyalizminin Lübnan batağı, hemen bunun üzerine Libya'ya ABD saldırısı ve İngiltere'nin Falkland çıkarması savaş hazırlıklarının provaları olarak görülebilir.

Reagan-Gorbaçov "barış" görüşmeleri, emperyalistlerin savaşçı tırmandırmanın ve hızlı bir silahlanmanın üstünü örtemez. Bunlar masa başı pazarlık olarak yorumlanmalıdır.

Emperyalistler savaş hazırlıklarını tırmandırırken, dünya halkları da hiç boş durmuyor. Sömürge ve yarı-sömürgeler ulusal ve sosyal kurtuluş mücadeleleriyle içten içe kayıyor. Asya, Afrika, Latin Amerika ülkeleri hâlâ

devrimin fırtına merkezleri olma özelliğini koruyor. Bu olumlu bir şey. Bu üç kıtada hiçbir ülke yok ki, ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinin haklı silahları patlamasın. Emperyalistleri en çok korkutan da bu/haklı silah patlamalarıdır. Özellikle ABD'nin "arka bahçesi" Latin Amerika ülkelerindeki sosyal kurtuluş mücadeleleri ve bunlar içinde Peru'da, Peru Komünist Partisi'nin yürüttüğü silahlı mücadele, emperyalistleri ülküden önemli etkenlerdir. Filipinler'deki silahlı mücadele ve daha birçok ülkedeki bu gelişmeler, dünyamızda hâlâ esas akımın devrim olduğunun en önemli belirtileridir. Cılız da olsa ülkemizdeki bu tür mücadeleleri de bu çerçevede ele almak gerekiyor.

Yaşlı dünyamızın durumuna kısaca değindikten sonra, ülkemizin bu yaşlı dünyamızda nasıl bir yeri olduğuna ekonomik, siyasi gelişmelerine bir göz atmak zorunluluk arz ediyor. 29 Kasım erken seçimine egemen sınıfların, nasıl bir Türkiye koşullarında gittiğini, dünyadaki gelişmelerle bağlantısını ortaya koyarak açıklamaya çalışalım.

29 Kasım Erken Seçimine Hangi Süreçlerden Geçilerek Gelindi:

a) 12 Eylül askeri darbesinin geliş nedenleri, bugünkü ekonomik ve siyasi durum:

12 Eylül 1980 öncesi Türkiye'sinin sosyal ve siyasi durumu ve dünyadaki gelişmeler, egemen sınıfları bir askeri darbeye zorlamaktaydı:

Birincisi: Ekonomik ve siyasi kriz alabildiğine derinleşmiş, egemen sınıflar kendi deyimleriyle "70 sente" muhtaç olmuştu. Genelde emperyalist sistemin ekonomik bunalımının gelişmesi, bunun ise Türkiye gibi yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde daha şiddetli kendisini hissettirmesi, sürdürülen ekonomik politika ile bunalımın atlatılamaması, bunalımın her geçen gün derinleşmesini beraberinde getirdi.

Egemen sınıflar, ekonomik ve siyasi krizi atlatmanın çeşitli yollarını düşünüyorlardı. IMF patentli politikaları hayata geçirmek hiç de kolay olmayacaktı. Bu politika, ancak kanla, zorba ile, zulüm ile yaşama geçirilebilirdi. Çünkü başta proletarya olmak

üzere diğer ezilen ve sömürülen kesim, bu yeni politikaya sert tepki gösterecekti. Sınıf mücadelesinin o günkü durumu bu tepkiyi gösterecek düzeyde seyrediyordu.

İkincisi: Her geçen gün devrimci durum yükseliyor, gösterilerin, mitinglerin, kitlesel ve bireysel silahlı eylemlerin, grevlerin boykot ve işgallerin önüne geçilemiyordu. Yığınlar her geçen gün daha çok ayağa kalkıyordu. Bu, varolan düzeni temelinden sarsmaya yöneliyor, egemen sınıflar ise, o günkü politikalarıyla bunun önüne geçemiyordu.

Militan eylemlere giderek kitlesel halde daha fazla yönelen bir halkın, devrimci örgütler etrafında daha güçlü örgütlenmeye giden bir halkın mücadelesinin, eğer önü alınmazsa nerele varacağını, egemen sınıflar geçmiş deneyimlerinden dolayı çok iyi biliyorlardı.

Uluslararası ilişkileri ise hiç iyi değildi. Batı ve özellikle ABD emperyalizmi NATO'nun çıkarımı koruma adına Türk hakim sınıflarına görevler yüküyorlardı. Ortadoğu'daki gelişmeler, Türkiye'yi askeri jandarmalıkla yükümlü kılıyordu. Özellikle doğuda yeni yeni askeri hava alanlarının açılması ve bunlara yenilerinin eklenmesi hızla sürüyordu. 2. ordunun Malatya'ya kaydırılması, hem Kürt sorunu, hem de Ortadoğu açısından stratejik bir konumunu gösteriyordu.

Türkiye'deki bu gelişmelerin önünü sivil bir yönetim alamaz, ayrıca jandarmalık görevini sınıf mücadelesinin boyutu nedeniyle yerine getiremezdi. Bu görevi ancak askeri bir iktidar "başarıyla" yerine getirebilirdi. IMF patentli "ihracata yönelik sanayileşme", Türkiye'deki adıyla "24 Ocak Kararları" politikasını uyguladığı ülkelerde cuntalar işbaşına getirilmişti. Bu nedenle bu görevleri sivil hükümetlerin yapamayacağı tecrübeye sabittir. 1.5 yıl uygulanan sıkıyönetimde sınıf mücadelesinin önüne geçememişti.

Ayrıca, egemen sınıflar arasındaki çıkar dalaşmaları, aralarındaki çelişmenin keskinleşmesini had safhaya vardırmıştı. Sınıf mücadelesinin keskinleşmesi egemen sınıflar arasındaki çelişkiyi daha da körüklüyor ve çelişkiier sömürden daha çok kim pay kapacak kaygısından doğduğu gibi, halkın gelişen mücadelesinin hangi yöntemlerle bastırılacağından kaynaklanıyordu.

Yukarda saydığımız iç ve dış nedenler, 12 Eylül 1980 askeri darbesinin esas nedenleridir. 1960 Anayasası'nın yürürlükten kaldırılması, parlamentonun feshi, 1982 Anayasası'nın çıkarılması, tüm demokratik hak kırıntılarının ortadan kaldırılması, grevlerin yasaklanması, işçi ücretlerinin dondurulması, halkın mücadelesinin neye mal olursa olsun bastırılması, devrimci örgütlerin tamamıyla çökertilmesi ya da darbe vurulması, ulusal hareketin bastırılması esas görevleriydi. Daha doğrusu devletin reorganizasyonu, askeri yönetimin en önemli görevlerinden biriydi. Askeri yönetim şu veya bu şekilde "kerhen" karşı çıkan hakim sınıf kliklerinin bazıları dahil, toplumun hiçbir kesiminden ses çıkamamasını, ses çıkarımı ise askeri savaş yöntemi ile "çözme", yani susturmayı hedef almıştı.

12 Eylül askeri yönetiminin, siyasi alandaki başarılarının en büyüğünü yukarıda söylediğimiz, halkın gelişen sınıf mücadelesini bastırması ve kısmi siyasi istikrar sağlamış olmasıdır. Ancak dışta bu başarı sağlanamadı. 12 Eylül ile birlikte ABD emperyalizminin Türkiye'deki hakimiyetini daha da sağlamlaştırması, diğer batılı emperyalistleri ve RSE'nin darbeye hayır hah yaklaşımına neden oldu. Batı Avrupalı emperyalistler, askeri yönetimin sınıf mücadelesini bastırmasını onaylıyorlar, ama kendi uşak kliklerini (CHP) zayıflatmasına ve bütünüyle ABD'ye bağlanmasına karşı çıkıyorlardı. Ayrıca kendi kamuoylarının baskısı da bu tavrı almada başka bir etken oluyordu. Batı Avrupalı emperyalistler için sorun, kendilerinin Türkiye'deki çıkarlarına dokunulmamasıydı. Sınıf mücadelesinin kanla bastırılması, halka "demokrasi" tanınmaması pek ilgilendirmiyordu onları.

RSE'yi, önce sessiz kalırken, Türkiye'nin doğusunda yeni askeri havaalanları açılması, ABD-Türkiye ikili anlaşmalarının hızlanması, Türkiye'nin

silahlanmaya daha fazla ağırlık vermesi ve 2. Ordu'nun Malatya'ya kaydırılması kaygılandıkları nedenlerdi. Türkiye'nin, RSE'nin kaygılanmaması için bazı ekonomik ve ticari antlaşmalar yapması, RSE'ye güvene vermesi, aradaki ilişkiyi belli oranda yumuşattı. 1984, 1986 ve 1987'deki Irak operasyonlarının, hem Kürt ulusal hareketine yönelik bir yanı vardı, hem de Ortadoğu'daki gelişmelere kayıtsız kalmayacağını belirtiyordu. Kerkük-Musul adının burjuva basınında ortaya atılması blöf değil, egemen sınıfların yönelimini gösteriyordu.

12 Eylül sonrası Türkiye'nin emperyalizme bağımlılığının daha fazla arttığını söylemek abartma olmaz. Zaten ABD'nin darbe tezgahı darbeyi ABD'ci merkezci kanadın yapması bu gelişmelerin bazı kaba noktalarıdır.

12 Eylül askeri yönetimi döneminde ekonomik durum hiç de iç açıcı değil, emperyalizmin mali kuruluşu olan IMF patentli "24 Ocak Kararları"nın özü, emperyalist bunalımı atlatmak için, yarı-sömürgelere dayatılan bir ekonomik politika paketiydi. Bu paketi büyük bir istihla açan ülkelerin hiçbirisi başarı kazanamadı, aksine sosyal ve siyasal bunalım daha da derinleşti.

12 Eylül askeri yönetimi, IMF'nin daha önce sivil hükümetlere dayattığı bu politikayı hızla yürürlüğe koydu. Bunun başına da Özal'ı getirdi. (Evren'le Özal'ın dostluğu buradan başlıyor.) Kısa sürede enflasyonu düşüreceklerini, yatırımları arttıracaklarını, ekonomiyi düzlüğe çıkaracaklarını ve "doksanda Avrupa'ya erişeceklerinin" demagojisini yaymaya başladılar.

Ama ekonomi bir adım bile ilerlemedi. Halkın yoksullaşması 20 yıl geriye gitti. Grevler yasaklandı, ücretler donduruldu. Taban fiyatları çok düşük tutuldu. Gübre fiyatları artırıldı. Fiyatlar birden fırladı. Halkın alım gücü alabildiğine düştü. Paranın değeri düşürüldü ve günlük kura göre ayarlanmaya başlandı. (O gün 75 TL olan bir dolar bugünkü 900 TL'yi aşılıyor.) Yatırımlar % 40 azaldı. (Odlar Birliği 1983 Haziran Raporu.) Küçük esnaf hızla iflas etmeye başladı. (Bu kesim % 60 faiz oranı olan krediyle çalışmak zorunda kalmıştı.) Büyük işyerleri ve fabrikalar birer birer iflas edip kapanmaya başladı. (Merkezci kanadın fabrikaları devlet des-

teği ile kurtarılırken, diğer egemen sınıfların fabrikaları batmaya terk ediliyor ya da ucuza kapatılıyordu.

Bankerler olayı ise, egemen sınıfların ekonomilerinin nereye vardığının bir işareti idi.

Büyük vurgunlar, hayali ihracatlar, spekülasyon kazançlar vb. ekonominin belkemiğini oluşturuyordu. Hakim sınıfların esasta merkezci kanadının kâr üstüne kâr kattığı doğru. Ancak bu kârlar, ekonominin düzenli ve gelişme eğilimi izlediği için değil, spekülasyon kazançlarının ürünüdür.

Bugün gelinen noktada emperyalizmin "bunalım politikası" olan "ihracata yönelik sanayileşme" aldatmaca politikası iflas etmiştir. Bu anlamda egemen sınıflar 12 Eylül askeri yönetimi altında ekonomiyi istikrara kavuşturamamışlardır. Halkı yoğun şekilde sömürme, kanlı bir terör estirmeye, işsizliği %20 oranında (4 milyon) artırma, halkın yoksullaşmasını 20 yıl geriye itme, dış borçlanmanın 30 milyar aşma, iç borçlanmanın artması pahasına ekonomi düzlüğe değil, yeni bunalımlarla yüz yüze gelmiştir.

12 Eylül ekonomist kalemlerinin icdiasının aksine ekonominin çizelgesi yukarı değil aşağıya doğru yönelmiş durumda. Emperyalizme koyu bağımlılığın sonu iyi değildir. Yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerin bugünkü kaderi budur. Temeli çürük duvarı sıvamakla ayakta durmaz. "Küçük Amerika" ve "doksanda Avrupa" hayallerinin yerini "ikibin yılında Kore olacağız" hayaline dönüşmesi boş sözler değildir. Bu sözler bile ekonominin gerilediğinin göstergesidir.

Kısacası egemen sınıflar, ne kadar demagoji yaparlarsa yapsınlar, hiçbir zaman düzlüğe çıkamayacaklardır. Yıl 1987'de mücadele gelişip serpiliyor. Katliamlar ve baskılar, hiçbir zorba için kurtuluş olmamıştır ve olamaz. İran Şahı, Somoza, Markos, Bokassa, Duvalier, Galtieri ve daha birçok diktatörde halka çok zulüm etmişlerdi. Ne yazık ki, hiçbirinin ömrü "ikibin yılında Japonya" olmaya vefa etmedi. Çünkü yığınların muazzam dönüştürücü rolü zorbalığa beş para değer vermiyor.

29 Kasım Erken Seçimine Katılan Egemen Sınıf Partileri Halkımızdan Oy İstiyor!..

Halkı, 29 Kasım erken seçiminde

kendilerini desteklemeye çağıran ve sandık başına gitmesini isteyen partilerin niteliğini ortaya koymak gerekiyor. Bu "demokrasi" aşığı partiler, halkın mı, yoksa egemen sınıfların mı temsilcileri?

Seçime katılan hiçbir partinin halkın partisi olduğunu söylemek, başta bu halk düşmanı partilere hakaret olur. Ar damarı çatlamamış birisinin ya da sınıf mücadelesinde halkın yararına çalışan birisinin, bunlara halkın partisi ya da halk yararına çalışan partiler diyemez.

Her parti, belli bir sınıf ya da zümrenin partisidir ve temsil ettiği sınıfların çıkarlarını savunurlar. Bu anlamda; ANAP, DYP, SHP, DSP, MÇP, RP egemen sınıfların çıkarlarını savunmaya, onların en iyi sözcüleri olmaya yeminlidirler. Başka bir deyişle; yeminli halk düşmanı partilerdir.

ANAP: Bugün, 12 Eylül partisi durumuna gelmiştir. Başta, kuruluşuna ve 6 Kasım 1983 seçimine katılmasına karşı çıkan merkezci kanat içindeki belli bir kesim ve generaller, bugün, kendi amaçları doğrultusunda hizmet veren bir parti olarak O'na büyük destek veriyorlar. Başta bu özelliği kısmen barındırırken, hükümet olduktan sonra egemen sınıfların merkezci kanadı bütün desteğini buna vermişlerdir. Şu anda, perde gerisinde "hükümet kararları" Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanlığı Konsey Üyeleri ve Özal arasında alınıp, parlamentoya sunuluyor. Parlamento bu anlamda "Danışma Meclisi" gibi çalışıyor.

ANAP, kurulurken "Dört eğilimi birleştirdim" sloganı ile ortaya çıkmış ve bunu önemli ölçüde başarmış; ortaya bu eğilimlerin bileşimi ve giderek

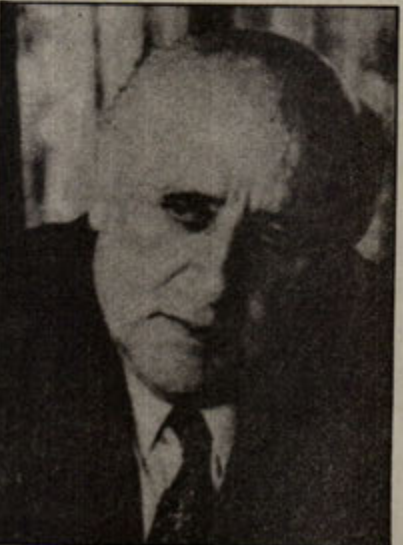
kaynaşması sonucu Amerikancı bir parti çıkmıştır. Daha kuruluş aşamasında ABD'nin önemli desteğini görmüş ve ABD'nin, generalleri (çifte de ENKA ve bazı büyük holdingler destekledi) zorlaması ile seçime katıldı.

12 Eylül icraatını Özal'dan ayrı tutmak, onun dışında bir gelişme olarak saymak yanlış olur. 12 Eylül döneminin özellikle ekonomik icraatından Özal sorumludur.

Özal'ın hükümet olma ömrünün "kısa" olacağını söyleyenler, arkasındaki büyük desteği göremediler. Özal ve Evren'in son seçim kararındaki amacı da; ülkeyi bir beş yıl daha yönetmek, Evren'i veya ikinci bir Evren'i cumhurbaşkanlığına oturtmaktır. Böylece egemen sınıfların merkezci kanadı, 12 Eylül döneminin kazanımlarını daha uzun yıllar yaşatmayı düşünüyorlar.

ANAP, bugüne kadar halka; zulüm, yoksulluk, işsizlik ve açlıktan başka bir şey vermemiştir, veremez de. ANAP, halkımızın, yani işçilerin, köylülerin, dar gelirli memurların, öğrenci gençliğin, küçük esnaf ve zanaatkarların azılı düşmanı bir partidir. Komprador burjuvazi ve büyük toprak ağalarının en palazlanmış kesiminin partisi olan ANAP, ülkeyi ABD emperyalizmine daha da bağımlı hale getirmiştir. Siyasi anlamda, Türklümler sentezini savunması, ABD uşağı gerici Arap ülkeleriyle sıkı ilişkiler geliştirmesinde önemli bir rol oynamıştır. ABD'nin bir isteği de bu idi.

Sonuç olarak; ANAP'ın halka vereceği hiçbir şey yok. Eğer iktidara yeniden gelirse sömürü ve baskıyı daha da sistemleştirecektir.

DYP: Komprador burjuvazi ve büyük toprak ağalarının bir başka kesiminin temsilcisi olan bu parti, geçmişte DP ve AP'nin devamı olarak ortaya çıkmıştır. Ancak, bugün, ABD'ci partiler birkaç parçaya bölünmüştür. ABD'ci partilerin hepsi, DP'nin devamı ve mirasçısı olduğunu söylüyorlar. 12 Eylül döneminde ABD'ci merkezci kanadın ipleri önemli ölçüde ellerine alması, AP'yi bölmüştür. Ortaya ANAP çıkmıştır. anap bütünü ile AP artıklarından oluşmasa da, belli bir kesimini kendi içine almıştır.

12 Eylül sürecinde DYP'nin zayıflaması, egemen sınıflar arası çatışmanın bir sonucudur. Türk hakim sınıfları arasındaki çatışmayı küçümsemek gerekiyor. TC tarihine şöyle bir göz atılırsa, birbirini sıkça boğazladıkları görülür. Demirel'e 12 Eylül'den referanduma kadar "yasak" konması bu çatışmanın üst boyuttaki bir yansımasıdır. Bu görülmedikçe 12 Eylül dönemindeki egemen sınıflar arası çatışma da görülemez. Basit bir sorun olarak ele alınıp gelişir. Ya da bir kısmını "ilerici" sermaye vardır insanı!..

DYP'nin 12 Eylül'e karşı çıktığı nokta kendine dokunduğu yanındır. Yani geçici 4. madde ve 83'te seçime sokulmayıdır. Bunun ekonomik yansıması; temsil ettiği kliğin merkezci kanada nazaran zayıflamasıdır. Sömürüden aslan payını kendisinin alamaması ve devlet yönetiminde "eşit" hakka sahip olamamasıdır. Bunun dışında 12 Eylül'ün hiçbir uygulamasına karşı değildir. Demirel şahsında somutlaşan DYP, 12 Eylül'ün halka yönelik hiçbir uygulamasına karşı değildir. "Demokrasi" yanlış gözükmesi, kendisi içindir. Geçici 4. madde yürürlükten kalkar kalkmaz, "bugünkü Türkiye, dünden daha demokratsı" demesi, bunun en iyi ifadesidir.

Demirel'i halkımız, özellikle devrimci-demokrat kesim çok iyi tanıır. Demirel'in 1965'ten bu yana icraatı çok açıktır. Bugüne kadar hakim sınıflara en iyi hizmet eden, halka ise zulüm eden birisidir. 12 Eylül öncesi, MHP'li faşistler her gün kahve tarayarak halkı kurşunlarken, bir sürü devrimci-demokrati katlederken Demirel bunları onaylıyor ve destek veriyordu. Bugün "demokrasıcılık" oynaması; 12 Eylül sürecinde kendisine diğer hakim sınıf kliklerinden daha az "demokrasi" tanıdığı içindir.

Bu partinin halkımıza vereceği hiç-

bir şey yoktur. Ancak halkımızın bundan soracağı hesap çoktur. 29 Kasım erken seçiminde kendisinin desteklenmesini istemesi sahtekârlıktır. Demirel, iktidara geldiğinde 12 Eylül'ün ekonomik ve siyasi politikasını aynen devam ettirecektir. Aynı bir politika izlemesi sınıf karakterine ters düşer. Bu nedenlerle halkımız bu halk düşmanını iyi tanımalıdır. Halkın yararına çalışmayan, halka; sömürüyü, baskıyı, yoksulluğu, topraksızlığı, zindanları, işsizliği, işkenceyi; idamları reva görenler desteklenmez ve oy verilmmez.

SHP: HP ve SODEP'in birleşimi ile sosyal-demokrat tabanı toplamak için siyasi arenaya çıkan bir parti de SHP'dir. CHP'nin önemli bir kesimi bu parti içinde yer aldı. Esasta Avrupa'lı emperyalistlere bağımlıdır. Bu, Avrupa'lı emperyalistlerin ABD ile ilişkileri oranında Amerikancıdır. Sosyal-demokrat etiketli olması, çağımızda burjuva partilerinin kendilerini "halkçı", "sosyal adaletçi", "reformcu" göstermek için kendilerine taktıkları birer addır. Bugün, "sosyalist" ya da "komünist adı almaları da o kadar tehlikeli sayılmıyor. Emperyalist ülkelerde (özellikle batı Avrupa'da) "komünist" ya da "sosyalist" partilerin bir kısmı ya iktidar ortağı ya da iktidardadır. Emperyalist burjuvazi komünizmi ve sosyalizmi esas içeriğinden saptırmak için, kendileri de bu isimler altında partiler kuruyor. Batı Avrupa'daki bu tür partilerin hepsi, emperyalist tekellerin partileri haline gelmiş ve onların sözcüleri durumundadırlar.

Türk hakim sınıflarının bazı kanatlarının sosyal-demokrat adı altında parti kurmaları ya da kendilerini böyle adlandırmaları bunların "ilerici" olduğu şeklinde yorumlanamaz. Ital-

ya'daki İKTP'si, Mitterrand'ın "sosyalist" partisi, İsyanya'daki Gonzales'in "sosyalist" partisi ne kadar "ilerici" ve "demokrat" ise SHP de böyledir. Ancak, yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde sosyal-demokrat partiler, Avrupa ülkelerindeki "demokrasi"yi içlerine sindiremezler. Emperyalizme bağımlı, büyük toprak ağaları ile içiçelik, kapitalizmin kompradorluğu, bunların bir eline "sopa", bir eline "havuç" tutuşturulmayı zorunlu kılmıştır. Ama ağırlıkta olan "sopa" politikasıdır. Sosyal-demokrat Ecevit'in ya da CHP'nin geçmiş icraatları ortadadır.

Modern revizyonistler, reformcular ve 3 Dünyacı revizyonistler, sosyal-demokrat etiketli partileri halkımıza "ilerici" göstermeye çalışıyorlar. SHP'nin de bu yönde desteklenmesini, "demokrasi"nin geleceği açısından yararlı olacağını vaaz edip duruyorlar. Oysa, bugün SHP'nin ekonomik-siyasi politikası bir DYP'den ya da ANAP'tan pek farklı değildir. SHP'nin programı incelenirse bu açıkça görülür.

SHP, 12 Eylül'ün özüne karşı değildir. 82 Anayasası'nın dişe dokunmayan birkaç maddesi hariç hepsini onaylıyor. Hükümet olursa, 82 Anayasası'nın hepsi aynen uygulanacaktır. CHP'nin 12 Mart cuntasına karşı tavrı ortada! CHP 73 Ekim seçimlerindeki sloganlarından birisi de "12 Mart sorunlarından hesap soracağız" idi. Yine, 12 Mart'ta 1960 Anayasası'nda yeralan bazı demokratik haklar ortadan kaldırıldı. CHP, hükümet olduğunda 12 Mart'ın tüm uygulamalarına "demokrasi" görünümü kazandırmaktan başka bir şey yapamadı.

TC kurulduğundan beri "toprak reformu" tasarısı ortadadır ve bunun en "iyi" savunucusu da CHP'dir. Ama hükümet olunca bunlar unutulur. Zaten bunların hiçbirini yapamaz. Bu tür propagandalar, halkın oylarını almak için sahtekârlıktan başka bir şey değildir.

Sosyal-demokrat olarak bilinen ekonomist Asaf Savaş Akat'ın itiraf ettiği gibi "biz sosyal demokratlar iktidara geldiğimizde sağ partilerin yaptığı gibi, halkı inim inim inletmekten başka bir şey yapamayız."

Sosyal-demokratların kendileri bir gerçeği itiraf ederken, reformistler ve revizyonistler ne bekliyor SHP'den acaba?!.. "Ya horoz yumurtlarsa" hayaline kapılınsınlar.

SHP'nin Kürt sorunundaki tavrı da çok açıktır. Diğer egemen sınıf partilerinden bu konuda hiç de geri kalmamaktadır. SHP, MKYK üyesi Turgut Atalay'ı Siirt'teki bir konuşmasında Kürtçeye değindiği ve Kürtçe konuşulabileceğini dile getirdiği için partiden ihraç ettiler. Milyonlarca insanın Kürtçe konuştuğu ülkemizde, böyle bir tavrı almakta hiç gecikmeyen SHP ve İnönü, yarın iktidara gelince doğuya yönelik yapacağı tek hizmet baskı ve zulüm olacaktır. Bugün, Özal ve Evren'in doğuya yönelik "tedbir"lerini yetersizlikle eleştiren SHP ve İnönü, yarın ile ilgili planlarını açık bir şekilde ortaya koymuş oluyor.

SHP, bugün karşı-devrimci bir düzen partisidir. Halkımıza; zulüm, işkence, sömürü ve yoksulluktan başka bir şey veremez. SHP'nin "reformculuğu" sahtedir. Diğer hakim sınıf partilerinden daha güçlü ve hükümet olmak için bu tür aldatmacalara giriyor. 12 Eylül yönetimi SHP ile uzlaşmak isterse SHP buna hemen etek açar. Bunu göremeyenler, bari halkı kandırıp SHP'nin kuyruğuna takma uğraşından vazgeçsinler. Egemen sınıfların bir kanadının kuyruğuna takılmak, devrimci-demokrat tavrıyla hiçbir ilişkisi yoktur.

DSP: Ecevit'in şahsında somutlaşan, Avrupa emperyalizmi doğrultusunda hareket eden karşı-devrimci bir partidir. Siyasal yönelim olarak SHP ile arasında ciddi farklar yoktur. Programları hemen hemen aynıdır. Bu partinin iktidara geldiğinde orta-

ya koyacağı icraat geçmişinden bellidir. CHD'nin başında Ecevit vardı. DSP'nin. CHP'den daha ileri bir uygulamayı gündeme getirmesi düşünülmemelidir. 12 Mart'a karşı "Karaoğlan" kesilen Ecevit, 12 Eylül'e karşı öyle bir çıkış gösteremiyor. Yani, bir zamanlar keskin "reformcu" çıkışlar yapan Ecevit, bugün ondan da geri düzeydedir. Dünün, "Karaoğlan", bugün "melez" bile olamıyor!

Ecevit'i halka "demokrat olarak göstermek, halkı yanıltmaktır. Alan Garcia ve Apra, Aquino ve... Rajiv Gandhi ve Kongre Partisi ne kadar "demokrat" ise, Batı Avrupa emperyalizmin yeminli uşağı Ecevit ve DSP de "demokrattır".

Ecevit'in halkımıza vereceği bir şey yoktur. Sahte vaatlerle halkı kandırmaya çalışması, her egemen sınıf partisinin önemli bir taktiğidir. Bu anlamda DSP, halkın partisi değil, egemen sınıfların halk düşmanı ve soygun düzenini sürdürmek isteyen bir partidir. Ecevit'in amacı; 12 Eylül 82 Anayasası'na "demokrasi" ve "sosyal-adalet" görüntüsü vermekten öteye bir şey yapmayacaktır. Ecevit, halk için değil, egemen sınıfların bütün kanemici klikleri için umut olabilir.

RP: MSP'nin önemli bir kesiminin devamı olarak ortaya çıktı. İslam ideolojisini esas alan bir partidir. İçinde Humeyni'ci ve Suudi Arabistan yanlısı kesimler de vardır. Daha doğrusu çeşitli dinci tarikatlar yer alıyor. Bu parti, kırsal kesimde, küçük ve orta toprak ağalarına; aşiret reislerine ve orta düzeyde esnaf-ulema kesimine dayanıyor ve büyük bir destek alıyor. İçinde tek tük feodal büyük toprak ağaları ve bazı kompradorlar da yer alsın bunların parti içindeki etkinliği

zayıf. Siyasal anlamda milli burjuvazinin sağ kanadının temsilcisi, gerici ve karşı-devrimci bir partidir. Anti-emperyalist yani çok cılızdır. İktidara geldiğinde cılız olan bu yanını da hemen atar. Esas olarak halka ve devrimcilere yönelir. Bugün ise Humeyni'nin yaptığı gibi camiler ve kuran kursları aracılığıyla kitleler içinde örgütlenmeye çalışıyor.

Özellikle 12 Eylül sonrası dinciliğin ve şariatçılığın gelişmesinin esas etkeni, İran'da Humeyni'nin iktidara gelmesinden sonra olmuştur. İran devrimi, bütün Müslüman ülkelerde dinci kesim içinde geniş bir sempati toplamıştır. 12 Eylül askeri yönetiminin, devrimci-demokratlara saldırmayı esas alması, bu kesime karşı sessiz ve hatta desteklemesi, bu kesimin gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Türk egemen sınıfları, bunlara hayır hah bir tutum takınmakla birlikte, devrimci mücadelenin, karşısında MHP'li faşistlerin ve bunların gelişmesini esas almıştır. Çünkü bunlar kendileri için tehlikeli değildir. Türkiye'de 12 Eylül'den sonra bu gerici gelişmeyi generallerin politikasından ayrı ele almak yanlıştır.

MÇP: Bu parti MHP'nin bugünkü döneme uygun prototipidir. Faşist-militer ABD'ci bir partidir. Karşı-devrimin en fanatik kesimidir. Hitler ve Musolini'nin faşizminden etkilenmişler ve onların Türkiye koludurlar. Egemen sınıflar bunları devrimcilere karşı yedek bir güç olarak ellerinde bulunduruyorlar. Bu parti, 12 Eylül öncesi devrimcilere ve halka karşı ölüm mangaları olarak kullanıldı. 12

Eylül yönetiminin MHP'yi kapatması, MHP'li faşist katillerin bazılarını "yargılayıp" ceza vermesi göstermeliktir. Halka, "sağa da sola da karşıyız" görünümünü vermek, devrimci-demokrat kesime yönelik saldırılarına "hakklılık" zemini yaratmak içindir. 12 Eylül'le beraber, bir sürü eli kanlı faşist MHP'li devlet kademeleri içinde yer aldı. Bir çoğu da ünvanlı bürokrat yapıldı. Bir kısmı da, MDP ve ANAP'ın içine yerleştirildi. Birkaç MHP'li celladın "yargılanıp" ceza verilmesi, 12 Eylül yönetiminin MHP'ye karşı olduğu çıkarılmamalıdır.

MÇP, yine devletin ölüm mangaları olmaya adaydır. Sınıf mücadelesi geliştiğinde bir an bile halkın üzerine saldırmaktan geri kalmayacak, tereddüt etmeyeceklerdir.

İşte, egemen sınıfların partilerinin iç yüzü bunlardır. Egemen sınıflar, halkımızdan bu partilere oy vermeye ve sandık başına gitmeye çağırıyorlar. Ama devrimci-demokrat örgütlere ve partilere örgütlenme hakkı tanımıyorlar. Bu seçimlerde halkı temsil eden veya halkın çıkarlarını koruyacak, demokratik hak ve özgürlükleri savunacak, işkenceye, idamlara karşı çıkacak, 12 Eylül dönemini sorgulayacak, işçilerin grev ve sendikal haklarını savunacak, doğudaki baskılara karşı çıkacak, ABO ve batı emperyalizmine, AET'ye, RSE'ne karşı bağımsızlık, halk demokrasisini ve sosyalizmi savunacak hiçbir parti yoktur. Bu nedenle halkımızın bunlara da verecek oyu yoktur, olmamalıdır.

7 Yıllık Özal-Evren'in "Demokrasıcılık" Oyunu Gelecekte Uygulayacakları Demokrasinin Teminatıdır. 12 Eylül'ün Seçim ve Demokratik Komedi

12 Eylül döneminin seçim ve "demokrasi" oyunlarını irdelemek, tarihsel bir öneme sahiptir. 12 Eylül'ün bu göstermelik "demokrasi" oyunlarının iç yüzünü ortaya çıkarmak ve teşhir etmek devrimcilerin önemli görevlerinden birisidir.

12 Eylül askeri yönetiminin ilk "demokrasi" oyunu, kendisine bir "Danışma Meclisi" oluşturmakla başladı. "Danışma Meclisi", bizzat generallerin denetimi ve seçimi altında gerçek-

leşti. "Danışma Meclisi" parlamento fonksiyonunu, yani, yasama görevini yerine getirecekti. Daha açıkçası, generallerin direktifiyle hazırlanan yasalari formalite icabı, imzalayacakları ve MGK'nin imzasına sunacaklardı. Nitekim ömrü boyunca bunu yaptı. Egemen sınıfların hazırladığı 82 Anayasası'nı bir çırpıda hazırlayarak MGK'ne sundu. Böylece 1983 genel seçim yasası yürürlüğe girmesiyle generallerin hizmet süreleri de doldu.

Egemen sınıfların değişik kanatları bile buna karşı çıktılar. Ama, askerî yönetimin kendisine "demokratik" bir görünüm kazandırması gerekiyordu. Böylece kamuoyunda "yavaş yavaş demokrasiye" geçiliyor izlenimini ve beklentisini yaratmaya çalıştılar. TC tarihinin başlarında M.Kemal de milletvekili adaylarını kendisi seçiyor ve hangi ilden seçime gireceklerini tesbit ediyordu. M.Kemal'in seçtiği adaydan başka hiçbir milletvekili adayına izin verilmiyordu. Tabii tek aday olduğu için de, M.Kemal'in belirlediği adaylar milletvekili seçiliyordu.

Tarih, aynı süreci bir başka biçimde aynen tekrar ediyor. Kenan Evren ve general arkadaşlarının atadığı Danışma Meclisi ile, M.Kemal'in TBMM'si halka şunu söylemiş oluyor: Başka aday olmadığı için benim adayıma oy vermek zorundasınız. Kenan Evren ve general arkadaşları ise, halka; "demokrasi için Danışma Meclisi'ni biz seçiyoruz" diyorlar.

1982 Anayasası Referandumu ve "Kırk Katır mı, Kırk Satır mı? Politikası.

1982 Anayasası egemen sınıfların yıllardır özlemini çektiği Mussolini İtalya'sı anayasasının tipik bir benzeridir. Halkın mücadelesi sonucu 1960 Anayasası'nda yer alan kısmi demokratik haklar, 12 Mart darbesi ile kısmen ve 1982 Anayasası ile bütünüyle ortadan kaldırılmıştır. Egemen sınıflar, halkın serbestçe örgütlenmesini, düşüncelerini özgürce açıklamasını, işçi sınıfının sendikal örgütlenmesinin önünü bu anayasa ile almak istedi. Devlet kurumlarını daha da askerileştirdi ve yeniden disiplinize altına aldı. Bilimum gerici ve faşistleri devlet kurumlarına yerleştirdi. Demokrat, ilerici ve devrimcileri devlet kurumlarından sakıncalı diye attı, soruşturma açtı, fişledi ve mahkemelerde sürün-

dürdü. Egemen sınıflar, 82 Anayasası ile halka yaptıkları ve yapacakları zulmü yasallaştırmış oluyorlardı böylece.

1982 Anayasası'nın referandum ile "kabulü" göstermeliktir. Bu anayasa, halka zorla kabul ettirilmiştir. 1982 Anayasası aleyhinde propaganda yapmak, konuşmak veya tartışmak yasaktı. Anti-demokratik 82 Anayasası'nın bazı maddelerine (4. madde) karşı çıkan egemen sınıfların diğer kliklerine bile söz hakkı verilmedi. Kenan Evren tek başına bütün yurdu dolayarak halkın 82 Anayasası'na "evet" demesini istedi. Eğer halk "evet" demezse, yani 82 Anayasası kabul edilmezse, gelecekte ne olacağını "kimse kestiremez" yollu tehditler savruldu. Kısacası, 82 Anayasası' esas olarak dipçik zoruyla kabul ettirildi. Hatta sandık başına gidenlere sadece "evet" kâğıtları verildi, çoğu sandıklarda "hayır" kâğıtlarını bulmak mümkün değildi.

Dipçiklerin gölgesinde yapılan referandum ve seçimlerin "demokratik" hiçbir yanı olamaz. Ne yazık ki, bu burjuva aydınları, 82 Anayasası'nın onaylanmasıyla askerlerin iktidardan çekileceği izlenimini yaydılar. Ve halkın "evet" demesini istediler. Egemen sınıflar da bunu bilinçli olarak yaydı. 82 Anayasası'nın onaylanmasıyla "demokrasiye" geçileceği, baskı ve katliamların azalacağı yalanını yaydılar. Oysa gerçek hiç de böyle değildi. Tersine, toplum tamamen askeri idare altına alınıyor, anayasası "evet" demekle ilgili kendi eliyle boynuna geçirmiş oluyordu. Nitekim bugünkü uygulamalar 12 Eylül dönemiyle bir farklılık arzetmemektedir.

12 Eylül Partileri ve 6 Kasım Seçim Oyunu

Egemen sınıfların 12 Eylül döneminde bir amaçları da, siyasi partilerin sayısını azaltmak, kendi denetimlerinde bir devlet partisi kurmak ve sözde iki adet muhalefet partisinden oluşan bir demokrasi oluşturmaktı. 82 Anayasası da bunu amaçlıyordu. Bu doğrultuda adım atılmadan önce, 12 Eylül'ün başbakanlarından Bülend Ulusu başkanlığında bir parti kurmayı denediler. Bu partiyle egemen sınıfların "sağ" gözükken tüm kanatlarını toplamayı amaçladılar. Demirel'in gücünü de bu partide eritmek için %20

oranında temsil edilmesini öngördüler. Ancak, Demirel yanaşmadı. Bunun üzerine merkezci kanat 12 Mart cellatlarından General Sunalp'ın başkanlığında bir devlet "partisi" oluşturular. Bu partinin esas görevi 12 Eylül'ün ruhuna uygun hareket etmesi olacaktır.

Devlet partisinin yanında bir "sol" gözüken muhalefet partisi olmalıydı. Tek parti olursa "demokrasi" oyunu hepten açığa çıkacak, hem içte, hem de dış kamuoyunda egemen sınıfların gerçek yüzlerini gizleyemeyeceklerdi. Bu nedenle, devlet partisi MDP "sağ", muhalefet partisi HP ise "sol" gözükenecekti. Program böyleydi. Burada durup, Kemalizm dönemine tekrar bir göz atmak gerekiyor. M.Kemal'de önce bir devlet partisi CHP'yi kurdu. Egemen sınıfların tümü bu partide toplandı. Ancak bir kesimi 1925'te "Terakki Perver Fırkası"nı kurdular. Kemalizmin ince bir komplosuyla bu parti kapatıldı ve yöneticileri yargılandı. M.Kemal, kendi eliyle 1930'da "Serbest Cumhuriyet Partisi" adında bir muhalefet partisi daha kurdu. Ama, bu partinin kendi karşısında güç toplamaya başlamasıyla kapattırdı. Bunlar M.Kemal'in o zamanki "demokrasibilik" oyunlarıydı. 12 Eylül süresince de aynı "demokrasibilik" yaşanmadı mı? Hâlâ da yaşanan budur. Kenan Evren ve generaller arkadaşlarına "Kemalist değil" diyenlerin kulağı çınlasın. Başka ne diyelim.

Bu amaçlarına bağlı olarak, MDP ve HP'yi, yani Calp ve Sunalp'ı ise generaller atamıştı. Demirel MDP'yi desteklemeyip BTP isminde ayrı bir parti kurunca ceza olarak BTP kapatıldı. BTP kapatılınca, Demirel yeniden DYP'yi kurdu. CHP'nin önemli bir kesimi de SODEP'i kurdu. Ayrıca İslamcı-Amerikancı bir parti olarak ANAP isminde bir parti daha kurdu. MDP ile ANAP'ın arasında özde bir fark yoktu. Ama askeri yönetimin esas isteği kendi denetimleri altında iki parti kurmak, halka bu faşist partileri kabul ettirip, iki partili "demokrasi sistemi"ni kabul ettirmekti. Çünkü, egemen sınıfların her iki kanadının ayrı ayrı partisi olması, ister istemez siyasi atmosferin yükselmesini beraberinde getiriyordu. Bu iki partili sistem olursa, denetim daha kolay olacak, toplum "disiplin" altında tutulacak ve istedikleri gibi yönlendirileceklerdi. Çok partinin olması, her çıkar dalaşmalarını daha da kö-

rüklüyör, hem de birbirini altdedip iktidara gelmek için halkın bazı "acil taleplerine" sözde de olsa sahip çıkıyor, birbirlerinin pisliklerini az da olsa kamuoyuna yansıtıyorlardı. Egemen sınıfların merkezci kanadının sözcüsü generaller ise, 12 Eylül öncesi çıkardıkları dersten dolayı, toplumda tek ses çıkmasını istiyorlar ve bunun için de egemen sınıfların diğer kliklerinin partilerini 83 6 Kasım seçimlerine sokmamak için yeni "yasal" kılıfları yürürlüğe sokuyorlardı. Bu yasal kılıflarda, parti kurucularının MGK'nin onayından geçmesi idi. Tabii ki SODEP, DYP, RP, MÇP gibi egemen sınıfların diğer kanatlarının partileri seçime sokulmadı. MGK, bu partilerin kurucularının çoğunluğunu onaylamayınca, bu partiler de seçime giremedi. Egemen sınıfların bütün kliklerini tek parti altında toplamak, eşyanın tabiatına aykırıdır. Aralarında sömürden daha çok pay alma yarışı olduğu sürece, bu konuda uzlaşma sağlamaları zordur. TC tarihi bu kanlı hesaplaşmanın örnekleriyle doludur. Ayrıca, değişik emperyalist ülkelere ya da tekellere göbekten bağımlılık olgusu, sömürü konusunda uzlaşma sağlamalarını imkânsız kılan bir faktördür. Egemen sınıflar halka karşı birleşirler ama, kendi aralarında sömürden az-çok pay alma konusunda gerektiğinde birbirini boğazlarlar. 12 Eylül sürecinde merkezci kanatla diğer klikler arasındaki dalaşma, halka "demokrasi" sağlamak durumu açısından değil, çıkar dalaşmaları açısından ele alınmalıdır.

ANAP'ın seçime hazırlanmasına gelince, egemen sınıfların merkezci kanadı bu konuda kendi içinde anla-

şamadı. Çünkü ANAP'ı destekleyenlerin başında ABD'nin önemli tekel-leri ve Suudi Arabistan geliyordu. Özellikle ABD'nin bazı uluslararası güçlü tekel-lerinin desteğini alan İslamcı-Amerikancı ANAP'ı generaller seçime sokmak zorunda kaldılar.

Turgut Özal "24 Ocak Kararları"nın mimarı idi. Türk hakim sınıflarına "değerli" hizmetleri olan bu bürokrat, 12 Eylül'ün de ekonomik mimarıydı. Siyasi yapısı ise, Türk-İslam sentezi üzerine kurulmuştu. ABD'nin, Türkiye-Ortadoğu beççiliğini yaptırması, Ortadoğu'daki ABD yanlısı Arap ülkeleriyle iyi ilişkiler kuran birinin başbakan olması daha verimli olacaktır. Bunun için de Turgut Özal biçilmiş bir kaftandı. Partiyi kurmadan önce, Turgut Özal'ın 2 ay ABD'de kalması, "sağlığı" için olduğu anlamında kesinlikle yorumlanamaz. ABD tekel-lerinin baskısıyla merkezci kanadın belli desteğini de alan Özal, generallerin muhalefetine rağmen seçime girdi ve kazandı. ABD emperyalizminin tescilli markasını hâlâ üzerinde taşıyan ANAP'ın 6 Kasım seçimindeki avantajı, "sivil" görünümü ve 12 Eylül'ün tipik prototipi idi. Halkın ise 12 Eylül'e tepkisinin içten içe yoğunlaşması, onların ANAP'a akmasına neden oldu. Egemen sınıfların bazı sözcüleri ve bazı "aydın" bozuntuları, ANAP'ı "demokrasi" yanlısı ve "sivil" gösterme gayreti içine girdiler. Halkı bu partiyi desteklemeye çağırdılar. Generallerin baskısından yılan halk, "şerre karşı ehveni şerde bir hayır vardır" diyerek ANAP'a oy verdiler. Böylece egemen sınıflar, "usta" bir politikayla 12 Eylül'e "sivil"

bir görünüm vermiş oldular. MDP iktidara gelseydi, o görünümüyle daha erken yıpranacak; MDP'nin yıpranması 12 Eylül'ün yıpranması ve "kazanımlarının" kaybedilmesi olacaktı. Ya da "kazanımlar" fazla uzun ömürlü olmayacaktı.

ANAP "dört eğilimi de birleştirdim" propagandasına sarılması, gerçekten de belli oranda hepsini kendi potasında eritmesi, egemen sınıfların merkezi kanadının belli kesimi için desteklemesine yetti. ANAP, bu haliyle "12 Eylül Partisi" görünümünü veriyordu. Sonuç olarak, ANAP bugün 12 Eylül'ün harfi harfine uygulayıcısı bir partidir. Bugün Kenan Evren'le uzlaşmaları, canciğer kuzu sarması/olmaları boşuna değildir. ANAP'ın hâlâ güçlü olması; içte Amerikancı kanadın önemli bir kesiminin desteğini alması, dışta ise, ABD ve ABD yanlısı Arap ülkelerinin desteğini korumasından ileri geliyor.

6 Kasım 83 seçimlerinin demokratik bir yanı olmadığı çok açık. Halk düşmanı bazı partiler bile 6 Kasım seçimlerinin "anti-demokratik" olduğunu kabul ediyorlar. Onlara bunu söyleten neden, kendilerinin seçime sokulmamasıdır. 6 Kasım 83 seçimleri, proletarya ve ezilen halk için; egemen sınıfların kendilerini sömürmek ve ezmek, kendi aralarında dalaşma arenası olmaktan başka bir anlam ifade etmiyor. En küçük demokratik yanı olmayan böyle bir seçimi desteklemek ya da katılmak, egemen sınıfları desteklemek anlamına geleceğini, halk üzerinde oynadıkları oyunu onaylamaktan başka bir anlama gelmiyor.

6 Kasım seçimlerinin ilginç bir yanı da Kemalist dönemdeki uygulamaların aynısı olmasıdır. Danışma meclisi örneğinde verdiğimiz gibi, seçime katılacak olan milletvekili adayları MGK'nin denetiminden geçiyordu. MGK'nin onaylamadığı hiçbir milletvekili aday olamıyor. Kısacası milletvekillerini halk değil, MGK seçti. Aynen Mustafa Kemal'in yaptığı gibi. Bu anlamda 6 Kasım seçimleri formaliteden başka bir şey değildi. İç ve dış kamuoyuna "demokrasiye" geçildiği izlenimini verme ve bu konuda gelen baskıları hafifletmenin bir aracı oldu. 6 Kasım 1983 seçimlerinde ANAP'ın hükümet olması, "parlamentonun açılması", "Danışma Meclisi" olayının kalktığı anlamına gelmez. Çünkü, MGK üyelerinden biri Cumhurbaşkanı, diğerleri de Cum-

hurbaşkanlığı Konseyi içinde yer almışlardır. Bu anlamda 7 yıllık bir süre için yerlerini sağlama almışlardır.) Seçilen milletvekilleri de önceden MGK'nin onayını almışlardır. Ortaya çıkan sonuç: MGK ad değiştirerek Cumhurbaşkanı ve Konsey üyeleri olmuştur. Danışma Meclisi de ad değiştirip Parlamento olmuştur. Bülent Ulusu'nun yerine Özal gelmiştir. İşte 6 Kasım seçim komedisinin özü budur.

6 Eylül Referandumu ve Cellat-Papaz Seçeneği

Geçici 4. maddenin parlamento değil de referandumla çözülmesini isteyen bizzat Kenan Evren ve eski MGK üyeleridir. Özal ve Evren bu konuda ortak bir anlaşmaya vararak, referandumla sunulmasını istediler. 4. maddenin kalkmasını istememelerine rağmen, Özal kliğinin referandumla gitmesi esas olarak üç nedenden kaynaklanıyordu. Birincisi: Dışarda ve içerde kamuoyunun bu konuda baskısı vardı. Bu desteği arkasına alan Ecevit ve Demirel klikleri, Özal ve Evren'i sıkıştırıyordu. İkincisi: Bu yasaklar Türkiye'de "demokrasi" olmadığı izlenimini yaratıyordu. Bir taraftan "demokrasiye geçildiğinin" propagandası yapılırken, diğer taraftan 4. maddenin varlığı, Özal ve Evren demokrasinin üzerine gölge düşürüyordu. Üçüncüsü: 4. madde Demirel ve Ecevit üzerinde geline aşamada pratik bir yaptırım olmaktan çıkmıştı. Çünkü, Demirel ve Ecevit, 4. maddeye rağmen siyaset sahnesine zaten çıkmışlardı.

4. maddenin kalkması halka en küçük bir kazanım getirmeyecek, kalkması halinde ülkeye hepten "demokrasi" görünümünü verecektir. Çünkü 4. maddenin varlığı ya da yokluğu halkı ilgilendiren, demokratik ve devrimci taleplerini içeren bir olay değildi. Ama referandumla, halkın demokratik ve devrimci taleplerinin de üstü küllenmeye çalışılacaktı.

Sınıf bilinçli proletaryayı ilgilendiren esas nokta burasıydı. Ya egemen sınıflar arasındaki çıkar dalaşmasının bir aleti olacak, ya da kendi programını ortaya koyup, egemen sınıfların bu oyununun en geniş siyasi teşhirini yapacaktı. 1982 Anayasası'nın tümünden ortadan kalkmasınının, 12 Eylül döneminin bütünüyle proletarya ve

halkın menfaati doğrultusunda sorgulanmasının, suçluların halk öntünde hesap vermesinin, 82 Anayasası yerine devrimci-demokrat bir anayasanın getirilmesinin, bağımsızlık ve halk demokrasisi isteminin, halk üzerindeki tüm baskı ve yaptırımların, yasakların kalkmasının mücadelesini ve propagandasını yaptı. Özellikle milli zulme ve ulusların kendi kaderlerinin tayin hakkının gaspına son verilmesini, bu taleplerin ancak bir devrim sorunu olduğu bilincini de bir an olsun unutmadı. Demokrasi sorununun devrim sorunu olduğu gerçeğini her fırsatta yineledi.

Egemen sınıflar, kendi aralarındaki çıkar dalaşmalarını kısmen çözmek için referandumla başvurdu. Böylece halkın karşısına cellat-papaz ikilemini çıkarmış oldular. Halka bu iki seçenek veriliyordu. Geçici 4. maddenin kalkmasıyla, papaz rolü oynayan egemen sınıf klikleri, cellat rolü oynayanlar karşısında biraz daha güçlenmiş olarak çıktılar. Halk ise cellat ve papazların kurbanı durumuna düşürüldü. Oyun bu kadar açık ve netti. Egemen sınıflar 4. madde komediyasını halk oyuna sunmakla şunu diyordu; "ya beni ya beni seçeceksin"! Buna alet olan "sosyalist" görünümlü parlamentarist reformcular ise, halka "evet demelerini istediler. Güya, "evet" demek demokrasi için "ileri" bir adım. Evet, "ileri" bir adım. Ama ezilen yığınlar için değil. İşçiler, köylüler, memur, küçük esnaf ve gençlik için değil. Egemen sınıfların bir kanadı için "ileri" bir adımdır. Referandumda "evet" demek, azılı halk düşmanları, Demirel'lere, Ecevit'lere, Türkeş ve Erbakan'lara "demokrasi" tanınсын, halka ise "baskılar" uygulansın" demektir. Bu işin özü budur. Bu konuda, "demokrasi" kılıfları ve yutturmacaları arkasına takılarak halkı kandırmaya çalışmanın alemi yoktur. Egemen sınıfların bazı kanatları için "demokrasi" istemek, halk demokrasisine karşı çıkmaktır. Referandum konusunda, hakim sınıfların herhangi bir kanadından taraf olmak, halk üzerindeki baskıları onaylamaktır.

Bu konuda doğru olan tavır, referandum olayının içyüzünü en geniş şekilde teşhir etmek, 12 Eylül döneminin üzerinin küllenmesini önlemektir. Bu da sınıf bilinçli proletaryanın aldığı "Boykot" taktiğini desteklemekten geçiyordu. □

29 KASIM ERKEN SEÇİMİNDE SINIF BİLİNÇLİ PROLETARYANIN VE DEVRİMCİLERİN TAKTİĞİ NE OLMALIDIR?..

**a) Burjuva parlamentosunun
özü ve sınıf bilinçli proletaryanın
buna yaklaşımı:**

"Belirli bir süre için parlamentoda halkı, yönetici sınıfının hangi bölümünün ayaklar altına alacağına, ezeceğine, dönem dönem karar vermede; sadece meşruti parlamenter monarşilerde değil, en demokratik cumhuriyetlerde de burjuva parlamenterizminin gerçek özü budur." (Lenin, Devlet ve Halk, af: 62)

Öteden beri Türkiye devrimci hareketi içinde tartışılan konulardan biridir: parlamento. Her sınıf burjuva parlamentosuna, kendi sınıf çıkarları gereği değişik açılardan yaklaşıyor. Bu nedenle de, halk sınıfları için burjuva parlamentosuna yaklaşımda büyük ve önemli farklılıklar ortaya çıkıyor.

Parlamento burjuvazinin iktidar organlarından birisidir. Yani, iktidarı ellerinde bulundurmanın araçlarından biri, ama "biricik" aracı değildir. Halkı kandırmanın, halkı sömürmenin, baskı uygulamanın ve bunlara "hukuki" bir statü kazandırmanın ötesinde bir fonksiyonu yoktur. Bol bol kulis yapılması, tartışılması, kavgatmaları hepsi göstermeliktir. Esas kararlar, parlamento dışında alınır ve parlamentoda, perde gerisinde alınan bu kararlara "hukuki" statü kazandırılır.

Bu durum, en burjuva "demokratik" parlamentoda olduğu gibi, faşizmi maskeleyen araçları için de böyledir. Ancak, yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerdeki parlamento, burjuva "demokrasininin" olduğu ülkelere nazaran, daha "kaba", "uydurma"dır. Yarı-sömürgelerde parlamentonun kaba ve uydurma olduğu o kadar açıktır ki, bir dipçik darbesiyle hemen kapatılabilir, ya da 12 Mart yarı-

askeri faşist yönetiminin yaptığı gibi, perde gerisinden idare edilir ya da 1983'te generallerin onayı ile seçilen egemen sınıf sözcülerinden oluşur. Kaba ve uydurmalığı buradadır işte. Soygun ve zulüm düzenine "demokratik" bir görünüm vermek.

Yarı-sömürge ülkelerdeki parlamento, genelde devrimci, sosyalist ya da diğer ezilen halk kesiminin hiçbirinin partisinin sokulmadığı ve bunların yasaklandığı bir kurumdur.

Bunun nedenleri ekonomik ve siyasi-saldır. Özellikle ülkemizin parlamento tarihi incelenirse "kaba" ve anti-demokratikliği maskeleyen araç olduğu çok iyi görülebilir. Bu tür parlamentolardan halkın yararına hiçbir yasa çıkmaz.

"Ülkemizin tarihsel, toplumsal ve ekonomik koşulları Türkiye'de parlamenterizmin başından beri "kaba" ve "uydurma" olmasına yol açmıştır." Bu neden böyledir?

"Türkiye'de yarı-sömürge, yarı-feodal yapıdan dolayı, zayıf bir burjuvazi mevcuttur. Zayıf burjuvazi iktidarını koruyabilmek için, daima kitlelerin mücadelesini zorla ve şiddetle ezme yolunu seçmiştir; daha doğrusu o, varlığını ve iktidarını korumak için buna mecburdur. Öte yandan ülkemizde iktidara zayıf burjuvazi ile birlikte feodalizm döneminin kalıntısı kudurgan toprak ağaları sınıfı da ortaktır. Bu sınıf, feodalizmin kanunu olan sopayı ve cebiri, burjuva demokrasininin yerine geçirmek için, sürekli çaba harcamaktadır; çünkü tutarlı bir burjuva demokrasisi, feodalizmin menfaatiyle çelişir."

"Bu iki nedenle Türkiye'de burjuva "demokrasisi" başından beri Kemalist dönemde dahi anti-demokratik bir karakter gösterir. Bu iki nedenle batı ülkelerinde görülen parlamentolardan farklıdır."

Egemen sınıfları parlamentoya zorlayan nedenler de var tabii. Egemen sınıflar iyi niyetlerinden dolayı parlamentoculuk oynamıyorlar. Buna zorlayan uluslararası durum, kendi aralarındaki dalaşma sınıf mücadelesinin oynadığı fonksiyondur.

"Uluslararası durum, burjuvazi ve toprak ağaları sınıflarını parlamentoya benimsemeye zorlamaktadır, çünkü parlamentoyu da ortadan kaldıran açık terörist bir diktatörlük, hem içerdeki halk kitlelerinin önünde, hem de dünya demokratik kamuoyu önünde faşist çehresiyle sırıtacaktır. Kitlelere ve dünya demokratik kamuoyuna karşı "demokratik" görünebilmek, onları aldatılabilmek için, Türkiye'de hakim sınıflar, başından beri "kaba ve uydurma bir parlamenterizmle..." suratlarını maskeleyen, sınıf menfaatlerine daha uygun bulmuşlardır. İşte Türkiye'de parlamentonun fonksiyonu budur..."

Sınıf bilinçli proletarya parlamentoya sorununa böyle yaklaşırken, hiçbir mücadele aracını ve biçimini reddetmez. En gerici kurumlarda bile çalışır. Orayı devrimin bir kürsüsü haline getirmeye çalışır. Devrimin propagandası ve egemen sınıfların düzeninin en geniş siyasi teşhirini yapmak için parlamentodan bile yararlanılabilmektedir. Ebedi boykot anlayışı yanlış olduğu gibi, parlamentodan yararlanma adına, esas mücadele biçimi olarak seçmek de yanlıştır. Koyu gericilik döneminde bu alandan yararlanılabileceği gibi, bazı kısmi demokratik hakların olduğu dönemde de yararlanılabilmektedir. Bu o günkü, dünya ve ülke koşulları; sınıf mücadelesinin seyrine bağlıdır.

Parlamentodan yararlanma adına, halkı egemen sınıf kliklerinin bir kandanın kuyruğuna takmaya karşı çık-

malı, bu tür sınıf uzlaşmacılığı anlayışların iç yüzünü teşhir etmelidir.

Ayrıca, zamanı ve yeri geldiğinde "en demokratik" olanını bile, tarihin çöplüğüne fırlatmaktan bir an bile te reddüt etmemelidir. Bunlar Marksizmin a.b.c'sidir. Ama yıllardır oportünist ve revizyonistler, halkı daima egemen sınıfların bir kanadının cendresi altına sokmaya çalışmışlardır. 12 Eylül sürecinde bu çok iyi görüldü.

b) Devrimci hareketin gelişim yönü ve burjuva kuyrukçuluğu:

12 Eylül sürecinde ağır bir yenilgi alan devrimci hareket, 1985'ten sonra yavaş yavaş toparlanmaya ve yaralarını sarmaya başladı. Devrimci durumun giderek ivme kazanmasıyla beraber, devrimci hareketin faaliyetinde önemli kıpırdanmalar ve toparlanmalar oldu. Buna rağmen örgütlülüğün ve mücadelenin boyutunun cılız olduğunu söylemek gerekiyor. Yoğun bir baskı dönemini yaşayan devrimci hareket, egemen sınıfların yoğun baskılarını yine iliklerinde duymaktadır. Bu durum devrimci hareketin hızla gelişmesi önünde önemli bir engeldir. Zaten egemen sınıfların bu baskılarının kalkacağı, "demokrasi"nin yaşanacağı söylemek ya da hayal etmek oldukça zordur. Proletarya hareketi ve devrimci hareket, egemen sınıfların baskılarını her zaman üzerinde hissedecektir. Baskıların bazen azalması, ya da daha şiddetli artması, sorunun özünü değiştirmeyecektir.

TC tarihinden bu yana egemen sınıflar, devrimci hareketi daha doğmadan kanlı bir şekilde bastırmaya gitmiştir. Devrimci hareketin gelişip serpilmesi, kitleler içinde kök salması, egemen sınıfları rahatsız etmektedir. Bu nedenle, devrimci hareket komprador burjuvazi ve toprak ağalarının en kanlı yöntemlerine maruz kalmaktan kendini kurtaramayacaktır. Barışçıl çalışmanın ve de olanaklarının az olması, kitlelerle daha hızlı kucaklaşmayı engelleyen faktörlerden birisidir. Kitlelerle kucaklaşmak için bütün ile barışçıl çalışmaya bel bağlamak proletarya ve devrimci hareket için ölüm demektir. Bunun acı örneklerini hala yaşadığımızı söylemek pek yanlış olmayacaktır.

Proletarya ve devrimci hareketin gelişim yönü olumludur. Yenen darberden dolayı karamsarlığa kapılmak,

devrimci harekete "küfür" etmek, yığınların ve reformistlerin devrim düşmanlığını kusalardır. Revizyonist ve reformistler, 12 Eylül darbesinden ders çıkarma adına, bütünüyle "yasalcılığı" savunma ve tapmaya, onun dışındaki mücadele biçimlerine saldırıya başladılar. 12 Eylül döneminde yılgnlık teorilerinin yaygınlaşması normaldir. Her yenilgi dönemi, olumsuzlukların yanında olumsuzlukların da beraberinde getirir. Bundan korkmamak gerekiyor. Ama, yılgnlık teorilerine karşı da yoğun ideolojik-siyasi mücadele şarttır.

12 Mart sonrası da devrimci hareketleri "maceracılıkla", "goşistlikle" suçlayanlar az olmadı. 12 Mart yenilgisinden "ders" çıkartanlar, Jakoben öğelere ve mücadeleye biçimlerine yoğun saldırı ateşine girdiler. Bu oportünist ve revizyonist Salvo ateşleri, 12 Eylül'le birlikte kendi suratlarına geri döndü. İşçi sınıfı hareketinin çizgisinin doğruluğu bir kere daha ispatlandı.

Tasfiyeciliğin, teslimiyetin, reformculuğun, Troçkizmin rağbet gördüğü bir süreçyiz. Yenilgi dönemlerinin bataklık teorilerinin üretildiği, egemen sınıf parlamentosuna "ilericilik" atfedildiği bugünlerde, seçim konusunda da iki tavır kendini gösteriyor: Sınıf bilinçli işçilerin ve devrimcilerin esasta doğru tavrı ile modern revizyonistlerin, reformcu-parlamentaristlerin ve reformculuğun kuyruğuna takılan bazı küçük-burjuva grup ve kişilerin teslimiyetçi tavrı. Bu iki tavır 12 Eylül sürecinde, özellikle seçim ve referandum konularında kendini gösterdi ve bu geline aşamada netleşti.

Sosyal-faşistlerin 12 Eylül'e yaklaşımı, RSE'nin darbeye yaklaşımından farklı olmamıştır. RSE'nin bir numaralı tescilli uşağı TKP generallerin devrimci-demokratlara olan terörünü desteklemişler (1982 yılında yapılan MK toplantı tutanağında bu belgelenmiştir), kendilerine ise yönelmelerini "anlayamadıklarımı" belirtmişlerdir. 12 Eylül generalleri bunlara biraz fazla dokunmasaydı, generallerin en büyük destekçileri olmaları hiç de elden değildi.

Bilimum revizyonistler ve reformistler, 12 Eylül sürecinden çıkardıkları "dersler" sonucu sınıf uzlaşmacılıklarını daha da sistemleştirdiler. Gözleri parlamento kapısından başka bir şey göremez oldu. Devrimci mücadelenin kapısına hepten kilit vurmak isteyerek, mücadeleyi egemen si-

nifların bazı kliklerinin (özellikle SHP'nin) kuyruğuna takmayı yeğlediler. Milli burjuva akımlarının geçmişleri belli. Onlar var olduklarından beri parlamen... kapılarını gözlemişler, oraya girmek için can atmışlar, bu uğurda devrimci mücadeleye ve devrimcilere yer yer karşı-devrim cephesinden saldırmışlardır. Ama, bazı küçük-burjuva revizyonistleri ise, bu "sosyalist" masleki reformcuların peşine takılarak, onların kirli odalarında solumaya ve "devrim" yapmaya başlamışlardır.

Tarih, bazı sınıfları genelde sürekli yanyana getirir. Milli burjuvazinin kendisine güvensizliği, küçük-burjuvazinin kaypaklığı egemen sınıfların baskıları karşısında yelkenleri suya indirmeye eğilimlidirler. İlegal ve diğer mücadele biçimlerinden ödünlen korkar gibi korkarlar.

Sosyal-faşistlerin de seçim konusunda tavırları, reformcular ve revizyonistlerden ayrı değil. Bunların çoğu SHP'yi destekleyeceklerdir. Revizyonistlerin ve modern revizyonistlerin kaderleri hep parlamento kapılarında birleşiyor.

Devrimci-demokrat, ilerici yurtseverlerin görevi; sınıf bilinçli işçilerin yanında yer almaları, SHP kuyrukçuluğunu, yasalılığa tapmayı, reformcu düşünceleri terk etmeleridir.

Sınıf mücadelesinin gelişimi ve yönelimi, bütün teslimiyetçi düşünceleri yıkıp geçmeye yöneliktir. Bugünden teslim bayrağını çekenler, yarın mücadelenin kızgın ateşinden kurtulacaklarını sanmasınlar. Çünkü; kitlelerin muazzam devrimci dönüştürücü rolü, engel tanımadan kendi doğal akışı içinde varacağı yere varacaktır.

c) Sınıf mücadelesinin boyutu ve yönelimi:

12 Eylül ile birlikte gerileyen ve duraksayan devrimci durum, 1983 6 Kasım seçimlerinden sonra yerini ilerlemeye bıraktı. Bugün grevlerin ekonomik temelde de olsa yükselmesi, öğrencilerin akademik-demokratik mücadeleleri, doğudaki gelişmeler, cezaevlerindeki devrimci potansiyelin dışı yansımaları ve yoğun milli uyanış gidişatın olumlu yönde ilerlediğini gösteriyor. Egemen sınıfların bu gidişatın önüne geçmeleri uzun vadede zordur. Kısa vadede geçici olarak "çözüm" bulsalar da uzun vadede bulma-

ları olanaksız, toplumsal gelişme bütün karşı-devrimci barikatları yıkıp aşma potansiyeline sahiptir. Bunu ne karşı-devrimin silahlı bastırması, ne de modern revizyonizmin ve reformistlerin şekere bulanmış zehirli okları durdurabilir.

Türkiye sınıf mücadelesi tarihi göstermiştir ki; kitleler daima militan eyleme çekilmeye yatkındır. Militan mücadele, kitleler içinde daha fazla taraftar bulmakta ve gelişmektedir. Militan mücadeleye sırt çevirenler ise hep kitlelerin gerisinde kalmaya mahkûm olmuşlardır.

Son yıllardaki suskunluk kimseyi kandırmasın. Suskunluğun çeşitli nedenleri olmakla birlikte, esas karşı-devrimin yoğun bir baskı uygulamasıdır. Emperyalist ülkelerde olduğu gibi, reformcu hayallerle veya kitlelerin

refah düzeyinin yükseltilmesiyle devrimci durum gerilemiyor. Yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde kitlelerin, devrimci mücadelesinin en önemli bastırma aracı karşı-devrimci zor olmuştur. Egemen sınıflar Türkiye gibi ülkelerde, halkın refah düzeyini yükseltmeleri mümkün değildir. Kısmi demokratik dönemlerin yaşanması ya da yaşanacak olması, bu ML gerçeği değiştiremez. Egemen sınıflar emperyalist burjuvazinin uyguladığı "refah" taktiğini uygulayamaz. Bunu yarı-sömürge, yarı-feodal toplumsal yapı kaldıramaz. Komprador burjuvazi ve toprak ağalarının güçsüzlüğü, bu nedenle sürekli baskı uygulamalarını ayakta tutuyor. Bir taraftan emperyalizme bağımlılık ve sömürüsü, bir taraftan da yerli uşakların yoğun sömürüsü, kitlelerin her geçen gün yoksullaşmasına ve işsizliğin artmasına ne-

den oluyor. Bu gelişme başta işçi sınıfı ve köylülük olmak üzere, tüm halk sınıfları için geçerlidir. Bu gelişmeler devrimci durumun varlığının objektif nedenlerinin esaslarıdır. Ülkemizde kitleleri militan eğilimlere iten gerçekler de bunlardır. TC'nin 65 yıllık tarihi incelendiğinde bu çıplak gerçek görülebilir.

İşçi sınıfı hareketinin azılı düşmanı Saçak yazan Halil Berktaş'ın iddiasının aksine, ülke bağımsızlığa doğru değil, daha fazla bağımlılığın içine giriyor. Bağımsızlık ve demokrasi sorununu, devrim sorunu olarak kavramayanların varacağı yer, teslimiyet ve sınıf uzlaşmacılığıdır.

Her askeri darbeden sonra, ya ülkede "kapitalizmin ayakları üzerine dikildiğini" iddia edilir, ya da ülkenin "emperyalizmden bağıni kopara-

rak", "bağımsızlaştığı" saçmalanır. Kemalizmin "burjuva demokratik devrimle", "jakobenizmle" taltif edildiği bir ortamda, eskimiş revizyonist teorilerin "yeniymiş" gibi piyasaya sürülmesi yadırganmamalıdır. Devrimci hareketi boğmak için sadece karşı-devrim çalışmıyor. Ezeli ve "yeni" revizyonistlerde karşı-devrimle "sosyalistlik" kılıfı altında bu noktada birleşiyorlar.

Kemalizm "ilerici"; Milli Şef ülkeyi 2. Dünya Savaşı'na sokmadığı için "ilerici"; 1960 27 Mayıs cuntası, kısmi demokratik haklar "getirdiği" için "ilerici"; 12 Mart yarı-askeri faşist yönetimi kapitalizmi "hakim kıldırdığı" için "ilerici"; 12 Eylül (Halil Berktaş revizyonistinin Saçak 42-43 sayılarındaki yazısına bakın) "bağımsızlık"çı. Oh oh! Ne güzel! TC tarihinde hakim sınıflar ilk defa böylesine "temize çıkıyor. Bu karşı-devrimci revizyonist teorilerin sahiplerine, egemen sınıflar yakında maddalya verirse hiç şaşmamak gerekiyor. Burjuvazi şimdiden bu gelişmeleri alkışlayarak seyrediyor.

Sınıf uzlaşmacılığının vardığı ve varacağı yer; Doğu Perinçek ve Halil Berktaş'ın dibi delik tekneleridir.

d) 29 Kasım erken seçiminde sınıf bilinçli proletaryanın ve devrimci-demokratların tavrı ne olmalıdır?

Yazımızın başında, 12 Eylül'ün neler getirdiğini, neler götürdüğünü; halk için anlamını ve egemen sınıflar için anlamını kısaca da olsa koymaya çalıştık. 29 Kasım seçimlerini, 12 Eylül'ün "demokrasi", "seçim" ve "referandum" uygulamalarından ele almamak, insanı egemen sınıf kuyrukçuluğuna götürür. Bu anlamda 29 Kasım erken genel seçimi, 12 Eylül'ü onaylamanın, ona "demokrasi" kılıfı yapıştırmamanın bir aracı olacaktır.

İkincisi; egemen sınıf partilerinin katıldığı, proletarya dahil, halk sınıflarından hiçbir partinin katılmadığı, katılmasının yasaklandığı bir seçimdir. Bu anlamda egemen sınıfların aralarındaki dalaşmanın aracı olacaktır.

Üçüncüsü; kısmi-demokratik hak ve özgürlüklerin dahi olmadığı, halkın her türlü devrimci ve demokratik örgütlenmesinin yasaklandığı, devrimci-demokratik mücadelenin kanla bastırılmaya çalışıldığı ve bu seçimle,

12 Eylül'de egemen sınıfların halka yaptığı zulüm ve baskıların bütünüyle meşrulaştırılmasının bir aracı olmasıdır.

Dördüncüsü; Kürtlere yapılan baskının ve ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının gaspının onaylanması anlamını taşıdığı.

Beşincisi; işçilerin grev ve sendikal haklarının gaspedilmesinin onaylanması anlamını taşıdığı.

Altıncısı; köylülerin ve tarım işçilerinin iliklerine kadar sömürülmesini; büyük toprak ağalarının ve çiftlik beylerinin köylüler ve tarım işçileri üzerindeki her türlü baskı ve angaryalarının onaylanması ve bunları daha da sistemleştirmenin aracı olması...

Yedincisi; dar gelirli memur ve öğretmenlerin her türlü örgütlenmesinin yasaklanmasının bir aracı olması... Özellikle öğrenci gençliğin en doğal hakları olan akademik-demokratik haklarının gaspedilmesi ve bu uğurda verilen mücadelenin kanlı bir şekilde bastırılması girişimlerinin onaylanması anlamına geleceği...

Sekizincisi; 12 Eylül'den bu yana devrimcilerin idam edilmelerini, binlerce insanın zindanlara doldurulmasını, binlercesinin işkenceden geçirilmesini, yüzlercesinin işkencede öldürülmesini ya da kayıp edilmesini onaylamak anlamına geleceği...

Dokuzuncusu; kırsal alanda olumlu temelde gelişen sosyal mücadeleyi ve ulusal hareketi bastırmak; köylülere yapılan baskıları, zoraki göçleri, "Stratejik köy" kurma hedeflerini; Mücadele veren güçleri katletme girişimlerini, Ölüm Mangaları durumunda olan "çevik kuvvet" ve "köy koruculuğu" politikasını onaylamak anlamına geleceği için...

Kısacası, 29 Kasım genel seçimine katılmak veya herhangi bir burjuva partisini desteklemeye çağırarak; 12 Eylül'ün kanlı uygulamalarını onaylamak, sorgusuz sualsiz bütün bunların üzerine sünger çekmek anlamını taşıyacaktır. Egemen sınıfların esas amacı da, 12 Eylül uygulamalarının üzerine bir sünger çekmektir.

O halde 29 Kasım erken genel seçiminde sosyalistlerin ve devrimcilerin tavrı ne olmalıdır?!.. Nasıl bir taktik izlemelidirler?!..

Doğru olan **BOYKOT** taktiğidir. Aktif ve pasif boykot biçimleri, en geniş ve ustaca kullanılmalıdır. 29 Kasım erken seçimlerinin anlamı en geniş şekilde teşhir edilmelidir. 12 Eylül uy-

gulamaları, en geniş şekilde gündeme getirilmeli ve sorgulanmalıdır. Reformist ve revizyonistlerin; SHP'yi ya da DSP'yi destekleme, devrimci mücadeleyi egemen sınıfların bir kanadının kuyruğuna takma anlayışı ve eğilimleri mahkûm edilmelidir. Sınıf uzlaşmacılıklarının iç yüzü en geniş şekilde açığa çıkarılmalıdır. Kitleler bu konuda uyarılmalıdır. "Acil talepler" adı altında ortaya sürdükleri devrimci atılımı boğma girişimleri mahkûm edilmelidir. Devrim propagandası yerine "acil talepler" olarak ileri sürdükleri reformcu propagandaları özellikle devrimci-demokrat kesimde teşhir edilmelidir.

Sosyalistler ve devrimciler, kitlelerin karşısına 1 Kasım erken seçiminde şu taleplerle çıkmalıdır.

★ Sendikal örgütlenme ve grevler üzerindeki yasaklar kaldırılmalı. Genel greve ve dayanışma grev hakları yasallaşsın.

★ Cezaevlerindeki baskılar kalksın! Şiarımız "ZİNDANLAR BOŞALSIN", "GENEL AF", "İŞKEN ÇEYE SON"!

★ Doğuda Milli Zulme Son! Olağanüstü Hal Bölgesi Koordinatör Valiliği" kurumu kaldırılmalı, köy koruculuğu ve "Çevik Kuvvet" sistemi dağıtılmalı.

★ Köylülerin göçe zorlanması durdurulsun. "Stratejik köyler" oluşturmaya son verilsin.

★ Memurlara ve öğretmenlere sendika ve dernek kurma yasağı kaldırılmalı.

★ YÖK kaldırılmalı, üniversiteler üzerleşsin, öğrencilerin akademik ve demokratik hakları üzerindeki yasaklar kaldırılmalı.

★ Toprak reformu aldatmacasına son verilsin. Topraksız köylülere toprak verilsin.

★ İdam cezaları kaldırılmalı.

★ Birçok ilde uygulanan olağanüstü hal yasakları kaldırılmalı.

★ DGM'ler kaldırılmalı.

★ 12 Eylül döneminin bütün işkencileri yargılansın ve isimleri kamuoyuna açıklansın.

★ Basın ve düşünce özgürlüğünün önündeki anti-demokratik engeller kaldırılmalı vb. çoğaltılabilir.

□

Baştarafı Syf: 4'te

tikleri mevcut duruma bakarak sınıf mücadelesinin durumuna, kitlelerin durumuna, düşmanın ve kendisinin durumuna bakarak saptar. Parlamento dışında döğüşen bir partinin parlamento içinde sesi olmayabilir. Parlamento dışında döğüşen bir partinin parlamento içinde sesi olabilir.

Bugün parlamenterizm ve reformculuk dalgası yükseliyor. Egemen sınıflar, modern revizyonistler, reformistler bu dalganın toplumu tüm hücrelerine kadar fethetmesi için ellerinden geleni yapıyorlar. Bununla birlikte devrimci dalga yükseliyor. İşçiler yığınlar halinde grevlere gidiyor, mitingler yapıyor, gaspedilen haklarını istiyorlar. Doğuda silahlı hareketler sürüyor. Öğrenciler, mahkûm aileleri harekete geçiyor. Cezaevleri önemli direniş merkezleri olarak güncelliğini koruyor. Tarım krizi köylülerin homurdanmasına yol açıyor. Toplum tek ağızdan gaspedilen demokratik haklarını istiyor. Bununla birlikte egemen sınıflar arasındaki çelişkiler şiddetleniyor. Böylesi şartlarda, halka tepeden inme bir şekilde seçim dayatılıyor. Baskıların, polis ve asker tatbikatının yoğun bir şekilde sürdüğü bir ortamda, "biz egemen sınıf partileriyiz, içimizden bir tanesini seçin" deniliyor.

Bugünkü şartlarda boykot taktiği, parlamento dışında gelişen örgütsüz halkın mücadelesine hizmet edecek, yükseltilen reformist, parlamenterist dalgaya karşı bir tavır olacaktır. Halkı herhangi bir egemen sınıfın kuyruğuna takılmaya çağırarak, muğlaklığa düşmek, orta yolcu tavırlara itibar etmek reformizmin işine yarayacaktır. Bugünkü durum, bunu böyle emrediyor. Sınıf bilinçli işçiler, özellikle aydınlarımızı, seçimden önce ve sonra eleştirmelidir. Bugün özellikle devrimci-demokrat aydınlarla düşen görev, halkı herhangi bir egemen sınıf partisini desteklemeye değil, boykota çağırarak olmalıdır.

Aydınlarımız, Nadajlı İbrahimleri, Molla Kaabız'ları, Tefvik Fikret'leri, Nazım Hikmet'leri ve Beşikçi'leri örnek almalıdır. Bizler, sınıf mücadelesinin ve işçi sınıfının örgütlü yapısının güçlenmesiyle birlikte, aydınlarımızın anlattığımız malum serüvenlerden sıyrılarak daha ileri, devrimi bir çizgiye geleceklere inanıyoruz. Çok acı çeken aydın bir kafa, temiz bir ruh, körlüğünü ilelebet sürdürmez, sürdürmez.

29 KASIM ERKEN SEÇİMİNDE

SHP NEDEN DESTEKLENMEZ!

29 Kasım erken genel seçiminin resmen ilan edilmesiyle birlikte siyasi Partiler, Örgüt ve kuruluşlar seçim beklentilerini ve tavırlarını açıklamaya başladılar. Özellikle, seçime katılan partiler propaganda faaliyetlerini yoğunlaştırarak, her biri kamuoyunda kendinin diğerlerinden farklı olduğu imajını yaymaya çalışarak, "ülkenin ve halkın menfaatlerini" en iyi kendinin savduğunu söylemekte ve bu anlamda her biri halktan seçimlerde kendisine oy verilmesini istemektedir.

Yazının başında 29 Kasım seçimine ilişkin şu gerçeğin belirtilmesi gerekli ve zorunlu. 29 Kasım seçimine katılan Partiler (ANAP, SHP, DYP, DSP, RP, MÇP) Türkiye toplumu içindeki farklı siyasal eğilimlerin ve güçlerin tümünü temsil etmemektedirler. Bunlar ancak bir bölümünü temsil etmektedirler. Bu anlamda, Türkiye toplumunun önemli bir kesimi, 29 Kasım seçimine kendi siyasi platformları temelinde, kendi siyasi Parti ve örgütleriyle katılamamaktadırlar. Seçimde temsil edilmeyenler, 2-3 tanesinin kurulma çabalarının sürdürüldüğü yalnız "Sosyalist" Partilerle sınırlı değildir. Milli Güvenlik Konseyi Başkanı olarak Kenan Evren'in 12 Eylül Askeri Darbesinin ertesinde yaptığı konuşmalarından birinde, biraz abartılmış olarak belirttiği "...biraz daha geç kalsaydık, bugün bizim yerimizde onlar olurdu..." dediği, 12 Eylül öncesi iktidara bu kadar yaklaşmış, 12 Eylül sonrası siyasi düşüncelerinden ve eylemlerinden dolayı açılan çok sayıda binlerce sanıklı siyasi örgüt davalarında yargılanmış kişiler, bunların örgütleri 29 Kasım seçimine katılmıyorlar ve temsil ettikleri kitlelerin sesini seçim kürsülerinden duyuramıyorlar. Sadece bugüne özgü olmayan bu olgu görülmeden ve bu çerçevede de seçimin "demokratik"liği değerlendirilmeden takınılacak tavırlar sağlıklı ve bilimsel olmayacaktır. Demirel'in ol-

maz demesine rağmen Türkiye'de eskiden beri ve bugün de "devletin" partisi olmuştur. IMF'nin Partisi, AET'nin Partisi, Holdingler'in Partisi, Toprak Ağalarının, Aşiret Reislelerinin, Şeyhlerin, Bankacıların, İhracatçıların, İthalatçıların, Sanayicilerin Partisi olmuştur. Ama, işçilerin, topraksız, yoksul köylülerin, küçük memurların, dar gelirli kesimlerin partisi legal planda, çok kısa dönemler dışında olmamıştır. Legal planda kurulan parlamenterist, reformist partilere bile tahammül edilmemiştir. Ne ilginçtir ki, kendilerini çok partili demokratik düzenin vazgeçilmez unsurları sayan, genel olarak bu düzenin bütün olanaklarından yararlanan hakim sınıf partileri, bu durumdan hep memnun görünmüşler ve durumun devamından yana tavır koymuşlardır.

29 Kasım seçimine ikisi "sağ"da, ikisi "sol"da, 4 Parti iddialı katılmaktadır. 12 Eylül müdahalesiyle iktidarda yetkin güç haline gelen ve o günden beri de bu etkinliğini sürdüren, bugün Özal'ın ANAP'ı ile birlikte iktidarı paylaşan, 12 Eylül sonrası Konsey nezinde, 1983 seçiminde MDP vasıtasıyla temsil edilen ve MDP tutmayınca ANAP'la çalışmak, onunla iktidarı paylaşmak zorunda kalan hakim sınıfların merkezci kliği, geçtiğimiz 4 yıl içinde ANAP'ı belirli ölçülerde MDP'leştirerek, bugün ANAP'tan yana ağırlığını koymaktadır. Nitekim, Cumhurbaşkanı Evren'le Özal, 12 Eylül çizgisini devam ettirme noktasında anlaşarak, referandum sonuçlarının kendileri açısından verdiği olumlu sinyali ve normal seçimlere kadar, önümüzdeki bir yıl içinde yıpranma paylarını da dikkate alarak, rakiplerinin hazır olmadığı bir dönemde erken seçim kararı aldılar. Bir 5 yılı daha direksiyonun başında götürme hırsıyla erken seçim kararı alınırken, burjuva demokrasilerinde ender görülen cinsten dolaplar çevrildi. SHP, DYP, DSP'de oyunun oyuncuları ol-

malarına rağmen, Özal'la Evren arasındaki paslaşmayı seyretmek ötesinde, oyun boyunca bir fonksiyonları olmadı. Egemen sınıfların ağırlıklı kesiminin desteğini alan Özal'ın ANAP'ı için söylenecek bu yazı kapsamında fazla bir şey yok. 1983 seçiminde alternatifsizliğinin verdiği avantajla, ABD ve Arap sermayesinin desteğinde, "liberal", "sivil toplumcu" yazar-çizer takımının yardımlarıyla, halkın önemli bir kesimini peşine takabilen ANAP, 4 yıllık icraatı boyunca, her alanda izlediği emekçi düşmanı politikalar sonucu yıprandı, teşhir oldu. Zaten Özal ve ANAP'ta 4 yıl önceki avantajlarının önemli bir bölümünü yitirdiğini ve git-tiğe daha da yitireceğini gördüğü için, erken seçim kararının yanında %30 oyla hükümeti sürdürme hesaplarına, son seçim yasasıyla hukuki meşruluk kazandırdı.

Seçime iddialı giren "sağ"daki diğer parti, Demirel'in yönlendirdiği DYP'dir. Kapatılan DP-AP çizgisinin devamcısı olduğunu söyleyen bu parti, "militarizme" aldığı tavırla önemli bir sempati toplamış olmasına karşılık, ne siyasi alanda, ne de ekonomik alanda ANAP'tan farklı görüş ve program ortaya koyamamış, hatta 1980 öncesi savundukları görüşlerin temel hatları, 12 Eylül hükümetleri tarafından pratiğe geçirildiği bilindiğinden, bu partiden ANAP'tan beklenden daha farklı bir şey beklenmemektedir. Yıllardır egemen sınıfların geniş kesimlerinin siyasi sözcülüğünü yapan "sağ" partiler, çeşitli görünüm-ler (demokratlık, milliyetçilik, maneviyatçılık) altında, ABD emperyalizmine sadakatı başarıyla yerine getirmiş, Kamuran İnan'ın "bir defa kucaklarına oturduk" dediği ABD emperyalistlerine ülkeyi her alanda bağımlı kılmış olan bu güçler, demokrasinin, bağımsızlığın ve emeğin her dönem en azılı düşmanları olmuşlardır.

Seçime kendilerine, "sosyal demokrat", "demokratik sol" adını veren iki parti katılmaktadır. Bunlar, İnönü'nün SHP'si ve Ecevit'in DSP'sidir. Kökleri eski CHP'den gelen bu iki parti, kendi aralarında, Türkiye'de sosyal demokrat hareketi temsil etme, eski CHP'nin %35-40'lık oy potansiyeline sahip olma mücadelesi vermektedirler. Her ikisi de, batı tipi bir burjuva demokrasisine ulaşmayı ve ekonomik alanda AET'yle

bütünleşmeyi varılacak hedef olarak önlerine koymalarına rağmen, CHP'nin 1970'lerdeki pratiğinden farklı sonuçlar çıkarmalarından dolayı, bugün iki ayrı parti durumundadırlar. DSP, eski CHP'nin 6 ilkesinden "devletçilik" ve "devrimcilik" ilkelere yanlışı görerek, bunları programından çıkarmıştır. Ayrıca, eski CHP'de, bugün SHP'de olduğu gibi, Parti içinde hiziplere hayat hakkı tanımama ve kendinden daha "sol"daki güçlere partide yer vermeme görüş ve çabası içindedir. Bu düşüncelerinin bir sonucu olarak Ecevit'ler, geleneksel sağ partiler gibi ikide bir SHP'yi "aşırı solculukla", "komünistlere kucak açmakla" suçlamaktadır. Bugün, 12 Eylül sonrası askeri yönetimin CHP'ye ve Ecevit'e yönelik bazı eleştirilerine ve uygulamalarına karşı bireysel çıkışlarından dolayı bir-kaç defa tutuklanmasını ve yargılanmasını, seçim malzemesi olarak kullanan Ecevit'in DSP'sinin seçimi kazanma şansı yoktur, bu haliyle %10 barajını aşması bile şüphelidir.

Seçime, DSP'ye nazaran daha iddialı olarak katılan, diğer "sol" parti SHP'yi, başlığa çıkararak, bu partiye karşı tavır özel olarak belirtmek neden gerekli? Bunun birden çok nedenleri içinde, üç tanesi önemli. Birincisi; SHP, eski CHP geleneğini sürdürerek, kendisinin, "sosyal demokrat" olduğunu söylemekte, bu anlamda "demokrasi"den, demokratik hak ve özgürlüklerden, sosyal bir düzenden bahsetmekte, diğer sağ partilere karşı, kendisini sol bir alternatif olarak halka sunmaktadır. İkincisi; seçime katılan iki "sosyal demokrat" partiden SHP, DSP'ye nazaran sosyal demokrat potansiyeli güç ve örgütlülük olarak, daha güçlü temsil etmektedir. Üçüncüsü ise; SHP ve DSP dışındaki "sol", "sosyalist" parti, örgüt ve kişilerin büyük çoğunluğu SHP'yi desteklemekte, halka da SHP'yi destekleme çağrısında bulunmaktadırlar. Bu güçler tarafından birbirine benzer gerekçelerle verilen bu destek, SHP'nin seçime katılan diğer partilerden daha "demokrat", daha "ilerici" olduğu tesbitine dayandırılmakta, muhtemel bir SHP hükümetinin, kendi amaçları doğrultusunda kullanılabilmesi, "demokratik" ve "özgür" bir ortam yaratacağı "umuduna" sarılmaktadırlar. Bir zamanlar Ecevit'in CHP'sine de aynı umutlarla bağlanan bu güçler, kısa TİP dönemi hariç, Cumhu-

riyet tarihi boyunca, hakim sınıf partilerinin "demokrasi" havarisi kesilen partilerine umut bağlayarak, uğraşları bu partileri desteklemekle geçmiştir. Demokrasi ve özgürlükler açısından bugün gelinen durum herkes tarafından bilindiğinden, her okuyucu bu anlayışın ve çabanın 65 yıllık pratiğinin sonuçlarını çok rahat değerlendirebilir.

Şimdi, "sosyalist"lerimizin umudu haline gelen SHP'nin bazı temel niteliklerine ve işlevine geçebiliriz. 12 Eylül sonrası kurulan "yeni" partilerden biri olan SHP, Milli Güvenlik Konseyi'nin direktifiyle kurulan ve yine Konsey tarafından 6 Kasım 1983 genel seçimine katılmasına izin verilen Halkçı Partiyle, aynı dönemde CHP'nin eski kurmaylarının -hizipleri dense daha doğru olur- birleştirici lider Erdal İnönü önderliğinde kurdukları ve Konsey tarafından 6 Kasım 1983 genelseçimine katılmasına izin verilmeyen SODEP'in, yerel seçimler sonrası süreçte birleşmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Birleşme esnasında Partinin, Konsey onayından geçmiş Meclis grubunun ezici çoğunluğu sağda, Parti yönetimi merkezde, örgütün alt kesimleri de "sol"daydı. Bu durum bugün de sürmektedir. SHP kuruluş aşamasında yasal engellerden dolayı her ne kadar yeni bir parti olduğunu söylemişse de, bugün açıkça CHP'nin devamı olduklarını ve hem de 60 yıllık mirasının sahipleri olduklarını açıkça dile getirmektedirler. Bu anlamda CHP'nin geçmişi, SHP'nin geleceği olarak ifade edilebilir.

SHP, tıpkı 1970'den sonraki CHP gibi, hedef olarak burjuva demokrasisini, ekonomik hedef olarak da AET'yle bütünleşmeyi ve Türkiye'nin NATO askeri ittifakı içinde kalmasını savunmaktadır. Uzun dönem tek Parti, yani devlet partisi olan CHP'nin tarihsel gelişimi, batıdaki sosyal demokrat partilerin tarihsel gelişiminden farklı olmasına rağmen, tarih farklı sosyo-ekonomik yapıların ürünü bu partileri bir siyasal düzlemde birleştirmiştir. Geçmişin "reformcu" partileri olan batıdaki "sosyal demokrat", "sosyalist" partiler, bu ülkelerde emperyalist burjuvazinin partileri haline gelirken, CHP'de devlet partisi durumunda iken, 1970'den sonra "sosyal demokrat" bir siyasi hat benimsemiştir. Bugün Fransa'da Mitterand'ın "sosyalist", Almanya'da Vogel'in Sosyal Demokrat Parti-

leriyle, Türkiye'de Ecevit'in CHP'sinin veya bugünün SHP'sinin mevcut düzen karşısındaki siyasi işlevi aynıdır. Yani, Mitterand'ın Sosyalist Partisi veya Almanya Sosyal Demokrat Partisi, birer emperyalist burjuva partileri olarak, emperyalist düzenlerini korumayı, emperyalist Fransa'nın ve emperyalist Almanya'nın çıkarlarını savunmayı birincil görev sayıyorlarsa eski CHP ve bugünkü SHP'de Türk egemenlerinin çıkarlarını, onların düzenlerini savunmayı hep birincil görev saymıştır. Bu o kadar açık ve nettir ki, bir zamanlar CHP'den beklenildiği gibi, bugünkü SHP'den de düzen değişikliği veya düzenin temel yönelimlerinde değişiklik beklemek için adamın ya hayalperest olması, ya da siyasi kör olması gerek. Son 3 yılda SHP lideri İnönü'nün ülke ve bölgedeki gelişmeler karşısında takındığı tavırlar bile bu gerçeği bütün çıplaklığıyla ifade etmektedir. Mesela; "Kürt Sorununda" İnönü, Özal ve Demirel'den daha çok inkarıcı, tutucu ve mevcut düzenin daha fanatik savunucusu kesilmiştir. Ecevit'in ırkçı-şöven, bilimsel olmayan Türk ulusu tezini de hatırlatmakta yarar var. Demirel'in Türkiye sınırları içinde. Türk, Kürt, Türkçe, Kürtçe konuşan da var diye bas bas bağırduğu bir dönemde, Erdal İnönü, bir yöneticisini SHP'nin programı Kürtçeye de çevrilsin dediği için Partiden ihraç etmesi, onun ve SHP'nin, CHP'nin geleneksel devletçi çizgisinin devamı olduğunu göstermektedir.

SHP'nin, Özal'ın veya geniş anlamda batılı emperyalistlerin sunduğu ve Türk egemen güçlerinin benimsediği bugünkü ekonomik politikaya bir alternatifi mi var? Kendilerinin bile bağırarak söylemeye cesaret edemediği, 1930'lardan kalma, modası geçmiş, bir-iki cümle dışında bu konuda ne söylüyorlar? Hiçbir şey! Birçok Avrupa ülkesinde Keynesçi politikayla iktidara talip olan sosyal demokrat veya sosyalist partiler, Fransa'da, İspanya'da, Yunanistan'da olduğu gibi, iktidara geldiklerinde, Özal'ın takip ettiği Fridmanca "kemer sıkma" politikasını kararlılıkla uyguladılar. İnönü ve SHP'nin de yapacağı farklı mı olacak? Mümkün değil. Sosyal demokrat olarak bilinen Savaş Akat bile, "sosyal demokratlar bugün iktidara gelse, halkı ANAP'tan daha az ezeceklerine inanmıyorum" diyerek, bu gerçeği ifade etmektedir.

SHP'nin "demokrasi" programına gelince, "ilerici", "sosyalist" geçinen

SHP kuyrukçuları tarafından göz kamaştırıcı hale sokulan bu programın ne kadar aldatıcı olduğunu, CHP'nin 1970'li yıllardaki üç kez hükümet deneyi ve bugün de İnönü ve SHP'nin aldığı bazı tavırlar göstermektedir. CHP programında dile getirilen ve seçim meydanlarında bas bas bağırarak söylenen demokratik hakları, hükümet olduğu dönemlerde unutmaması bir yana, tam tersi var olan hakları da bu dayıca bir icraat içine girilmiştir. Devletin sivil ve resmi güçlerinin katliamları ve işkenceleri sürerken, 1978'de sıkıyönetim ilan edilerek, ordu halka karşı resmen göreve çağrılmış, sıkıyönetim bölgelerindeki halkın bütün demokratik hakları rafa kaldırılmıştır. Revizyonistler ve reformistler CHP'nin bu halk düşmanı icraatlarına her zaman kılıf bulmaya çalışarak, halkın iliklerinde duyduğu ve yaşadığı bu gerçekleri külmek için "ama", "lakin" kelimelerinin arkasına gizlenerek, binbir dereden su getirmeye çalışmışlardır.

12 Eylül askeri darbesinin "gerekli ve zorunlu" olduğunu söyleyen İnönü'den düzeni demokratikleştirme beklenebilir mi? Eğer "demokratik"leştirilmeden anlaşılın, mevcut düzene sivil bir görünüm kazandırma ise onu bugün Evren ve Özal'da gerçekleştiriyor. İnönü'ye ne gerek var. Üstelik Demirel ve DYP'si, İnönü ve SHP'den daha "radikal" sivilleştirme taraftarı.

60 yıllık partileri CHP'nin 5 general emriyle kapatılmasına en ufak bir tepki göstermezlerken, bugünkü SHP kurmaylarının 1985 yazında hazırladıkları "Af Tasarısı", onların demokratik hak ve özgürlüklerden ne anladıklarının bir ibret belgesi olarak durmaktadır. "Devlete karşı suç" işlemişler gerekçesiyle devrimcileri af kapsamı dışında tutarak, Özal'ın girişine düşenlerin, halkın özlem ve umutlarını gerçekleştirdikleri nerede görülmüştür. İrtica tartışmalarında Evren'e destek vererek, hatta Evren'den daha ateşli düşünce ve örgütlenme özgürlüğü düşmanı kesilerek, bazı öğrencilerin saçı, sakalıyla, türbanıyla uğraşmayı "gericiliğe" karşı mücadele olarak gösterenler, burjuva anlamda demokrasinin en asgari şartlarından biri olan düşünce özgürlüğünü engelleyen, 141-142 ve 163. maddeleri kaldırabilirler mi? Örnekler çoğaltılabilir. Fakat SHP'nin niteliğini ve işlevini belirtmek için bu kadarı yeterlidir. Sonuç olarak, SHP, yarı-sömürge bir ülke olan Türkiye'nin

emperyalizme bağımlılığundan yana, Türkiye'nin batılı emperyalistlerin bir saldırı örgütü olan NATO'da kalmasından yana, Batı Avrupa'lı emperyalistlerin uşaklarının, karşı-devrimci, faşist bir partisidir. Dün CHP örneklerinde olduğu gibi, SHP'de hükümet olsa, bugün Özal hükümeti gibi faşizmi uygulayacaktır.

SHP'nin, hakim sınıfların "sağ" partilerine karşı kendisini tek alternatif olarak sunması, halkın demokratik taleplerinden bazılarını sahip çıkması ve bunların gerçekleşmesini de, kitlelerin gücüne değil de, kendi hükümet olmasına bağlaması, hakim sınıf partileri içinde SHP'yi halk hareketlerini pasifize etme, boğma özelliğine sahip en tehlikeli parti durumuna getirmektedir. Son dönemlerde bazı grevlerde, kitle hareketlerinde de yaşanan bu öldürücü "destek" aşım adığı takdirde, kitlelerin kendi talepleri temelinde, siyasi inisiyatiflerini geliştirmeleri ve bu anlamda da düzen güçleriyle her alanda mevzi savaşları yürütmeleri mümkün değildir.

SHP kuyrukçusu "sol"la, "sosyalist"lere gelince, bu kesimde son 4-5 yıldır "umut", "bekleyiş" ve "hüsran" bir arada yaşanmaktadır. Çünkü, siyasi varlıklarını ve geleceğini SHP vasıtasıyla elde edeceklerine inanan, demokratik hak ve özgürlük kısıntılarına bel bağlamış olan bu kuyrukçu "sosyalist"ler, 73-74'lerde olduğu gibi coşkun ve aktif değiller. O dönemde, Ecevit'in önderliğinde sahte reformcu bir platform çerçevesinde birleşerek dağlara, taşlara, "Halkça Düzen", "Umudumuz Karaoğlan" yazdırırlar, bugün İnönü ve SHP'nin aynı işlevi görmemesinden dolayı, İnönü ve SHP'ye içten içe kızmakta, sayfa köşelerinden İnönü ve SHP'ye "sol"la "sol"la diye akıl vermeye çalışmakta, SHP'nin seçim başarısızlığının faturasını da Ecevit'lere çıkarılmaktadırlar. Ecevit'leri düşlerinin önüne çekilmiş perde olarak gördüklerinden, bütün hiddetleriyle Ecevit'lerin bölücülüğüne saldırmaktadırlar.

Tüm devrimcilerin görevi; SHP'nin kuyruğuna takılan, onu cilalamakla meşgul kaşarlanmış, düzen içinde yer tutmuş veya yer tutmaya çalışan sosyal faşist, reformist, revizyonist şefleri kendi kaderleriyle ve uğraşlarıyla başbaşa bırakarak, kurdukları tuzakları aşarak, işçilerin, köylülerin, gençliğin, tüm ezilenlerin devrimci inisiyatiflerini geliştirme, mücadeleyi yükseltme olmalıdır. □

Deri-İş Sendikası'nın;

GREVLERLE DAYANIŞMA VE
LOKAVTA KARŞI MİTINGİ

rumun somut tahlilini yaparak sınıf mücadelesini kendiliğindenci özden kurtarmaları bu durumlarıyla mümkün de değildir.

Proletarya ve devrimci hareket; 12 Eylül askeri darbesiyle ağır ama geçici bir yenilgi almıştır. Yeniden devrimci dalganın yükselmeye başladığı, kabuğunu kırdığı, ölü toprağın önemli derecede attığı bu dönemde, işçi sınıfımız ekonomik temelde de olsa grevlerini yaygınlaştırmaktadır. Hakim sınıflar ise bu mücadelelere amansız bir şekilde saldırmaktadır. Patronlar; grev gömlekleri giyilen, grev çadırlarını kuran her fabrikadaki, atölyedeki işçilerin karşısına lokavt ve tensikati dikmektedir. Daha da ince taktiklere başvuran burjuvazi, bunu işçileri satın almaya dek vardırılmaktadır.

Kazlıçesme deri işçilerinin şanlı grevlerinin 90. gününde düzenledikleri Bayrampaşa'daki mitingte tulumlular ordusunun 5000'e yakını katıldı. Üstelik bu miting, Türkiye'de 12 Eylül sonrası düzenlenen ilk mitingdir. Miting'te Petrol-İş'ten Cevdet Selvi, Deri-İş'ten Ye-

İşçi sınıfımız, yıllardır ezilmişliğin, hoşgörülmsüzlüğün verdiği isyankar başkaldırı ruhuyla, kendine özgü hareket biçimiyle yeniden ayağa doğrulmakta. Geçmişten buyana kendi sınıf örgütüyle buluşamayan, örgütlenemeyen ve dahası onun yaratıcı deha gibi ruhuyla ete-kemiğe bürünemeyen işçi sınıfımız, kendiliğindenci bir özle de olsa sınıf mücadelesini yükseltmiş, sokaklara dökülmüş, kanlı çatışmalara girmiş, dönem dönem geriye çekilmiş, yenilmiş, dönem dönem ilerlemiş, kısmi demokratik hakları bileğinin zoruyla almıştır. "Hak verilmez, söke söke alınır" sözünü benliğine kazımış olan işçi sınıfımız, gerçekten de bugüne kadar istenilen örgütlülük düzeyine ulaşamamış olmanın, dost sınıflarıyla, temel gücü olan köylülükle birleşememenin verdiği güçsüzlük sonucu iktidar hedefine yönelememiştir. Önemli ölçüde oportünist, reformist ve modern revizyonistlerinde etkisiyle, işçi sınıfımızın umutları sağdan sola, soldan sağa savrulup durmuştur. Doğru bir

siyasi hattan yoksun bu oportünist-revizyonist önderliklerin zaten işçi sınıfımızı doğru bir perspektifle harekete geçirmelerini beklemek ham hayal olacaktır. Üstelik tepeden tırnağa kendiliğindenci bir yapıya sahip olan bu önderliklerin, somut du-

ner Kaya, Deri-İş'ten Hüseyin Ateş, Tez-Koop-İş'ten Aynur Aslan, Basın-İş'ten Hasan Tufan, Tüm-Tis-İş'ten Yurdal Şenol, Deri-İş'ten Münzur Pekgüleç ve bir deri işçisi birer konuşma yaptılar. Konuşmaların sık sık atılan "İnsanlık onuru işkenceyi yenecek", "Zindanlar Boşalsın Genel Af", "Kahrolsun Faşist Diktatörlük", "Devrim Şehitleri Ölümsüzdür", "Didarlar Ölmez", "Öğrenci Kıyımına Son", "İşçi Kıyımına Son", "Devrimci İşçiler Sendika Yönetimine", "Lokavta Karşı Omuz Omuza" sloganları, coşkunun boyutunu dile getiriyordu. Miting alanının çevik kuvvet tarafından çembere alınması, panzerlerle ortallığın süslenmesi yetmezmiş gibi, miting alanından geçmek isteyenler de dahil üst-baş aramasıyla karşılanmışlardı. Elbette bu arama-

lar ve teçhizatlı çevik kuvvetin görevi "güvenliği" sağlamak adı altındaydı. Görülen oydu ki, o kadar gücün oraya yığılması güvenlikten başka amaçlar taşıyordu. Daha önceki olaylarda görüldüğü gibi, Deri-İş grevinin haklı temelde sürdürüldüğü ve ellerinde işyerinden hiçbir malın taşınamayacağına ilişkin mahkeme kararı da bulunmasına rağmen Koşar-Deri sanayi patronunun polisle birlikte fabrikadan mal çıkarmaları ve sonucunda meydana gelen olayla ilgili olarak işçilerin tutuklanması, güvenlik güçlerinin genelde kimlerin "güvenliğini" sağlamaya yönelik olduğunu göstermeye yeterlidir. Dahası her gün düzenlenen hakim sınıf parti mitinglerinde alınmayan geniş güvenlik önlemleri, özellikle bu ve bu tür miting ve yürüyüşlerde alınması dikkati çekmektedir.

Aynı coşku içerisinde sonuçlanan miting dağılmaya başladı. Bayrampaşa'dan Topkapı istikametine giden işçiler, Topkapı'ya geldiklerinde sloganlar atmaya başladılar. En son 1 dakikalık saygı duruşundan sonra dağılan işçilere Valilikçe gösterilen ücra miting köşeleri de yetmemiştir anlaşılır.

Bu mitingin de gösterdiği gibi, artık baskıyla, zulümle insanların susturulamayacağı, beyinlere kelepçe vurulamayacağı, gasbedilen hakların söke söke alınacağı gerçeğiydi. Gerçekten de derlenip toparlanmalı, engin sınıf mücadelesi denizine atılmalıydı. Bu güzelim dünya artık korku, baskı, zulüm, kan ve barut değil, çocuklarımızın bir uçtan bir uca at koşturabileceği özgürlüğün ellerini bekliyordu.

□

Kavacık, Çamlıca ve Kurtköy şantiyelerinde çalışan

Çevre Yolu İşçileri Direnişte!

2. Boğaz köprüsü çevre yolu yapımında çalışan 3 bine yakın işçi, Kavacık, Çamlıca ve Kurtköy şantiyelerinde 15 saate yakın çalışmaya ve düşük ücret almalarına karşın direnişe geçtiler. 3 gün süren direniş, çevik kuvvetin, sivil polislerin ve jandarmanın müdahalesine rağmen büyük bir bölümünün işten ayrılmasıyla sonuçlandı. Polisin izinsiz direnişe geçtikleri gerekçesiyle "ya işbaşı, ya da işten ayrılma" dayatmaları karşısında işçiler topluca işten ayrılmayı seçtiler.

İstekleri kabul edilmeyen işçiler, Yol-İş sendika yöneticilerini suçlayarak, kabul edilemeyecek kötü bir sözleşme imzaladıkları ve daha sonra da sorunlarına seyirci kaldıkları ve daha da ileri giderek işverenle işçiler aleyhine anlaştuklarını belirtmekteydiler. Son gelişmelerde de sürekli sendika tarafından oyalandıklarını belirten işçiler, kendi sorunlarına kendilerinin çabalarıyla

ancak kendi sorunlarımızı da kendi yöntemlerimizle halledebiliriz diyerek direnişe başladıklarını ifade ettiler. Yol-İş Başkanı Bayram Meral ve 3 nolu Şube Başkanı Cahit Erhan aynı zamanda sözde işçileri temsilen milletvekili adayı idiler ve sorunla-

rın çözümü için işverenle görüşmüşlerdi, işçileri de işbaşı yapmaya çağırıyorlardı.

Yol-İş yöneticileri kendilerini savunmak için işçilerin taleplerinin yeni bir toplu sözleşmeyi gerektirdiği ve bunun da mümkün olmadığı. Ancak asgari ücret artışına bağlı olarak ücretlerin % 11 ve 30 oranlarında artırılacağı, çalışma saatlerinin de işçilerin rızasıyla 10 saate indirileceğiydi. Sendika yöneticileri,

bu anlaşmaların uygulanmasını beklemeyen direnişe geçmekle suçluyorlardı işçileri.

İşçiler ise işyerlerine asılan duyurulara koşulsuz işbaşı yapmaları istendiğini, hakların hiçbirinin alınmadığını, sendika yöneticilerinin anlaşlık demelerinin de doğru olmadığını belirtiyorlardı. Sonuçta işçiler haklı olarak direnişe başlamışlardı. İtalyan GL ve STFA şirketlerinin ortaklaşa yürüttükleri çevre yolu yapımı, işçilerin direnişiyle duruyordu. Sonuçta, polis ve jandarmanın müdahalesine rağmen direnişi 3 gün sürdüren işçiler, polisin sert sözlü ikazlarına ve "ya işbaşı, ya da işten ayrılma" dayatmalarına topluca işte ayrılarak yanıt veriyorlardı. Evet, "hak verilmez söke söke alınır." Doğanın bir konusuydu bu ve işçilerde haklarının masa başlarında sözlü görüşmelerle alınamayacağını kavıyorlardı. □

Ankara Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneğinin 1. Genel Kurulu Yapıldı

Ankara Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneği'nin 1. Genel Kurulu 13.10.87 tarihinde yapıldı. Üyeler ve basın dışında kimsenin alınmadığı genel kurulda sivil polisin çokluğu dikkati çekiyordu. Normalinde Dernekler Masası'ndan katılması gereken polislerin, sanki büyük bir olya varmışcasına işkence ekibi DAL'ın ve bunun dışındaki bir dizi siyasi polisin de genel kurulda bulunması dikkati çekiyordu. Üstelik Hukuk Fakültesi öğrenci derneğinin genel kurulunda olması, hukuğun nasıl da yeri geldiğinde ayaklar altına alındığını gösteriyordu. 3 yıllık bir gecikmeyle toplanabilen genel kurul, geçmişte yapılan faaliyetlerin değerlendirilmesi ve yeni yönetimin

Tutuklu ve Hükümlü Ailelerinin Protestosu

İstanbul Sultanahmet Meydanı'nda toplanan 50'ye yakın tutuklu ve hükümlü yakını, Resmî Gazete'de yayınlanan ve Bakanlar Kurulu tarafından onaylanan Cezaevleri Tüzüğü'nde yapılan değişikliği protesto ettiler.

Sultanahmet'teki basın toplantısında;

"Biz yıllardır, tutuklu ve hükümlü olan yakınlarımızın, cezaevleri idarelerince tek-tip elbise bahane edilerek işkence ve baskılara maruz kaldıklarını yakından biliyoruz.

Tek-tip elbise, ülkemizde siyasi tutuklu ve hükümlülerin robotlaştırılmasının bir perdesi olmuştur.

Yeni tüzük değişikliğiyle tek-tip elbisenin zorunlu giyilmesinin kesin hükme bağlanmasıyla, şimdiki kadarki uygulamalarla şu anda devam etmekte olan ve bu andan sonra da uygulamaya konulacak birçok ceza ile insanlık dışı uygulamanın zeminini yaratılmıştır."

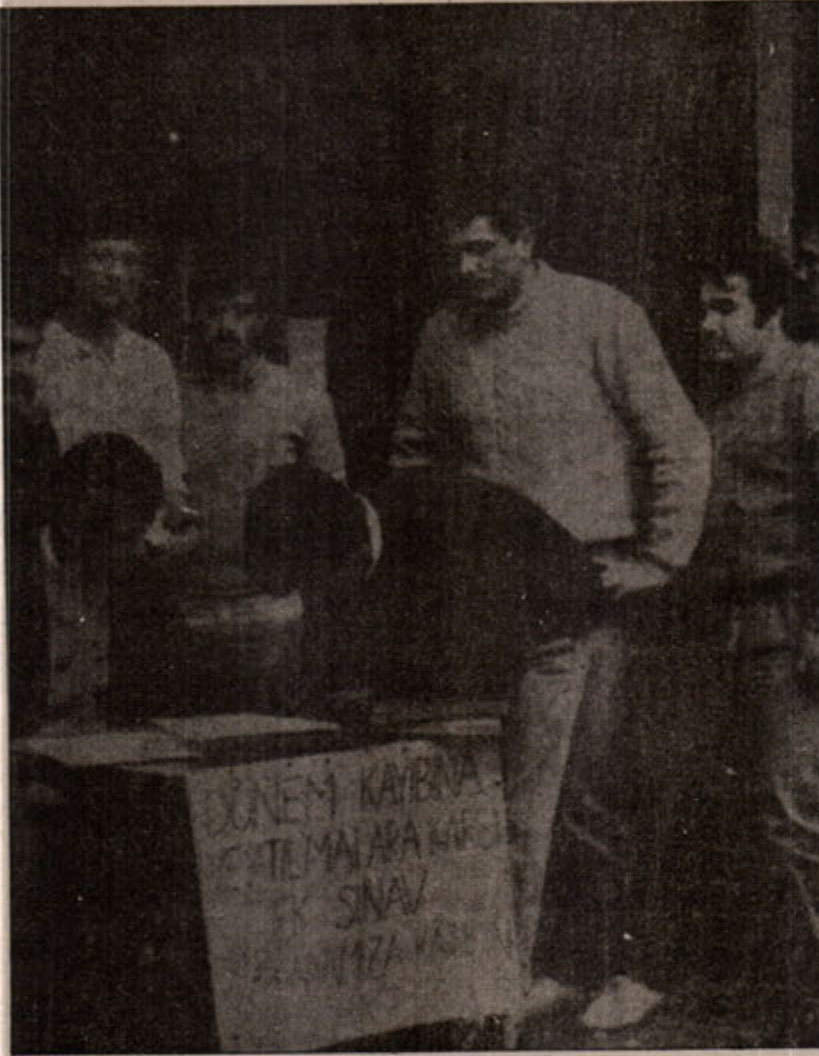
Sağmalcılar, Bursa E-Tipi ve Eskişehir cezaevlerinde tek-tip elbise giymedikleri gerekçesiyle hâlâ yasakların devam etmekte olduğunu bildirerek, "Biz siyasi tutuklu ve hükümlü yakınları olarak yeni cezaevi tüzük değişikliğinin cezaevlerindeki sorunların çözülmesi bir yana, daha perçinlenmesi ve tek-tip elbisenin yasallaşmasını protesto ediyor, tek-tip elbise uygulamasının

tutuklular lehine yapılmasını istiyoruz" diyerek dağıldılar. □

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde Oturma Eylemi

Yeni öğretim yılının başlamasıyla birlikte, öğrenci gençliğin sorunlarına yeni yeni sorunların da eklenmesini gündeme getirdi. Akademik ve demokratik mücadelelerin geçen yıl sonlarına doğru epey bir mesafe katetmesi devrimci gençliğin başarı hanesine yazılabilir. Bu yılda okulların açılmasına paralel olarak öğrenci gençliğin özerk üniversitesi mücadelesi, eylemlere dönüşerek başladı. Bunlardan Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören bir grup öğrenci, geçen öğretim yılından bu yana 400 öğrencinin okuldan atılmasını protesto etmek amacıyla dekanlık önünde oturma eylemine başladılar. Yeni yönetmelik sonucu ders geçme yönteminin kaldırılarak sınıf geçme kuralının getirilmesi, öğrenim süresi boyunca yapılan 5 stajın 3'e indirilmesinden dolayı 400 öğrencinin kayıtlarının silinmesi, bugünkü eğitimin zorluk ve engellenmesini göstermektedir.

Yıldız Üniversitesi'nde 2100 İmzalı Dilekçe

Üniversite binasının önüne masa koyup imza kampanyası başlatan öğrenciler, vize uygulamalarının ve final sınavları uygulamalarının başarısızlıklarına neden olduğunu, bu uygulamalar sonucunda yıl ya da dönem kaybına uğradıklarını, hatta okuldan atılma durumuna geldiklerini, bu uygulamaların biraz olsun azaltılması için kendilerine "EK SINAV" hakkı tanınması, alınan fazla harç miktarının azaltılması, kayıt için bazı öğrencilerden 1000 TL alınması, bazılarının ise alınmaması gibi yanlış uygulamaların kaldırılması, gece eğitim saati ile

gündüz eğitim saatinin çakışmasının ortadan kaldırılması için Üniversite Rektörlüğüne 2100 imzalı dilekçe verildi.

Rektörlüğün önünde toplanan öğrencilerden üç temsilcisiyle görüşen Rektör, öğrencilere: "Sorunlarınızı biliyorum. Yapabildiklerimizi yapacağız, yasa gerektiriyorsa bir şey yapamayız. İnceleyip bir karara varacağız." Bunun üzerine toplantının sonucunu bekleyeceklerini bildiren öğrencilere Rektör Yardımcısı tarafından dilekçelerinin daha sonraki günlerce ele alınıp inceleneceği söylendi. Bunun üzerine öğren-

ciler "EK SINAV İSTİYORUZ", "EK SINAV HAKKIMIZ SÖKE SÖKE ALIRIZ", "ÖĞRENCİ KİYİMİNE SON", "HARÇLAR KALDIRILSIN" sloganları atarak Rektörlük binasından ayrıldılar.

□

TAYAD'ın "Özgürlük Mitingine" İzin Verilmedi

Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği'nin 11 Ekim'de gerçekleştirmek istediği "özgürlük mitingi"ne Valilikçe izin verilmedi. TAYAD'ın yaptığı yazılı açıklamada emniyetin güvenliği sağlayamayacağı gerekçesiyle verilmediği açıklanıyordu. Anlaşıldığı kadarıyla TAYAD'ın miting izni için müracaatlarından itibaren işi yokuşa süren yetkili merciler, yaptıkları açıklamada seçim öncesi güvenlik açısından sakıncalı bulunduğu ve "yanlış anlaşılmasın, seçim sonrası bir haftada izin verilebileceğini" söylüyorlardı. TAYAD'ın açıklamasında ise "mitingimiz seçim yasaklarına engel olacak boyutta değildir. Bizlerin bu yasal hakları gasbedilmiştir. Valiliğin karar vermesi gerekirken, emniyetin ön yargılı değerlendirmesi ön planda oldu ne yazık ki. Bizler ailelerimizi sürükleyen, copleyan, tutuklayanları görüyoruz karşımızda engel olarak" denmekteydi. Evet, gerçekten de anti-demokratik ve keyfi uygulamaların ülkemizde en üst boyutlarda seyrettiğini Mısır'daki sağır sultan bile bilmektedir. Ne menem bir demokrasi ise, kimine kepçe ile, kimine de kepçenin sapı gösterilmektedir. □

TUTUKLU YAKINLARININ MÜCADELE SEMBOLÜ DİDAR ŞENSOY ÖLÜMSÜZDÜR!

Zindanlarda baskı ve işkence-
lere karşı direnen devrimci
tutuklularla dayanışmak,
onların onursal direnişlerini Türki-
ye ve dünya kamuoyuna duyurmak
amacıyla tutuklu yakınlarının yürüt-
tüğü dayanışma eylemlerinin onur-
lu bir mensubu DİDAR ŞENSOY
polislin vahşi saldırı ve darbeleri so-
nucu şehit düştü.

Didar ŞENSOY, TBMM'de, ce-
zaevlerindeki uygulamaları protesto
etmek amacıyla dilekçe vermek üze-
re İstanbul'dan-Ankara'ya yürüten
150 kişilik tutuklu ve hükümlü ya-
kınının Ankara girişinde polislin sal-
dırı ve engel barikatlarını atlatan 50
kişilik grupta birlikte Meclis önüne
geldiklerinde polislin saldırılarına
maruz kaldı. Yediği darbeler so-
nucu şehit düştü. Polis ve savcılık
ölüm olayını "şeker hastalığı-kalp
krisi" gibi uydurma gerekçelerle
geçistirmeye ve örtbas etmeye çalış-
tı. Rejim, en basit bir dilekçe hak-
kının kullanılmasında girişimini dahi
terör ve katliamlarla bastırmaya
çalışmaktadır. Kuşkusuz polislin
bu alçakça terör ve katliamı Özal

Hükümeti'nin, cezaevlerindeki dire-
nişçi devrimci tutukluları, onların
dışardaki can ve mücadele arkadaş-
ları tutuklu yakınlarını yıldırmayı,
mücadeleyi bastırmayı amaçlamak-
tadır.

Didar ŞENSOY'un katledilmesi
Özal Hükümeti ve onun "demokra-
si" maskeli düzeninin insanlık düş-
manı karakterini bir kez daha göz-
ler önüne sermektedir.

Bu düzen, baskı, işkence, yalan,
tehdit, zulüm ve zorbalık felsefesi-
ne dayanmakla, insanın en tabii hak
ve istemlerini barbarca çiğnemekte,
insanlığın yüz karası bir düzendir.

Diktatörlük, zindanlardaki öz-
gürlük mahkumlarına karşı girişti-
ği vahşice baskılar ve işkencelerle ye-
tinmemekte. O, aynı zamanda, öz-
gürlük mahkumlarının mücadelesine
sahip çıkan, onların onurlarını
koruyan tutuklu ailelerine de saldır-
makta. Dayanışmayı engellemeye
çalışmaktadır. Didar ŞENSOY ola-
yı bunu açık göstermiştir.

Cezaevlerindeki tutuklu ve hü-
kümlülerle dayanışmak, onların ai-
lelerinin yürüttüğü haklı mücadele-

yi desteklemek için görev başına.
Didar ŞENSOY onurlu bir kavganın
sıra neferi olarak, devrim şehitleri
hanesinde yerini aldı. O, şimdi be-
denen aramızdan ayrıldı. Kavgamız-
da, sonsuza dek yaşayacak.

Başta tutuklu kardeşi, MLSPB
davası sanığı Hasan Şensoy olmak
üzere ailesine, içerde ve dışardaki
mücadele arkadaşlarına ve tüm ile-
rici insanlığa baş sağlığı diliyoruz.

Didar ŞENSOY'u halk demokra-
sisi, bağımsızlık ve özgürlük müca-
delesinde yaşatmak ve erdemlerini
gerçekleştirmek üzere, özgürlük
mahkumlarıyla dayanışma ve dev-
rim mücadelesine hız vermeye çağı-
rıyoruz.

Özgürlük Mahkumlarının Didar
Şensoy'un ölümüyle ilgili çeşitli res-
mi makamlara ve basına gönderdik-
leri protesto telgraflarını yayınlıyo-
ruz. Bu telgraflar Kara Kuvvetleri
Komutanı namına İsmail H. Karada-
yı (Korgeneral Kurmay Başkanı)'nın
ek dilekçesiyle sunulan 9 adet mek-
tup, 31 adet telgraftan oluşmakta-
dır. □

T.C. BAŞBAKANI TURGUT ÖZAL ANKARA

Ferhat Tunç'un Dinletisi

Yıllardır cezaevlerinde uyguladığınız, insan hayatını hafife alan baskıcı politikalarınız sonucu bir çok arkadaşlarımız ölmüş ya da sakat kalmıştır. Bu insanlık dışı politikalarınıza karşı çıkan ailelerimiz ve yakınlarımız da aynı politikalarınızın hedefi olmuşlardır. Adalet Bakanlığı ve Sağlık bakanlıklarınızın önündeki ailelerimizin dağıtılması yerlerde sürüklenmesi ve tutuklanması ve politikalar örneklerdir.

Daha bunlar unutulmamışken ANAMIZ DİDAR ŞENSOY polislerce yerlerde sürüklenmiş, coplanmış ve sonuçta ölümüne neden olunmuştur.

ANAMIZ DİDAR ŞENSOY'un ölümünden sizi ve iktidarınızı sorumlu tutuyoruz.

Sizi daha fazla kurbanlar verilmeden cezaevleri ve yakınlarımız üzerindeki baskıya son vermeye davet ediyoruz. Aksi takdirde tarih ve halk önünde yaptıklarınızın hesabını vermekten kurtulamayacaksınız.

Devrimci halk ozanı Ferhat Tunç'un Beyoğlu Emek sinemasında düzenlediği konseri 10.10.1987 tarihinde yapıldı. Konser; halk türkülleri üzerine yapılan anlamlı bir konuşmayla açıldı. Devamla ezgilerini tanıtan Ferhat Tunç parçalarını söylemeye başladı. Ezgilerinin içeriği ise, geçmişle günümüzü, günümüzle de geleceği birbirine bağlıyordu. Konserini 3 saate yakın sürdüren Ferhat Tunç, 1500'e yakın kitlenin coşkun alkışları arasında bitirdi. □

2 Nolu Özel Askeri Cezaevi 1. Koğuş Tutukluları / ERZİNCAN

Adı soyadı

Tarık Uygun

Adnan Alevli

O.Baran Can

Ergun Keleş

Faruk Karakaya

Temel Kerimoğlu

Mehmet Kök

H.Bekir Özen

Sefer Çabuk

Ahmet Bacık

Hüseyin Koçbulut

Hüseyin Karara

Hüseyin Özbudak

İsmet Güngör

Celal Özder

Ahmet Özcan

Haydar Köselbiş

Nusret Durak

Hikmet Uzer

Hıdır Sevindi

Recep Hisar

Levent Anar

Hasan Kaplan

Fahrettin Fakı

Elvan Taş

Hasan Şahin

Fevzi Tepe

Şükrü Yılmaz

Muharrem Kurt

Muharrem Karalı

İbrahim Kıranlı

Mustafa Temiz

Metin Kaya

İsmail Kuzubaş

Ekrem Savcı

Didar Şensoy'u Anma Gecesi Yapıldı

1 Eylül 1987 tarihinde Türkiye cezaevlerindeki açlık grevlerini desteklemek üzere düzenlenen Ankara yürüyüşü sonunda şehit düşen Didar Şensoy'u anma gecesi yapıldı. Tutuklu ve hükümlü ailelerinin düzenlediği anma gecesi Dünya sinemasında 1000'in üzerinde kitlenin katılımıyla yapıldı. Gece, Didar Şensoy'un ve tüm devrim şehitlerinin anısına 1 dakikalık saygı duruşuyla başladı. Daha sonra gece'de Didar Şensoy'un mücadele fotoğraflarından oluşturulan dia gösterisi sunuldu.

Zayıf ama uzunca bir programı olan gece, şiirler, konuşmalar, tutuklu ve hükümlü ailelerin oluşturduğu koro Bilgesu Erenus'un parçalarıyla sürdü. Nazım Hikmet'in kendi sesinden kasetten sunulan şiirler, çocuk dia'sı ve Grup Merhaba, Grup Yorum'un söylediği ezgilerle sonlara gelindi. Didar Şensoy'un en yakın mücadele arkadaşları olan ve bu arkadaşlıklarının cezaevi önlerinde başladığını söyleyen 3 ananın konuşmasıyla son buldu. □

Bunca zulüm halka reva mı?

20 Nisan 1987 günü, Tunceli-Hozat'ta köylü Müslüm Yağmur adlı köylü, assubay ORHAN KESKİN tarafından, zorla, kılavuz olarak TIKKO çetelerinin bulunduğu Ginzori yöresine getirildi. Burada çıkan çatışmada Fecire Yıldırım adlı bir militan teslim oldu. Assubay askere teslim olan Yıldırım'ın vurulmasını emretti. Asker, bu emir karşısında, "teslim oldu komutanım" diyerek tereddüt geçirdiyse de, ikinci bir emir daha alarak, kadın militanı vurdu. Bunun üzerine, kılavuz köylü Müslüm Yağmur, "Böyle adaletsizliğin neyini ne yapayım" diye küfrederek, olay yerinden bağıra bağıra kaçarken, bizzat assubay Orhan Keskin tarafından taranarak vuruldu.

.....
Yine aynı yörede, Tülük Karakolu civarında bulunan çeşmeye su içmek için gelen üç köylü kızı, karakol askerleri tarafından taranarak, ağır şekilde yaralandılar.

.....
Hozat'ın Sarı Saltık Köyü çevresinde çobanlık yapan, 15 ve 16 yaşlarında iki çocuk, o sırada bir olay nedeniyle, bölgeye gelen bir askeri konvoy tarafından tarandı. Çobanlardan 15 yaşındaki, derhal olay yerinde öldü. Aynı esnada çevrede top oynamakta olan bir grup çocuk, yayılım ateşinden kurtulmuşlardır.

.....
Tunceli-Ovacık, Topuzlar Köyü çevresinde, bir çatışmada yaralı olarak ele geçen Doğan Meme Çil ve İmam Utan kurşun ve süngüyle öldürüldükleri haberi iletilmiştir.

.....
Kulaksız Yüzbaşı namı nereden geliyor.

Behzat Firik adlı Ovacıklı bir genç, çevrede "kulaksız yüzbaşı" olarak nam salmış olan bir komutan tarafından köyünden alınarak ormana götürüldü. Burada "teröristlerin yerini söylemesi" için sorgulamaya tabi tutuldu. Hiçbir şey bilmediğini söyleyen köylü, Yüzbaşı tarafından ayaklarından bir ağaca asıldı. Bizzat ağabeyinin gözleri önünde asılan köylünün altında ateş yakıldı. Baş ve gövdesi kısmen yanan köylü, bir şey bilmediğini yineleyince, ağaçtan indirildi. Ağabeyine ise, artık gitmesi söylendi. Bir süre sonra ise, Firik, ailesine ölü olarak teslim edildi.

.....
Hozat Amutka Karakolu çevresinde bulunan dağ köyünde konaklayan bir karakol devriyesi, okuldan dönmekte olan ona yakın ilkokul öğrencisini kurşun yağmuruna tutmuştur.

.....
Falakayı da, dipçiği de, süngüyü de yakından tanıyan Doğu ve Güneydoğu insanı; ölümse yoldaşı olmuştur adeta. Yasak bölgeler, sıkıyönetimler, sürgünler hiç eksik olmaz toprağından. Bir yandan ağa zulmü, diğer yandan komutan...

Artık devlet yetkilileri dahi, bu ülkede bir "Kürt Sorunu"ndan söz etmeye başladılar. Eğer bir devletin bir bölgesinde, yetmiş yıla yakın bir süreden beri hep benzer olaylar ya-

şanıyor, insanlar, çocuklar öldürüyor, hatta insanların ana dili dahi yasaklanıyorsa, eh, izin verin de orada bir sorun olsun artık.

İnsan Hakları Derneği'nin Başlattığı;

Ölüm Cezalarının Kaldırılması ve Genel Af Kampanyası Devam Ediyor

İnsan Hakları Derneği'nin 17 Eylül'de başlattığı "ölüm cezalarının kaldırılması ve genel af için" çeşitli il ve ilçelerde sürdürülen imza kampanyasında imza sayısının 50.000'in bulduğu açıklandı.

İstanbul ve Ankara Valilikleri tarafından, açık yerlerde imza toplanmasına "Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri" kanununa aykırı olduğu gerekçesiyle izin verilmediğini, Ankara'da Güven Park'ta, İstanbul'da Gaziosmanpaşa ve Kadıköy'de dernek üyelerinin polis tarafından alınarak mahkemeye sevk edilip savcılığa ifadelerinin alınıp serbest bırakıldığını, tüm bu uygulamaların

kampanyayı engelleme girişimi olduğunu, Valiliklerin dernek ve benzer yerlerin dışında izin vermemesini yasalara aykırı bir tutum olarak değerlendirdiklerini, bu konuda gerekli girişimlerin yapıldığını bildirecek, Aralık sonuna kadar devam edecek olan kampanyaya duyarlı kişi ve kuruluşların katılmaları çağrısında bulundular. Kampanyanın paneller, miting vb. şeklinde de sürdürüleceğini açıklayan İnsan Hakları Derneği üyeleri, kampanyanın 10 Aralık'ta Af Kervanı oluşturularak TBMM'ye sunulacak olan imzalı dilekçelerde son bulacağını da açıkladılar.

GENEL AF için ve Ölüm Cezasına Karşı Kampanya:

I. İnsan Hakları Derneği, herkesi, ayrımsız bir GENEL AF İÇİN İMZA vermeye çağırıyor:

- Toplumumuzda yaşanan olağanüstü dönemin açtığı yaraları sarmak, barışa ve huzura giden yolu açmak için,
- Baskının somut biçimleri olan siyasal tutukluluğu ve hükümlülüğü sona erdirerek, güvenli, özgür ve dinamik bir toplumsal ortam yaratmak için,
- Olağanüstü yargılamalar, işkenceyle alınan anlatımlar ve başka nedenlerle yoğunlaşmış bulunan adli yanlışları düzeltmek için,
- Düşünce, örgütlenme ve basın özgürlüğüne aykırı olarak verilen ve toplamı binlerce yılı bulan cezalardan ötürü ortaya çıkan çağdışılıktan kurtulmak için,
- Siyasal görüş ayrımı gözetilerek

yapılan tek yanlı yargılamalar ve uygulanan çifte standarttan doğan adaletsizliği gidermek için,

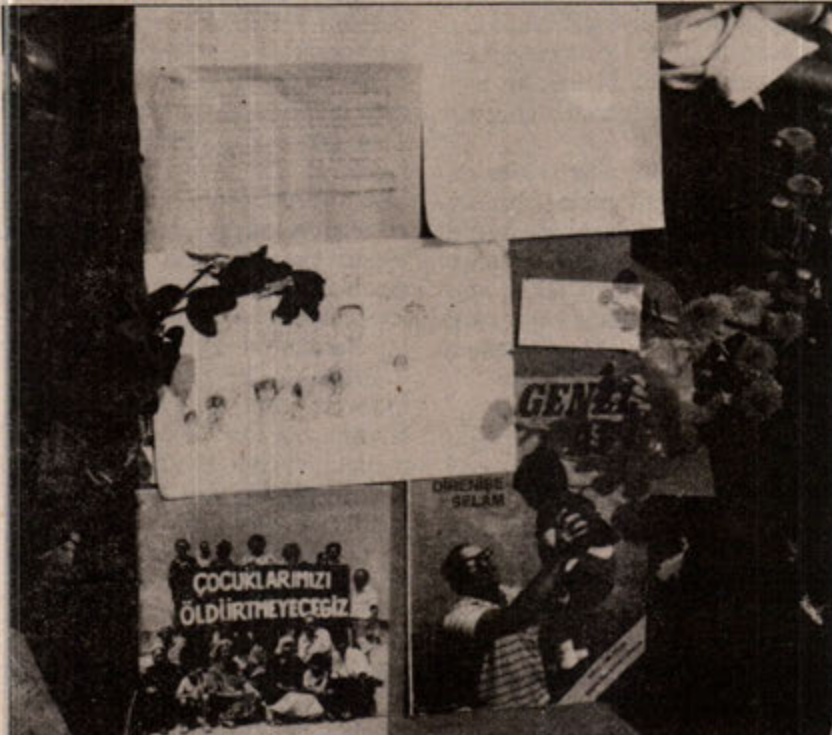
- Cezaevlerinin kötü koşullarında çürümeye zorlanan insanlarımızı doğal yaşam ortamına kavuşturmak ve topluma yararlı olabilmelerini sağlamak için,
- Özellikle toplu siyasal suçların temelinde, kişilerin özel ve özel davranışlarının değil, toplumsal yapı değişimlerinin nesnel nedenlerinin bulunduğunu gözönünde tutarak, tüm toplumun birlik oluşturduğu sorunlardan, yalnızca bir kısmı insanları, cezalandırmanın doğurduğu tarihsel yanlıktan kurtulmak için,
- Yurt içinde ve yurt dışında türlü nedenlerle kimi hakları elinden alınmış olan çok sayıdaki insanın uğratıldığı haksızlıkları sona erdirmek için,

• Kısacası, barış, özgürlük ve demokrasi için,

AYRIMSIZ BİR GENEL AF İSTİYORUZ.

II. İNSAN HAKLARI DERNEĞİ, herkesi ÖLÜM CEZASININ KALDIRILMASI İÇİN İMZA vermeye çağırıyor:

- Yaşama hakkına doğrudan ve haksız bir saldırı olduğu için,
- Öç alma gibi ilkel bir anlayıştan kaynaklandığı için,
- Suçluyu iyileştirme ve topluma kazandırma amacı güden çağdaş infaz anlayışına aykırı olduğu için,
- Adli yanlış durumunda düzeltme olanağı bulunmadığı için,
- Uygar ülkelerde kaldırıldığı için,
- Suç işlemeyi önleme gibi bir işlevi olmadığı için,
- İnsan yaşamına ve onuruna saygıyı yaygınlaştırmak için, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ek 6 nolu protokolün onaylanmasını ve ölüm cezasının Anayasa'dan ve öbür yasalardan çıkarılarak kaldırılmasını istiyoruz. Yukarıda sıraladığımız nedenlerle,
- Siyasal partilerin, sendikaları, meslek örgütlerini, dernekleri,
- Basını, üniversiteleri, kültür ve sanat kuruluşlarını,
- Ozan, yazar ve sanatçıları,
- Tüm halkımızı, herkesi,
- Yazı ve inceleme gibi bilimsel etkinlikleriyle,
- Demeç, bildiri, haber gibi güncel etkinlikleriyle,
- Şiir, resim, karikatür, fotoğraf, öykü, oyun gibi sanatsal ve kültürel etkinlikleriyle,
- Ve düzenleyeceğimiz etkinliklerde bizzat yer alarak, Genel Af için ve Ölüm Cezasına karşı açtığımız kampanyaya katılmaya, destek vermeye çağırıyoruz.

Kitle Örgütleri Hakkında Bilimsel Öğretiyi Doğru Kavrayalım!

Selahattin Doğan

Soruna bazı temel noktaları koyarak giriyorum. Şu noktaları her zaman aklımızda tutmalıyız.

★ Kitle örgütleri devrim ve iktidar mücadelesine dolaylı yoldan ve politik bakımdan yetkinleştikçe de doğrudan hizmet eden araçlardır. Kitle örgütleri doğrudan doğruya partinin görevlerini üstlenerek iktidar mücadelesi veremezler.

★ Kitle örgütleri ne kendilerini salt ekonomik, demokratik taleplerle sınırlayarak sağ reformist bir çizgi izlemeli; ne de bu talepleri bir yana atarak sözde "sol" bir çizgiye düşmemelidirler.

★ Kitle dernekleri emperyalizme, sosyal emperyalizme, faşizme, sosyal faşizme, milli zulme, komprador kapitalizme, feodalizme; onların devlet ve düzenine karşı çıkmalı, devrimden yana tavır takınarak, halk demokrasisi için mücadele etmelidir.

★ Kitle dernekleri partinin legal propaganda büroları olmamalıdır.

★ Kitle dernekleri kendi içinde de demokratik merkezîyetçiliği benimseyip, uygulamalıdır.

Proleter devrimciler olarak önmüzdeki dönemde kitle derneklerinde izleyeceğimiz çizginin ana fikirleri işte bunlardır.

Kitle dernekleri sorununun ortaya koyuluşu:

Kitle dernekleri halk sınıflarının sömürücü sınıflara karşı mücadele içinde mesleki temelde örgütlü mücadele fikrinin doğmasıyla ortaya çıkmış ve süreç içinde şekillenmiş ör-

gütlerdir. Bunların en yaygın ve tipik olanı sendikalar. Sendikalar proletaryanın doğuş ve gelişme süreci içinde kapitalistlere karşı en basit haklarının yasallaşması ve onlara karşı birlik olabilmek için kurulmuş örgütlerdir. Bunlar başlangıçta o günün şartlarında işçilerin basit çıkarlarını dile getiren dernekler olarak mücadeleye atılmışlardır. "Başlangıçta bu dernekler, emekçilerin birleşmek ve kesinlikle mesleki çıkarlarını korumak için kolektif bir direniş ihtiyacı olarak, kendiliğinden harcadıkları çabalar sonucunda üretimin çeşitli dallarında kuruldu. Bu talepler o zamanın sorunlarıyla sınırlıydılar: Ücretler, iş saatleri, işsizlik, rekabet, vs. Bu örgütler tedricen işçi sınıfının kapitalist burjuvazi karşısında "örgütlenme merkezleri", "direniş örgütleri" haline döndüler ve sistemli biçimde kapitalist baskı ve sömürüye karşı mücadele ettiler. Dolayısıyla sendikal hareketin ilk biçimi, alt biçimi, ekonomik mücadele olmuştur.

Bu dernekler kendilerini esas olarak ekonomik mücadele ile sınırlanmış olmalarına rağmen yine de gizli ya da yarı-gizli bir şekilde faaliyet yürütüyorlardı. Çünkü hakim sınıflar azgın baskı ve zulme karşı yönelmiş küçük bir mesleki örgütlenmeye dahi müsaade etmiyorlardı.

Halkların ve işçi sınıfının yıllarca süren mücadelesi ile artık bugün mesleki temeldeki örgütlenmeler çoğunlukla yasal hale gelmiştir. Fakat hakim sınıfların değişmez politikası buraya da yansımakta gecikmemiştir. Halkın her mücadelesine önce azgın bir şekilde karşı çıkan hakim sınıflar, bu mücadeleyi önleyemeyeceklerini gördükleri anda türlü yollarla bu örgütlerin amacına ulaşmaması için çalışırlar.

Kısaca özetlenen bu mücadele gerçekte yüzyıllardan bu yana sürmektedir. Bu mücadelenin tecrübeleri kitle derneklerinin nasıl olması gerektiği hakkında; görev ve niteliklerini açık ve net bir şekilde ortaya koymuştur. Geçmişin değerli tecrübelerini sınıfın bakışıyla ele almayan bir dizi oportünist-revizyonist gibi, geçmişte defalarca tekrarlanan hataları bugün yeniden savunmaya kalkışıp, kitle dernekleri hakkında anti-bilimsel fikirleri ileri sürmektedirler. Adına "kitle derneği" denilmekle, bir derneğin kitle derneği olabileceği fikri artık bugün üzerinde tartışılması bile gereksiz, safasadan öteye gidemez. Bu tip oportünist, revizyonist anlayışlar yüzünden dernekler; kitlelerin mesleki temelde birleşerek devrim mücadelesine katılmalarını, hizmet etmelerini önleyen en önemli engellerden birisi haline gelmiştir. Gerçekte bu tür bir "dernekleşme", son çözümleme de hakim sınıflar için korkulacak hiç bir yanı olmayan, sınırlı kişileri bir araya getiren dar kadro örgütleridir. Keskin "sol" laflar ardına gizlenen bu dernekler, geniş kesimler arasında tecrit olmuş; varolan üyeleri de bir dizi yanlış fikirleri savunmaktadır. Her siyasi çizginin kendi görüşleri temelinde oluşturmaya çalıştığı bürolardan öteye gidememiştir.

Bugün tüm devrimcilerin önündeki sorun, yanlış kitle dernekleri anlayışına bir son vermek, kitlelerin mesleki temelde birliğini doğru temeller etrafında yeniden inşa etmek, kendi çizgilerini gözden geçirmektir. Bu doğrultuda hareket etmeyenler, kitlelerin kitle derneklerindeki birliğinin önünde engeller olarak kalacak; mücadele içerisinde kitlelerin çıkarlarına ters düşen, onlara karşı kendi grup çıkarlarını öne süren siyasetler olarak tecrit olacaklardır.

Böyle bir girişim, üç beş kişinin çıkarlarına hizmet eden; kendi siyasi çizgilerini kabul edenlerin dışındaki geniş kitlelerin doğru bir temelde toparlanmasına yönelik bir siyaset izlemeyenlerin kuracakları derneklere "kitle derneği" demeleri komiklikten öteye gidemez. Bu derneklerin nicel olarak güçlü olmaları da onların doğru temelde kurulmuş "kitle derneği" olduklarını ispat edemez. Bu dernekler yanlış bir çizgi izleyerek kitlelerin bir bölümünü etki altına almış olan kitle karakterli derneklerdir. Bir derneğin kitle derneği olması, ancak o derneğin "kitle derneği" olma koşullarını sağlayan temel ilkelere ve siyasete uygun bir çizgide olup olmadığını anlamaya imkân sağlar.

Bu temel ilkeler şunlardır:

a) **Doğrudan doğruya siyasi iktidar mücadelesine yönelmiş örgütler ile kitle dernekleri temelde farklı örgütlenme ve mücadele anlayışına sahip olmalıdır.**

Kitle derneklerinde doğru bir çalışma yürütebilmek için, öncelikle proletarya partisi ile, kitle dernekleri arasındaki farkı kavramamız gerekir. Bu farkı en iyi biçimde Lenin ve Stalin ortaya koymuşlardır: Lenin Ne Yapmalı adlı yapıtında Parti ile kitle teşkilatlarını birbirine karıştıran ekonomistlerle giriştiği polemikte şunları söylüyordu:

"...Aramızdaki görüş ayrılıklarının kaynağı nerede idi? Hem örgüt, hem politika sorunlarında, ekonomistlerin gitgide, Sosyal Demokrasi'den sendikacılığa kaymakta oluşları gerçeği idi. Sosyal Demokrasi'nin politik mücadelesi, işçilerin işverenlere ve hükümete karşı ekonomik mücadelelerinden çok daha kapsamlı ve karmaşıktır.

Bunun gibi (aslında bu nedenle) devrimci Sosyal-Demokrat Parti'nin örgütü, bu mücadele içinde tasarlanmış işçiler örgütünden, kaçınılmaz olarak, bir başka türlü olmak zorundadır. İşçilerin örgütü ilk önce, bir sendika örgütü olmalıdır; İkinci olarak, alabildiğince geniş olmalıdır; ve üçüncü olarak, alabildiğince geniş olmalıdır; ve üçüncü olarak, koşulların elverdiğince herkese açık olmalıdır, (burada ve bundan sonra tabi yalnızca mutlakiyetçi her-

kese açık olmalıdır), (burada ve bundan sonra tabi yalnızca mutlakiyetçi Rusya'dan söz ediyorum). Öte yandan, devrimciler örgütü, her şeyden önce, devrimci eylemi meslek edinenden oluşmalıdır. (Bu nedenle, devrimciler örgütünden söz ederken, Devrimci Sosyal-Demokratları kast ediyorum). Böyle bir örgütün üyelerinin bu ortak nitelikleri gereği, değil ayrı ayrı meslekler, işçilerle aydınlar arasındaki her türlü ayırım kesin olarak silinmelidir. Böylece bir örgüt çok geniş olmak ve olabildiğince gizli olmak zorundadır.

Ekonomik mücadele için işçi örgütleri, sendika örgütleri olmalıdır. Her Sosyal Demokrat işçi, bu örgütlere edebildiğince yardım etmeli ve katılmalıdır. Bu doğru olmakla beraber, bu "meslek" örgütleri üyeliklerine yalnız Sosyal Demokratların seçilebilmesini istemek elbette bizim yararımıza değildir, çünkü bu ancak kitleler arasındaki etkimizin kapsamının daralmasına yol açar. İşverenlere ve hükümete karşı mücadele için birleşme gereğini kavrayan her işçi, bırakın sendikalara katılmasın. Eğer, en azından bu temel kavrayışı edinmiş olanların tümü birleşmezlerse, eğer sendikalar çok geniş örgütler olmazlarsa, sendikaların esas amaçlarının gerçekleşmesine olanak kalmaz. Bu örgütler ne kadar geniş olurlarsa, onlar üstündeki etkimizde o kadar geniş olacaktır -bu etki yalnız ekonomik mücadelenin 'kendiliğinden' gelişmesi yüzünden değil, sosyalist sendika üyelerinin arkadaşlarını etkilemede gösterdikleri doğrudan doğruya ve bilinçli çabalar yüzündendir. Fakat geniş bir örgüt, sıkı gizlilik yöntemlerini uygulayamaz. (Çünkü bu, ekonomik mücadele için gerekenden çok daha fazla bir eğitim gerektirir). Geniş sayıda üye gerekliliği ile sıkı gizlilik yöntemlerinin gerekliliği arasındaki çelişki nasıl uzlaştırılacaktır? Sendikalar, olabildiğince herkese açık bir duruma nasıl getireceğiz? Genel olarak söylersek, bu amaca uygun yalnız iki yol olabilir: Ya sendikalar yasal bir durum kazanacaklar (bazı ülkelerde bu, sosyalist ve politik birliklerin legal nitelik kazanmalarından önce gelmiştir), ya da

örgüt gizli tutulacak, fakat öylesine, belli bir kalıptan uzak ve 'özgür', Almanların dedikleri gibi Lose (Gevşek, başıboş, dağınık), olacaktır ki, üyelere kitlesi bakımından gizlilik yöntemlerine duyulan ihtiyaç hemen hemen sıfıra inecektir..." (Sendikalar Üzerine, K.Marks, F.Enjes, V.İ.Lenin, Sf: 228-229-230.)

Stalin ise, Leninizmin ilkeleri adlı yapıtında, 'Parti Proletaryanın sınıf örgütünün en yüksek şeklidir' bölümü de şunları söylüyordu:

"Parti, işçi sınıfının örgütlü müfrezesidir. Ama işçi sınıfının tek örgütü değildir. Proleterya, sendikalar, kooperatifler, fabrika örgütleri, parlamento grupları, partisiz kadın birlikleri, basın kültür ve eğitim örgütleri, gençlik dernekleri, (açık devrimci eylemler sırasında) devrimci mücadele örgütleri (eğer proletarya iktidarda ise) devlet örgütü olarak Sovyetler vb. gibi bir sıra diğer örgütlere de sahiptir. Bu örgütlerin büyük çoğunluğu parti dışı örgütlerdir ve içlerinden ancak birkaçı partiye doğrudan doğruya bağlıdır, ya da partinin kollarını teşkil eder. Bütün bu örgütler belirli şartlarda işçi sınıfına kesinlikle gereklidirler, çünkü bunlar olmadan mücadelenin çeşitli aşamalarında proletaryanın sınıf mevzilerini güçlendirmek, burjuva düzeni yerine sosyalist düzeni kurmakla yükümlü bir güç olarak proletaryayı mücadeleye hazırlamak imkansızdır. Ama sayısı bu kadar kabarık olan bu örgütlerinin yönetim birliğini nasıl sağlamalı? Bu örgüt çoğunluğunun, yönetim dağınıklığına sebep olmayacağını garanti nerededir? Denilecek ki, bu örgütlerin her biri, kendi özel alanında çalışmaktadır ve dolayısıyla bunlar birbirlerinin çalışmasına engel olamaz. Bu, elbette doğrudur. Ama tek bir sınıfa, proleter sınıfa hizmet ettiklerine göre, bütün bu örgütlerin eylemlerini tek bir doğrultuda yürütmeleri gerektiği de doğrudur. Şu soru sorulabilir: Bütün örgütlerin çalışmalarında izlemeleri gereken bu çizgiyi, bu çizgiyi, bu genel doğrultuyu kim belirler? Gereken tecrübeye sahip bulunduğu için, yalnız bu genel çizgiyi hazırlamaya yetenekli olmakla kalmayan, aynı zamanda

yeterli otoriteye sahip bulunduğu için, bütün bu örgütleri yönetim birliği sağlamak ve aykırı hareketleri gidermek üzere bu çizgiyi uygulamaya, teşvik etmeye yetenekli olan bu merkezi örgüt hangisidir?

Bu örgüt proletaryanın partisidir.

Parti bunu başarmak için gerekli, bütün önşartlara sahiptir, çünkü, birincisi, parti, proletaryanın partisiz örgütlerine doğrudan doğruya bağlı olan ve çok defa bu örgütleri yöneten işçi sınıfının en iyi unsurlarının birleşme noktasıdır; ikincisi, işçi sınıfının en seçkin unsurlarının birleşme noktası olan parti, işçi sınıfının örgütlerinin her şeklini yönetmeye yetenekli önderlerin yetiştirilmesi için en iyi okuldur; üçüncüsü, işçi sınıfı önderlerinin yetiştirilmesi için en iyi okul olan parti, tecrübe ve saygınlığı ile proletaryanın mücadelesinin önderliğini merkezileştirmeye ve böylelikle işçi sınıfının çeşitli örgütlerini, yardımcı organları ve partiyi sınıfa bağlayan hareket iletici kayışlar (volan kayışları) haline getirmeye yetenekli biricik örgüttür. Parti, proletaryanın en yüksek sınıf örgütü şeklidir.

Tabii bu, parti dışı örgütlerin, sendikaların, kooperatiflerin vb., partinin yönetimine, resmen ast olarak bağlı olmaları demek değildir. Sadece, bu örgütlerden olan ve bunlarda tartışma götürmez şekilde etkili parti üyeleri, bu parti dışı örgütlerin çalışmalarında proletarya partisine yaklaşımları ve onun siyasi önderliğini gönül rızasıyla kabul etmeleri için bütün ikna yollarına başvurmalıdır demektir.

İşte bunun için Lenin, partinin siyasi önderliği, proletaryanın bütün öbür örgüt şekillerine uzanması gereken "proleterlerin sınıf birliğinin en yüksek şekli" olduğunu söyler. (Sol Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı c.25 sy.194)

İşte bunun için partisiz örgütlerin "bağımsızlığı" ve "tarafsızlığı" oportünist teorisi, bağımsız parlamenterlerle partiden kopmuş yazarların, dar görüşlü sendika önderleriyle burjuvalaşmış kooperatifçilerin sayısını arttıran bu teori, Leninist teori ve pratikle kesinlikle bağdaştırılamaz..." (Stalin, Leninizmin İlkeleri, sy.103,104,105.)

Görüldüğü gibi Lenin ve Stalin, partinin ve kitle örgütlerinin amaçlarının ayrı olduğunu, bunun sonucunda da, örgütlenme ve mücadele metodlarında da ayrılıkların kaçınılmaz olduğunu ortaya koymaktadır.

Lenin, "sosyal demokrasinin siyasi mücadelesi, işçilerin patronlara ve hükümete karşı mücadelesinden daha geniş ve karmaşık bir mücadeledir" diyor. Burada Lenin'in sözünü ettiği 'siyasi mücadele' proletarya partisi önderliğinde verilen ve doğrudan doğruya siyasi iktidar hedefine yönelen mücadeledir. Yoksa, ekonomik talepler temelinde başlayıp gelişen ve dolaylı olarak proletaryanın iktidar mücadelesine hizmet eden siyasi mücadele değildir.

Proletarya partisi, siyasi iktidar mücadelesinin doğrudan aracı iken, yani bu teşkilat dolaysız olarak varolan iktidarı yıkma, proletarya önderliğinde bir iktidar kurma mücadelesi verirken; kitle dernekleri iktidar mücadelesine dolaylı hizmet eden araçlardır: Yani bunlar doğrudan iktidar mücadelesi vermez; partinin yürüttüğü iktidar mücadelesi içinde ve yetkinleştikçe de, bilinçli sınıf mücadelesinin örsünde dövüldükçe de doğrudan iktidar mücadelesinin bilinçli bir aracı haline gelir.

İşçi sınıfının iktidar mücadelesinde, kitle örgütlerine düşen görev nedir? Bunlar nasıl kullanılırsa en iyi bir biçimde devrime hizmet ederler?

Lenin, bunun için şu şartları getiriyordu:

Bu örgütler, mesleki (sendikal) örgütler olmalıdır. Çünkü çalışma şartları ayrı ayrı mesleklerde çok farklıdır. Bu şartların olumlu bir biçimde değiştirilmesi için verilecek mücadele, bu yüzden her meslekte ayrı ayrı örgütlenmeyi gerektirmektedir.

Bu örgütler, mümkün olduğunca geniş tutulmalıdır. Sömürüye karşı mücadelenin, bu mücadelede birleşmenin gereğini kavrayan herkes bu örgütlere girebilmelidir. Bu örgütler ne kadar geniş olurlarsa, sosyalistlerin bu örgütler aracılığıyla etkiledikleri kitleler de o kadar geniş olur.

★ Bu örgütler mümkün olduğunca gizlilikten uzak ve açık olmalıdır.

Bu örgütlerde mümkün olan en geniş kitleyi örgütlemek için gereklidir.

Bütün bunların olabilmesi için açıktır ki, Parti, kitle örgütlerine önderlik etmelidir. Proletaryanın partisiz, kitle örgütlerinin tersine;

★ Meslekleri esas olarak devrimcilik olan kişilerden oluşur. Böyle bir teşkilatın üyeleri arasında, daha önce şu veya bu meslekten gelmenin önemi yoktur.

★ Bu örgüt, meslekleri esas olarak devrimcilik olan kişilerden oluştuğu için geniş değil, dar olmak zorundadır.

★ Bu örgüt, doğrudan doğruya varolan iktidarı devirmeyi (henüz proletaryanın iktidar olmadığı ülkelerde) amaçladığı için, mümkün oldukça gizli olmalıdır.

İşte Lenin ve Stalin bizlere bunu öğretmektedir. Bu öğretiler modası geçmiş öğretiler değildir. Bunlar bugün de geçerli, ilke niteliğinde öğretilerdir.

Görüldüğü gibi, parti ile kitle teşkilatları arasında köklü farklılıklar vardır ve açıktır ki bunları birbirine karıştırmak, devrim için zararlı sonuçlar verir.

b) Kitle derneklerinin "tarafsız", "fraksiyon üstü" olması iddiası tamamen yanlıştır.

Kitle derneklerinde sağ çizginin bir özelliği de, kitle derneklerinde partinin önderliğini reddetmesidir. Bu çizgi, kitle derneklerinin "tarafsız" olmasını istemekte; 'fraksiyonlar üstü' bir birlik talep etmektedir. Bugün bu anlayışı en çok modern revizyonistler yayıyor. Şu anlayış onların derneklere egemen olmasını kolaylaştırıyor.

Lenin, kitle derneklerinin tarafsızlığı konusunda şöyle demektedir:

"Ne Yapmalı'da özellikle, sendikaların, tarafsız olması görüşünü savunmuştum. Ondan sonraki dönemde de muhaliflerimiz ne derlerse desinler, bundan ayrı bir şey söylememiştim. Ancak RSDİP'nin Londra'daki Parti Kongresinde ve Stuttgart'ta toplanan Enternasyonal Sosyalistler Kongresi (1907) bana, sendikaların tarafsızlığını savunmanın yanlış olduğunu gösterdi. Sendikaların, partiye mümkün olduğunca yaklaştırılması; işte tek doğru ilke budur."

“(…) Legal işçi sınıfı örgütlerindeki tüm eylemler, tarafsızlık ruhuna göre değil RSDİP’in Londra Kongresinin ve Stuttgart’taki Enternasyonal Kongresinin kararlarına göre yürütülmelidir. Sosyal-Demokratlar, bütün işçi sınıfı örgütleri için mümkün olduğu kadar geniş işçi sınıfı çevrelerinden üyeler toplama ve politik görüşlerine bakmaksızın bütün işçileri, bu örgütlere katılmaya çağırılmalıdır. Fakat, bu örgütlerdeki Sosyal-Demokratlar, Parti grupları kurmalı, uzun ve sistematik eylemlerle, örgütlerle Sosyal-Demokrat Parti arasında en yakın ilişkilerin kurulmasını sağlamalıdır.

Uluslararası ve Rus işçi sınıfı hareketinin deneyimleri bize şunu öğretir: Böyle işçi sınıfı örgütlerinin her birini (sendikalar, kooperatifler, kulüpler, vs.)’ta kuruluşlarından beri, Sosyal-Demokrat Parti’nin bir kalesi yapmaya çalışmak gereklidir. Bu, konferans tüm Parti üyelerini, likidatörlerin legal dernekleri Parti’ye karşı kullanmak için sistematik gayretler sarfettikleri Rusya’da özellikle önemli olduğu için, bu önemli görevi akıllarında tutmaya çağırır.

Bu konferans, yardımlaşma derneklerine delegeler seçmede tüm sendika eylemlerinde vs. bir yandan hareketin tam birliğini ve azınlığın çoğunluğa uymasını savunurken, Parti çizgisinin izlenmesini, tüm sorumlu görevlere, vs. Partiyi destekleyenlerin seçilmelerini sağlamanın da gerekli olduğu görüşündedir...” (Legal Derneklerde Çalışma. 1913 Yazı RSDİP Merkez Komitesi ve Parti Görevlileri Ortak Konferansı Karar Tasarısı, sf.316, Sendikalar Üzerine, K.Muiks, F.Engels, Lenin.)

Görüldüğü gibi Lenin ve Bolşevik Partisi kitle derneklerinde tarafsızlığı reddetmekte; kitle derneklerinde önderliğinin önemini ve gerekliliğini savunmaktadır.

c) Kitle dernekleri salt ekonomik mücadele aracı değildir.

Kitle derneklerinde sağ çizgi, kitle derneklerini salt ekonomik talepler için mücadele araçları olarak görmektedir. Bu çizgi ekonomik mücadele ile siyasi mücadele arasında bir Çin seddi çekmekte; kitle derneklerinin içinde barındırdığı kitle-

yi siyasi olarak eğitime, devrime yakınlaştırma görevini reddetmektedir. Bu çizgi, sosyalistlerin ekonomik mücadelede görevini, ‘ekonomik mücadeleyi siyasi mücadeleye dönüştürme’, ‘ekonomik mücadeleyi siyasal nitelik verme’ olarak sınırlamaktadır. Sosyalistler açıktır ki; her ekonomik mücadeleyle, siyasi bir nitelik vermeye çalışırlar. Ama sosyalistlerin ekonomik mücadeledeki görevini bununla sınırlandırmak burjuva çizgisidir. Bu çizgi işçilerin kendiliğinden mücadelesinin kuyruğuna takılma çizgisidir. Lenin, bu çizgiye karşı 1900’lerin başlarında amansız bir mücadele vermişti. Lenin, komünistlerin ekonomik mücadelede görevinin ‘ekonomik mücadeleye siyasi nitelik verilmesi’ şeklinde sınırlandırılmasına karşı çıkıyor ve bir işçinin ağzından şunları söylüyordu:

“Kendinizi boşa yoruyorsunuz baylar ve bizim de pek iyi başarabileceğimiz bir iş için böyle aşırı bir gayret göstererek asıl görevlerinizden kaçılıyorsunuz. Sosyal-Demokratların görevinin, ekonomik mücadelenin kendisine politik bir nitelik kazandırmak olduğu iddianız hiç de akıllıca bir şey değil; bu sadece başlangıçtır, Sosyal-Demokratların asıl görevi değil. Çünkü Rusya dahil, tüm dünya’da, ekonomik mücadeleye politik bir nitelik kazandırma da çoğu zaman polisin kendisi insiyatifi eline almaktadır ve işçiler de hükümetin kimi desteklediğini görmektedirler. Yeni bir Amerika keşfetmiş gibi böylesine övündüğünüz ‘işçilerin işverene karşı ve hükümete karşı ekonomik mücadelesi’ bugün Rusya’nın her yerinde, en uzak yerlerinde bile, grevlerden sözedildiğini duymuş, ama sosyalizm hakkında hemen hemen hiçbir şey duymamış olan işçilerin kendileri tarafından yürütülmektedir. Biz işçiler arasında, elle tutulur sonuçlar vaadeden talepler öne sürerek canlandırmak istediğiniz ‘eylemi’ zaten her günkü sınırlı sendika çalışmalarımızda yerine getiriyoruz. Bu somut talepleri çoğu zaman, aydınlardan hiçbir yardım görmeden öne sürüyoruz. Fakat bizim için bu tür eylem yetmez; biz azıcık ‘ekonomik’ politika lapasıyla doyacak çocuklar değiliz. Diğerlerinin bildiği her şeyi

bilmek politik yaşamın tüm yanlarının ayrıntılarını öğrenmek ve her politik olaya aktif olarak katılmak istiyoruz.” (Lenin, Ne Yapmalı, Sendikalar Üzerine. sy.204,205)

Gerçekten de, ekonomik mücadeleler, yani, “işçilerin iş güçlerini daha elverişli şartlarla satmak, çalışma şartlarını, hayat şartlarını iyileştirmek için patrona karşı ortak mücadele” (Lenin Ne Yapmalı sy.44) seyirleri içinde çoğu kez kaçınılmaz olarak, sosyalistlerin iradesi dışında da siyasi mücadeleye dönüşür. Çünkü burjuvazi, ekonomik mücadeleyi bastırmak amacıyla işçilerin (ve diğer sınıfların) üzerine, devletin baskı güçleriyle, polisiyle, jandarmasıyla, (gerektiğinde ordu-suyla) kanunu ile hukuku ile, hapis-hanesi ile yürür.

Böyle bir durumda, işçilerin yaşam ve çalışma şartlarını düzeltmek için kendiliğinden ve bilinçsiz olarak giriştikleri mücadele, devlete karşı yönelen bir siyasi mücadeleye dönüşür. Bu içinde yaşadığımız devletlerin tekellerle içiçe girdiği dönemde, çok daha sık ve açık biçimde ortaya çıkan bir olgudur.

Marks’ta sendikaların yalnızca ekonomik mücadele ile sınırlandırılmaması gerektiğini şöyle belirtiyordu:

“Sendikaların doğuşu, kendilerini hiç olmazsa esir durumundan bir parça olsun kurtaracak pazarlık koşullarına sahip olabilmek için, işçilerin bu rekabeti yok etmek, ya da en azından sınırlandırmak için başvurdukları kendiliğinden girişimlerinden kaynaklanır. Demek ki, sendikaların ilk hedefi, günlük ihtiyaçlarına, sermayenin ardı arkası kesilmez saldırılarını engelleme yollarıyla, kıscacası ücret ve işgünü uzunluğu sorunlarıyla sınırlı kalmıştır. Sendikaların bu eylemi yalnızca meşru değil, aynı zamanda gereklidir. Günümüzün üretim sistemi son bulmadıkça bu eylemden vazgeçilmez. Tam tersine, bu eylem, tüm ülkelerde sendikaların kurulması ve birleşmesiyle genelleştirilmelidir. Sendikalar buna karşılık, kendileri de farkında olmadan, ortaçağ belediyele-ri ve komünlerinin orta sınıfa sağladığı cinsten örgütlenme merkezleri oluşturmuşlardır. Sendikalar, emek

ve sermaye arasındaki, günlük mücadeleler bakımından gerekliseler ücretli emek ve sermaye egemenliği düzenini değiştirmenin örgütlü araçları olarak daha da gereklidirler." (Maks, Engels, Lenin. Sendikalar Üzerine.)

Şimdi bu bilgiler ışığında kitle derneklerinin ne olduğunu daha açıkça ortaya koyabiliriz, kitle derneklerinde nasıl bir siyaset izlememiz ve kitle derneklerinin nasıl bir siyaset izlemesi gerektiğini açıklayabiliriz.

Kitle dernekleri iktidar mücadelesine dolaylı hizmet eden ve zaman zaman da doğru araçlar olarak içinde barındırdıkları kitlenin somut, ekonomik, demokratik taleplerini savunurlar.

Ekonomik talepler için mücadele, kitle örgütlerinin kitleleri etrafında toparlayabilmesi için gereklidir. Çünkü kitlelerin en geri bilinçli kesimleri bile, somut ekonomik talepler için mücadeleye kazanılabilir. Ama kitle örgütleri, kendilerine salt ekonomik talepler uğruna mücadele ile sınırlanamazlar. Kitle örgütleri, ekonomik mücadele ile siyasi mücadele arasındaki bağı kitlelere kavratma görevine de sahiptir. Kitle örgütleri, her ekonomik mücadeleyi, proleteryanın siyasi iktidar mücadelesine bağlı olarak, ona hizmet edecek biçimde ele almalıdır. Kitlelerde hiçbir zaman reformcu hayaller yaratmamalıdır. Kitle örgütleri, kitlelerin ekonomik talepleri uğruna mücadelesini yürütmeli, ama bu mücadeleyi yürütürken, hiçbir zaman burjuvaziden kopartılabilecek birtakım tavizlerin kurtuluş olduğu düşüncesini yaymamalıdır. Her ekonomik mücadele içinde, gerçek kurtuluşun ancak sömürü ve zulüm düzeninin yıkılması ile olacağını vurgulamalıdır. Kitle örgütleri, kitlelere genel devrimci bir bilinç vermeli, onları anti-emperyalist, anti-faşist mücadelelere sokmalı, devrim ruhuyla donatmaya çalışmalıdır.

Sosyalistler kitle derneklerinde çalışmalıdır.

Bütün bunların olabilmesi için,

Sosyalistler kitle derneklerinde çalışmalı ve kitle derneklerinde Parti'nin önderliği sağlanmalıdır. Bu sağlanmazsa kitle örgütlerinin devrime hizmet eden araçlar olması düşünülemez. Sosyalistler, kitle derneklerinde önderliği ele geçirmeleri halinde, zafer sarhoşluğuna kapılıp; kitle derneklerinde doğrudan hamasi, kaba parti propagandası yapmak şeklinde "sol" bir siyasete sapmamalıdır. Böyle bir siyaset kitle örgütünün bu niteliğini kaybetmesine yol açar. Kitle dernekleri üzerinden yapılacak "devrimci" propaganda, kitle derneklerinin açık ve mümkün olduğunca geniş mesleki örgütler olduğu unutulmadan yapılmalıdır. Ve elden geldiğince genel devrimci bir nitelik taşımalıdır. Kitle dernekleri kesinlikle "sol"un çeşitli parti ve fraksiyonları arasındaki polemik bir arenasına haline getirilmemelidir. Böyle bir davranış, kaçınılmaz olarak, kitle örgütlerini, şu veya bu parti veya fraksiyonun legal görüntüsü haline getirir. Kitleden soyutlar.

Kitle örgütleri mesleki örgütlerdir.

Kitle örgütleri mümkün olduğunca geniş ve açık, mesleki örgütler olduğu için devrimin bir dizi stratejik ve taktik meselesini önlerine asli görev olarak koymazlar. Onlar bizim gibi ülkelerde anti-faşist, anti-emperyalist çizgide yürüyerek, kavga vererek yetkinleşebilirler ancak. Bu bakımdan bir dizi soruya parti ruhu ve kapasitesiyle cevap veremez. Bunlara cevap verecek örgüt partidir. Kitle örgütlerinde bu ve bunun gibi sorulara cevap aramak, kitle örgütlerinin işlevini ve kapasitesini unutmak olur. Çünkü kitle örgütlerinde bu sorulara cevap aranmaya başlandı mı, önce kitle içinde, kitle örgütleri ile parti arasında fark olmadığı görüşleri yayılır. Bu görüş partiyi kitle örgütleri seviyesine indiren, partinin önemini azaltan, sendikalarla partiyi eşitleyen anarko-sendikalist bir görüştür. Bu görüş son tahlilde, kitle kuyraklığına, kendiliğinden hareket tapmaya götürür. Kitle içinde, devrimin genellikle legal olan (legal olması istenen);

çok çeşitli görüşlere sahip unsurlardan oluşan kitle örgütlerinin öncülüğünde yapılabileceği, partinin gereksiz olduğu hayallerini yayar. İkincisi, kitle örgütlerinde yukarıdaki benzer cevaplar arama; kitle örgütlerini, kitlenin yalnızca en ileri bilinçli kesiminin bir araya geldiği dar örgütler haline getirir. Hatta bu tartışmaların sonucunda, kitle örgütleri giderek, yalnızca bir partinin (ya da grubun) görüşlerini savunuların toplandığı örgütler haline gelirler. Bu kaçınılmazdır. Böyle bir gelişme, sosyalistlerin kitle dernekleri aracılığıyla geniş kitleyi etkileme imkanını ortadan kaldırır. Böyle bir gelişme yalnızca, kadro ve sempatanları kitlelerden tecrit ederek daha kolay tespit edebilme imkanına kavuşan hakim sınıfların işine yarar.

İşte bütün bu sebeplerden sosyalistler, kendi önderliklerindeki kitle örgütlerinde genel devrimci propaganda, devrimin temel ve genel sorunlarının propagandasını yaparlar. Devrimin bir dizi stratejik ve taktik meselesinin kitle örgütlerinde çözülemeyeceğinin bilincinde hareket ederek, kitle örgütlerinde tartışmaları belli sınırlar içinde tutarlar.

Sosyalistler kitle örgütlerinin "sol" lafazanlık örgütü olması isteğini reddeder. Toplumun her kesiminde olduğu gibi kitle örgütlerinde de örgütlenme çalışması yaparlar.

Bir kitle örgütünün devrimci olmasının ölçütü, o kitle örgütünün mümkün olduğunca keskin gibi "sol" laflar etmesi değildir. Ölçüt, bu kitle örgütünün ne kadar kitleyi Sosyalist Parti'nin etki alanı içine soktuğu meselesidir. Sosyalistler, kitle örgütlerinde her zaman, bu örgütlerin devrime, iktidar mücadelesine dolaylı araç, bizim kitleyle bağ kurduğumuz alanlar olduğu anlayışından yola çıkarak, doğru ve dikkatli bir siyaset izlemek zorundadırlar. Sosyalistler kitle örgütlerinde bizim yukarıda ana hattını çizmeye çalıştığımız genel devrimci siyaseti hakim kılmak için, yoğun bir çalışma yürütürler. Kitle örgütleri içinde parti hücreleri kurarlar. Kitle örgütleri içinde ileri çıkan unsurları daha da ilerletmek için onlarla kitle örgütleri dışında da temaslar geliştirerek; örgütlemeye çalışırlar.

Kitle örgütleri; sadece "eşitlik" ve "özgürlük" isteğinde bulunan politik hastası oportünist çizgi temsilcilerinin ve savunucularının bir araya toplandığı, gece gündüz çene çaldığı tartışma büroları değildir!

Sosyalist, kitle örgütlerini kendine "devrimci", "proleter devrimci" vs. gibi sıfatlar takan bir takım grupların biraraya geldiği bir hizipler konfederasyonu olarak görmezler. Kitle örgütlerini, yalnızca belli hizipler içinde örgütlenenlerin bir araya geldiği teşkilatlar olarak gören anlayışı reddederler. Sosyalistler, kitle örgütleri içinde esas olarak henüz örgütlenmemiş kitleleri toparlamaya çalışırlar. Kitle derneklerini, çeşitli hiziplerin konfederasyonu olarak gören oportünistler, kitle örgütleri içinde sınıf mücadelesinin yakıcı sorunlarından kopuk akademik tartışmaların daha "verimli" ve "yararlı" olması için "eşitlik" ve bütün hiziplere "özgürlük" isterler.

Sosyalistler, böyle bir "eşitliği" ve böyle bir "özgürlüğü" reddeder-

ler. Sosyalistler, kitle örgütlerinin kendilerine özgü bir programı ve tüzüğü olmasını ve bu program ve tüzüğün uygulanmasını savunurlar. Kitle örgütlerini bir hizipler konfederasyonu olarak gören oportünistler, kitle örgütleri içinde merkezizetçiliği reddetmektedirler. Bunlara göre, kitle dernekleri de azınlığın çoğunluğa; teşkilatın bütününe yönetim kademesinin kararlarına uyması kuralları uygulanmamalıdır. Her örgüt ve kişi kendi bildiğini yapmalıdır. Sosyalistler, örgütsüzlüğü beraberinde getiren böyle bir anlayışı kökten reddederler. Sosyalistler, kitle örgütlerinde demokrasi ve merkezizetçiliğin bir arada yürütülmesini savunurlar.

Azınlığın çoğunluğa uymasını; bütün kitle örgütlerinin demokratik bir biçimde seçilen yönetim kademeslerinin kararlarına uymasını savunurlar Lenin ve Bolşevikler, kitle örgütlerinde "tarafsızlığa", "hizipler üstü" olmaya vs. karşı çıkmışlar, buna karşı amansız bir mücadele yürütmüşlerdi. Lenin likidatörlerle Narodnikler, "bolşeviklere karşı", "sendikalar"ın tarafsızlığı konusunda birleştiği zaman, onlarla alay ederek şöyle diyordu:

"Likidatörler ve Narodnikler... sendika eyleminde hem 'zayıflığın tarafsızlığı' hem de 'isteksizce tarafsızlığın' temsilcileri olarak birleşmişlerdir. Ne Likidatörler, ne de Narodnikler sendika hareketinde gerçek etkiye sahiptirler. Zayıf bir azınlık olmalarına rağmen Marksistlerle 'eşit' olmak istemektedirler. Bu talep 'teorik' olarak ancak tarafsızlık görüşü açısından savunulabilir. Bu yüzden de işçi sınıfı hareketinde az etkiye sahip bütün gruplar 'tarafsızlık' iddiasındadır.

Narodnikler, Likidatörlerle birleşmelerinin 'tek amacının Pravdacıların aşırı taleplerine karşı işçi örgütlerinin hizipler dışı durumunu korumak olduğunu' söylüyorlar.

Pravdacıların bu talepleri nedir? Politik görüşleri kendilerinininkinden farklı işçilere herhangi bir sendikanın kapısını mı kapatmışlar? Sendikaların bir tekine herhangi bir etiket mi yapıştırmışlardır?..

Pravdacıların 'aşırı talepleri' ile, pravdacılardan Narodnik ve tasfiyecilerin küçük burjuva yöntemlerine katılmak istemediklerini ve tek bir sendika içinde işçilerin çoğunluk tavrına bağlı kalırken, bir yandan da Marksist düşüncelerin etki kazanması için döğüşüklerini kastediyorlar.

Biz tarafsızlığı savunmuyoruz. Buna karşıyız. Fakat Narodnik ve Likidatörlerin bir sendikada şans eseri olarak çoğunluk elde ettikleri zaman yaptıkları gibi de davranmıyoruz. Ancak ilkeleri olmayan zayıf gruplar, ilk 'zafer'lerinde akıllarını yitirir ve 'zaferlerini' yirmi, otuz oy çoğunluğu ile 'pekiştirme' telaşına düşerler. Böyle altın bir fırsatı kaçırmamak için heyecanlı ve acele bir biçimde 'ilkelerini' gözden geçirir, tarafsızlıklarını unuttur ve sendikalara bir etiket yapıştırırlar. (Lenin Sendika Hareketinde Narodnikler ve Likidatörler. 1914 Sendikalar Üzerine sy.318-320)

Lenin'in burada Narodnikler ve Likidatörler için söylediği, aynen 'bizim oportünistlerimiz', 'revizyonistlerimiz' için de geçerlidir.

Proletaryanın iktidarı ele geçirmiş olduğu dönemde kitle örgütleri ve görevleri:

Buraya kadar anlatılanlar kitle örgütlerindeki çalışmanın devrimden önceki durumuyla ilgili idi. Açıkتر ki, toplumdaki her şey gibi kitle örgütlerinin görev ve kapsamı da devrimden sonra değişecektir. Proletaryanın ya da onun önderliğinde halkın iktidarı ele geçirmesi halinde kitle örgütlerinin muhtevası ve görevleri temelde değişiklik gösterir.

Sosyalizmi inşa aşamasında olan devletlerde kitle örgütlerinin görevleri esas olarak var olan proletaryanın iktidarını koruma, sağlamlaştırma ve altınçağa varma mücadelesinde partinin önderliğinde mücadele ederek, kitleleri partiye yaklaştırmaktır.

Bunlar yeni tip kitle örgütleri; Sovyet tipi örgütlerdir. Stalin 'Sovyet'leri şöyle açıklıyor:

“Eski örgüt biçimlerine oranla, Sovyetlerin daha güçlü olması nedir?”

Çünkü Sovyetler proletaryanın geniş kitle örgütleridir. Çünkü Sovyetler ve yalnız Sovyetler, istinasız bütün işçileri kucaklayan örgütlerdir.

Çünkü Sovyetler, bütün ezilen ve sömürülenleri, işçileri ve köylüleri, askerleri ve denizcileri kucaklayan biricik kitle örgütleridir. Ve bu nedenle, kitlelerin mücadelesinin siyasal sevk ve yönetimini en kolay biçimde bu kitlelerin öncüsü tarafından, proletarya tarafından, bu örgüt içinde eksiksiz gerçekleştirilebilir.

Çünkü Sovyetler, kitlelerin devrimci mücadelesinin siyasal faaliyetinin, kitleleri ayaklandırmanın en güçlü organları; mali sermayenin ve siyasal uzantılarının sonsuz erkini kırarak **en güçlü organlardır**.

Çünkü Sovyetler, kitleleri doğrudan doğruya örgütlendirirler, yani en demokratik örgütlerdir; ve bu yüzden de kitleler arasında en çok otoritesi olan, yani devletin örgütlerine ve yönetimine kitlelerin katılımını kolaylaştıran ve eski sistemi yıkmak için yeni proleter sistemini kurmak için mücadele halinde olan kitlelerin devrimci enerjisinin, insiyatifinin, yaratıcı yeteneklerinin gelişmesini en büyük ölçüde kolaylaştıran örgütlerdir.” (Stalin Leninizmin sorunları. sf.46-47)

Proletarya diktatörlüğü şartları altında kitle örgütlerinin fonksiyonunu, Komünist Enternasyonal’in 1 Eylül 1928’de kabul ettiği program çok açık ve özlü bir şekilde ortaya koyuyor. Burada, kitle örgütlerinin bu durumunu açık ve net bir şekilde ortaya koyan bu bölümü aktarmak oldukça yararlıdır.

“Proletarya diktatörlüğünün bu görevleri yerine getirilirken **kitle örgütlerinin ve özellikle işçi örgütlerini görev ve işlevlerinde** köklü değişiklikler meydana gelir. Geniş proletarya tabakalarının içinde birleştikleri ve eğitim gördükleri, ilk işçi kitle örgütleri olan **işçi sendikaları** kapitalizmde yoğunlaşmış sermaye-

ye ve onun devletine karşı verilen sanayi mücadelesinin ve kitle mücadelesinin başlıca silahlarıdır. İşçi sendikaları proletarya diktatörlüğünde proletaryanın en güçlü kaldırıcı haline, geniş proleter kitlelerinin üretimin sosyalist yönetimine katılmasını sağlayan birer..... okulu haline gelirler. İşçi sendikaları devlet aygıtının bütün kısımlarıyla doğrudan bağları olan bir örgüt haline gelirler, işçi sınıfının gerek uzun vadede, gerekse günlük çıkarlarını korurlar ve Sovyet devletinin organlarındaki bürokratik bozukluklara karşı mücadele ederler. Böylece işçi sendikaları, kendi safları arasında inşa çalışması için önder kadrolar yetistirdikleri, geniş proleter kitlelerin bu çalışmaya katılmasını sağladıkları, kitlelerin düşük kültürel düzeyinin ve proletaryaya düşman sınıfların etkisinin sonucu olarak ortaya çıkması kaçınılmaz olan bürokrasi hastalığına karşı mücadeleyi kendilerine özel bir görev olarak seçtikleri için proletaryanın iktisadi ve siyasal örgütlenmesinin belkemiği haline gelirler.

Kapitalizm koşullarında **işçi sınıfının kooperatif örgütleri**, reformist hayallere bir tepki olarak, son derece önemsiz bir rol oynamaya mahkûmdurlar. Genel olarak kapitalizm şartlarının ve bu kooperatiflerin önderlerinin reformcu siyasatlerinin bir sonucu olarak çoğu zaman yozlaşırlar ve kapitalist sistemin bir uzantısı haline gelirler. Proletarya diktatörlüğünde kooperatifler bölüşüm mekanizmasının en önemli birimleri haline gelebilirler ve gelmelidirler.

Son olarak, **köylü tarım kooperatifleri** köylü tarım kooperatifleri (pazarlama, satın alma, kredi ve üretici kooperatifleri), uygun biçimde yönetildikleri, kapitalist unsurlara karşı sistemli bir mücadele yürüttükleri ve bir yandan da proletaryayı izleyen geniş emekçi köylü kitlelerinin faal bir şekilde katılmaları sağladıkları takdirde köylük bölgeleri şehirlere bağlayan temel örgütlenme biçimlerinden biri haline gelebilirler ve gelmelidirler. Kapitalizm şartlarında köy kooperatifleri, herhangi bir canlılık belirtisi gösterebilirler, kapitalist sanayiye, kapitalist ban-

kalara ve bir bütün olarak kapitalist çevreye tamamen bağımlı oldukları ve reformcular, köy burjuvazisi ve hatta çoğu kez toprak ağaları tarafından yönetildikleri için genellikle kapitalist işletmeler haline gelirler. Proletarya diktatörlüğü altında bu kooperatifler farklı ilişkilere sahip olan farklı bir sistem haline gelirler ve proletaryanın sanayisine, proletaryanın bankalarına vb. bağımlı olurlar. Bu şekilde ve proletaryanın doğru bir sınıf siyaseti izlemesi, yani kooperatiflerin içindeki ve dışındaki kapitalist unsurlara karşı sistemli bir sınıf mücadelesi yürütmesi koşuluyla, tarım kooperatifleri sosyalist sanayinin rehberliği altında, köylük bölgelerin sosyalist dönüşümü için, köylük bölgelerin kolektifleştirilmesi için en önemli araçlardan biri haline gelebilirler. Ancak bu, bazı ülkelerde tüketici kooperatiflerinin ve özellikle de tarım kooperatiflerinin, ilk zamanlarda, burjuvazinin ve onun Sosyal-Demokrat ajanlarının önderliği altında karşı-devrimci kaleler olarak hizmet görmesi ve işçi devriminin iktisadi faaliyetlerini baltalaması olasılığını ortadan kaldırmaz.

Proletarya bütün bu savaşları Sovyet devletinin gerçek itici güçleri ve Sovyet devletini bütün tabakalardan geniş emekçi, halk kitleleriyle birleştiren bağlar haline gelmesi gereken çok çeşitli bir dizi örgüt aracılığıyla verir ve görevlerini gene bunlar aracılığıyla yerine getirir. Proletarya, proletarya diktatörlüğü sisteminde komünist partisinin önder rolü aracılığıyla irade ve eylem birliği sağlar.

Proletarya partisi doğrudan doğruya sendikalara ve işçi kitleleri ile köylüleri kucaklayan bir dizi diğer örgüte dayanır (Sovyetler, kooperatifler, genç komünistler birliği vs.) ve bu şekilde bir bütün olarak Sovyet sistemini yönlendirir. Proletaryanın yeni toplumu örgütlenme görevini yerine getirmesi sadece bütün kitle örgütlerinin Sovyet hükümetini sadakatle desteklemeleri, sınıf iradesinin sarsılmaz birliği ve partinin önderliği ile mümkündür.” (K.Ent.programı, sf. 67-70)

“Tehlikeli” Kürtlerin İttihat ve Terakki Tarafından Batıya Sürülmesi

Haydar Ali Dönmez

Bizde, Almanci komprador burjuva ve toprak ağası kliğin, yani İttihat ve Terakki'nin sadece Ermenileri tehcire ve kırıma uğrattığı bilinir. Birçok insan, İttihatçıların Kürtler üzerindeki baskılarını görmezlikten geliyor. Bırakalım Kürtleri, Cengiz Çandar gibi bazı aydınlarımız, Ermeni tehciri ve kırımını konusunda, Türk egemen sınıflarına, “batının baskısı karşısında bu tarihsel kırımın sakın kabul etmeyin” diye akıl vermektedir. Aziz Nesin ise Ermenileri Türk ve Kürt halklarının birlikte kırdığını söyleyebilmektedir. O dönemde Ermeni burjuvazisi Çarlık Rusya'sına ya da İngiltere'ye dayanarak bağımsız bir Ermenistan için mücadele ediyordu. Milli zulüm altındaydı ve haklı bir Ermenistan için mücadele ediyordu. Milli zulüm altındaydı ve buna karşı direniyordu. İttihat ve Terakki, Alman emperyalizminin de kışkırtmasıyla Pan-Türkizm bayrağı bir kısım kampanyası başlattı. Bu kampanyada o, bazı Kürt derebeylerini de kullandı. Ermenileri Türk ve Kürt halklarının birlikte kırdığını iddia etmek bu bakımdan doğru değildir. Kompradorların ve toprak ağalarının suçlarını haklara maledemeyiz. O dönemde, Kürt halkının çok önemli bir bölümünün bu kırıma karşı çıktığını, geri kalan bölümünün ise bu kırımda gönülsüz olduğunu çok iyi biliyoruz. Çünkü o da kendi komşu ve kardeş halk durumunda olan Ermeniler gibi aynı baskıya ve kırıma maruz kalıyordu. Osmanlıların Kürtler üzerindeki baskılarını ve zulmünü öğrenmek isteyen tarihe bakmalıdır. Ondokuzuncu yüzyılda Kürt köylerinin nasıl top ateşlerine tutulduğunu isteyenler General Moltke'nin anılarını okumalıdır.

Birinci emperyalist savaş sırasında tıpkı Ermeni burjuvazisi gibi bir kısım Kürt burjuva ve toprak ağası, Çarlık Rusyası'nın desteğini alarak bağımsız ya da özerk bir Kürdistan kurma yönelimine girmek istiyordu. Bu bakımdan bunlar, İttihatçıların Ermeni kırımını konusundaki politikalarına karşı çıkıyorlardı. İttihatçılar, bu hususları bahane ederek Kürtleri batıya sürmeye başladılar. Göçmenler dairesinin resmi rakamlarına göre Orta ve Batı Anadolu'ya sürülen Kürtlerin sayısı 700 bini bulmuştur.¹ Emperyalist savaş sırasında, özellikle de başlangıcında, Rumeliye ve batıya sürülen 3700 Kürt ailesinin önemli bir bölümünün açlıktan, hastalıktan ve soğuktan kırıldığını yazarlar.² Bu göçlerin belgelerini, Kürdistan Teali Cemiyeti'nin İstanbul'da çıkardığı haftalık Kürdistan dergisinin beşinci sayısından alarak aşağıda sunacağım. Kuşkusuz bu sorunlarda da en güçlü tanığımız, ilkin Kürt, sonra da Türk milliyetçiliğinin esasları üzerine ahkâmlar kesen Kürt Ziya Gökalp'tir.

Türk egemen sınıflarının Kürtlere yönelik göç politikaları yeni değildir. Bugün de izlenen bu politika, milli baskı ve asimilasyon politikasının bir parçasıdır. Ezen ulus egemenlerinin çok sık başvurdukları bir politikadır, zoraki göç politikası. Türk egemen sınıfları bugün yığınlar halinde Kürtleri batıya göç ettir-

mek istiyor. Saddam Hüseyin ise onları silah zoruyla güney Irak'a yerleştiriyor. Ama gerçek yargıyı haklı savaşlar verecektir. Tarihin asıl göçünün, sömürücülerin tarihin çöplüğüne yönelen göçünü gerçekleştirecek olan devrimci, haklı savaşlara SELAM!

BELGELER - BELGELER

DAHİLİYE NAZIRI
(İÇİŞLERİ BAKANI)
CEMAL BEYEFENDİ
HAZRETLERİNE
AÇIK MEKTUP

“...Tehcire (zorla göç ettirmek) gelince, tehcir Ermenilere mahsus değildir. Bilhassa Ermenilerin tehciri bir kere olmuşsa Kürtlerin tehciri birçok defa sürüp gitmiştir. Kürtlerin tehciri hakkında başağrıttmam ve ağrıttmam, fakat Muhacirin Müdiriyet-i Umumiyesi (Göçmenler Genel Müdürlüğü) tarafından göçmenlerin yerleştirilmesi (Kürt göçmenlerine mahsustur) hakkında basılıp yayınlanmış olan talimatnamenin iki maddesini aşağıda aktarıyorum:

Madde 12- Kürtler ufak ufak kafilelere ayrılıp, silahlarından arındırılarak değişik bölgelere gönderilecek ve orada genel nüfusun yüzde beşini geçmeyecektir vs... ve Kürt mültecileri yerlerine geri gönderilmeyecektir.

Madde 12*- Yozgat ve Ankara'ya Kürt reisleriyle, molla ve nüfus sahibi kişiler ilkin diğer kişilerle birlikte sevkolunacak ve orada bunlar diğer kişilerle ilişkide bulunmayacak şekilde ayrılacak ve hükümet gözetimi altında bulundurulacaktır.

Şu iki maddede lanetlenmiş olan hükümetin iyi niyeti ve Kürt göçmenlerinin durumu pek açık bir biçimde görünüyor.

İslâm sözüyle yetinme, dinsel, geleneksel ve belki de siyasal (bakımdan) yararlı bir yoldur (sistemdir). Fakat Osmanlı ülkelerinin ayrılma ve dağılmasına neden Kanun-i Esasi (Anayasa)'nin açıklığına ters, hikmetinden habersiz olan Acem Ahmet Agayef (138), Kürt Ziya Gökalp, Yahudi Tekin Alp (139)'ler sa-

yesinde dinsel duygular rencide, tarihsel gelenekler terk ve siyasal dü-şünceler bir yana atıldı.

Bundan dolayı Kürt milleti, Kürt sözünü iştirmek istiyor ve özellikle Kürtlerin gördüğü facialar, zulüm ve sıkıntılarının bir bölümü sadece Kürtlük hasabiyle başgösterdiğinden, suçluluğumuzun nedeni olan ve cezalandırılmamızı gerektiren K.Ü.R.D harflerinin görülmesi ve iştirilmesini rica ve daha önce sunduğum talimatnamenin basımcısı ve tarafı olan Muhacirin Müdür-i Umumiyesi Ahmet Agayef ve Ziya Gökalp ile beraber işyerinde fikir alışverişinde bulunmasını dilerim.

Bu uzun mektubumdan biricik maksat, eski hükümetin iyi niyet, talimatnamenin bölümleri ve çaresiz, sefil, aşağılanan Kürt göçmenlerinin durumlarını sunmak ve her nasılsa korkunç ölümün pençesinden canını binlerce felaketle kurtarmış olan Kürt göçmenlerin geçimlerinin sağlanması ve yaşamlarını sürdürmeleriyle beraber üçbin yıllık vatanlarını çarçabuk geri gönderilmeleridir.

Çabuk geri gönderilmelerine ilişkin ricanın nedeni açıktır. Bundan dolayı bu konuda başağrıtmayacağım.

Kürt göçmenlerinin horlanmışlıkları, sefaletleri ve ümitsizliklerine gelince, bu feci durum, talimatnamenin maddelerinden anlaşıldığı gibi, adı geçen sefil ve karabahtlı insanlar tarafından yazılan mektuplar, dilekçeler ve telgraflardan da tamamıyla açığa çıkıyor. Bu telgraflardan biri şudur:

Çıkış yeri (mahreci): Keçiborlu (140), 940 Kürdistan Teali Cemiyeti'ne

Bu dördüncü defadır ki durumumuzdan şikayet ediyoruz. Merhamet ve insaf bakışlarınızın dikkatlerini çekmeyi başaramamamızın nedeni sadece Kürtlüktür.

Kürtler acaba Devlet-i Aliye-i Osmaniye'ye büyük hizmetlerde bulunmadılar mı? Ermenilerin istirahat ve geçimleri iyi bir biçimde sağlandığı halde bizler her an ölüme ve mahvolmaya mahkûm olarak aç, çaresiz, çırlıçılak aile fertlerimizle sokaklarda dileniyoruz. Hükümetin bize karşı pek ilgisiz (kaldığını) ve adeta vatandaş nazariyle bakmadı-

ğını gören ahali de bize nefret ve hakaretle bakar, sorularımızı bile red ederek merhametsizce davranmaktadır. Rum ve Ermeniler gibi hiçbir şekilde müracaatla şu nazik zamanda tabi olduğumuz devleti meşgul etmek istemiyoruz, ancak son istirhamımız: Ya bizi yıkık durumdaki memleketlerimize göndermek veya hut geçici olarak buralarda tarla, çift hayvanı ve tohum verilerek geçici (olarak) yerleştirilmemiz için bir yer göstermektir.

Can çekişme durumunda ve son nefeste olduğumuzdan ardarda durumumuzdan şikayet ediyor, merhamet istiyoruz.

Erzurum mültecileri adına Ereb Van mültecileri adına Haydaranlı Yüzbaşı Yusuf

Kıscası, kabul edilen bir gerçektir ki Kürt ulusu ateşi kabul eder fakat ar (utanılacak durumu) kabul etmez. Halbuki şu telgrafın tümünde veya cümlelerinde ya da kelimelerinde değil, belki her harfinde ve her noktasında bin türlü horluk, sefalet, mihnet, aşağılık, yokluk acısı anlaşılıyor. Bu kadar utanılacak duruma düşen Kürtler'in vahim durumlarının nicelik ve nitelikleri açık ve aydınlık bir biçimde anlaşılıyor!..

Şu çaresizlerin çevresine bakmak her yönden zat-ı devletlerinin vatanperverlik görevi olduğu için tam bir güven ve sıcak yüreklilik, tam ve acil iyilikseverliğinizi (göstermenizi) istirham eder ve bekleriz.

Darül' -Hilafetü'l-aye (aliye?) Müderrislerinden Muhammed

İstanbul'da yayınlanan Serbesti gazetesinin 30 Nisan 1919 tarihli 481. sayısında Burdur ve Isparta sancaklarında mecburi iskâna tabi tutulan Kürtler'le ilgili olarak bir liste veriliyor. Bu listede adı geçenler arasında yukarıdaki telgrafı çeken Ereb ve Yüzbaşı Yusuf'un adı da geçiyor.

Burdur sancağındaki Kürt muhacirleri:

Aşiret Reisi	Sayılar
Van ilerigelenlerinden Abdullah Ağa ve cemaati (aşireti)	300
Van ilerigelenlerinden Kasım Ağa ve cemaati	190

Van ilerigelenlerinden Şeyh Hamza ve cemaati	225
Bitlis alimlerinden Mehmet Reşit ve cemaati	130
Muş ilerigelenlerinden Necmeddin Efendi ve cemaati	150
Muş ilerigelenlerinden Cafer Bey ve cemaati	150
Muş ilerigelenlerinden Mustafa Efendi ve cemaati	100
Van ilerigelenlerinden Kutas Ağa ve cemaati	270
Van ilerigelenlerinden İsmail Ağa ve cemaati	130
Van ilerigelenlerinden Ahmet Ağa ve cemaati	100
Aşiret zabitlerinden Kamil Ağa ve cemaati	100
Van ilerigelenlerinden Yusuf Ağa ve cemaati	60
Van ilerigelenlerinden Cundi Ağa ve cemaati	70
Van ilerigelenlerinden Cafer Ağa ve cemaati	100
Bitlis zeramet sahiplerinden Ahmet Ağa ve cemaati	100
Dağınk aileler	500
	<hr/>
	2672

Isparta sancağındaki Kürt muhacirleri:

Bitlis ilerigelenlerinden Nasreddin Efendi ve cemaati	477
Erzurum ilerigelenlerinden Rıdvan Ağa ve cemaati	150
Van ilerigelenlerinden aşiret yüzbaşlarından Yusuf Ağa ve cemaati	360
Erzurum ilerigelenlerinden Ereb Ağa ve cemaati	130
Erzurum ilerigelenlerinden Şeyh Abdurrahman Efendi ve cemaati	200
Muş ilerigelenlerinden Mela Mehemmed Efendi ve cemaati	80
Bitlis ilerigelenlerinden Mela Said ve cemaati	80
Bitlis ilerigelenlerinden Gülşen Ağa ve cemaati	125
Bitlis ilerigelenlerinden Sadun Ağa ve cemaati	270
Van ilerigelenlerinden Yes Ağa ve cemaati	90
Bitlis alimlerinden Mela Mehemed Efendi ve cemaati	110
	<hr/>
	(141)

Acının çelikleştirdiği zindan güllerinin yaşanmış bir "öykü"sü

Bir söyleşi var aktaracak, ilgi çekiçi bir konu! Gizli kalmayın, bir bilen biz olmayalım, başkaları da duysun ve bir de bizden dinlesin istedik. Hep birileri yazacak değil ya, dışımızda, kör kuyuya bakıp bakıp!

Yazılanlar ve daha da yazılacaklar yıllarca yaşananlar bir bir... Yaşayanlar göğe eren haykırışlarıyla silinmemecesine yazdılar, kurt kapan zindanların köhnemiş duvarlarına, yaşadılar, yazdılar, çektiler, yaşattılar, yine yazdılar bir bir!..

Bizler dururken, bizim adımıza, kendileri yaşamayıp da, yaşayanları uzaktan dahi anımsamayan birileri yerden mantar bitercesine 'fildişi kulelerden' yazmaya koyuldular, hiç de hak etmedikleri halde!

Söylemeli mi? Ki; yeter bunca ağız dolusu imgemsi çeşitlemeler. Tanık bile olmadığınız tanıklıklara yer yok artık. Bırakın göğe eren haykırışların sahipleri, patlamaya hazır bir silah gibi koyunlarında saklamışlıklarıyla işlesinler; o köhnemiş duvarların içlerine içlerine işledikleri kavga tutkusunu, kavga öyküsünü!..

İşleyelim mi artık birazını, yeter bu kadar sözetmek! Gayrı yazmalı, yolcunun yolunda gerektiği gibi..

"Öykü"müz, yani aşağıda sunacağımız söyleşi, imgelerden süzülen bir birikim değil. Şimdilerde yaşandığı gibi, gün gün, an an, ama dolu dolu yaşanan bir dönemin ufak bir kesiti... Kan, işkence, her türlü keyfîlik ve hak gaspı denizinin içinde ufak mı ufak bir damlacık!

Dinledikçe ben yaşar oldum, yaşanamı!

Yaşamadık mı bir bir sanırsınız? Yaşamadım mı? Ben de yüzdüm su fırtınalı denizden, süzıldüm bu kanlı süzgeçten. Benim de sesim var göğe erişen haykırışlarda. Ama burada, birilerinden birilerine akan selin yatağı olmak, yaşamak gibi değil ki.

Yıllarca en ağır işkenceler, baskılar,

yasaklar, kısacası kötü mü kötü koşullar altında yaşadık, kadın-erkek dikbaşlılıkla.

Yetmedi onca acı yermeler. Ki; beyinlerimiz dumura uğratılmaya çalışıldı, köhneleştirilmek istendi, ne var ki, köhneleşmiş cesetler gibi olmadık!

Çeliğe verilen su gibi çelikleştirdi onca zulüm değirmeni bizleri.

Durdurulmak istendi güneşin doğuşu, durdurulabilir miydi hiç!

Soldurulmak istendi 'sol memenin altındaki cevahir'. Davutpaşa'da, Metris'te, Sağmalcılar'da, Sultanahmet, Hasdal ve bilumum memleketin sathında.

Soldurulabilir miydi sol memenin altındaki cevahir! Silinebilir miydi taptaze beyinlere işlenmiş bilinç, durdurulur muydu hiç kurtuluş umutlarının göğe yazılan türküsü; güneşin doğuşunun engellenemeyeceği gibi...
* * *

Onca yaşadık ki, yeri gelince bunları anlatmakta bize düşecektir.

Bu dolu dolu yaşanan süreçte, zafer ipini coşkuyla göğüslediğimiz gibi, çamur sülüklerini de çıkarıp attık içimizden, çekip çıktılar yer yer sırtlarını dönerekten. Dönüp gidince, gitmekle de kalmayıp gösterdiler nasıl böyle iğrenç, aşağılık, hayvandan hayvan olunabileceğini.

Düğünler kurulup halaylar çekilirken onca zulüm çarkı içinde, onlar çarkın dişlileri olup çıktılar. Çığlıklar diyarı terk-i diyar edip, post derdine koyuldular, satarak içlerindeki güzellik kırıntılarını. Anlayacağımız; ihaneti de yaşadık koyunlarımız da. Fucik gibi ihanete uğrayan birçok Fuciko mirek, ihanete uğrayan birçok mireke tanık olundu süreçte.

"Öykü"müz geleceğe umutla bakıp da umutsuzlaşan, özerlerini yitirip egemenlerin iskelesine demir atanların bir ihanet "öykü"südür de; bir ihanet belgesi...
Kavga, onuru, siyasal kimliği ayakta tutma kavgası iken yaşandı bir bir bütün bunlar. Sorun yaşadıklarımızı yazmak değil, yaşattıklarımızı, göğe ateş kıvılcımları saçan direniş öykümüzü yazmak, yazarken de özerlerini yanımızda bırakıp gidenlerin ihanetini de yazıp, bildik-bilmediklere göstermek, onca güzelliklerin, onurun düşmanı haline nasıl geldiklerini, nasıl saf değiştirdiklerini ve insan müsveteleri haline nasıl geldiklerini hainlerin, itirafçıların.

Yaşanan zulüm çarkı sürecinde, böyle kimilerinin onursuz, askerî zindan güllerinin arasından çıkması anlaşılır bir şeydir. Eylül'ler adlarına uygun tipler yaratmayı hedefler, bunun için olmadık çabalara girer, programlar düzerken, bu kavgada kalıp dövmüşmeyecek sülüklerin çıkmasının anlaşılmayacak bir yanı yok. İçlerindeki ateş saçan kıvılcımın azar azar sönmüşüne koşut, gözlerinde ferî sönmüş dönemlerin dönemlikleri için fazla söz bile gereksiz.
* * *

Cezaevlerindeki pavlovlarına ne demeli acaba? Söyleşi onların Pavlovluk birkesitinin de ifadesi. Zindan güllerinin kahramanlıkları, Petek örer gibi ördükleri güzellikleri, bir direniş abidesi olarak, Pavlovların korkaklık ve acizliklerine koşut gelişip boy verdi. Burada anlatılanlar Pavlovların ufak mı ufak bir deney laboratuvarının parçası, bütünü hiç değil.

Anlatmaya kalksak, sığar mı ki sayfalara yıllarca yaşanan, yaşatılan onca acıların bütünü. Anlatılmışlıklar da oldu anlatılacaklardan gayri. Ufkumuz geniş, gün gelir onları da anlatacak fırsat bulunur elbet. Söyleşideki anlatılanlar bile yeter Pavlovların defterini dürmeye, dürecek olunduktan sonra...

Başlamalı mı yaşananların bir kesitini, bir sıradanlık işleviyle örmeye. Söyleşi Metris'te yaşananların bir parçasıdır, özgün bir kesit. Neresi mi? Bilinir bilinmesine ama, yine de neresiymiş onu anlatalım.

Metris, egemenlerin önemli bir baskı kurumunun bir parçası olarak, kuruldu-

ğu yılların parasına göre milyonlarca lira harcanarak İstanbul'da kurulan, kendi tipinde en büyük zindanlarından biridir. 1981 Nisan'ında faaliyet'e geçirilen bu "özel" cezaevi, Eylül'e hazırlığın bir basamağı olarak büyük hayallerle inşa edilmeye başlanmış olup, Eylül sonrasını takip eden ilk bir yılda ancak açılabilmiştir.

Egemenler, Eylül sonrası dönemde devrimcilerin, demokratların, kalbi iyiden güzelden yana çarpan insanların doldurularak sindirileceği, boyun eğdirileceği, bu uğurda her türlü yaptırımı ve işkencelerin uygulanacağı bir zindan olarak düşlemişlerdi Metris'i... Bu amaçla binlerce devrimcinin, işçinin, sendikacının, öğrencinin uğrak yeri oldu Metris Eylül sonrası yıllarda.

Metris için söylenecek her söz bile tez olacaktır. Abartmasız söylenecek bir şey varsa, o da açılışından bu yana bir

işkence ocağı olduğudur: Her türlü zulüm ve işkence yuvası... Ülkemizin yeşilliklerini kurutmaya and içmiş bir zihniyetin, ülkenin dört bir yanında uygulayageldiği bu uygulamalar, Metris'te alabildiğince yaygınlığına rağmen, söküp atamamıştır onur askerlerinin yüreğindeki kavga filizlerini.

Dedik ki; Metris öylesine umut ve imgelerle faaliyete geçirildi ki, demeye görün. Bunun bir parçası olarak İstanbul'un namı çıkmış bir diğer cezaevi olan Davutpaşa'daki işkence başları olan görevlileri hemen buraya aktarmaktan tutun da "özel" statüye uygun yönetmelikler çıkarmaya kadar ne gerektiyse bir bir uygulamaya soktular.

Davutpaşa'yı 12 Eylül'ün birkaç ay öncesinden başlayarak kurduğu işkence tezgâhlarıyla bir zulüm yuvası haline getiren ve 12 Eylül'den sonra da bir süre devam edip, bir siyasi şubeye dönüş-

türen Binbaşı ADNAN ÖZBEY'le işkence ekibi, Metris açılır açılmaz burayı "mekân" seçtiler. Adnan Özbey'in yanısıra Yüzbaşı EMİN, Yüzbaşı ŞEVKET SOYAR, üsteğmen MEHMET ALI gibi işkenceciler de Metris'e getirilip, burası bir zulüm ocağı haline getirildi. Tek amanları, tutuklanıp gelen insanların üzerindeki filizi sökülmekti. Bunların bu hevesleri öyle bir kursaklarında kaldı ki, uzun sürmeden burayı bu sefer terk-i "mekan" etmek zorunda kaldılar. Velhasıl uzatmanın da bir anlamı yok. Söylenecek, söylenmesi gereken tek bir şey varsa; geldikleri gibi geri gittikleridir.

Yıllarca süren bütün çabalara karşın, defalarca "...tan itibaren, baskılar ve işkenceler kalkana dek, gasp edilen haklarımız alınacağına dek"... haykırışlarıyla başlatılıp onca zorluklara karşın sürdürülen Açlık Grevleri (AG)'nin, fiziki direnişlerin sembol haline geldiği nice direniş kavgasıyla, bir bir düştü pavlov'ların mevzileri. Kavgaya bilinen yürekler, bir kez daha galip gelmiş ve daha bir atar olmuştu; atış sesini dosta düşmana bangır bangır yayarak.

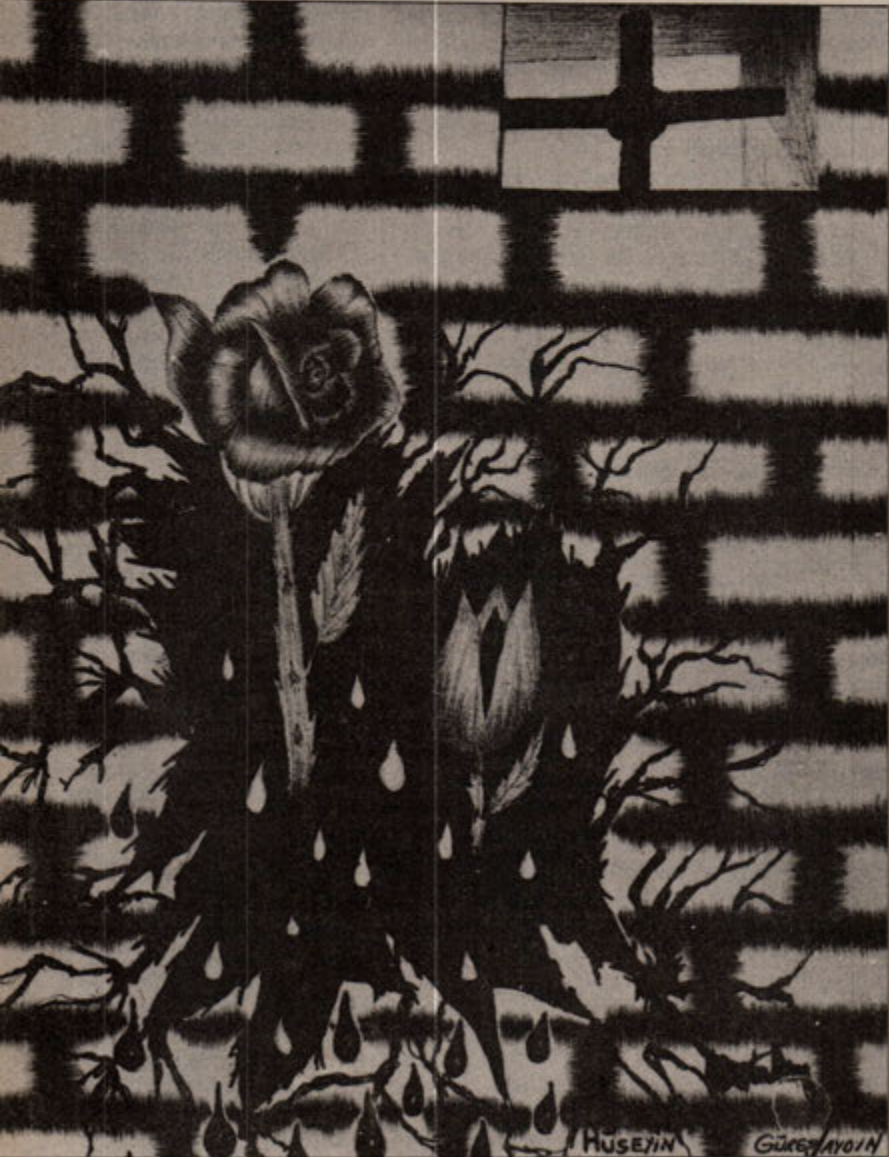
Cezaevlerinde haykırılan sloganlar, dilden dile bir kavga marşı halinde ilden ile dalga dalga yayılıp onurun sesi oldu. "İnsanlık onuru işkenceyi yenecek" haykırışını, "işkenceciler cezasız kalmadı kalmayacak" haykırışları ve daha başkaları takip ediyor. Bu bir kavga türküsü gibi akşamdan sabaha şafağı delerek göğe eriyordu metris marşına dökerekten...

Evet faşizmin görevi saldırmaktı; söyle veya böyle, şu veya bu bahaneyle, ama saldırmak! Amaç bir kardelen gibi uç verip çiçeğe duran yüreklerdeki filizi öldürüp, kıvılcımları söndürmek; bunun için her şeyin mübah olduğu koca bir dönem yaşandı, yaşanmaya da devam ediyor. Buna karşın insan olanların, onuruna düşkün, iyiden, güzelden, gelecektekine olanların görevleri ise, her daim bu işkence ve zulme karşı direnmektir. Evet direnmek, direnmek. Gidecek bu direnişi dilden dile, kulaktan kulğa destanlaştırmak. Tüm zorluklara karşın dimdik, yüreklerini siper edip nice kayıplar pahasına; hem de Shakespeemie'nin dediği gibi "gerçek aşkın yolunun hiçbir zaman dikensiz olmayacağı" bilerek.

"Bir kere bu yürekler coşmaya görsün. Azgın dalgalar kadar, öfkeli. Bir barut fıçısı gibi Patlamaya hazır..."

Metris yigitlerinin, onur askerlerinin yüreği de işte böylesine coşkulu, öfkeli ve patlamaya hazır.

Destanlaştı Metris direnişi, yayıldı dalga dalga dört bir yana.

MUSEYİN

GÜNEŞAYDIN

Metris bir zulüm ocağı olduğu gibi, zulüm uygulayıcılarının bir öğretici değirmeniydi de. Peşpeşe görevli işkenceci iskartaya çıkarmıştı Metris direnişi. Gelenin gidene arattığı burada, gelen de giden de aynı iplikten dokunmuşlardı. Evet gelen hemen gitmek istiyordu. İlk, heveslerinin verdiği yoğun saldırılarıyla bir başına kalıp Binbaşı Adnan Özbey gitti. Yerini Nihat Yıldırım adındaki müdür aldı. "Babacan mı babacan"! Ama öyle bir "babacan" ki; Metris Cezaevi en çok ve en ağır işkenceyi bunun zamanında gördü, erkeği, kadını ayırımı yapılmaksızın. Ama yitti, bu da gitmek zorunda kaldı. Olmuyordu, yola gelmiyorlardı. Bir türlü onur askerleri... Metris'te ilk ölüm olayı da bu müdürün zamanında oldu: İSMET TAŞ adındaki bir tutuklu tahliye olduğu halde, hemen bırakılmayıp fazladan bir gün bekletiliyor, o gün de rahatsızlanıyor, ama hastaneye kaldırılmadığı için bu zulüm ocağında böyle ölecek çıkıp gitmişti! Yani tahliye olduğunun ikinci günü ölmüştü. Buna "ölmüştü" demek bile yanıltır. Ölüme terkedilen birinin ölümüne "ölmüştü" denemez; basbayağı ölmesi sağlanmıştı.

Buna benzer bir ölüm olayı da Binbaşı Muzaffer Akkaya zamanında oldu. ADİL CAN adındaki tutuklu hastaneye zamanında kaldırılmadığı için ölmüştü. Bu duruma karşılık, bir seferinde "işkenceci, idare yeni kurban istiyor" sloganına karşı "evet ADİL CAN'ı biz kurban seçtik, yenileri de gelebilir" diyecek kadar gayri insanileşmişti Binbaşı Muzaffer. Buna benzer örnekler sayılmayacak kadar çoktu.

Devam edelim. Bu "Babacan" mı "Babacan" Nihat Yıldırım, kısa sürede Davutpaşa'nın bir başka işkencecisi, namı diğer Bokassa olan Fehmi Koçhisarlı'yı bırakmak zorunda kaldı. Tavrı ve davranışlarından dolayı, tutuklulara buna "Bokassa" ismini takmışlardı. Pek yersiz de değildi hani!

Cezaevinde kısa sürelerde değişen, sadece üst yönetim olmuyordu. Ekip ekip değişmeler sürdürlüyordu. Öncekilerin yanısıra, değişik zamanlarda görev alanlardan Yüzbaşı Ömer Kavlak, Üsteğmen Yalçın Demirel, Üsteğmen Beşir Güzel ve Astsubay Ahmet Uğurlu (Hani bir dergide bir Metris tutuklusuna "zalim mi zalim" diye ifade edilen Ahmet...) da bir süre kalıp gidenlerdendir.

Gidenleri yeni gelenler takip etti, taa ki 1983 yılına, Muzaffer Akkaya ve ekibinin "işbaşı"na geçmesine kadar. Bunlarda, başka mı başka bir ekip! Bunların kısa bir "öykü" sünü şöyleşide bulacaksınız.

İşte Metris burasıdır. Hepsini bu mu? Hayır hiç değil. İlk aklıma gelen bun-

lardı. Herhalde artık Metris'in neresi olduğu azbucuk aydınlanmıştır.

"Öykü" bir sohbet sonrasında ortaya çıktı. Aslında "Öykü" sözcüğü belki kimilerine yine bir imge gelecek ilk başta... Değil, okununca görülecek... Destikçe deşilesi geldi, varsın uzasın, nereye varacaksa varsın deyip dinledim bir bir. Merak edilecekleri sorup sorup açın istedim: Açtı, anlattı. Anlatırken o günleri yaşar gibi taş kesildiği oldu. Paralayacakmışçasına öfke ile yırtıcı olmuştuk gibi de!..

Metris bir Saygun değildi, ama aramadı Saygun'u, bir Auschwitz olmadı belki, ama bir olmadığı kaldı! Belki bir İran'ın Evin'i de olmadı, ama Evin'leşti yer yer: Hainiyle, döneğiyle, yiğidiyle, Adnan'ıyla, Bokassa'sıyla, Muzaffer'ıyla iğrenç aşağılık uygulamalarıyla, Buna karşılık başeğmez, onurun kavga destanıyla...

Yazılacaktır, yaşananlar, yaşayanlar tarafından yaşandığı gibi, kimileri ise anlatacağı burda olduğu gibi, yarası kanarcasına, kimbilir kaç kezdir kanadığı gibi...

Anlattı dilekçelerle, trene bilet kesercesine ceza kesen mahkemelere; bir derdini dökmediği umman kaldı, dinleyen yok! Bir dinletecek sizleri bulduk. Öyleyse başlamalı artık sormaya.

Unutulmamalıdır ki; onca acıların sahibi ne kimilerinin methiyelerine haiz olmuş bir "şair", ne de üç ay yatıp da ne çok "gadre uğramış" bir aydın! Hayır, şuradan bir zindan gülü, onur askeri. Yıllarını geleceğini örmeye hasreden biri içimizdeki... İçerde yaşadığı gibi, yanbaşı dışarımsızda yaşarken içerilik olan biri... Hem tanık olan, tanık olduklarını yaşayan biri: Üç buçuk yıl Metris Cezaevi'nde tutuklu bulunan R.Y.!

Soru: Önceki konuşmalarımızda yarıldığınız mahkemeye verdiğiniz bir dilekçeden bahsetmiştin. Neydi bu dilekçe, neyi içeriyordu?

Cevap: Evet, böyle bir dilekçe konusu vardı: Hatta bir değil, birkaç tane dilekçe vermişliğim olmuştu mahkemeye. Bu dilekçeleri yazmaktaki amacım, özellikle sistematik olarak yoğun işkence ve baskı uygulanan Metris Cezaevi'nde gördüğüm ve yaşadığım yoğun işkence ve gayri insani uygulamalarla, bunların sorumluları hakkında suç duyurusunda bulunmaktı. O sıralar verdiğim en son dilekçe de, içlerinde zorla tutulduğum süre boyunca siyasi ve hatta insani kimliklerini kaybedip, kendi kişiliklerine, arkadaşlarına, davasına ve en güzel değerlere ihanet edip, o aşamadan sonra idarenin birer piyonu, oyuncuğu durumuna

gelmiş olan itirafçılar hakkındaki gözlemlerimi ve idarenin aleti olarak, bana yönettikleri saldırıları anlatıp gözler önüne sermekti.

Soru: Bunlara daha sonra gelelim, istersen hangi nedenden dolayı tutuklandığına değin. Ne zaman ve nerede gözaltına alındın, anlatır mısın?

Cevap: Ben askerliğimi Metris Askeri Cezaevi'nde yapıyordum. Esasen cezaevi içinde görev almıyordum, ama zaman zaman kimi nedenlerden (Esas olarak da, cezaevinde tutuklulara yönelik yapılan büyük operasyonlardan) dolayı cezaevi içine gelmişliğim de oluyordu. İşte bu esnada 2.3.1984 tarihinde yine Metris Cezaevi'nde, hiçbir neden yokken, bizzat cezaevi müdürünce gözaltına alındım. Gözaltına alındığımda bana herhangi bir gerekçe göstermediler. Tüm ısrarlarıma karşın, sadece "sen bilirsin nedenini" türünden cevaplar veriyorlardı.

Şunu da söyleyeyim: benim cezaevindeki görevim subay servis arabası şoförlüğüydü. Gözaltına alındığım gün İKK (İstihbarata Karşı Koruma) subayı Binbaşı MUZAFFER AKKAYA (ki bu binbaşı cezaevindeki her türlü kötü uygulama ve işkenceleri başından sonuna yürüten, denetleyen biridir)'nin posta emri gelecek, beni idareden çağırıldıkları söyledi, birlikte İKK subayının odasına gittik. Burada yarım saat filan kaldıktan sonra, dışarı çıkıp orada beklememi söylediler. Bütün bunlara bir anlam vermiyordum, ama isteneni yapmak durumundaydım, çıktım...

Yarım saat sonra odaya tekrar alındığımda, cezaevinde görevli tüm subaylar ve cezaevinde görev yapan ve görevi tutukluların beynini dumara uğratmak ve rehabilitasyon çalışmalarına yönelik rapor tutmak olan psikologuna odada olduklarını gördüm. Binbaşı Muzaffer AKKAYA, kendisine verilen yetkiyle beni tutukladığı söylediikten sonra, sözünü ettiğim psikolog üstümdeki elbiseleri çıkartılarak üzerimi didik didik aradı. Üzerimde ne olabiliirdi ki; bir miktar para, kimi fotoğraflar ve arkadaşım-dan gelen bir mektuptan gayri. Üzerimde bir mektup çıktı ya; mal bulmuş mağrabi gibi sarıldılar mektuba! Bu onlar için bir "suç delili" olabiliirdi(!) Oysa bu gayet normal bir dostluk mektubuydu. Ama onlar mektuba "suç delili" gözüyle yaklaştıkları gibi, mektubu yazanın kim olduğunu, ne ile ilgilendiğini, nerede olduğu türünden yığınca sorular da sorular.

Soru: Gözaltına alındıktan, daha doğrusu "tutuklandıktan" sonra ne tür uygulamalara maruz kaldın? Sorgun nere-

de yapıldı, kimler katılıyordu sorguna?

Cevap: Yukarıda bahsettiğim gibi, odada üzerim aranıp bir şey bulamayınca, mektubu bahane ederek çeşitli iddialarda bulunuyorlardı. Benim neci olduğumu bildiklerini, kiminle birlikte hareket ettiğini, kime bilgi verdiğimi bildiklerini, ama kendilerinden önce kendimin bunları itiraf etmem halinde bunun benim lehime olacağı vb. şeklindeki klasik "kül yutmaz" pozlarındaki sorularla, saçma sapan iddialar... Ben her seferinde beni neden tutukladıklarını sorduğumda "nedenini sen bilirsin" türünden cevaplar veriyorlardı. Bir süre sonra, benim sordukları sorulara istedikleri ya da bekledikleri gibi cevaplar vermediğini görünce, "sen bilirsin" diyerek apar-topar, don-atlet hücreye kilitlediler. Cezaevinde 8 gün boyunca hücrede tutuldum, ama bu arada sık sık çıkarıp sorgumu yapıyorlardı.

Soru: Devam etmeden şunu da sorayım: Nedir bu sorgu denilen şey, mahkemede olan bir uygulama gibi mi?

Cevap: Ben de ona değinecektim: Hayır, sorgudan kastettiğim, mahkemede olan sorgu gibi değil, bu tamamen maddi-manevi işkence seanslarıydı.

Elbette sorular soruyorlardı, ama bunlar verdiğim cevapla yetinmiyorlardı, kendi amaçladıkları doğrultuda cevaplar vereyim diye, her seferinde yığınca psikolojik baskı, dayak, küfür vb. uygulamalara maruz kalıyordum. Bana, burada kaldığım ilk 8 (sekiz) gün boyunca bu işkenceleri yapanlar Binbaşı Muzafer Akkaya denetimindeki subaylardan Üsteğmen ZAFER GÜDER ve siyasi şubeden "Sakal" kod adlı polisti. Bu sekiz günlük sorgu sırasında, ilk günün tersine örgüt üyesi olduğum, örgütte cezaevindeki uygulamalarla, cezaevindeki görevliler hakkında bilgi aktardığım vb. suçlamalarında da bulundular.

Sadece don-atlet ve çorapla tutulduğum hücrede, her sorguya alınışında insan onuruyla bağdaşmayan işkencelere maruz kaldım. Falakadan tutun da haya sıklamaya, sopa ve meydan dayığından, üstüme binip tepinmeye kadar her türlü işkence yöntemini deneyerek, ilgim olmayan suçlamaları kabule zorlandım. Neden beni gözaltına aldılar? Hangi suç işlemiştim? Hangi somut delillerle, hangi şüphelerle? Bunların hiçbirini bilmiyordum. Bir insana, bazı asılsız şeyleri kabul ettiremeyince, neden her türlü insanlıktan nasibini almamışçasına şerefsizlik örnekleri uygulamalara başvuru yapıyorlardı? Evet, neden? Tabii ilk anda bu sorunların cevaplarını veremezsem de, sonra yaşadığım onca günün tecrübesiyle, daha önceki kimi uygulamaları

karşılaştırdığımda, artık verebiliyordum cevaplarını...

Soru: Gözaltına yalnız mı alınmıştın?

Cevap: Evet, yalnız alınmıştım, ama hemen o günlerde bir gözaltına alma olayı daha vardı. Aslında, kaldığım Metris'teki birlikte sık sık gözaltına alma olayları oluyordu. Çeşitli iddialarla insanlar tek tek, grup-grup alınıp günlerce işkencelerden geçirilip gerisin geriye getiriyorlardı. Benim yakından tanık olduğum bir olay var: Bendem 18 gün önce soyadını şimdi hatırlayamadığım Sivas'lı Nizamettin adında biri, kimi gerekçelerle gözaltına alınmıştı. O arkadaş da 18 gün boyunca ağır maddi-manevi işkenceler yapılmıştı. Bunları biliyordum. O arkadaş da o sıralar hücrede tutuluyor, gece olunca hücreden alarak, gözlerini kapayıp jeepe bindirip cezaevinin arkasına götürülüyor, orada işkence yapıyorlardı. İşkence esnasında sesler duyulmasın diye jeepin gaz pedalına sonuna kadar basıp motor sesi çıkarıyorlardı. Bunlara bizzat bizler tanık oluyorduk. Bu işkenceleri yapan da, bizzat cezaevinde görevli siyasi şube polisleri ile cezaevinde görevli subaylardan Üsteğmen ZAFER GÜDER (ki bu halen görevlidir) ve Üsteğmen Ali Osman Akın'dı. Bu olayı o zaman bilmeyen, burada görevli askerler pek azdır. Bunlar alenen bilinen şeylerdi. Ama hesabını sormaya kalksan, birçok kez yaptıkları gibi, bunu da hasıraltı ederlerdi. Nasıl ki onlarca devrimciyi, yurtseveriyi, güzel insanı şube pencerelerinden aşağı atan, en ağır işkenceler altında katleden emniyet görevlileri, sonunda beraat ediyorsa, bu da böyle olabilirdi. Ben, Nizamettin denilen arkadaş henüz gözaltındayken gözaltına alındığı için, bizzat kendisine yapılanları kendi ağzından duydum, sorup anlattırılmıştı...

Soru: Gözaltında tutulduğum bundan sonraki dönemi kısaca özetler misiniz?

Cevap: Ben sekiz gün boyunca, cezaevinde hücrede tutulup, yığınca işkencelere maruz kaldıktan sonra, İstanbul Merkez Komutanlığı'na götürüldüm. Gördüm ki; Metris Cezaevi'nde gözaltına alınan az önce bahsettiğim Nizamettin de oradaydı. Burada bir gün birlikte kaldıktan sonra, yine birlikte Merkez Komutanlığı'na bağlı Harbiye gözetimine götürüldük. Buradan da yaklaşık bir hafta sonra Gayrettepe'deki 1. Şube'ye götürüldüm. Siz sormadan bari ben söyleyeyim: Buradaki işkence yöntemlerini herkes biliyor. Binlerce insana ne tür uygulama yapıldıysa, bu izbe zindanda, bana da aynıysa yapıldı. Çeşitli organlarımdan elektrik verme, falaka-

ya çekme, askıya alma, kaba dayak, psikolojik yıpratma uygulamaları küfür vb. uygulamalarla gidiyordu. Ben "şüpheli" biri olarak bu uygulamalara maruz kalıyordum. Artık başkalarına neler yapıldığını siz düşünün... Burada 21 gün bu uygulamalardan geçtikten sonra, tekrar Merkez Komutanlığı'na, oradan da aynı gün Harbiye gözetimine götürüldüm. Toplam 40 gün, sonra 13.4.1984 günü İstanbul SYNT Komutanlığı'na bağlı Selimiye'de mahkemeye çıkarıldım ve aynı gün tutuklandıktan sonra 1.5 ayda Selimiye'de tutuklu kaldım ve bu süre sonunda "Özel Askeri Ceza ve Tutukevi" olan Metris'e sevkedildim.

Soru: Sen Metris'e getirildiğinde, cezaevi girişinde, diğer tutuklular gibi mi karşılandın? Yoksa, buranın personeli olduğundan sana farklı bir muamele mi uygulandı? Bir de seni nereye koydular, özel bir yerde mi alıkdundun? Bunu sormamdaki neden, birincisi asker olman, ikincisi, seninde sonradan daha yakından tanık olduğun gibi; o sıra cezaevinde devrimci ve insanlık onurunu hedefleyen gayri insani ve gayri-ahlâki uygulamalara her, her türlü baskı ve işkenceye, hak gasplarına karşı, onca olumsuz koşullara karşın, dişe diş can bedeli, her türlü özveri ile siyasi kimliklerine tutkun ve uygun direnen ve bu direnişi bayraklaştırıp, onca zulümden medet uman idarenin hevesini kursağında bırakan bir siyasal tutuklular kesimi ile, hemen bunun yanısında hiçbir uygulamaya karşı çıkmadan, kurbanlık koyunlar gibi kaderlerine razı olan ve "disipline" uyan "bağımsız" kesimle, işi daha ilerleye götürüp dava arkadaşlarına, en ulvi değerlerine ihanet edecek kadar alçalan, kişiliklerinden soyutlanan aşağılık, kişiliksiz, onursuzluğu bayrak edinip, arkadaşlarına sırtını döner dönmeyen onları sırtından hançerlemeye kalkan, idarenin bir dediğini iki etmeyen, ama her türlü uygulamanın gönüllü uygulayıcısı durumuna gelen, siyasi polislerle işbirliği yaparak suçsuz günahsız insanları sokaklarda devrimci diye toplatıp, günlerce işkencelerden geçirilmelerine yolaçan tutuklularca "hain", idarece "itirafçı", "pişman" unsurların bulunduğu kesimin varlığıdır. Bu kesimler, aynı cezaevinde, ayrı ayrı bölümlerde bulduklarından seni hangi kesimin arasına koymuşlardı?

Cevap: Önce gerek görevdeyken, gerekse tutuklandıktan sonra tanık olduğum cezaevi girişlerine değinmek istiyorum. Cezaevine sevkli girişlerde, özellikle de Selimiye'den gelen sevklerde, genellikle yeni tutuklanmış insanlar olduğu için, bunlara girişte özel muamele uy-

gulanmaktadır. Özel muameleden kasıt, normal bir karşılamanın olmamasıdır. Tersine çeşitli tehdit ve sözlü saldırılarla, yoğun karalamalarla, gelenlerin "bağımsız"larla, "hain"lerin yanına gitmeleri, bu demektir ki, siyasi tutukluların, yani direnenlerin, siyasal kimliklerini koruyanların yanına gitmemeleri sağlanmaya çalışıyor. Bunun için, çoğu zaman "operasyon" çekilmektedir. Bu, ya toplu saldırı, ya da tek tek olup arka yerde coplama, falakaya çekmek vs. şeklinde yapılmaktadır. Şunu da ekleyelim: Bu saldırıların bir diğer amacı da -ki kimi zaman sırf bunlar için yapıyordu. Çeşitli askeri yaptırımların uygulanmak istemesiydi. Bu operasyonlarda koparabilirliklerini koparıp bağımsızların arasına, diğerlerini, yani uygulamalara boyun eğmeyip direnenler ise siyasilerin arasına gitmeleri için ayırıyorlar. Kimi zaman direnenlerden bazılarını bağımsızların, ya da hainlerin arasına atıldıkları da oluyordu. Ancak birkaç gün sonra ısrarlı tutum takındığında, ya da siyasal kimliğine uygun davrandığında bunları alıp siyasiler arasına götürüyorlardı. Bunlar bilinen şeylerdir.

Benim Metris'e gelişim ise bundan pek farklı olmadı.

Ben Metris'e, Selimiye'den yaklaşık 50 kişiyle sevk olmuştu. Arabalardan indirildikten sonra girişteki ilk havalandırmaya hep beraber koyulduk. Bu esnada az önce söylediğim benzeri uygulamalar bizlere de oldu, ama dayak operasyonu olmadı. Gelip kısa süreli tehdit ve laf atmalardan sonra tek tek, grup grup alıp götürmeye başladılar. Ben içimden bir şeyler sezinlemiyordum, beni özel bir yere koyabilirlerdi, özel bir uygulamaya tabi tutabilirlerdi diye.. Her isim okunuşunda ismim geçmeyince şüphelerim giderek artmaya başladı. Nitekim elli kişiden herkes gitmiş, geriye koca havalandırmada bir tek ben kalmıştım. Fazla bekletmeden beni de C/14 koğuşuna götürmeleri için askerlere emir verildiğini duydum; C/14... Burasının nasıl bir koğuş olduğunu bilmiyordum. Evet, cezaevinde görevliydim, ama iç kısma birkaç kez gelip gittiğim için, içeriyi pek tanımamıştım. Koridorda aramam yapıldıktan sonra koğuşa verildim. Bu koğuşta iki itirafçı vardı: Biri FERMAN ÖZTÜRK, diğeri KAMER BALCI idi.

İçeri girdiğimde bunlar bana buranın itirafçılar koğuşu olduğunu söylediklerinde kaynar kazana girdiğimi sandım, bir an önce buradan çıkmak için kapıya yönelmeyi düşündüm, kapıya vurup buradan almalarını istemek için. Fakat o gün beklemeyi yeğledim. Ben buraya gelmek istememişim, ama getirip koy-

dular. İlk anda nasıl davranacağımı bile bilemedim.

Soru: Sen itirafçıların arasına atıldktan sonra neler oldu? İtirafçılar senin onlar gibi olmadığını anlayınca sana yaklaşımları nasıl oldu? Orada kaldığın süredeki gelişmeleri kısaca anlatır mısın?

Cevap: Sözü ettiğim koğuşa gidip de koğuşun itirafçıların koğuşu olduğunu öğrenince, burada bir şeyler olacağını sezinlemeye başladım. Evet, bir şeyler olacaktı, çünkü ben buraya gelmek istemediğim gibi, onlar gibi de değildim. Neden getirmişlerdi ki! İlk gün pek sakin geçti, karşılıklı birbirimizi "tanımaya" çalıştık. Asıl olanlar ikinci günden itibaren başlayacaktı. İkinci gün havalandırmaya çıktığımızda KAMER BALCI'yı Binbaşı MUZAFFER AKKAYA çağırtmıştı, o oraya gitmişti. Tabii neler konuştuklarını bilmem imkânsızdı, ama boşuna çağırmış olamazdı. Kamer koğuşa döndükten sonra beni koğuş gazinosuna çağırdı, konuşmak istediğini söyledi. Gazinoya çıktığımızdan birkaç dakika sonra "Sen vatan hainisin, su-bay düşmanısın" diyerek saldırmaya başladı. Ben saldırdım kendimi korumaya çalışırken, boğuşa boğuşa koğuşa, yatakhaneye kadar sürüklendik. Diğer itirafçı ise aramıza girmeye çalışıyordu. Olay ani olduğu kadar, olayın başlamasıyla koğuş kapısının açılması da bir oldu. Üsteğmen HÜSEYİN ÖRMECI eşliğinde bir grup asker koğuşa doldular. Olayın çok ani olduğunu söyledim. Ani olmasına rağmen idarenin hemen "müdahale"de bulunması dikkat çekiyordu. Kimse de haber vermemişti gelmeleri için! Oysa Metris Cezaevi'nde ölümle pençelenen insanlar doktor-görevli istedikleri halde, ancak bir-iki saat sonra ya geliyor, ya da gelmiyorlardı. Kavga olayları bağımsız koğuşların hepsinde mevcuttur. Niçin onlara, oralara, anında bu tür müdahaleler yapılmıyordu da, bu olay anında hemen gelmişlerdi? Saldırı olayı açıkça cezaevi İKK bölümünün bir tertibiydi. Bunu gelişen olaylar zinciri içinde daha iyi anlayacak ve yaşayacaktım. Bunların hiçbirisi de cezaevi yönetiminin dışında değildir. Hemen beni alıp koridora çıkarttılar, oradan da doğrudan yine hücreye götürdüler. Hücrede pek fazla tutmadılar, iki saat sonra bu defa tecrit koğuşuna atıldılar. Oysa sağ gözüm kanlar içindeydi, burnumdan da devamlı kan geliyordu. Bu durumda revire götürüp tedavimi yapacakları yerde, hücreye ve tecrit koğuşuna götürmeleri bir şeylerin ifadesiydi.

Götürüldüğüm tecrit koğuşunda iki kişi daha vardı. Bunlardan biri, kendisinin siyasi koğuştan buraya getirildiği-

ni söyleyen, üzerinde kısa şort ve atlet olan şahısta, isminin "Sedat" olduğunu söylemişti. Diğeri ise "Metris Cezaevi karargâh bölümü sıhhiye kısmında görev yaptığını; cezaevi revirinde gece nöbetçisi iken, bayan tutukluların kaldığı bölümü gözetlerken Yüzbaşı Emin tarafından yakalandığını ve hakkında rapor hazırlanarak soruşturma açıldığını" söyleyen biriydi. Bunlar kendilerini böyle tanıtmalarına rağmen her hallerinde terdirginlik vardı. Görünen o ki, yalan söylüyorlardı. Biraz konuşuktan sonra birbirleriyle çelişen şeyler söylediklerinden dolayı foyaları meydana çıktı. Anlaşılan, bu da Bnb. MUZAFFER'in bir tezgâhıydı. Aradan birkaç saat geçtikten sonra, kendisinin siyasi koğuştan getirildiğini söyleyen "Sedat" ismindeki şahıs beni gazinoya çağırarak biraz konuşalım dedi. Gazinoya geçip de konuşmaya başlayınca, adının "Sedat" olmayıp TURABİ KAÇAR olduğunu, siyasi koğuştan gelmeyip "Hain" olduğunu, burada bir tezgâhın ürünü olarak bulduklarını, bunu da Binbaşı MUZAFFER'in tertiplemediğini, aslında planın daha değişik olduğunu; C/12 koğuşunda bulunan diğer itirafçıların hepsinin siyasi koğuşlardan getirilen tutuklularmış gibi tecrite atılıp ağızından laf almaya yönelik senaryolar hazırlandığını, ama ilk gün havalandırmaya çıkarılmış olduğumun farkına varıldığında, onları daha önce görmüş olabileceğimden dolayı bundan vazgeçip kendisinin şube dönüşü tecrite konulduğunu vs. söyledi. Turabi Kaçar, ondan sonraki gelişmelerin nasıl olacağını da söylemişti: "Seni benim bulduğum koğuşa atacaktılar, sana orada çeşitli 'şeyler' yapacaklar, kendine eziyet ettirmesen iyi olur" türünden şeyler. Turabi Kaçar, hazırlanan plan gereği birazdan mazgala vurup Başçavuş Mehmet'i çağıracağını ve C/12 koğuşuna gitmek için kendisini buradan almasını da söyleyeceğini de belirtti. Sonuçta da, dediği gibi oldu; onu alıp götürdüler. Artık tüm planlarını az çok öğrenebilmişim. Beni hainlerin arasında tutup her yönden yıkmaya çalışacaklardı. Bunu sonradan yaşayacaktım.

Turabi Kaçar gittikten iki-üç saat sonra beni orta kat komutanının odasına götürdüler. Odada Binbaşı Muzaffer Akkaya, Üsteğmen Hüseyin Örmeci ve orta kat komutanı Cevdet teğmen vardı. Odaya girer girmez Bnb. Muzaffer "anasını s...min delleği" diyerek söze başlayıp, sürekli tehditler savurarak, beni tekrardan şubeye göndereceğini, iyisi mi burada istenenleri vermeme, tanıdığım devrimci askerlerin isimlerini ve özellikle de Tuncelli devrimci asker varsa onları söylememi istedi. Binbaşı Muzaffer kendisiyle ilgili istihbarat verildi-

ğini, bunun uygulanması için askerlerin arasında Tuncelili devrimci askerlerin olabileceği korkusuyla bana yükleniyordu. Tabii ben kimseyi tanımayıp, sorduklarımı bilmediğimi söyleyince, alıp zorla sürükleyerek Turabi denilen hainin daha önce söylediği gibi, C/12 koğuşuna götürdüler.

Bu koğuştaki itirafçılar durumu bildiklerinden oturmuş beni bekliyorlardı. Sanki birer aç köpek gibi avlarına saldırarak pozisyondaydılar. Akşam yemeğe kadar bir şey olmadı. Yemekten sonra itirafçılardan İsmail Salgın nöbetçi subayına not yazarak başka bir koğuşa misafirlığe gitmek istediklerini ilettiler. Altı kişi başka bir koğuşa gitti. Halil Kaya ile SALİH ODABAŞI koğuşta kaldılar. Ben artık iyiden iyiyi şüphelenmeye başladım. O anda Turabi Kaçar'ın daha önce dedikleri aklıma geldi. Bunlar bir şeyler çeviriyorlardı. Ama bekleyip görecektim, fazla da gecikmedim görmek için. Koğuşta kalan bu iki kişi, beni bir ranzanın alt katında aralarına alarak, çeşitli konularda sorular sorup "sorgulama"ya başladılar, anlaşılın polis ve idare bıraktı, şimdi piyonlarına yaptırıyorlardı bu işi! Benden sürekli Bnb. Muzaffer'in yaptığı gibi devrimci asker ismi istiyorlardı. Sordukları sorulara verecek cevabım olmadığını için, bu defa Halil Kaya diğerinin de yardımıyla hem vurmaya, hem de boğazımı sıkmaya başladı. Ben buradan kurtulmaya çalışırken diğeri saldırıyordu. Bir an boğazımı öylesine sıkı ki, boğulacak gibi oldum. Nitekim boğuzum bundan dolayı tahrip oldu. Şu an bile bir şey yerken yutkunmada zorluk çekiyorum. Tabii o günlük bununla yetindiler. Aynı şeyleri tekrar edeceklerini söyleyip bıraktılar. Artık o koğuşta duramazdım, bir an önce gitmek istiyordum, ama götürmediler, bilinçli olarak oraya kondurmuş keskinleşmişti.

Koğuşta devamlı olarak her gün falaka atıp, tekme-tokak dövüyorlardı. Doktora ve havalandırmaya da çıkartılmıyordum. Devamlı "gözetim" altındaydım. Tuvalete bile izin alarak gitmemi, ranzadan inmek istediğimde izin alarak inmemi ve izin alarak hareket etmemi istiyorlardı. Bana geceleri hep işkence ve "sorgu" yapıyorlardı.

O koğuşta kaldığım süre boyunca Halil Kaya ile İsmail Salgın sürekli olarak Bnb. Muzaffer Akkaya'nın yanına gidip adeta bana ne yapacaklarını sorup öğreniyorlardı. Bunlar istihbarat kısmında taktiklerini alıp geldikten sonra, işkenceye başlıyorlardı. Kimi akşamları kaba dayak, boğaz sıkma şeklinde olurken, kimi akşamları sandalyeye bağlayarak bekletme, falaka çekme, zorla sigara içtirmek gibi yöntemleri uyguluyorlardı. Bu esnarlarda gözlemlerim hep bağla-

nyordu; kimin ne yaptığını bilmeyeyim diye! Falakalardan sonra ayaklarımın altı şiştiği için, aynen şubede yaptıkları gibi yerlere su dökerek gezdirmeye ve zorla zıplatmaya çalışıyorlardı.

Bir defasında tuvaletle banyonun bulunduğu bölümde, beni sandalyeye bağlayarak işkence yapmaya başladılar. Benden her zamanki karşılığı alınca boynuma ip geçirdiler, beni bununla etkilemeye çalıştılar, olmayınca İsmail Salgın boğazımdaki ipi aniden sıkınca kendimi kaybettim.

Bayılmışım, ayıldığımda her tarafım ıslanmıştı. Aylayım diye su dökmüşler üstüme, ayılmayınca öldüğümü sanıp çok korkmuşlar. Bunun üzerine bana fiziki olarak işkence yapmayacaklarını söylediler. Gerçekten de bir daha fiziki işkence yapmadılar, bu defa psikolojik işkencelere yöneldiler.

Soru: Onlarla kaldığın süre içinde hep koğuşta mı tutuldun, havalandırmaya çıkarılmıyor muydun? Sana karşı uygulamaları hep koğuşta mı oluyordu?

Cevap: Hayır, ilk zaman havalandırmaya çıkarılmıyordum. Sonra sonra, kimi zaman havalandırmaya çıkarılmaya başladım, ama rahat hareket etmemem için ellerinden geleni yapıyorlardı. Bir de, bir havalandırma olayı var. Onu da anlatayım... Bir Cuma günü (84 Temmuz veya Ağustos aylarından birinde oldu) havalandırmaya çıkmıştık ki, içeriye girenler bir saldırıya maruz kaldık. Kaldık diyoruz; çünkü benim gibi orada saldırıya uğrayan bir başkası daha vardı: Şahin Bozdağ. Gerçi bu saldırı bana yönelen bir saldırıydı. Bunu şuradan söylüyorum: O gece hainlerden İsmail Salgın intihara teşebbüs etmişti, bıraktığı mektupları ben de okumuştum. Mektuplarda bana yapılanlarla ilgili bilgiler de vardı. İşte bu havalandırma olayı bunun üzerine gelişmişti. Neyse, devam edeyim: tam içeri gireceksen itirafçı Metin Budak'ın elinde bıçakla Şahin Bozdağ'a saldırdığını gördüm. O anda ben de kendimi yerde buldum. Diğer hainler üzerime çullandılar. Ben buradan kurtulup havalandırma içinde sağa-sola kaçmaya başladım, ama her taraf kapalıydı. İtirafçılardan Kamer Balcı ile diğer bazı itirafçılar üzerime yeniden çullandılar. Açıkçası kimvurduya getirilmek isteniyordum orada. Ali Haydar Akgün olmasaydı, o gün öldürülebilirdim. Zira Ali Haydar'ın yardımıyla yara almadan kurtuldum. Koğuşa alınca Binbaşı Muzaffer hemen koğuş mazağına gelerek doğrudan beni suçlayıp olayı benim yarattığımı vs. bağırarak söyleyip gitti. Bu olay o sıralar mahkemeye intikal etmişti, ama itirafçı ŞEMSİ ÖZKAN dışında kimse çağırılıp ifa-

de bile alınmadı. Bense sanık olarak, olayı çıkaran biri olarak kayıtlara geçtim.

Gerek koğuşta olanlar, gerekse havalandırma esnasında hazırlanan bir senaryo, açık açık bir şeyler gösteriyordu. Binbaşı Muzaffer benden "hesap" sorup intikam alıyordu. Bunu da kişiliğini yitiren insan müsvetelerine yaptırıyordu.

C/12 Koğuşunun itirafçıları, Binbaşı Muzaffer'in isteklerini tümüyle yerine getiremeyince araları bozulmaya başladı. Çünkü aynı zamanda benden yazılı ifade de istiyorlardı. Ben isteklerini kabul etmiyordum, onlar da tüm isteklerine ancak işkenceyle ulaşabileceklerini hesaplıyorlardı. Tüm bunlara karşın istedikleri oyuna gelmedim. Sağlık durumum artık endişe verici boyutlara ulaşmıştı. Gece yatağımda kâbuslar görüp aniden zıplıyordum. Müthiş derecede uykusuzluk çekiyordum. Büyük bir bunalmaya sürüklemek için ellerinden geleni yapıyorlardı.

Soru: Sana "hain"lerle kaldığın süre boyunca esas olarak kimler işkence yapıyordu? Onlar arasında daha çok yönlendirici olanlar kimlerdi? Sana yapılanlara karşı çıkan olmuyor muydu?

Cevap: Önce şunu söyleyeyim: Bana yapılan işkencelerden dolayı rahatsızlık duyan ve yapılanlara "tavır" alan iki kişi vardı. Bunlar Abdülmecit Uruk ile tahliye olan Kasım Akbulut'tu.

Bana işkence yapanlara gelince, bunlardan kiminin ismini daha önce söyledim, ama toparlayayım: HALİL KAYA, İSMAIL SALGIN, TURABI KAÇAR, SALİH ODABAŞI, ERKAN SEZGİÇ adlarındaki itirafçılardı. Diğer bazıları da işkence uygulamalarına doğrudan katılmasalar da, havalandırma esnasında tehditler savuruyorlardı. Örneğin, tahliye olan METİN BUDAK, bizat havalandırmada bıçakla saldıran biriydi. Yine az önce unuttuğum tahliye olan KAMER BALCI adındaki itirafçı da bana saldırıp dövmeye kalkan biriydi.

İtirafçıları bana karşı yönlendiren esas olarak Binbaşı Muzaffer'di. Bunun teşfikleri ile yukarıda isimlerini söylediğim hainler işkence yapıyorlardı.

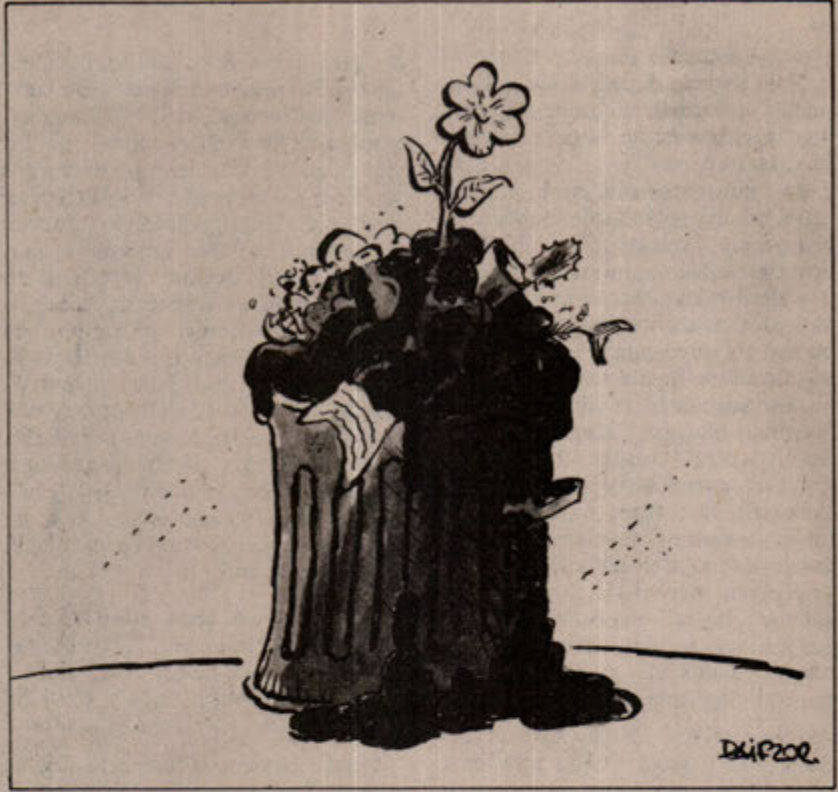
Soru: Sana yapılan bu uygulamalar cezaevi idaresinin bilgisi dahilinde ve hatta bu işleri planlayanın idaresinin olduğu anlaşılıyor. Peki, sana yapılan bütün bu işkence ve baskılara karşılık hiç suç duyurusunda bulunmadın mı? O sıra yerini değiştirsinler diye hiç zorlamıyor muydun ki hâlâ seni "hain"ler arasında tutuyorlardı?

Cevap: Ben de ona değinecektim. El-

bette öyle bir yerde ne aradığım sorulacaktır. Ben daha önce söylediğim gibi, bunların arasına gitmeyi hiç düşünmemiştim. Ne işim olabilirdi ki onların arasında? Fakat beni diğer (siyasi kısım) taraftan tecrit etmek ve ezmek için buraya attılar. Geldiğim günden başlayarak yerimi değiştirdiler, itirafçılar arasından çıkarsınlar diye her gün idareye başvurudum, bu konuda elimden geleni yaptım. Dilekçeler yazdım, sayımlarda sözlü söyledim, mahkemeye dilekçe yazdım, hiç olumlu bir cevap alamadım, hep reddettiler. Cezaevi, diğer mercilere gönderdiğim dilekçeleri göndermiyordu. Bir seferinde yargılandığım mahkemede bizzat kâğıt-kalem alarak, hem yerimin değiştirilmesini, hem de bana yapılanlarla ilgili suç duyurusunu içeren dilekçe yazıp, istemde bulundum. Bu dilekçelere karşılık bir kez Adli Müşavirlik, koğuşumun değiştirilmesi kararını cezaevine iletmış, buna da cezaevi idaresi uymayıp yine değiştirmede. Artık buna karşılık daha başka şeyler yapmayı düşünmüştüm. Bunu idareye de hissettirmem üzerine, 2 aylık bir süreden sonra yerimi değiştirdiler. Tabii yine kendi bildiklerini okuyup, bu sefer de bağımsızların arasına verdiler, daha sonra diğer tarafa geçtim. Şunu da eklemek istiyorum: Siyasi bölümde olup da en ufak bir başvuru anında bağımsızlara tutuklu getiren ve siyasilerden bağımsızlara, hainlere adam çekmek için her türlü oyuna başvuran, bunun için şantajlardan bile kaçınmayan idarenin, bana karşı bu tutumunun altında yatan gerçeğin ne olduğu buradan da anlaşılıyor.

Soru: Anlattıklarından anlaşıldığı kadarıyla, sen bizzat cezaevi İKK sorumlusu Binbaşı Muzaffer Akkaya tarafından özel olarak sözünü ettiğin "hain"lerin, "itiraf"çıların arasına atılmışsın. Sen, iki ay gibi bir süre bunların arasında kaldın. Onların yaşamını gördün, yanıbaşlarında yaşadın. Nasıldı bunların kendi aralarındaki ilişkileri, psikolojik durumları? Seninle olan ilişkileri kendilerine ne tür bir etkide bulunuyordu? Kısaca anlatır mısın?

Cevap: Önce koğuş yaşamlarından bahsedeyim; siyasi kimliklerini yitirmiş kişilerin, hem de bunu çeşitli pazarlıklar yaparak arkadaşlarına, hatta kendi kişiliklerine ihanet temelinde yapan, insani değerlerini dahi yitirmiş bu aşağılık kişilerin koğuş yaşamları da niteliklerine uygun olur elbet. Koğuş içlerinde kumar alabildiğine yaygındır. Bu nedenle birçok kez kavga ettikleri bile oluyordu. Hapçılık desen girila gidiyor, ağızlarından küfürden gayri bir şey çıkmıyor. Önemli oranda ahlâki yozlaşma içindeler. Hattâ bir-ikisi arasında ahlâk-

sız ilişkiler olduğu da söyleniyordu. Tüm seks dergileri idarece düzenli olarak getiriliyor. Ara sıra bu yönlü video kasetleri bile getirdikleri oluyor. Aralarındaki ilişki bireysel çıkar temelinde olduğu için, bireysel tatmine çok önem verirler. İnsani değerleri hiç kalmamış demek daha doğru olur.

Bunların durumlarına gelince, isterse-niz baştan alayım: Daha önce söylediğim gibi Metris'e (cezaevine) ilk getirildiğimde bunların arasına atıldığım için bunların durumlarını, ruh hallerini öğrenme fırsatı bulabildim. İlk atıldığım C/14 koğuşunda bir-ikisiyle konuştum, kendileriyle durumlarını tartıştık. İlk başlarda anlatıyorlardı durumlarını, fakat sonradan tahammül edemiyorlardı. Kendilerinin nasıl kullanıldıklarını birlikte konuştuk. Dediğim gibi, konuşma uzayınca saldırganlaşıyorlardı. Artık kişilikleri yok olmuş, her türlü değerlerine ihanet etmişlerdi. Sürekli bir bunalım içinde oldukları her hallerinden görülyordu. Dürüst ve en ufak insani değerler taşıyan insanlara bile tahammülleri yoktu, buna dayanıyorlardı.

Daha ikinci günü bana saldırdılar. Gerçi saldırı emrini Binbaşı Muzaffer vermişti, ama bunlar piyon gibi bunu uyguluyorlardı. Artık birer kukla haline geldikleri için, idare ve polisten gelen emirlere olduğu gibi itaat ediyorlardı. Esas olarak C/12 koğuşunda kaldığım için, burada en ufak bir değere sahip insanların, bu değerlerinin nasıl yok edildiğini gördüm. Bunların arasında,

gerçek anlamda saflıklarından yararlanılarak, kandırılarak getirilen kişilerin, nasıl kişiliksizleştiklerine tanık oldum. Kendilerini çıkmazda bulan ve halen bunalımları devam eden insanlar gördüm, gördüm, gördüm...

Bu insanlar aynı zamanda bana günlerce süren işkenceler yaptılar; maddi-manevi yapımı bozmak için ellerinden geleni yaptılar. Bunlar kişilik kaybına uğramış kişilerdir. Tüm değerlerine ihanet etmiş, dönecek durumuna düşmüşlerdir. İdare, polis ya da içlerindeki kimi "abi" itirafçılar, istedikleri gibi kendilerini kullanmaktadır. Bunların sürekli bunalım içinde yaşadıklarını söylemişim. Amaçları bir an evvel dışarıya çıkmak olduğu için her denilene evet demek için koşullandırılmışlar. Kendi aralarında kesinlikle güven yoktur. Güvenmiyorlar birbirlerine, çünkü idare, aralarına, onları gözetleyip denetleyecek "görevli" ispiyoncular yerleştirmiş. Bundan dolayı da sicilleri "temiz" çıksın diye en adice ve pervasız işlere girmekten geri kalmıyorlardı. Birbirlerini sık sık idareye gammazlamaktan da geri durmuyorlardı.

İhanetçilerin çoğu birbiri hakkında itiraf yapan kişilerdir. Önce biri itiraf yapıyor, diğerleri için itiraf yapmanın zeminini hazırlıyor. Onlar da polise alınıp aynı uygulamaya maruz kalınca, aynı tavrı takınıyorlar. Örneğin İsmail Salgın'ın itiraflarda bulunması sonucu arkadaşları Halil Kaya ve Turabi Kaçar da

aynı yolu sonradan seçmişler. Daha sonra Halil Kaya ve Turabi Kaçar itiraflarından vazgeçmek için çaba göstermek istemişler, ama İsmail Salgın karşı çıkınca vazgeçmişler.

Bazı itiraflar kendilerinin kullandığını çok iyi biliyorlardı. Bundan dolayı ızdırıp duyanlar bile vardı. Zaten dengeleri bozulmuş insanlardı. Bunlardan kimileri itiraflarını geri almak için uğraşıyorlardı, ama ya alamıyordu, ya da alıp bir süre sonra tekrar aynı tavrı takınıyorlardı. Bunun nedenleri vardı tabii. Birincisi, dediğim gibi dengelerinin bozulmuş oluşuydu. İkincisi; aralarındaki ilişkilerdi. Örneğin itiraf yapmak için dilekçe veren kişiyi itiraflar koğuşuna koymadan önce, siyasi şubeye götürüp "ifadesini" alıyorlar. Cezaevine dönünce itiraflarını tekrardan işkenceye alıp faili meçhul bir olayı bu kişiye kabul ettirip yazılı olarak imzalatıyorlar. Bundaki maksat, eğer kişi itiraflarını geri almak isterse, karşısına bunu koyarak caydırmaktır. Buna bir örnek vermek gerekirse, Gencay Aydemir'dir. Buna bizzat Şemsi Özkan tarafından böyle bir tezgâh çekilmiştir. Gencay Aydemir, birkaç kez itiraflarını geri alıp her seferinde bu belgeyi karşısında görünce tavrından vazgeçiyordu. Bu nedenle bu belgeyi almak için Şemsi Özkan'la kavga ettikleri dahi oldu.

Bu tür durumlara bir örnek daha vereyim. İsmail Salgın adlı itiraflarıyla idare arasında çeşitli anlaşmazlıklar meydana geldi. İsmail Salgın zamanla idarenin kendilerini kullandıklarını anlamaya başladı. Daha doğrusu biliyordu, ama bundan rahatsız olmaya başladı. Bundan dolayı bir gece intihara bile teşebbüs etti. Ben sabahleyin uyandığım da masada bir kâğıt gördüm. O sırada Gencay Aydemir kahvaltıda hazırlıyordu. Gördüğüm kâğıtta intihar ettiğini ve birkaç mektup bıraktığını yazıp, altına da ismini yazmıştı. Bunu Gencay'a verdim. Hemen İsmail Salgın'ı bir battaniyeye koyarak idareyi çağırıp teslim ettiler. Hemen hastaneyi kaldırdılar. Biz, onu götürdüğülerinden sonra bıraktığı mektupları açarak okumaya başladık. 4 veya 5 mektup bırakmıştı. Yanılmıyorsam birini Halil Kaya'ya, birini eski nişanlısına, birinci babasına, birini teyzesine, birini de mahkemeye bırakmıştı. En önemlisi de mahkemeye bıraktığı mektuptu. Bu mektupta kendilerinin nasıl kullanıldığını ve beni esas olarak idarenin istekleri doğrultusunda nasıl "soru"layıp işkence yaptıklarını anlatıp, Binbaşı Muzaffer Akkaya ile Üsteğmen Zafer Güder hakkında suç duyurusunda bulunuyordu. İsmail Salgın'ın durumu kötü olduğundan Binbaşı Muzaffer gelip mektup bırakıp bırakmadığını sor-

du. Halil Kaya da bunun üzerine mektupları Binbaşı'ya teslim etti. Bu mektuplar ister istemez İst. SYNT Komutanlığı Askerî Savcılığı'na intikal etti. Bizim de tek tek ifadelerimize başvurular. Fakat ölümden dönen İsmail Salgın, cezaevi idaresinin, polislin ve muhtemelen savcının baskıları sonucunda mahkemeye yazdığı mektubu inkâr etti. Bu mektup ortaldıktan kaybedildi. Ancak İsmail Salgın'ın içinde kendilerinin hep kullandıkları hissi hiç kaybolmadı. Dikkat edilirse, İsmail Salgın'ın dışarı çıkar çıkmaz YENİ GÜNDEM dergisine yazdığı bir yazıda, devletlin kendilerine nasıl kazık attığını anlatmaya çalışmış. Bu anlattıklarım sadece yüzeyde görünen ve aklımda kalan şeyler. Artık bu anlattıklarımın bunların ne mal oldukları çıkmıyor mu?

Soru: "İtirafçı"ların arasında kaldığın süre boyunca bunların idare ile, daha da ötesi, siyasi polisle olan ilişkilerini az-çok öğrenmiş olmalısın. Nasıl bir ilişki içerisindediler, biraz açar mısın?

Cevap: İtirafçıların hem idare, hem de siyasi polisle ilişki içinde olduğu herkesçe biliniyor. İtirafçılar kısmında olup biten her şey idarenin, özellikle o sıralar görevde olan Binbaşı Muzaffer'in bilgisi dahilinde ve denetiminde oluyordu. Kimi itiraflar her gün Muzaffer Akkaya'nın yanına gidip geliyorlardı. Bunlar her seferinde rapor alıp rapor veriyorlardı. Orada olup biten her şeyi Binbaşı Muzaffer öğrenmekteydi. İdareye rapor vermek, oradaki gelişmeleri, tek tek insanlarla ilgili bilgiler vermek bir zorunluluktu onlar için, isterlerse yapmasınlar. Çünkü onları ihanete sürükleyenler, onların ihanet derecelerini de, buna uygun davranıp davranmadıklarını da ölçmek istiyorlardı. Boşuna değil onca olanakların bunlara tanınması! İtirafçıların hamisi Aydın Yalçın bile "Bunların yaptıkları nedir ki, daha haccı bile gidecekler" demiyor muydu?! Burada haccı gitmeseler bile, en ufak insani değerlerin ayakta tutulmaması için sıkı bir cendere içinde tutulmak onların kaderiydi. O nedenle bunalım içindeydiler. İntihara teşebbüs edenler bile oluyordu. Bunca cendereye karşın gerçeği görüp itiraflarından vazgeçenler de yok değildi. Bunun örnekleri yaşandı. Ancak kimi bunun üstesinden gelip tümünden vazgeçebilirken; kimi de karşısında kimi itirafları, idareyi ve polisi buluyordu. Binbaşı Muzaffer ile Üsteğmen Zafer böylelerine, itiraflarını geri almaları için her türlü pislili yapmaktan geri durmuyorlardı. Bunun karşısında, kendisinde yeterli cesareti bulamayanlar, yine devam ediyorlardı, belki de içlerinde bir nebze de olsa eziklik duyarak. Bir-

kaç kez itiraflarını geri alıp da tekrar savunan itirafların sayısı da az değildi. Birçok etkilenme altında "gel-git" içerisinde bunalıma düşenler yok değildi. Kısacası bunların arttığı her adım idarenin denetimi ve bilgisi dahilinde oluyordu. İdare, cezaevinde yapılan onca işkence, baskı, hak gaspları saldırılarını perdelemek için, bunları sık sık basınıla yüzüze getirip, günlerce gazete sayfalarında boy vermelerini sağlamaktan geri durmuyordu. Zaman zaman hain-idare ve kimi gazetelerin işbirliği, bu işlevi görüyordu.

İtirafçılarla polis ilişkisine gelince, kaldığım süre içinde bunların polisle ilişkilerini çok iyi olmasa da görebiliyordum. Zaten bunların siyasi polisle ilişkilerini bilmeyen yoktur. Bunlar adeta polisini beşinci kolu durumundaydılar. Kimileri zaman zaman polislin dışarıda sürdürdüğü operasyonlara bile katılıyorlardı. Özellikle belirli operasyonlarda bazı itiraflar hemen şubeye alınıyor, operasyon boyunca orada kalıp işkenceli sorgulara bile katılıyorlardı. Bunları sürekli olarak hastane çıkışı diye gösterip Gayrettepe 1. Şubesi'ne götürüyorlardı. Burada birçok işkence olayına katıldıklarını biliyoruz. Örneğin, benim şubede bulunduğum dönem Gencay Aydemir ve Japon kod adlı Saleh Odabaşı da oradaydılar. Bunlar bizzat polisle birlikte hem işkencelere katılıyor, hem de gözaltında olanlara çeşitli psikolojik baskılar yaparak asılsız şeyleri kabul ettirmeye çalışıyorlardı. Her büyük operasyon için, polis mutlaka hangi davaya yönelik operasyona girişmişse, gelip o davadan yargılanan itiraflarla irtibata geçiyor ve bilgi alıyor. Gerektiğinde (çoğu zaman) alıp şubeye götürüyorlardı. Neredeyse gediklileri olup çıkmışlardı!

Ayrıca, genellikle şube polisleri gelip idare kısmında "mülakat" diye itiraflarla görüştürülüyorlardı. Bunu itirafların kendileri açık açık söylüyordu. Çoğunlukla itiraflarını geri almak isteyen ya da o eğilimde olanlar çağrılıp, tehdit edilip, itirafları geri almalarına çalışılıyordu. Örneğin Ali Haydar Akgün itiraflarını geri almak için başvurduğu zaman şube polisleri onu idare binasında "mülakat" diye çağırıp tehdit edip sürekli baskıda bulunmuşlardı. Biz bunu biliyorduk, bunu sağlayan idarenin kendisiydi. Kimi zaman polis, idarenin tasarrufuyla siyasi kısımdaki bazı tutukluları da "mülakat" diye çağırıp kendisiyle işbirliği yapma teklifinde ve zorlamasında bulunuyordu. Bunun en somut ve en yakın örneği basında yansıyan Celal Leşanoğlu adındaki tutuklu arkadaşın idare binasına çağrılıp polisle işbirliği teklifinde bulunmasıydı. Bu arkadaş teklifi duyar duymaz tavrını ko-

yup geri dönmüştü. Bu olayın üzerine gildildiğinde idare yaptığını kabul etmiş, bundan böyle bu tür şeyler yapmayacağı açıklamasında bulunmuştu. Bu açıklama idarenin polisle açıktan işbirliği içinde olduğunu belgelemektedir.

Soru: Senin de bildiğin gibi cezaevinde tiyatro, müzik salonu, resim atölyesi, kütüphane gibi sosyal-sanatsal ve kültürel etkinliklerin yapılabilirdiği yerlerden siyasal tutuklular yararlandırılmamaktadır. Buralar tümünden "hain", "itirafçı" ve "bağımsız" denilen tutukluların denetim ve kullanımında bulundurulmamaktadır. Ne yapıyorlar bunlar buralarda, buraları nasıl kullanıyorlar?

Cevap: Soruda da belirtildiği gibi, hiçbir olanak siyasal tutuklulara kullanılmıyor. Buralar sanki kişiliğini yitirmiş unsurlar için yapılmışçasına bunların eline verilmiş. Siyasi tarafa en ufak bir olanak tanımayan, her türlü işkence, baskı ve hak gaspını reva gören, bir tek okunacak kitap dahi bırakmayan idarenin itirafçılara bunca olanağı tanıması boşuna değildir. İtirafçılar ve bağımsızlar kısmı cazip(!) hale getirilmek için her türlü olanaklar tanınıyordu. Bunu bizzat yukarıdan teşvik ediyorlar. Bunlar her bakımdan siyasal tarafla ayrılıyordu, her türlü olanağa sahiptiler. Ama bunların kütüphane, tiyatro ve diğer bölümleri sosyal-kültürel ve insani değerlerini korumak ve onları geliştirmek için kullandıklarını söylemek büyük bir yanılığ olur. Kişiliklerini pazarlayanların bu değerleri geliştirme diye bir sorunları olmaz.

Kütüphane, tiyatro, müzik salonu ve diğer bölümler, bunların işpion ve hainleştirme merkezleriydi. Buralara salt itirafçılar gelmiyordu, aynı zamanda itirafçı olmayan "bağımsız"lar da geliyordu. Bunların itirafa zorlanması ve aralarındaki ilişkilerin idarece öğrenilmesi için bu tür yerler kullanılıyordu. Bu tür bölümlerin görevlileri de -sorumlularına yine hainlerden oluşuyordu. Örneğin o sıralar Şemsi Özkan, Vecdi Tapşın ve Mehmet Altıntaş bu işleri yürütmekteydiler. Bu söylediklerim gerçek olan şeyler, herkes biliyordu bunu. Bunlar burada şöyle bir uygulamaya bile gidiyorlardı. Bazı itirafçılar, siyasilerin arasında kalan dava arkadaşlarını çağırıp, onlarla ifade pazarlığı bile yapmaya çalışıyorlardı. Tabi karşılığında siyasi bölümle ilgili bilgi almak kaydıyla. Bunlar itirafçıların resmen pazarlamaya çalışıyorlardı. Bunun işe yarayıp yaramadığı ayrı bir şey, ama oluyordu.

İdare, kütüphane, tiyatro gibi yerleri sözümona sanat ve kültür etkinlikleri için kullanmaktaydı.(!) Ama gerçekte durum hiç de söylendiği gibi değildir. Kütüphaneye ve tiyatroya çıkartılan ki-

şileri bizzat Şemsi Özkan, Vecdi Tapşın, Mehmet Altıntaş gibi belli başlı itirafçılar tespit edip çıkartıyorlardı. Sonuçta bu tür yerlerin, bu tür insanlar yönetimindeki adına; "ahlaksızlığın, kişiliğizliğin pazar yeri" dememek için hiçbir neden yoktur. Tersine böyle demek için yığınacak neden vardır.

Sofu: Cezaevinde özellikle işkenceyi yaptıran, yapan görevlilerin kim olduklarına yakından tanık oldum, onların niteliklerini görüp öğrendim. Daha önce de söylediğim gibi bunlardan kimileri sana işkence yapanlardır. Bunları biraz tanımlar mısın, nasıl kimselerdi bunlar? Bir de bunların bu işkence ve uygulamaları herhalde kendilerinden yaptıkları söylenemez. Bu konuda neler diyebilirsin?

Cevap: Evet, bu insanları uzun bir süre tanıma fırsatı buldum. Çünkü akşam-sabah servisi arabasında kendi aralarında yaptıkları konuşmaları ister istemez duymaktan tutun da, olan bitenleri kendi gözlerimizle tanık olmaya kadar bir süre tanıklığım vardır.

Cezaevinde görev yapan görevliler tabii ki mevcut politikayı uygulayıp uygulatabilecek bir kapasite ve niteliğe sahip olması gerekiyor. Kapasiteyi bir yana bırakırsak, önemli olan nitelikleridir. Kadın-erkek ayrımı yapmadan tutuklulara normal arama yapacağı yerde, iç çamaşırlarını dahi çıkartarak en mahrem yerlerine kadar bakan, baktıran bir kişinin niteliğini artık siz değerlendirin. Günlerce operasyon üstüne operasyon çekerek cezaevi tutuklularını dayaktan kırıp geçiren bu insanların normal insan olduklarına inanmak, kişinin kendisine saygısızlığı ve akıldan şüphelenmesi gereken bir şey olacaktır. Bunların normal olmadıklarını söylerken, bu uygulamaları, bu anormalliklerinden dolayı yaptıklarını demek istiyorum. Hayır, bunlar bilinçli olarak bir politika uyguluyorlar, ama uygulayıcılar olarak nitelikleri belirttiğim temeldir. Örneğin bir Binbaşı Muzaffer'i alalım. Onun için tutuklulara ne olduğu hiç mi hiç önem taşımaz. En mantıksız bir istem doğrultusunda bir operasyona mı girilmiş? O, sonuca bakar. İsteddiği yerine getirilmiş mi? Bu esnada insanlar yaralanmıştı, kırılıp dökülmüştür, hiç mi hiç önemli değildir. Günlerce, haftalarca, aylarca insanlara en ağır işkence ve baskı uygulayıp en şaşımsal haklarını dahi gaspeder, bunun için hiç vicdanı sızlamayan, içinde en ufak insanı değer taşımayan bu adam için cezaevinde bulunan hiçbir insanın olumlu düşünmesi mümkün değildir! İşte bunun gibi bir Üsteğmen Yalçın Demirel, Üsteğmen Zafer Güder, Hüseyin Örmeci, Cevdet ve Celal isimindeki subayların birlikte aynı uygulamaların so-

rumluları olarak ilan edilmeleri kesinlikle yanlış olmayacağı gibi, her söylenen şeylerin bunlar için az bile söylenmiş olduğunu söyleyebilirim.

Bunları söylerken, bunların cezaevindeki uygulamaları kendi başlarına yaptıklarını söylemek istemiyorum. Hayır, bunlar merkezi bir politikanın pratik uygulayıcılarıdır. 12 Eylül sonrası, özellikle 83 sonrası Metris'te uygulamaya sokulan uygulamalar en ufak ayrıntısına kadar merkezi olarak hazırlanan planlar doğrultusunda pratiğe aktarılmıştır. Bunlar bu planların uygulanmasında katalizör görevi görmüşlerdir. Şüphesiz hazırlanan planlar bunların dışında ele alamaz. Genel plan, yani genel politika doğrultusunda özele (her cezaevinin kendi özgülüne) ilişkin uygulamaları bizzat cezaevi müdürleriyle diğer sorumlu görevliler yerine getirmektedir. Metris'te ise Binbaşı Muzaffer ve önderliğindeki işkenceci subaylar hazırlayıp uygulamaktadırlar.

Soru: Gerek daha önce cezaevi görevlilerince, gerek poliste, gerekse "hain"lerin arasında kaldığın süre boyunca gördüğün işkencelerin, üzerinde yığınca kısa vadeli etkileri olmuştur. Bunlarla birlikte uzun sayılabilecek etkileri oldu mu, ya da ne tür etkileri oldu?

Cevap: Şurası açık ki, hapisanelerde, şubelerde, karakollarda işkenceye maruz kalan kimselerin üzerinde şu veya bu oranda çeşitli etkilenmeler olur. Bunların kimisi geçici olurken, kimisi uzun vadeli sayılabilecek kalıcılığı, kimisinde de yaşamın sonuna kadar taşıyacağı etkilenmeler olabiliyor. Bunların kalıcılığı, gördüğü işkencenin boyutuna, kişisel yapısına ve yaşadığı ortama göre biçim ve boyutlarda olur. Kimisinde maddi bir fiziksel kalıcılık (sakatlık vb.) olurken, kimisi de sinirsel olabilmektedir. Her ikisinin örnekleri de çoktur. Bana gelince, ben hainlerin arasına atıldığım da bana yapılan işkencelerin etkilerini daha yeni yeni atmaya çalışıyorum. Aradan geçen 2.5-3 yıl gibi bir zaman olunca, yeni yeni kimi rahatsızlıklarımı aşmaya başlamam, olayın vehametini ve boyutunu getirir.

Ben ilk gözaltına alındığım günden başlayarak hem cezaevinde, hem şubede, hem de yine cezaevinde bizzat "hain"ler tarafından yapılan işkencelere maruz kaldım. Şube dönüşü henüz kendime gelmeden "hain"lerin arasına atılmam ve onlar tarafından işkencelere uğramam beni çok etkiledi. Birdenbire kendimi gözü ve özü dönmüş kişiliğizlerin arasında bulunca sanki şok geçirmiş oldum. Bu süreler içinde özellikle de "hain"ler içinde yaşadığım işkenceler beni çok etkiledi. Onların içindeyken geceleri uyumak bile mümkün değildi. Her

an ne olacağını düşünmekle geçiyor. Uyumaya kalksan sürekli kâbuslar için de yataktan sıçıyorsun. Orada konuşabileceğin, senin dilinden anlayacak insan yok. Hiçbiriyle ortak bir yanın yok, tecrit olmuş ve sürekli baskı altındasın. Böyle bir ortamda uzanabileceğin hiçbir el yok.

Bunların arasından çıkabilmek için cezaevi idaresine otuzdan fazla dilekçe yazdım, her gün sayımlarda sözlü söyledim. Yanıt sürekli olumsuz oldu. Adli müşavirliğe-mahkemeye suç duyurusunda bulundum; sonuç yine olumsuz. Sanki herkes onlardan yana! Gerçi idareye dilekçe yazmam böylesi durumlarda abes kaçıyor. Çünkü beni buraya atan da, bu uygulamaları uygulatan da bu idaredir. Yapılanları kendisi yaptırıyordu. Ama ben her şeye rağmen veriyordum. Açıkçası amaçları benim sinirsel ve psikolojik durumumu bozmak, zaafa uğratmak, giderek intihara zorlamaktı. Her uygulama ve çaba buna yöneltti. Her türlü olumlu özünü kaybeden, psikopat ve idarenin oyunağı haline gelen kimselerle yanyana olmak zorunda kalmak kolay değil. Elinde değil oradan gitmek. Bugüne kadar iki defa sinir boşalması geçirdim, sinirsel depresyon içine girdim. Psikolojik durumum bozulmaya başladı. Bu böyle birkaç ay devam etti. En sonunda siyasi tutukuların kaldığı bölüme geçince kendimi toparlamaya başladım. İnsan, gerçek anlamda yüreğinde insan sevgisi taşıyan insanlarla yanyana olunca bunları anlatabiliyor. Ben de şimdi anlattım. Tabii bunu bir başıma değil, birlikte kaldığım arkadaşların sayesinde, onların yardım ve destekleriyle, onlarla omuz omuza verecek atlattım.

Soru: Cezaevinde bazı psikologların olduğunu söylemiştin. Bu psikolog denilen "görevli"lerin görevi nedir, tutukulara karşı tutum ve davranışları nasıldır, kısacası kimdir bu psikolog denilen "görevli"ler?

Cevap: Cezaevinde o zaman üç tane psikolog vardı. Bunların ikisi yedeksubay, diğeri ise Gayrettepe polis şubesinden geliyordu. Bilindiği gibi, bir psikoloğun asıl görevi, kişinin bozulan psikolojik yapısına, yani durumuna müdahale edip onu dönüştürmeye çalışmaktır. Ama buradaki psikologların görevi bu değildi. Bunların amacı tam tersine tutukuların genel yapısını, ruh hallerini inceleyip, sonra da bunu İKK bölümüne bildirmek ve cezaevinde uygulanacak politikaların oluşumuna materyal sağlamaktır. Sadece bu da değil. Tek tek kişilerin mektuplarını okuyup, çeşitli özel sorunları kanahyla kişileri etkileyerek, onlar üzerinde tahakküm kurup onları

itirafa zorlamak da bunların göreviydi.

Bunlardan kimisi operasyonlara bile katılıp gözlemlerde bulunuyordu. Örneğin Adanalı Refik isimindeki psikolog, önceden bahsettiğim gibi benim sorgu-ma katılmıştı. Bu, bana sürekli psikolojik baskılamada bulunarak beni korkutmaya ve moralimi bozup olumsuz yönde etkilemeye çalışıyordu. Bunun psikologdan ziyade, polisin hesabına çalışan biri olduğunu söylemek daha doğru olur. Zaten 83 yılında polislik için başvurup da durumunun incelemeye alındığını biliyorduk. Gelip gidişi hep polislerle alıyordu. Bunun, siyasi şubede sorulmalara katıldığı da söyleniyordu.

Burada görevli olan psikologların asıl görevlerinin ne olduğunu sıralayayım:

- Tutukuların genel durumu hakkında rapor hazırlamak.
- Tutukuların özel olarak çağırıp konuşarak onları itiraflara zorlamak.
- Tutukuların "rehabilite"si için çeşitli testler hazırlamak.
- Asker olarak gözümlüne alınan kişilere psikolojik işkenceler yapmak vb. gibi "görev"leri, bizzat bu psikologların görevleridir.

Soru: Tüm bu anlattıklarından sonra eklemek istediğini, bilinmesini istediğini bir şey var mı?

Cevap: Aslında yıllarca cezaevinde her türlü işkence, baskı, gayri insani ve gayri-ahlâki uygulamaya maruz kalan, her türlü haktan yoksun kalarak yok edilmeye çalışılan insanlardan biri olarak elbette söylenecek çok şey vardır. Ama ben şu kadarını söylemekle yetineceğim: 12 Eylül askerî yönetiminin ve onun uzantısı ve devamı durumundaki bugünkü yönetimin iyiden güzelden yana, ülkemizin bağımsızlığı ve halk demokrasisi için mücadele eden halk evlatlarını ve emekçileri yıpratma, yıldıрма ve yok etme politikasında askerî cezaevleri çok önemli bir yer tuttu. Özellikle bunlardan üçünün İstanbul Metris, Ankara Mamak ve Diyarbakır özel askerî cezaevlerinde yapılanların yüzkıyartıcı namı dünyaya sarıldı. Ben bunlardan Metris'te 1984'ten beri tutuklu olduğum sürede maruz kaldığım uygulamaların sadece bir kesitini dilim döndüğünce anlatmaya çalıştım. Kuşkusuz Metris'te uygulanan işkencenin, baskının, insanî, insanlığından soyutlamaya yönelen, ölüme götüren uygulamalar benim anlattığımdan ibaret değildir. Benim anlattığım devde kulak bile değildir. Bunların bir kısmı çeşitli vesilelerle kamuoyuna yansdı. Mahkeme tutanaklarını incelemek bile bunun boyutunu ortaya sermeye yetecektir. Bunlar süreç içinde daha da aydınlanacak ve teker teker açığa çıkacaktır. Yaşayanlar biliyor, kamuoyu da öğ-

renecektir. Ben kendi hesabıma düşeni anlatmaya, bir yönüyle izah etmeye çalıştım ve bana uygulanan işkence ve kötü muamelenin sorumlularını isimleriyle birlikte belirttim. Dolayısıyla cezaevi müdürü... tutun da en ufak rütbelisine kadar tüm görevliler hakkında bu vesileyle suç duyurusunda bulunuyorum. Bu cezaevinde işkence yapan, yaptırın sorumlulardan hesap sorulmalıdır. Elbette bu söylediklerimi duyacak, yazılanları okuyacak sağduyulu birileri çıkar. Çıkmasa bile, tarih bunlardan hesap soracaktır.

Soru: Bu yukarıda anlattıklarınızı yaralandığınız mahkemede anlatmadın mı? Anlattıysan, onlar bir girişimde bulunmadı mı? Bir de bunları belgeleyebilir misin?

Cevap: Ben daha önce de söylediğim gibi, mahkemeye defalarca hem dilekçe yazıp gönderdim. Hem de bizzat duruşmalarda hem yazılı hem de sözlü ifade edip bana uygulanan işkence ve baskıları anlatıp suç duyurusunda bulundum. Ama her seferinde mahkemece terslenen ben oldum. Verdikleri cevap, "biz cezaevi denetleyicisi miyiz", "cezaevinde olan biten bizi ilgilendirmez", "idari olaylara biz karışmayız" şeklinde olmuştur. Benim duruşmalarda söylediklerim mahkeme tutanaklarına geçmiştir. Adli Müşavirliğe ve mahkemeye yapmış olduğum suç duyuruları tüm sanıkların, ailelerin ve avukatların huzurunda olmuştur. Herkes söylediklerimi duymuştur. Mahkeme söylediklerime basbayağı kulak tıkamıştır. Mahkeme tutanakları araştırılıp incelenirse söylediklerim bulunabilecektir.

Bana yapılan işkence ve baskılar konusunda, o sıralar aynı yerde tutuklu bulunan A.Mecit Uruk ve tahliye olan Kasım Akbulut'un tamkılık yapacaklarına inanıyorum. Eğer sorulursa onların da söyleyecekleri şeyler olacaktır.

Yine daha önce söylediğim bir havalandırma olayı olmuştu. Bu olay o sıralar mahkemelere intikal etti. Bu olaydan dolayı benim, Ali Haydar Akgün'ün, Şemsi Özkan'ın, Şahin Bozdağ'ın, Metin Budak'ın, Turabi Kaçar'ın ve daha başkalarının ifadeleri yazılı olarak alındı. Bunlar da belge olarak alınabilir.

Yine itiraflardan İsmail Salgın'ın intihara teşebbüs ederken bıraktığı mektuplar da savcılığa nitikal etti. Bunlar eğer imha edilmediyse önemli birer belgedir. Çünkü orada bana yapılan işkenceleri anlatıyordu İsmail Salgın. Bütün bunlar bana yapılan uygulamaları belgelemek için önemli şeylerdir. Bunlara başvurulması halinde gerçeklerin daha da açığa çıkacağına eminim.

HÜCREM DEMİR, YÜREK DEMİR, CAN DEMİR

5 NOLU ZİNDAN GERÇEĞİ-III-

M.Zeki Yılmaz

Sabahları kalktığımızda sanki mezardan yeni çıkmış cesetler gibi bembeyaz yüzler, çukura kaçmış gözlerle sanki birer Afrikalı çocuğu andırıyorduk.

Böylesine kahpece ve adice uygulanan kişiliksizleştirme ve onursuzlaştırma politikası ancak faşist diktatörlerin iktidarda olduğu ülkelerde uygulanır. Bizler, yirmibeş kişilik koğuşlarda, altmış kişi kalarak bir yatakta iki kişi, iki yatakta üç kişi yatmak zorunda bırakılmıştık. Pencere keskinlikle kış, yaz demeden kapalı kalırdı. Açtırıldığında ise, (komutanların emri olmadan açılmazdı) en fazla beş parmaklık aralık oluşacak şekilde açılırdı. Gökyüzünü bile görmemiz bize yasaklanmıştı. "Yemek"ler yerde pislik içinde ikişer posta halinde yenilirdi. Sabahları kalktığımızda sanki mezardan yeni çıkmış cesetler gibi bembeyaz yüzler, çukura kaçmış gözlerle sanki birer Afrikalı çocuğu andırıyorduk.

5 nolu zindanda (yani Diyarbakır) her şey hava, su ekmek, sigara... birer işkence ve baskı unsuru olarak bizlere karşı kullanılırdı.

Koğuşların çoğunda su bulunmazdı. Günlerce susuz kalırdık. Her sabah 50-60 kişilik koğuştaki bütün arkadaşlar bir bardak suyla traş olmak zorundaydık. Bu mecburi ve zorunluydu. Hiçbir gerekçe kabul edilmezdi. Çünkü bu bir "emir"di. "Yemek" yediğimiz tabakları yıkayamazdık. Ya bez parçalarıyla (ki çoğu zaman kurtlanmış bezlerle) ya da bir parça yırtılmış eski gazete

parçasıyla tabakları temizlemeye çalışırdık. Tuvaletlerde su kullanamazdık. Her taraf pislik içindeydi. Böylesi susuzluk içinde yaşamın doğurduğu bitlenme olayı daha bir acıdır. Hepimiz tepeden tırnağa bit içinde yıllarca yaşamaya mahkûmduk. Her akşam bit ayıklama saatiydi. Tek bir ampul ışığında bit öldür-

Açlık neyse ya, bit susuzluk hiç çekilmiyordu. Her gün en az birkaç arkadaş susuzluktan bayılırdı. Kışın neyse ya, yazın hiç çekilmiyordu.

mekle uğraşırdık. Kimde ne kadar çok bit var, kim daha fazla ve çabuk bit öldürebilir diye kendi aramızda yarışırırdık. Açlık neyse ya, ya bu susuzluk hiç çekilmiyordu. Her gün en az birkaç arkadaş susuzluktan bayılırdı. Kışın neyse ya, yazın hiç çekilmiyordu. Kışın bir parça da olsa yağmur sularını biriktirerek susuzluğumuzu giderebiliyorduk. Bizleri beşer, onar koridorları yıkamaya çıkardıklarında çoğu defa arkadaşlar yerlere yatarak yerdeki birikmiş pis suları içerlerdi. Ya da bir parça da olsa bulaşık suyu içerek susuzluğumuzu giderirdik. (Çok defa bulaşık suyu bile bulamazdık) Bun-

lar Afrika'nın herhangi bir çölünde yaşayan insanların dramı değil, 5 nolu zindanlarında yaşayan insanların acı ve kahredici gerçeğiydi. İçilen her bir damla pis ve sağlıksız suyla biraz da insanlığın gözyaşından damlayan gözyaşları içiliyordu.

Özellikle yaz aylarında bütün pencere camları kapatılırdı. Herkes beşer tane olmak üzere ister sigara içen olsun, ister olmasın ayırım gözetilmeden sigara içtirirlerdi. Bu olay aynı zamanda olurdu. Yani sigaraları hep birden yakardık. Tuvalet penceresinin camını dahi kapattırılırdı. İçerdeki boğucu sıcak havaya, duman ve insan nefesi de eklenince tavanların bile nemlendiği bir odadaki bizlerin durumunu gözlerinizin önünde canlandırmaya çalışın. Daracık koğuşumuz, sanki içeriye gaz ve sis bombası atılmış gibi olurdu. Havasızlıktan boğulacak duruma gelenlerin, bayılanların sayısını herhalde herkes tahmin edebilir. Bu durum, saatlerce devam ederdi. Kapıyı vurmalar... gardiyana yalvarıp, kul köle olur derecesine varan yakarmalar her şeyden daha boğucu ve kahredici oluyordu. Böylesi bir koşulda yaşayıp verem olanların sayısı yüzü geçiyordu. Ve bu verimli arkadaşların çoğuyla aynı çatı altında, aynı kötü yaşam şartlarını paylaşıyorduk. Bunların iyileşmesini bir yana bırakın, bilakis "sağlam" arkadaşların da aynı duruma düşmesini görmek herhalde illahi de tıp adamı olmayı gerektirmez. Kan kusan, tüküren arkadaşların sayısı yüzleri aşı-

yordu.

Ayrıca en basit bir "vukuat"tan dolayı (mesela gülmek, oturmak) arkadaşlar don katıyla beton üzerinde, üzerlerine bidonlarca su dökülerek sabahtan akşama dek iyi bir falakadan sonra bekletildi. Bir de "Kocatepe" diye bilinen şu yöntem uygulanıyordu. Koğuştaki bütün arkadaşlar herkes birbirinin üzerine çıkarak apartman katı olacak şekilde bir tepe yaparlardı. Bu "tepenin" dışında kimse kalamazdı. Ya altta, ya da üstte mutlaka bir yerde arkadaşın üzerine yatarak uzanmak zorundasın ve nihayetinde bir arkadaşın elinde bayrak "Kocatepe"nin en üstüne çıkarak elini tavana vuracak şekilde yerini alırdı. Altta kalanın canı çıksın misali onur kırıcı ve dayanılmaz ağırlık altında kalma pahasına bir "Anıt" oluştururduk. Ve subaylar yani "Komutanlarımız" gülmekten kırılırlardı. Yine her olay ve durumda olduğu gibi, zavallı zayıf karakterli, dalkavuk yaratıklar "komutanlar"ının gözüne girmek için adeta yarışlardı. Kraldan çok kralcı kesilerek arkadaşlarını ayakları altına alarak komutanlarının gözüne girmeye çalışırlardı.

Koğuş gardiyanının elinde cop vardı. Belli ki niyeti kötüydü. Arkadaşa cop sokmak için birini çağırıyordu. Kimse bu çirkin ve alçakça teklifi kabul etmediğinden koğuş gardiyanı bütün koğuşa ana, avrat küfrederek, bu kez kendisi dışarıya çıkardığı arkadaşına zorla cop sokmak zorunda kaldı. Ve öyle yaptı...

1982 yılının başında itirafların yaptırılmaya çalışılmasıyla birlikte tutukluların makatlarına zorla cop sokma olayı da başladı. 29. koğuşta İbrahim Talan adındaki bir arkadaşına basit bir "Vukuat"tan dolayı koğuş gardiyanı önce dövüp sonra da koğuş sorumlusuna dönerek, "Koğuştan bir kişinin gelmesini" söyledi. Ne koğuş sorumlusu arkadaş, ne de koğuştan herhangi bir arkadaş gitmedi. Koğuş gardiyanının elinde cop vardı. Belli ki niyeti kö-

tüydü. Arkadaşa cop sokmak için birini çağırıyordu. Kimse bu çirkin ve alçakça teklifi kabul etmediğinden koğuş gardiyanı bütün koğuşa ana, avrat küfrederek, bu kez kendisi dışarıya çıkardığı arkadaşına zorla cop sokmak zorunda kaldı. Ve öyle yaptı...

Bu durumu gören tutuklularda korkunç bir bağırtı, çığırtıyla bir taşkınlık ortaya çıktı. Bu bir anlamda sessiz bir protestoydu. Gardiyan koğuş halini görünce hemen kaçtı. Kafasını duvara, ranzalara vuranlar, yerlerde balık gibi çırpınarak kafalarını yere vuranların sayısı neredeyse koğuş mevcudunun yarısını kaplıyordu. Bu, biriken, patlamaya hazır hale gelmiş bir kinin sessiz, pasif patlamasıydı. Birçok insan kendisini kaybetmişti. Başiboş bir vaziyette koğuş içinde geziniyorlardı. Bu durum, birkaç gün sürdü. Cop sokma olayı birçok koğuşta aylarca devam etti.

Erkeklerle bu iğrençliği yapan caniler kimbilir bayan tutuklulara neler yapıyorlardı?

Cezaevinde bütün herkes elhamdülillah "müslüman"dı. Öyleyse müslümanlığın dini gereklerinden biri olan ibadeti yapmaları da gerekirdi. Ve öyle yapıldı. Susuz, abdestsiz namaz kılmak da bir "kural" oldu. Tutuklulara zorla namaz kıldırmaktan, zorla oruç tuturmaktan tutun da, insanları zorla sünnet ettirmeye bile kalktılar. "Yüreği temiz", "vicdanı pak" komutanlarımız!!! Dışarda, hıristiyan olmuş, yezidi olmuş hiç önemli değil, herkes müslüman olacaktı. Kelime-i şahadet getirtilecek ve susuz, abdestsiz namaz kılınacaktı. Ardından oruç tutulacaktı. İşte "LAİK" Türkiye'de olanlar... Zorla, baskıyla, işkenceyle insanların dini inançları değiştiriliyor ve zorla namaz kıldırtılıyor ve oruç tutturuluyordu.

Bu yaptıklarının yanlışlığına vardılar ki, daha sonra idare "isteyenlerin namaz kılacağını, isteyenlerin oruç tutacağını ve isteyen müslümanların sünnet edileceği"ni duyurarak, bu yaptıklarını açık ve "kural" olarak değil de, daha sinsi bir şekilde devam ettirdiler.

Namaz kılmak, oruç tutmak birer baskı ve işkence aracı olarak in-

sanlar üzerinde uygulanmaya devam etti.

İçler acısı bir olay, ispiyon ve ispiyoncular:

Dayanılmaz yaşam koşulları, artan baskı ve işkence sonucu yenilgi dönemi... İşte her türden zayıf, güçsüz ve dalkavuk ruhlu insanların türemesinin şartları... Onları besleyecek ortam da tam oluşunca bu sivrisinekler, rahatlıkla her tarafa mikrop saçarak yaşamlarını rahatlıkla sürdürüyorlardı. Bir tek sigaraya, bir lokma ekmeğe, bir kaşık mercimeğe, ya da bir tane eksik cop, kalas yeme pahasına onurunu, kişiliğini satan bu bataklık sivrisinekleri, her koğuşta birdenbire türediler. Bu "eski yol" arkadaşlarımız en olmadık ve beklenmedik şeyler yaparak yüksek "komutan"larından bir "aferin" almak için adeta birbiriyle yarışıyorlardı. Arkadaşına tokat atma, küfretme, üzerine işemeye varan bir dizi adi ve iğrenç şeyleri bizzat, bu aşağılık yaratıklar yapıyorlardı. İnsanoğlunun en aşağılık yaratıkları ispiyonculardır.

Geçmişin "hızlı ve keskin" solcuları, "mangalda kül bırakmayan ucuz kahramanlar" artık günümüzde "Namuslu, bir Türk vatanseveri" olmuşlardı. Bunlar, biraz gayret sarfettiler mi birkaç "vatan haini"ni ispiyonlayıp görevlerini icra ettiler mi, birkaç "sivrisineğin" sorumlusu oluyorlardı. Biraz daha gayret edip "görevlerini" tam icra ettiler mi, koğuş sorumlusu bile olabiliyorlardı da. O dönemin koğuş sorumlularının birkaç (29. 20. ve birkaç koğuş sorumlusu) istisna haricinde hemen hemen hepsi böylesi gerçek "vatansever"lerden oluşuyorlardı.

Mahkemeye giderken başlar, öne eğik, sağa-sola bakmadan, Mısır'da, Roma'da köle pazarlarına giden köleleri andırır bir vaziyette yanlarımızda elleri coplu gardiyanlar, dört etrafı kapalı cenaze arabalarına bindirildik.

Bu geçmiş yol arkadaşları işi böylesine vardırıdılar ki, "eski" arkadaş-

larını "itiraf" yaptırmaya zorlamaya, hatta ikna etmek için her türlü çabayı gösterme gayreti içindeydiler. 60 kişilik koğuşumuzda yirmiye yakın ispiyoncu türemişti. Her üç kişiye, bir ispiyoncu düşüyordu.

Mahkemeye gidip gelmeler ise ayrı bir işkence konusuydu. Tutuklular koğuşlardan çok erken saatlerde alınırdı. Önceleri, siyaha boyanmış kirli, pis, bitli askeri montlar giyilirdi. Daha sonra tek tip denilen, alt üst lacivert elbise giyilirdi. Kollar arkaya alınır, eller, olanca güçleriyle sıkılarak kelepçelenirdi. Saatlerce, avazımız çıktığı kadar bağırarak marşlar söylerdik. "Çök kalk" talimleri yaptırırlardı. Bu süre içinde dayak, tehdit ve küfürler eksik olmazdı. Mahkemeye giderken onbeş-yirmişer kişilik gruplar halinde kollarımız arkadan kelepçelendiği yetmezmiş gibi, bir de zincirle bağlanırdık. Başlar öne eğik, sağa-sola bakmadan, Mısır'da, Roma'da köle pazarlarına giden köleleri andırır bir vaziyette yanlarımızda elleri coplu gardiyanlar, dört etrafı kapalı cenaze arabalarına bindirilirdik. Araba içindeki kısa yolculuk da ayrı bir işkenceydi. Balık istif eder gibi tika-basa nefes alamayacak derecede en az 35-40 kişi doldurularak havasız, ter, su içinde kalarak yolculuğu tamamlardık. Araba içinde küfür, tehdit yine devam ederdi. "Çök, kalk, yat" talimleriyle kelepçeler el bileklerimizde oturarak kan dolaşımını durduracak şekilde otururdu. Ellerimiz mosmor kesilirdi. Mahkeme içindeki hal ve hareketlerimiz, uymamız gereken kurallar bir "emir" olarak bize bildirilirdi. "Eller" diz üzerinde yapışır bir vaziyette oturulacak, kesinlikle sağa sola bakmak yasaktır. Gözler mahkeme salonunda karşıda bulunan "Adalet Mükün Temelidir" yazısından kesinlikle ayrılmayacak, mahkeme heyetinin sorularına cevap vermekten başka bir şey sormak, konuşmak, tahliye istemek dahil hiçbir şey konuşulmayacak. Devrimciyim, ilericiyim gibi sözlerle siyasi savunma yapmak hele hiç mi affedilmez. Kısaca bizden taş olmamız, heykel gibi kesilmemiz isteniyordu.

Mahkeme salonunda mahkeme heyeti gelinceye dek başlar önde, be-

ton üzerinde yerde oturarak beklerdik. Her tarafımız, beynimiz dahi uyuşmuş bir hal alırdık. Mahkeme heyeti gelmeden iki-üç dakika önce kelepçeler çözülür, bankların üzerine otururduk. Banklar üzerinde mahkeme sonuçlanıncaya dek taş kesilirdik. En basit bir kaçınmada, sağa sola dönmeye mahkeme heyetinin gözleri önünde hakarete, tehditlere ve copla dürtmelere uğrardık.

"Bizlere işkence yapıldı" diye ifade verenlere şunları söylüyorlardı: "Elbette, size işkence yapacaklardır. Yoksa siz hoşlukla doğruyu söyleyebilirsiniz?" Bir yetkili, savcının bunu söylemesi o "yargı mercii'nin ne denli tarafsız olduğunu gösterir!.."

Mahkeme heyetinin herhangi birimizi çağırma veya yerimizde bizlere bir soru sorduklarında, topuk selam vererek kısa künye yapmak zorundaydık. Örneğin "Ali, veli-Kırklareli, emret komutanım"... İşte böylesi şartlardaki bir

vunmalar" çok kısa olmak zorundaydı. Yoksa binlere varan tutukluları yargılamakla nasıl baş edeceklerdi? Böylesi "Vatani" bir görevin altından nasıl kalkabileceklerdi!.. Askeri savcılar, sanki bir hukuk

adamı değil de, soruşturmadaki polis şeflerini aratmayacak tavır ve davranışlar gösterirlerdi. Bağırma- lar, "polise yeniden yollarım" türünden tehditler hiçbir zaman eksilmezdi. "Bizlere işkence yapıldı" diye ifade verenlere şunları söylüyorlardı: "Elbette, size işkence yapacaklardır. Yoksa siz hoşlukla doğruyu söyleyebilirsiniz!" Bir yetkili, savcının bunu söylemesi o "yargı mercii'nin ne denli tarafsız olduğunu gösterir!.."

Mahkeme heyetinin tavrı da, savcılarının tavrından farklı değildi. Mahkeme heyetinin dinlenen tanıklar üzerindeki baskısı hiç eksilmezdi. "Doğruyu söylemezsen seni tutuklarım" v.b... türünden tehditler, tanıkları psikolojik olarak bir baskı altına alarak sanığın aleyhine olabilecek ifadeyi tanıklardan almaya çalışırlardı. Sorgu hakimlerinin, dinlenen sanıklara baskı ve tehditi

yargılanmanın ne denli bağımsız ve tarafsız olacağını sizler düşünün. Mahkeme heyetinin sorularına "Evet-Hayır" biçiminde cevap verilecek. Örneğin "oğlum, sana falan nolu olaya katıldığın iddia ediliyor, katıldın mı, katılmadın mı?" diye sorduklarında, cevap şöyle olması lazım: "Hayır, ya da Evet" komutanım. Kesinlikle ayrıntıya giremezdik. Kendimizi savunucu temelde bir açıklamaya giremezdik? "Sade yine aynıydı. Verilen ifadeleri zapta geçirtirken, sanığın aleyhine olabilecek her türlü yolu, yöntemi kullanıyorlardı. Hem de ince bir ustalıkla bu işi yapıyorlardı. Yüzlerce, binlerce tutuklunun "Poliste işkence gördüm, ifadem baskı ve işkence altında alınmıştır, kabul etmiyorum" demesine rağmen, işkence yapılan yer, işkencecilerin isimleri bile söylene, sanki sorgu hakimi sağır kesilirdi. Ve yine bilinen, alışlagelmiş ifadeyi zapta geçirtirdi. Yapılan işkenceler normal bir olaymış gibi kabul ediliyordu. "Yaz kızım!.. Polis ifademi kabul etmiyorum, baskı ve işkence zoruyla alınmıştır" diye zapta geçirtiliyordu. Zaten çoğu kez sanıklar konuşur olmazdı bile. Mahkemelerde, işkenceciler sanki alkışlanır, işkence görenler ise suçlanır bir tavır izlenirdi. Böylesi bir yargılanma nasıl adil olabilirdi ki?!

Sanıkları, mahkeme huzurunda savunan birçok namuslu avukatlar bizler gibi işkence tezgahlarından geçerek; cezaevlerine konuldu.

Sanıkları, mahkeme huzurunda savunan birçok namuslu avukatlar bizler gibi işkence tezgahlarından geçerek, cezaevlerine konuldu. Sanıkları savunacak avukatlar korkar oldular, çekinir oldular. Şerafettin Kaya, Hüseyin Yıldırım gibi değerli avukatlar, ustaca hazırlanmış (ör-güt üyesi oldukları iddialarıyla) bir senaryoyla savundukları sanıkların yanına, 5 nolu zindanlarına yollandılar. Bu değerli avukatların tek bir suçları vardı; savunmasız ve suçsuz insanları mahkemelerde savunmak... Bu değerli, yaşlı hukukçular,

gerek polis soruşturmalarında, gerekse zindan köşelerinde aylarca hücrelerde lâgım sularına batırıldılar, falaka, dayak ve olmadık aşağılık hakaretlere maruz kaldılar. Bu değerli insanlara yapılan tüm iğrenç uygulamalara tanık oldum. Bu yaşlı abilerimiz bizlerden daha fazla eziyet ve işkence gördüler. Bizzat iç emniyet Amiri Yüzbaşı Esat, "Patronlar, şayet 7. kolordu bölgesi içinde bir daha avukatlık yaparsanız, sizleri yine yakalar, içeri tıklarım. Bu kez elimden sağ kurtulamazsınız. Komünistlerin, bölücülerin savunuculuğunu hiçbir avukat yapmayacak. Mahkemelerde bile yalnız kalmalı bu komünistler... Bir daha avukatlık yapıp yapmamak size kalmış, ister yapın, ister yapmayın, canını seven yapmaz," türünden tehditler savururdu.

1981 yılının sonlarında 38. koğuşta bulunan Şerafettin Kaya, Hüseyin Yıldırım, Nurettin Yılmaz, Celal Paydaş, Ahmet Türk gibi hukukçu ve bir dönemin milletvekilleri, en olmadık işkencelere maruz kaldılar. Bu yaşlı ve saygın insanlar hiçbir suçları yokken, sıradan bir askerinin bile aşağılanmalarına, onur kırıcı hareketlerine maruz kaldılar. Bunlara "hazır manga" adını vermişlerdi. En pis, onur kırıcı işleri bu yaşlı insanlara yaptırıyorlardı. Mesela askerlerin yemek tabaklarını, yemekhanelerini, özellikle bunlara temizlettiriyorlardı. Çay yerine zorla buluşuk suyu içirtiyorlardı. Kantin malzemelerini taşımak bu hasta ve yaşlı abilerimize yaptırıyorlardı. Bir defasında askerlerin (A blokta kalıyorlardı) demir ranzalarını alt kattan üçüncü kata bu yaşlı insanlarla birlikte biz gençler de giderek taşıdık. Nurettin Yılmaz ve Şerafettin Kaya, Ahmet Türk ve Celal Paydaş'a nazaran daha yaşlıydılar. Nihayet hepsi de şu veya bu organlarından rahatsızdılar. Ağır demir ranzaları, bizler, zorlukla üçüncü kata çıkarırken, bu yaşlı ve hasta durumundaki insanlar nasıl çıkarabilirdi? Demir ranzaların sayısı ne bir, ne on, ne de elliydi. Taşı, taşı bitmek bilmiyordu. Herkesin, birer tane taşımaları emredilmişti ki, merdivenleri daha çok inip çıkalım. Ben ve birkaç arkadaş, diğer yaşlı

abilerimizin daha az ranza taşımaları için ikişer tane sırtlayıp taşımaya başladık. Fakat celatlar, bunu farkedince ikişer tane ranza taşımamız engellendiği gibi, güzel de bir dayak yedik. İniş-çıkışlarda bu yaşlı ağabeylerimizin halini, nefes nefese kalışlarını, adımlarını bile zor atar vaziyetteki hallerini gördükçe içimiz yanıyor. Onlar için bir şey yapamamanın kahrolası acısını yüreğimizin derinliğine gömüyorduk. Bu değerli insanların korumamız gereken onları hiçbirimiz kelimenin tam anlamıyla koruyamıyorduk. Savunmasız, korumasız bir insanın başka savunmasız birini koruması mümkün mü? Şerafettin Kaya'nın gerek böbrek rahatsızlığı gerekse yaşlılığı dolayısıyla bir dizi rahatsızlığı vardı. Nurettin Yılmaz'ın ise kalp rahatsızlığı vardı. Birer birer aşırı yorgunluktan, takatsizlikten yere düşüyorlardı. Askerler ise, sürekli hakaret ediyorlardı. "Bir dönem, sizler bizi yönetiyordunuz, bakın dönem değişti! Dönem askerlerin borusunun öttüğü bir dönemdir! Bir askerinin emri altında sizleri bu vaziyette görmek bizi sevince boğuyor." Hem de onların gerçekten hasta olmadıklarını, numara yaptıklarını söyleyerek, yine demir ranza taşımalarını emrediyorlardı. Artık öyle bir duruma geldiler ki Nurettin abinin kalp rahatsızlığı onu öyle bir zor duruma soktu ki askerler onu yerlerden çekerek alıp götürdüler. Şerafettin abinin durumu da keza öyleydi. Ahmet Türk zayıf olduğundan, takatsiz ve bitkin bir vaziyetteydi. Celal Paydaş'ın da durumu hiç de iç açıcı değildi. Bu değerli insanların yerlerde ayaklar altına alınması aslında gerçek anlamda hukukun, adaletin, yargının ayaklar altına alınmasıydı.

Bu insanların atılan vahşice dayak onların haykırışları gözümün önünden hâlâ bir türlü gitmiyor.

Erkek tutukluların makatlarına cop kullanıldığı bir dönemde bayan tutuklulara yapılan eziyet ve işkenceler akıllara durgunluk verecek düzeydeydi. Nazi kamplarını aratmayacak bu iğrenç ve vahşi uygulamalara dayanmak için insanın çeliktan, beton olması gerekirdi ki dayanabilirdi. Sadece erkekler mi askerî öğrencilerdi? Elbette hayır! Bayan tutuk-

lular da cezaevinde her tarafta bir "kural" adı verilen dikenlerin türediği bir ortamda nasiplerini aldılar. Kurallara uymayan bayanları çıplak bir vaziyette dövmeler, askerlerin kucaklarına oturmaktan tutun, ırza geçmelere varan vahşet, Amerikan askerlerinin Vietnam halkına yaptıklarına benzer uygulamalardı. Cahide Karakaş adlı TKP-ML davasından yargılanan bacının ırzına geçen "minik" lakaplı hayvan asmanı asteğmen, birçok bayan tutukluya sarkıntılık da yapmıştı. Mahkemeye çıkıp konuşamayacak derecede bitkin ve yıkılmış bir vaziyette olan bu bacının tahliye olduktan sonra bu acı ve iğrenç tecavüz olayının etkisinden kurtulamamış olacak ki gazetelerden, intihar ederek yaşamına son verdiğini öğrendik. Bayanlar koğuşunda yabancı uyruklu bayanlara da bu türden iğrenç tecavüz olayları olmuştur. Yüzbaşı Esat Oktay Yıldırım, bu sapık, insanlık düşmanı, katil, genelev kadınlarını çıplak bir vaziyette bayan tutukluların koğuşuna atıp onların da birer fahişeden farklı olmadıklarını vurgulamak için akla hayale gelmedik iğrençlikler yapmıştır. Ve bu sapık, çok defa biz tutuklulara "Türk askerinin ve subayının dünyanın en şerefli ve namuslu askerler olduğunu" övüne övüne anlatır dururdu. Onun, bayan tutuklular ve onların namusunu koruduğu yolundaki her konuşmasında mutlaka bir namussuzluk olayının olduğunu hemen anlıyorduk. Bu sapıkın, adi bir tutuklunun bayanlar koğuşundaki eşiyle çok sıkı "ilişkilerini" olduğu haberi kulağın kulağa yayılıyordu. Bayanların saçlarını kısa kestirerek, bir "asker" gibi yüksek sesle marş, yürüyüş yaptıklarını söylersek herhalde bayan tutukluların ne durumda olduklarını biraz anlatmış oluruz. Sakine Polat adlı bacı savunmasında bayanların durumuyla ilgili ayrıntılı bir açıklaması mevcuttur.

Kuralların ardı arkası gelmezken artık "gerçek suçluların" ortaya çıkartılması ve gerçek suçsuzların tahliye edilmesi görevini iç emniyet amiri Esat Oktay Yıldırım ve üstteğmen Ali Osman Aydın üstlendi. Yüzbaşı Esat, bütün koğuşlara yönelik hoporlerde konuşmasında

Diyarbakır zindanında yapılan her iş, atılan her adım çok önceden ayrıntılarıyla hesaplı bir şekilde, uzman ve yetkin bir ekip tarafından hazırlanıp planlandığı açıktır.

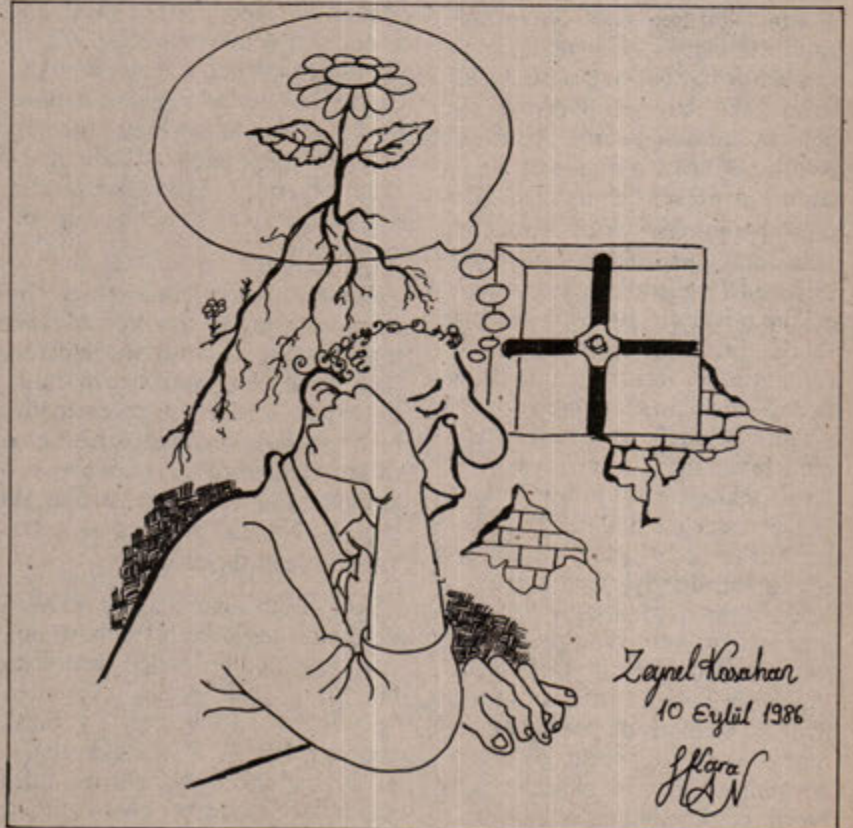
"ben gerçek suçluları ortaya çıkarıp, suçsuz insanların tahliye olmasına çalışacağım. Ben cezaevini öyle bir hale getireceğim ki tahliye olanlar bile evini gitmek istemeyip burada kalmak isteyecektir" bunları söylüyordu. Yüzbaşı Esat iç emniyet amirliği dışında "bağımsız yargı organ"larının da görevini üstleniyor. Bu görevde ona belli ki çok yukarılardan verilmişti. Çünkü onun yüzbaşı rütbesi bu görevi tek başına yapma yetkisi ve sorumluluğuna yetmezdi.

Diyarbakır zindanında yapılan her iş, atılan her adım, çok önceden ayrıntılarıyla hesaplı bir şekilde, uzman ve yetkin bir ekip tarafından hazırlanıp planlandığı açıktır.

Yüzbaşının bu girişimini azınlık

taki bir kısım tutukluların "ne kadar iyi bir yüzbaşımız var" dedikleri gibi bu işin nereye varacağını kestiren tutuklular da vardı.

1981 yılının son aylarında ve 1982 yılının başlarında, polis soruşturmasındaki işkencelerin bahsi bile edilmez durumda korkunç tezgahlar kuruldu. Tutuklu dosyalarına, polis ifadesi, savcılık ve mahkeme ifadesinin yanında bir de cezaevi ifadesi eklendi. Gerçek suçluları bulup, suçsuzları tahliye etme pahasına dünyada eşine ender rastlanır bir vahşet uygulandı. Tutukluları, hayali adını bile duymadıkları olayları kabul etmeye zorlamaktan tutun, benimsedikleri, inandıkları devrimci düşünceleri karalamaya zorlandı. Ve öylesine korkunç ve süresiz bir işkence uygulandı ki zaten yıllarca her yönüyle yıpranmış insanların çözümleri daha çabuklaştı. Bütün dava dosyasındaki iddianameler alınıyor, sayfa sayfa çekilerek "gerçek suçlular" aranıp bulunarak tezgahlar kuruluyordu. Özellikle 37. koğuştaki hücreler birer sorgu ve gözaltı odası olmuştu. Hayali suçlar,

hayali öldürme olayları kabul edilmeye zorlandı tutuklular. İddianamelerdeki faali meçhul olayları kabul etmeyenler günlerce, haftalarca, aylarca hücrelerde don katıyla çıplak bir vaziyette her türlü barbar işkencelere maruz kaldılar. Olayları kabul etmek neyse ya; pişmanım, aldatıldım, kandırıldım türünden iğrenç yakıştırmaları kabul etmekte geliyordu peş peşe... Tutuklular, inandığı, benimsediği, uğruna ölü mü kabul ettiği doğruları, gerçekleri kısaca devrimci düşüncelerini bir bütün olarak terk etmek, onlara küfretmek ve pişmanım demekle karşı karşıya bırakıldı. İtiraf için, ilk başta polis ifadesi, polis tavrı kötü olanlar seçildi. Çünkü bu türden kişiler, polis işkencesine dayanamayıp birçok "suçu" kabul ettikleri gibi başka kişileri de yakmış olduklarından, o psikolojik baskı ortamından kurtulmadan ikinci bir vahşi uygulamalar karşısında yine yenik ve ezik düşüyorlar, eski olumsuz tavırlarını tekrarlıyorlardı. Ve öyle oldu... Şahin Dönmez, Ali Gündüz, Hıdır Akbalık, Yıldırım Merkit, Mehmet Birgin, Hasan Garip gibi isimler pişmanlık duyduklarını aldatıldıklarını (bu aldatılma nasıl oluyor?), kandırıldıklarını cezaevinde, mahkemelerde bar bar bağırarak kendilerini yaktıkları yetmiyormuş gibi onlarca masum suçuz insanı da yaktılar. Çünkü teslimiyetin ne ilk adımı, ne de son adımı vardı. Duracak bir noktası yoktur. Pişmanım, aldatıldım, kandırıldım demek yetirmiyordu ki, pişman olduğunu gerçekten gösterme görevini düşüyordu onlara. Ve öyle yaptılar. Bu itirafçıların her biri diğer tutuklu arkadaşları da itiraf yapmaya, gerek işkence yaparak gerekse ikna yöntemiyle yanlarına çekmeye çalışıyorlardı. Mahkemeye yardımcı oldukları gibi, devlete, millete "Namuslu bir Türk evladı" kazandırmak için uğraşıp birbirleriyle adeta yarışıyorlardı. İtirafçılardan sayısı her geçen gün artıyor, yeni yeni isimler ortaya çıkıyordu. Erol Değirmenci, Hayrettin Toka ... vb. Bizzat bu hain ekip, kraldan çok kralcı kesilerek mahkemenin, idarenin gözüne iyi görünmek için, uşak olduklarını daha iyi ispatlayabilmek için biraz da-

ha rahat koşullarda yaşamak için binbir türlü dolap, entrika çeviriyorlardı. İdareye akıl hocalığı bile yapıyorlardı.

Bu hain ekip, kendi koşullarından çıkıp, başka koşullara giderek oradaki tutukluları itiraf yapmaya zorluyorlardı. Ayrıca hücrelerden adam çıkartıp revirde, kendi koşullarında itiraf yapmaya zorluyorlardı. Tutukluların örgüt üyesi olup olmadıklarını öğrenmek için mahkeme heyetlere "en büyük teknik" olarak bu iblisleri çağırıp dinliyorlardı.

Yargılandığım davada Hasan Hayri Aslan adlı arkadaş mahkeme heyetine şunları söyleyerek sert bir uyarıda bulundu. "Bizler, Şahin Dönmez ve tayfasının hangi yetkiye dayanarak ve hangi görevle kendi koşullarından çıkarak hücredeki arkadaşlarını tek tek revire çağırarak itiraf yapmaya zorladığını, mahkeme heyetinin, Şahin Dönmez'in rütbe ve yetkilerini lütfen açıklamasın istiyoruz. Şayet mahkeme heyeti bunları açıklayıp onlara bir dur diyemezse biz, onlara nasıl davranacağımızı çok iyi biliyoruz." Ayrıca Mahmut Güvenç, Şükrü Çiçek adlı arkadaşlar cezaevinde insanlara itiraf yaptırmak için işkence yaptıklarını söylemelerine rağmen, mahkeme heyetinin kılı bile kıpırdamamıştır. Daha sonra birçok arkadaş mahkeme heyetini bu konuda uyarmasına rağmen yine sir netice elde edilememiştir.

İtiraf yapmayı kabul etmeyenler ise haftalarca, aylarca hücrede, beton üzerinde aç susuz bekletiliyor, fare, insan pisliği yetirmeden tutun, dayaktan falakadan morarmadık hiçbir yerleri, kanamadık hiçbir tarafları kalmıyordu. Ayrıca cop kullanmalarda itirafçıların başlamasıyla başladı. Ne gün belli, ne ay... Dayan yüreğim dayan...

Koşu gardiyanımız, her defasından şunları söylüyordu "yemeği bol, suyu, sigarası bol, televizyonlu rahat bir koşa gitmek isteyenler, 'gerçekleri', 'doğruları' yazarak yanma gelsin"... Vahşete, barbarlığa dayanamayarak gidenlerin, itirafçıların sayısı her geçen gün ar-

ıyor, sayıları yüzleri geçiyordu. Gerçi bir kısmı daha sonra itiraflarını geri aldı.

İtiraf yapmayı kabul etmeyenler ise haftalarca, aylarca hücrede, beton üzerinde aç susuz bekletiliyor, fare, insan pisliği yedirmeden tutun, dayaktan, falakadan, morarmadık hiçbir yerleri, kanamadık hiçbir tarafları kalmıyordu.

1981-1982 yıllarında 5 no.lu Diyarbakır zindanında namuslu olmanın kıstası ispiyon ve itiraf yapmaktı. Mazlum Doğan 21 Mart 1982'de sadece ispiyon ve itiraf yapmanın yetmeyeceğini göstererek aynı zamanda zulme başkaldırmak gerektiğini söylercesine, inandığı dava uğruna kendi yaşamını feda etti. 35 no.lu tecrit bölümünde, kendi hücrelerinde üç kibrit çöpüyle Nevroz ateşini yakarcasına barbarlığı, vahşeti, teslimiyeti, ihaneti protesto ederek kendini yaktı.

Mazlum Doğan bir isyan ateşiydi, bir meşaleydi. Onurun, inancın bayrağıydı.

Mazlum Doğan'ın ölümü aslında bir çağrıydı.

O'nun ölümü: Onurlu, inancı tükenmemiş insanları yeniden kavga ya çağırıyordu.

O'nun ölümü, tüm ezilen mazlum halkaları, baskıya, vahşete, sömürüye başkaldırmaya bir çağrıydı. **EVET BİR ÇAĞRI!**

Bu çağrı 5 no.lu zindanında yankılandı. İşkencecilerin yüreğine korku, onurlu insanların yüreğinde sevgi, cesaret ve bilinç oldu.

Bu çağrıya 17-18 mayısına bağlayan gecede Ferhat Kuntay, Eşref Anyık, Mahmut Zengin, Nemi Öner cevap verdiler. Bu dört arkadaş, düşünmesi bile insanı ürküten soylu bir şekilde mesajlarını ileterek, boyatiner gibi yanıcı maddeler üzerlerine dökerek kendilerini yakarak yaşamlarını noktaladılar. Peki bu soylu ve saygın insanlar acaba yaşamdan nefret mi ediyorlardı? Yoksa yaşamaktan bıkmışlar mıydı? HAYIR, kocaman bir HAYIR!

Devamı Gelecek Sayıda

YAŞAYANLAR ANLATIYOR:

B.KARTAL

5 no'lu zindan gerçeği başlıklı yazıyı ilgiyle okudum. Çünkü o gerçeğin bir parçası olarak o günleri tekrar yaşadım. Açıklama bölümündeki çağrıya uyararak bu satırları kaleme aldım. 80 yıllarının başlarında tutuklandım. 80 Ağustos'una kadar 1 ve 2 no'lu cezaevlerinde kalıyorduk. Ağustos başlarında 5 no'lu adıyla E tipi özel cezaevine nakledildik. 12 Eylül'ün ilk aylarına kadar normal koşullar hüküm sürüyordu. Halkın muhalefetine paralel bir şekilde mücadele veriliyordu. Tabir caizse insiyatif tutukluların elindeydi. Görüş günlerinde koğuş sorumluları görüşü yönetmekteydiler. 12 Eylül'den sonra cezaevi idaresi değişti, dikkati çekecek bir durum söz konusu değildi, belli bir süre geçtikten sonra Mevlüt Akkoyunlu adında Hv.bş.çvş. iç emniyet amiri sıfatıyla dışlerini göstermeye başladı. Her şey görüşte el uzatma, uygun sıra şeklinde görüşe gitme istemiyle ortaya çıktı. O ana kadar yaklaşık 25 koğuş vardı ve isteklere 2 veya 3 koğuş dışında direnen koğuş çıkmadı. Geriye kalan koğuşlarda bireysel direnmeler oluyordu, ancak sonucu etkilemiyordu. Direnen koğuşlar hücreye atılıyordu, 40 gün içinde direnen, iki üç koğuş dışında direnme kolektif olarak olmadı.

Şimdi hâlâ hatırlıyorum, kapıya vurup, gardiyan çağırma gibi en barışçıl mücadele biçimine dahi, yanımdaki koğuş "televizyon seyrediyoruz, gürültünüzden rahatsız oluyoruz" diyebilecek kadar cezaevi mücadelesine ve devrimci mücadeleye yabancıydılar. Esat Oktay Yıldırım isimli yüzbaşı, Ocak ayında iç emniyet amiri olarak vahşete başladı. O dönemlerde biz koğuş olarak hücredeydik. Sabah sopa ve jop sesleri ile uyandırıldık. Ünlü ilk konuşmasını hemen o gün yaptı. M.Zeki Yılmaz'ın açıkladığı şekilde "yukarıda Allah, burada da benim sözlerim geçerlidir, sizler teslim olunca kadar işkence sürecektir." Tüm olumsuzluklara rağmen, direniş

hücre çapında ve koğuşlarda bireysel olarak sürdü. Tam gününü hatırlamıyorum direniş kırılmaya başladı. Vahşet hiç durmaksızın, dozu artırılarak tutuklu kaldığım 82 başlarına kadar Hitler faşizminin sorgu işkencesini aratmayacak niteliğiyle devam etti.

Şuna kesinlikle inanıyorum, ortak hareket edilseydi, siyasi çizgilerin kendi içlerinde disiplin olsaydı, vah-

şet böyle katmerleşmezdi. 5 no'lu zindanda genelde devrimci olmayan siyasetler ağırlıktaydı. Bu da ayrı bir olumsuzluktu. Şuna samimiyetle inanıyorum, belli bir kesim önderlerin şanına yaraşır bir mücadele içinde oldular. C/30, E/33, 25/BL koğuş gerçekleri yaşayanlar ve belgeler ölümsüz tanıklarlar.

Bahtsız Diyarbakır'dan İstanbul'a bin selam. □

ORDASIN

Ölümlerin geçtiği sokak akşamında sessiz katıldım binyara çocuğun gözbebeklerine orda yürüdüm bir zaman dağlarca çaresiz /...

böyle olmayacak, apansız kanayayım yine morarmış gülbedene sarılayım anne..anne ilk çığlık nerede son kez 'oğul' dediğin duyayım sesini hayır böyle hiç olmayacak

ordasın, öne çık suskunluktan en öne bıktırdı süttozu aydınının ağız kokusu duyulsun sesin anlat yine öyle kesin hayır, çocuklarımızı öldürtmeyeceğiz dost düşman dinlesin diye sen söyle

kent kent yürüyensin biter bu yalnızlık masalı külettiğin yerde dur ansız gitme analar bu kadar acıya boğmaz çocukları olmayacak hiç inandırma bizi öldüğüne

ordasın, kusursuz direnmen gibi gülümse /...

alnına düşünce çocukça öpülmenin tadı bakın diyorsun her şiir tanınmalı bu alnı saçlarını bin hasret maviye savuruyorsun

acılarınlasın kapı önlerinde çocuklarla gözyaşlarını yokettiğin analarla sokakta bir can ve bin parçasın ki zindan zindan seninle çoğalı' şarkı, seninle ayaklanan

istanbul'sun sığmıyor ki tarihine susmak bitsin kekemelik alın şu çakıl taşlarını bu destan yenilgisiz sözle başlar diyorsun /...

ordasın, önde olmaya yarıyorsun hep sıkılı yumruk gibi ah o kavgacı duruşun kaşların dersen ay ve ışığınca, yan yana ağzında söz şiir, yürek dersen ateşkessiz aşk ve incelik nerdeyse sen hep ordasın

ordasın: doğuşken ömrün onurunca.. orda

Mehmet Çetin

Türkiye Yazarlar Sendikası II. Başkanı

DEMİRTAŞ CEYHUN İLE SÖYLEŞİ

Yeni Demokrasi: Sayın Ceyhun, okuyucularımızın sizi tanınması açısından bize kendinizi tanıtır mısınız?

D.Ceyhun: 1934 yılında Adana'da doğdum. Orta ve liseyi Adana'da okudum. 1959 yılında güzel sanatlar akademisinin mimarlık bölümünden mezun oldum. Ama daha ortaokul yıllarında hikâye yazma girişimlerinde bulunmuştum. İlk kitabım 1961 yılında yayınlandı. O günden bu yana 20 kitabım yayınlandı. Üç edebiyat ödülü kazandım. 1970 yılında Asya adlı romanımla TRT başarı ödülünü kazandım. 1973'te Sait Faik hikâye ödülünü kazandım. 1975'te Apartman adlı kitabımla Türk Dil Kurumu hikaye ödülünü kazandım.

Hikâye ve romanlarımın yanı sıra düz yazılarım da var. Ayrıca gazeteciliğim de, 12 Eylül öncesinde değişik gazetelerde köşe yazarlığı yaptım. Bir süre kendi adıma bir edebiyat gazetesi çıkardım. 15 günlük olan bu gazete 12 Eylül'e kadar çıktı. 12 Eylül'de tutuklandığım için de kapatıldı.

Yeni Demokrasi: Şu an sanat ve edebiyatla ilgili çalışmalarınız sürüyor mu? Varsa, bunları belirtir misiniz?

D.Ceyhun: Vardı. Şimdi 12 Eylül gelince ben küstüm. Halkıma küstüm. Hani tavşan dağa küsmüşte, dağın haberi olmamış derler ya. Bu çok zoruma gidiyor benim. Önemli olan dağın haberinin olup olmaması değil ki. Tavşanın kümesini daha çok önemsiyorum ben. Ben de küstüm, dağın haberi olmadı, yani halkımın. Ama yine de ben bir süre küstüm. Baktım ki halkımın hiç haberi olmuyor, vazgeçip barıştım tekrar. Şimdi bir dizi 12 Eylül hikâyeleri yazıyorum, 12 Eylül dönemini

anlatan hikâyeler bunlar.

Yeni Demokrasi: Bu hikâyelerinizden yayınlananlar oldu mu hiç?

D.Ceyhun: Hâlâ olmadı. Tabii nasıl yayınlanır onu da bilemiyorum. Ama nerede olursa olsun, yayınlatmaya çalışacağım. Ama bitireyim istiyorum bunları. Daha 4 tanesini yazdım şimdiye kadar. Oysa kafamda 8-9 tane hikâye tasarlamıştım, onun için de hızla yazıyorum. Bu ara Aziz Nesin üzerine bir anılar kitabı yazdım. 12 Eylül'den sonraki dönemde yaptığım çalışmalar bunlar oldu.

Yeni Demokrasi: Sayın Ceyhan, 12 Eylül dönemine ilişkin yazdığınız ve yazmayı tasarladığınız bu hikâyeler toplumun hangi kesitini ele alıyor? Mevcut toplumsal yapının neyini irdeliyor?

D.Ceyhun: Beni en çok şaşırtan halkımdır. Yöneticiler benim için önemli değil. Şu anlamda önemli değil. Çünkü ben burjuvazinin nereye göbek bağı ile bağlı olduğunu biliyorum. Onu bilimsel olarak analiz ediyorum. Dışa bağımlı, emperyalizme bağımlı, emperyalizmin uzantısı o yönetici kadroların, siyasi kad-

roların veya ekonomik kadroların analizini yapabiliyorum. Analizini yapamadığım ve beni bugüne kadar şaşırtan hep halkım oldu. Şimdiye kadar birtakım bilimsel verilerden hareket ederek halkın üzerinde yaptığım analizlerde her on yılda bir yanlış olduğunu gördüm. Ve sürekli olarak hep halkımdan tokat yediğimi gördüm. Bu, 12 Eylül'de de üzerinde en fazla durduğum noktalardan bir tanesi oldu. Şunu gönül rahatlığıyla söylüyorum, 30 yıldır Babıâli'deyim. Bu sürede tanık olduğum bir tek ciddi tartışma geçmiştir Türk toplumuyla ilgili, o da Türk toplumunun, Anadolu toplumunun asitik toplum olup olmadığı konusundaki tartışmadır.

Bu ciddi bir tartışmaydı. Anadolu toplumları nedir? Antik toplumların bu devrim eylemleri yahut gelişme doğrultuları asitik toplumlar da da aynen tekrarlanıyor mu? Tekrarlanmıyorsa neden? diye yoğun bir tartışma açılmıştı. Ve belli bir Marksist grup da Anadolu toplumlarının asitik bir toplum olduğunu, Osmanlı İmparatorluğu'nda asitik bir toplum imparatorluğu olduğunu vurgulamışlardı. Buna katılmıyordum. Yani Osmanlı İmparatorluğu'

nun veya Anadolu toplumlarının asitik bir toplum olduğu tezine katılmıyorum. Ben o zaman katılıyordum, ama şimdi katılmıyorum. Ama gerçekten de bunlar ciddi tartışmalardı. Bunları düşündükçe görüyorum ki aydınlarımız, devrimci aydınlarımız ve ilerici aydınlarımız da dahil Anadolu toplumlarını iyi tanımıyoruz ve bu yüzden de hep yanlıyoruz.

12 Eylül'den sonra külahımı önüme koyup en çok bu sorunun cevabını araştırmayı düşündüm. Nedir bu toplum, nereden gelmiştir? Bu toplumun kültürel yapısı nedir, ekonomik yapısıyla ilişkileri ne? Ve vardığım sonuç şu oldu tabii. Aşık Veysel'in bir mısrası var, onu hâlâ çok seviyorum, şöyle diyor: "Güzelliğin on para etmez, şu bendeki aşk olmasa." Ben de halkıma güzelliğin on para etmez, ben seni seviyorum. Yani sen çirkin bir toplumsun, çirkin bir toplum olduğundan en küçük bir kuşku yok. Tabii çirkin halk derken şunu değerlendirmek istiyorum. Halkın çirkinliği falan olur mu? 20. yüzyılda, artık ultura-endüstri aşamasına gelmiş olan dünyanın ortasında hâlâ göçebe karakterlerini sürdüren, hâlâ hayvancılıkla uğraşan ve hâlâ yerleşikliğe geçmeyen bir halk.

Yeni Demokrasi: Sayın Ceyhun, burada bir şey sormak istiyorum sizce. Tamam, toplumumuzda bahsettiğiniz şeyler, yani göçebelik, geri kültürel yapı vb. var. Yani sizin deyiminizle çirkince şeyler var. Peki sizce bunun sebebi halkın muhafazakârlığını, yani onların bu yapıda ısrarlıca tutunma istemlerini, yoksa mevcut emperyalist sistemin sürekli olarak toplumları geri bırakması mıdır?

D.Ceyhun: Soru önemli, yüzde yüz beraberim sizinle. Şu anlamda beraberim. Osmanlı İmparatorluğu bu kendine hisim, akraba, kavimleri saraydan kovup imparatorluktan dışladıktan sonra, asker olarak Riaya dedikleri tarım işçilerini baskı altında tutmuştu.

Osmanlı İmparatorluğu baskı altında tuttuğu bu insanları hem Riaya hem de asker olarak kullanıyor ve bir türlü yerleşikliğe geçirmiyor. Diyelim ki Belgrad'ı istila etmiş Os-

manlı İmparatorluğu geliyor, Konya'dan bir aşiret boyunu alıyor ve Belgrad'a yerleştirilen bu boy Belgrad'ta 70-80 yıl kaldıktan sonra bu defa buradan alınıyor ya şu köşeye ya da Anadolu'nun bir başka yerine götürülüyor. Belgrad'ta bırakılmadığı gibi gerisin geri Konya'ya da getirilmiyor. Orta Asya'dan gelen bu boyların önemli karakterlerinden biri de bağımsız aşiret olma istemleridir. İşte Osmanlı İmparatorluğu'nu korkutan tam da bu nokta ve bundan dolayı da onu ne pahasına olursa olsun bu savaştı aşiretlerin denetimi altında tutmaya çalışıyor. Herhangi bir yere yerleşmelerini önüyor ve onların ekonomik, sosyal olarak gelişmelerine izin vermiyor.

Yeni Demokrasi: Sayın Ceyhun, biz yine kültür sorununa dönüp şöyle bir şey sormak istiyoruz. Demin dediniz ki, biz halkı yeterince tanıyamadık ve hep yanıldık. Sizce bunun sebebi aydınlarımızın veya yazarlarımızın hep dogmatik davranıp, başka modelleri zoraki bizim toplumumuza uyarlamaya çalışmaları mı, yoksa kendi toplumuna ve kendi halkına yabancı olmaları mıdır; yani halktan kopuk olmaları mıdır?

D.Ceyhun: Halkı tanımamak değil, Osmanlı İmparatorluğu...

Yeni Demokrasi: Soruna günümüz açısından yanaşsak çok daha iyi olacak...

D.Ceyhun: Günümüze geleceğim ama. Osmanlı İmparatorluğu bugünü tanımamız için çok iyi inceleme gerek bir yer. Osmanlı İmparatorluğu 600 yıl süren büyük bir imparatorluk, bu anlamda birçok şeyi belirleyici karaktere sahip. Bir defa Osmanlı İmparatorluğu'nda sivil eğitim yok. Askeri eğitim var; yani doktoru asker; mühendisi asker, düşünürü asker, aydını asker, şairler bile paşadır. Aydını yetiştiren eğitim sistemi orduya bağlı olduğu için de, Osmanlı aydını dolayısıyla Türk aydını diyebileceğimiz bugünkü Cumhuriyet aydınımızın kökeni askeriye'den gelmiştir. Dolayısıyla aydınımız da halkını ordu içinde tanımıştır. Öyle bir tanımış ki emir komuta zinciri içinde. Halkı karşı-

sında uysal görüyor. Gel dedin mi gelen, git dedin mi giden, öl dedin mi ölen bir halk olarak tanıyor ve romantik bir biçimde halkı değerlendirmeye başlıyor aydınımız. Türkiye'nin bugün ne en önemli sorunlarından biridir bu. Yani Osmanlı geleneğinin bugün de devam etmesidir.

Aydınımız 600 yıllık bir geleneği yıkıp, halkıyla bütünleşmeyi gerçekleştirememiştir. Hatta önemli bir bölüm ise, hep batılı modellerle kendi toplumunun analizine girişmiştir.

Yeni Demokrasi: Peki sizce bu durum sanat eserlerinde özle biçim arasında bir problem yaratıyor mu? Halkını tanımayan bir yazarın, halkı anlatan eserleri ne kadar gerçekçi olabilir?

D.Ceyhun: Tabii yaratıyor. Ben ısrarla şunu söylüyorum: Bir halkın 20. yüzyılda hayvancılıkla uğraşması ayıp değildir. Veya hâlâ birtakım ekonomik sıçramaları gerçekleştirememiş olmak ayıp değildir. Ben, topluma çirkin derken bunları kast ediyorum. 20. yüzyılda sanayi aşamasına sıçraması gerekirken; ne sanayisi daha feodal düzende yaşayan bir toplumumuz var. Feodal düzende yaşadığı için çirkin. Feodal ilişkileri olduğu için çirkin.

Şimdi bir toplum hâlâ bu aşamada ise ve hâlâ çirkinse bunun çirkinliğini görmemezlikten gelmek ayıptır. Halkı tanımadan işte efendim, benim halkın 1950'de burjuva demokratik devrim aşamasından geçti, işte benim toplumum sanayileşmiştir. Yahut şu kadar işçi sınıfı vardır, demek ve böyle yapay sanayileşme hareketlerinin yarattığı gruplara işçi sınıfı diye isim takıp bunlardan hareket ederek de batılı modellerle ben şu aşamaya geldim; sosyalist devrim aşamasına geldim demek ve sosyalist devrimi bir an önce gerçekleştireyim demek hiçbir şey demek değildir.

Yeni Demokrasi: Aydınlarımızın toplumumuza yabancı olduğu doğru. Halktan uzaklar. Bu eski geleneğin bir devamı olabilir, bugün burjuvazinin bu yönlü faaliyetlerinin bir sonucu olabilir. Fakat bir de bütün bu gerçekleri bilen devrimci demokrat yazarlar var. Ama bakı-

yoruz ki özellikle de 12 Eylül'den sonra bu devrimci demokrat yazarların bir bölümü de kalemini sattı. Onurunu koruyanların yanında bu tür örnekleri de yaşadık. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

D.Ceyhun: Şöyle değerlendiriyorum: Başlangıçta halkını iyi tanımayan bir aydının halkı için verdiğini sandığı mücadelede yenilgiye düşmesi, çabuk paniğe kapılması doğaldır. Başlangıçta ne dedim size? Ben de halkım için verdiğim mücadelede halkımdan sık sık tokat yediğim için rahatsız oldum, halkıma küstüm.

Ondan sonra yaptığım araştırmalarım sırasında gördüm ki, ben halkı tanıyıyordum. Ben halka başka görevler yüklemişim. O'nun benim yaptığım mücadelede haberi yok ki, küsmemden de haberi olsun. Peki bu durumda ben halkımı nasıl suçlayabilirim? Suçlu o mu, yoksa ben miyim? Evet o'na çirkin diyorum ama, o'nu seviyorum. O'nun çirkinliğini ben görmemiştim. Ben o'na hep başka bir maske ile yaklaşıyordum.

Ben şurada burada hapisanede hep bu soruyu sordum kendime. Bu sorunun cevabını aradığım için ve bu yönlü mücadelede devam ettiğim için kendimi mutlu hissediyordum. Ama öteki insanlara yani devrimci mücadele verdiğini sanan aydınımıza ve yazarımıza gelince, bunlardan bazıları halktan tokatı yiyince kendilerini hiç gözden geçirmeden her şeyi halka yükleyip "Allah kahretsin, bunlar gericidir yine batı iyidir" diyerek sustu veya sindiler. Ardından başladılar sosyalizmi kötülemeye. Çetin Altan gibi bazıları da "Bıktım ya, şurada kaç günlük ömrüm kaldı, bunlarla mı uğraşacağım, polisle, dayakla mı uğraşacağım" deyip, susup fantezi şeyler yazmaya başladı. Köylü kadınlarımızın ne zaman tenis oynayacağı, köylü erkeklerimizin ne zaman akşam 5'ten sonra barlarda içki içmeye başlayacaklarıyla uğraşıyor.

Bir diğer önemli nokta ise, burjuvazinin çok akıllı tarzda aydın satın alma girişimidir. Ne diyor edebiyat ödülleri. Örneğin ben Sait Faik ödülünü aldım, bana verdikleri 10.000

liraydı. Türk Dil Kurumu ödülünü aldım 10.000 liraydı. TRT'den de 5.000 lira aldım. 10.000 liranın ölçüsünü şöyle söyleyeyim size: Türk Dil Kurumu ödülünü aldığımda yayınevi sahibi telefon edip karıma "Kocan ödül aldı, seni de bekliyoruz, atlayın Ankara'ya gelin" demiş. Biz de parayı nasıl olsa yayınevi verecek diye uçağa atlayıp gittik, bir otele yerleştik. Ama para verilmedi. 10.000 lira bir yana cebimden para gitti.

Ama şimdi ENKA bir ödül verdi mi 20.000.000-30.000.000 lira veriyor. Sadece jüri üyelerine dağıttı paralar 1.000.000-500.000 lirayı buluyor. Şimdi bir adam çıkıyor "Yahu gel benim jüri ol" diyor. Örneğin Fethi Naci çağırıyor "gel jüri ol" diyor. Bu adam da vaktiyle Marksist, politik mücadelelere karışmış, gerek illegal TKP olaylarına karışmış, gerekse TİP'in bilinen bir numaralı yöneticilerinden olmuş, üst düzeylere çıkmış, ideoloğunu yapmış, yıllarca kitaplar yazmış, gazetelerde yazılar yazmış, ama son yaşına gelince de "yahu gel jüri ol, al şu 3-5 milyonu, hadi bakalım sen gel şu benim Bodrum'daki villamda biraz dinlen, hadi seni mavi yolculuğuna çıkartayım" falan dedi mi yelkenleri suya indirenler çok oluyor.

Size bir şey daha anlatayım; çok ilginçtir bunlar. Bir ödül töreninde eski bir mimar arkadaşına rastladım. Lyons'un sekreteriyim dedi. Yani ödül veren kuruluşun sekreteriyimmiş. Neyse geçtik gittik. Bir hafta sonra bana telefon geldi o mimar arkadaştan, "Ya Demirtaş'çığım bu sene hangi kitabın çıkacak" diye soruyor. Niye dedim. "Bu sene ödülü sana vermeyi düşünüyoruz da ondan" dedi. Ne ödülünü dedim. Lyons ödülünü dedi. Bu sene hiç kitabım çıkmayacak dedim. "Ya hiçbir şey yazmayacak mısın? Hikâye, roman, şiir ne yazarsan yaz, sana vereceğiz" dedi. Yani o yıl benim bir şiir kitabım çıksa ödülü bana verecekler.

Yeni Demokrasi: Yani daha kitap çıkmadan ödül garantileniyor.

D.Ceyhun: Tabii. Ama ben ona hiçbir kitabım çıkmayacak deyince

"Ya olur mu öyle şey?", "Peki en son hangi kitabın çıkmıştı" diye sordu bana. Ne yapacaksın dedim. "Yahu hele söyle". Ben de, en son kitabım beş yıl önce çıktı dedim. "Olsun farketmez, gel o kitapla katıl sana ödül verelim" dedi. Ben de ya git alay mı ediyorsun dedim, telefonu kapattım.

Yeni Demokrasi: Sayın Ceyhun, sizce bugün gerici ve yoz kültürün karşısında devrimci kültürün konumu nedir?

D.Ceyhun: Şurada 30-40 yıllık geçmişi olan devrimci bir sanat ve kültür yaşamı var bu toplumda. Çok kısa, çok genel ve genç olan bu sanat ve kültür yaşamını tahrip etmek burjuvazi için çok kolay oluyor. Çünkü elinde önemli silahlar var burjuvazinin. Televizyonu var, radyosu var, gazeteleri var, devlet parası var. Burjuvazi bütün bu imkânlarıyla kültür noktasında bir taarruza geçince çok çabuk tahrip edip yozlaştırıyor insanları.

Bence, devrimci demokrat kültür ve sanat faaliyeti şu son 30 yıllık süreçte en kötü dönemini yaşıyor diyebilirim.

Yeni Demokrasi: Sayın Ceyhun, siz aynı zamanda Türkiye Yazarlar Sendikası 2. Başkanı olduğunuz için, şöyle bir soru sormak istiyorum size. Ülkemizin devrimci kültür ve sanat cephesinde sahip çıkılması ve bundan öte toplumunda meşrulaştırılması gereken, örneğin Nazım Hikmet, Yılmaz Güney vb. gibi önemli simalar var. Biliyorsunuz bunların eserleri yasak. Sizce bunların meşrulaştırılması için neler yapılabilir?

D.Ceyhun: Şimdi bence, Yılmaz Güney bir sinema dehasıdır. Yılmaz Güney'in sinemasını hiçbir burjuva güç, hiçbir bürokratik güç engellemeyemez, yok edemez. Yılmaz'ın sineması vardır; bu kabul edilmelidir ve Türk sineması denilince akla hemen Yılmaz gelecektir. Gelip geçici tedbirler yoluyla uygulanan bu ambargo, Yılmaz'ın Türkiye'ye sokulmaması, Yılmaz'la ilgili yazı yazarlar hakkında dava açılması geçicidir. Eminim ki bir-iki yıl içinde Yılmaz'

in hikâyeleri satılmaya başlayacak. Yılmaz haftaları başlayacak.

Nasıl ki Nazım yok edilemediyse, kitapları yeniden satılmaya başlandıysa, Yılmaz'ın kitapları da sağda solda satılmaya başlayacaktır.

Yeni Demokrasi: Sayın Ceyhun, bugüne kadar 20 kitabınız çıktı. Şüphesiz bunların her birinin sizin için bir anlamı var, ama yine de size en çok beğendiğiniz yapıtınız hangisi diye bir soru yöneltmek istiyorum. Ne diyorsunuz bu konuda?

D.Ceyhun: Çıkan 20 kitabımın 3'ü romandır, 6 veya 7'si hikâye kitabıdır, 3'ü çocuk kitabıdır.

Diğerleri de denemeler vb.'dir. Tabii bunların türleri birbirinden farklı olduğu için, şu şundan iyidir demek biraz zor. Bence bir yazara, kitaplarından hangisini daha çok seviyorsun diye sormak, bir anneye çocuklarından hangisini daha çok seviyorsun diye bir soru sormaya benziyor. Nasıl anne çocuklarından

birini diğerine tercih edemiyorsa, bir yazar da kitaplarının birini diğerine tercih edemez. Hepsinde kendinden bir parça var.

Yeni Demokrasi: Ama halk arasında hep ilk çocuk daha fazla sevilir denir. Sakın siz de ilk kitabınızı daha fazla sevmeyesiniz?

D.Ceyhun: Yazarlıkta o yoktur. Bir yazar yazılmayan kitabını daha çok sever. En sevdiği kitap yeni yazacağıdır. Böyle olmazsa zaten 20 kitap ya da Aziz Nesin gibi 72 kitap yazılmaz. Hep daha iyisini yazacağım, daha yazacağım der bir yazar kendi içinde.

Yalnız, inanın kadersiz çocukları olur ya hani. Beklediği başarıya ulaşamayan çocukları, bir yazarın da böyle kitapları vardır. Buna sevmek değil de, üzölmek diyeyim. Mesela benim Cadı Fırtınası diye bir romanım var, o romanım hep üvey evlat muamelesi görmüş gibi geliyor bana.

Yeni Demokrasi: Sayın Ceyhun, söyleşi için teşekkürler.

D.Ceyhun: Ben de teşekkür ederim. □

DÜNYALAR GETİR BANA

Hadi direnişler getir bana ŞİLİ'den
Hadi kavgalar getir BOLİVYA'DAN
CHE GUEVERA'DAN

Hadi sımsıkı öpüşler getir
Elleri kurşun
Yüzleri şafak
O dađlı çocuklardan...

İstersen bir türkü söyle
O harlı kavga günlerinden
İstersen bir şiir oku
Ustamız Nazım Hikmet'ten

Hadi bana
Umutlar
Sevdalar
Hadi bana
Yepyeni dünyalar
getir
darağaçlarından
İŞKENEVLERİNDEN!..

Hadi bana
O özlemini duyduğumuz
Kıpırmızı mutluluğu getir!..

Yılmaz Arslan

"Belli ki dağların, denizlerin
ve göllerin üzerinden
sıyrılıp gelmektedir seher
belli ki yakındır
doğayı ve hayatı sarsacak saat"

A
BÜYÜ
GÜLEBİLMEZ
KUŞATMA
GÜLEYCAN
HÜZ'NÜN İSYAN OLUR
ENTEL KARŞILAMASI

B
SIYRILIP GELEN
HAYAT
MUNZUR DAĐI
SEN ÖZGÜRLÜKSÜN
MAPUSHANE ÇEŞMESİ

SIYRILIP GELEN
YORUM
MÜZİK TOPLULUĐU

Bir Yasalıcı ile Tasfiyecilik Karşısı Arasında Konuşma

Açıklama:

Lenin'in "Tasfiyecilik Üzerine" adlı kitabından aldığımız bu yazı, bugün "Birleşik Sosyalist Parti" tartışmasına katılan, illegal mücadelede reddeden, devrimci mücadeleyi tasfiye etmeye çalışan reformist, parlamenterist ve revizyonistlerimize ithaf olunur. Aynı zamanda yine bu yazı, 12 Eylül yenilgisi sonucu, piyasaya yılgınlık teorileri yaymaya çalışanların da ders çıkarmaları gereken bir yazıdır. Bu nedenle, böylesi güncelliği olan bu yazıyı yorumsuz yayınlıyoruz.

Yeni Demokrasi

Yasalıcı: Bana öyle görünüyor ki, sosyal-demokrat basında tasfiyecilerle yapılan savaşımın ve tartışmaların aşırı sertliği, hırsı büyük ölçüde parlattı ve bir ölçüde anlaşmazlığın özünü gölgeledi.

Tasfiyecilik-karşısı: Tam tersi değil mi? Savaşımın sertliği, ideolojik ayrılıkların derinliğinden ileri geliyor mu? Ya da belki siz de, kof sözlerle ve yaygın bayat ifadelerle aradaki uçurumu kapatmaya çalışan "yalpalayıcılar"a -başka deyişle "uzlaştırmacılar"a- katıldınız.

Yasalıcı: O, hayır! Hiçbir biçimde "uzlaştırma" eğiliminde değilim. Tam tersine. Ortaya koymak istediğim nokta şu: Tasfiyeciler ne istediklerini yeter ölçüde bilmiyorlar. Bu nedenle de yeter ölçüde kararlı değiller. Karanlıkta elyordamıyla ilerliyorlar ve deyiş yerindeyse, kendi kendilerine gelişiyorlar. Düşünce çizgilerini sonuna kadar götürmekten henüz korkmaktalar. Tutarsızlıklarının, karmakarışık bir durumda olmalarının, çekingeliklerinin nedeni bu. Oysa karşıtları, bunları, yanlış olarak, ikiyüzlülük, yasa-dışı

partiye karşı hileli savaşım yöntemleri falan sanıyorlar. Sonuç veryansın etmek oluyor. Tartışmadan bir sonuç çıkarması, bir yarar sağlaması düşünülen kamuoyu da ne olup bittiğini anlayamaz bir duruma gelmiş bulunuyor. Eğer tasfiyeciler daha az sayıda akıllı diplomata sahip olsalardı ve kendilerine biraz daha fazla güvenselirdi, davalarını daha önce kanıtlayabilirler ve sizi parça parça ederlerdi.

Tasfiyecilik-karşısı: Karabasan gibi bir şey bu... Ama yine de sizin savınızı dinlemek ilgi çekici görünüyor.

Yasalıcı: Benim fikrimce, tasfiyeciler haklıdır. Kafalarına fırlatılan yasalıcı etiketini benimsemek zorundalar. Bunu benimseyeceğiz ve bugün Rusya'da işçi sınıfı hareketinin karşısında gittikçe yoğunlaşan sorunlara tek doğru yanıtı -marksizm açısından doğru- ancak yasalıcıların verebileceğini kanıtlayacağız. İçinden geçmekte olduğumuz dönemin, Rusya'nın iktisadi ve siyasal evriminde, bazı yönlerden kendine özgü bir aşama olduğunu itiraf ediyor

musunuz, etmiyor musunuz?

Tasfiyecilik-karşısı: Ediyorum.

Yasalıcı: Ünlü "Aralık" (1908) kararlarınızda yaptığınız gibi, sadece sözde kalan bir itiraf bu. Ciddi olarak düşünülürse, bu tür bir itiraf, diyelim Üçüncü Dumadaki sosyal-demokrat grubun gözler önünde olan varlığını, bir raslantı olarak değil, "yaşanan anın" ayrılmaz bir parçası olarak kabul etmek demektir. Bugünkü siyasal koşulların bütünü, işçi sınıfı hareketi içinde oluşan koşulların bütünü öyle ki, Dumada açık, yasal bir sosyal-demokrat grup olası ve zorunludur, açık, yasal bir sosyal-demokrat işçi partisi olası ve zorunludur.

Tasfiyecilik-karşısı: Dumadaki sosyal-demokrat gruptan, sosyal-demokrat bir işçi partisine sıçramak oldukça tehlikeli değil mi?

Yasalıcı: Hiçbir şekilde tehlikeli değil. Tek fark şu: Üçüncü Dumadaki sosyal-demokrat grubun varlık biçimi, bizim için dışardan kararlaştırıldı. Yapmamız gereken tek şey bu biçimi kabul etmek, daha önceden hazırlanmış yapıya girmekti. Orada yasal bir işçi partisinin hangi yollardan ortaya çıkacağını bulmak bize kalmış bir iş. Bu noktada girişkenlik göstermeliyiz, yeni varlık biçimleri bulmak için savaşmalıyız. Sizin küçümser bir tavırla tasfiyeciler dediğiniz kişiler bu türlü bir savaş veriyorlar, yeni yola girmişlerdir, ancak ne yazık ki henüz ilk adımlarını atmış durumdadır. Ne yazık ki, henüz çekingen davranıyorlar, dönüp dönüp arkalarına bakıyorlar ve

yarım önlemlerle yetinmiyorlar. Yeni yolun başında bu kaçınılmaz bir şey olabilir, ancak bu başlangıcı daha ileri adımlar izleyecektir. İlk adımların kararsızlığı ortadan kalkacak, hatalar giderilecektir.

Tasfiyecilik-karşıtı: Mükemmel. Acaba bu hataların ne olduğunu ve nasıl düzeltileceğini açıklama lüt-funda bulunur musunuz?

Yasalıcı: Seve seve. Yarının yasal işçi partisinin nasıl bir parti olacağını önceden tam olarak bilemeyiz, ama işçi sınıfı hareketinin genel gelişme doğrultusunu görebiliriz. Doğrultunun bu olduğunu bir kez kabul edersek, yasal partinin resmini çekinmeden çizebilirim. Gerçi asıl parti, tam resimdeki gibi olmayabilir, ama ona benzer bir şey olacaktır. Sizin için böyle bir resim çizerken, bir şey "icat etmem" gerekmiyor. Gerek duyduğum tek şey, yaşamın bize öğrettikleriyle, devrim sonrası beliren yeni koşullar altında girilen eylemlerden edinilen deneyimleri dikkate almaktır. Sadece, ana akımı izlemem, ilgisiz ayrıntıları bir yana koymam ve bu deneyimi derleyip-toparlamam gerekiyor. İşçi sınıfı Dumada yasal olarak temsil edilmektedir. Dumada yasal bir sosyal-demokrat grup bulunmaktadır. Bu grup izlenmekte, ardına casuslar takılmaktadır; toplantılar yapmasına izin verilmiyor; görmüş-geçirmiş kişilerden yoksun bırakılmaktadır;⁷⁶ yarın belki de cezaevlerine atılabilir, sürgüne gönderilebilir. Sizin kısa görüşlü izleyicilerinizin inandığı gibi, bir parti, yasaldır diye, adli kovuşturmadan, polis baskısından kurtulmuş olmuyor. Ancak Dumadaki yasal grup, baskıya karşın, varlığını sürdürmektedir. Yasal işçi birlikleri (sendikalar), kulüpler, haftalık ve aylık yasal marksist gazeteler vardır; bunlar daha da fazla izleniyor, kapatılıyor, cezalarla bütün paraları ellerinden alınıyor, yazarları müdürleri gazetede geçirdikleri her bir ay karşılığında cezaevinde belki birbuçuk ay kalıyorlar; işçi birlikleri sürekli olarak yasaklanıyor, ama yine de varlıklarını sürdürüyorlar. Şimdi bu durumu iyice, dikkatle, tekrar tekrar düşünün. Yasal işçi birliklerinin, yasal marksist basınının, yasal sosyal-demokrat temsilcilerin bulun-

madığı durum başkadır. 1905'te durum öyleydi. Her zaman izlenseler bile, sürekli olarak baskı altında tutulsalar bile, bunların varolduğu durum tamamen başkadır. 1907'den beri görülen de budur. Bu, durumun yeni bir özelliğidir. Dikkate almamız, genişletip, güçlendirmemiz ve pekiştirmemiz gereken işte bu "yeni özellik"tir.

Tasfiyecilik-karşıtı: Siz, kendilerini öteden beri iştittığımız yasalıcılardan daha cesur, daha tutarlı bir yasalıcı olmaya söz vererek başladınız, ama şu ana kadar, tüm tasfiyecilerin çok önceleri söylediklerini yinelemekten başka bir şey yapmadınız.

Yasalıcı: Daha önce söylediğim gibi, tutarlı ve inanmış bir yasalıcılığın resmi, yaşamın getirdiği deneyimin yakından gözlenmesinin mantıklı sonucudur. Gerçekte, yasal sosyal-demokrat bir işçi partisini oluşturacak bütün değişik öğeler zaten yaşıyor. Daha yüksek sesle, daha açıkça konuşmalı ve bunlara gerçek adını vermeliyiz. Bu ayrı ayrı öğelerin-bugün değilse bile yarın-biraraya getirileceğini, getirilmesi gerektiğini ve o zaman böyle bir partinin ortaya çıkacağını korkusuzca kabul etmeliyiz. Bu parti kurulmalıdır, ku-

rulacaktır. Baskıyla, yıldırma ile karşılaşacak, ancak, bu parti yaşayacaktır. Yasal bir işçi partisinden yoksun gecirilen yılların yerini, yasal işçi partisinin birçok baskıyla zaman zaman kesintiye uğrayan tehlikeli yaşamını sürdürdüğü yıllar alacaktır. Sırası geldiğinde o yılları da, Rusya'nın, tam Avrupa örneğine uygun yasal bir sosyal-demokrat partiye kavuştuğu yıllar izleyecektir. Yasal bir sosyal-demokrat partiye götürecektir. Yasal bir sosyal-demokrat partiye girilmiştir. Bu parti, daha şimdiden, sizin yüzde-doksandokuzu zaten yıkılmış olan yeraltı örgütünüzden daha gerçek olan bir şeydir. Yasalıcıları daha tam bir biçimde derleyip-toparlamak, onların eylemlerini daha kararlı, daha düzenli, daha kendine güvenli hale getirmek için işlerin bugünkü durumu hakkında konuşmaktan, bugünkü gerçeğin adını koymaktan, sloganlar ortaya atmaktan, bayrak açmaktan korkmamalıyız. Mahkemeler ya da polis, bayrağımızı elimizden çekip alırmış, ne gam, ister yirmi kez alsın, o bayrağı yokedemezler, bizi ondan uzun süre yoksun tutamazlar, çünkü o bayrak gerçekte varolan, büyüyenin, büyümeye devam edecek olanın ifadesidir.

Tasfiyecilik-karşıtı: Konuya gelin. Yoksa size şu sözü anımsatmam gerekecek: "Çok iyi şarkı söyler, ama şarkının nasıl biteceğini kimse bilmez." Açık konuşmaya söz vermişsiniz. Şu halde bir noktayı daha açıklığa kavuşturun, daha somutlaştırın: Bayrağınıza ne yazacaksınız?

Yasalıcı: Ben de tam o noktaya geliyordum. Biz, işçi hareketini daha ileri götürmek üzere, yasal yollardan çalışan bir dernek kuruyoruz. Bu dernek marksizmin ilkeleri üzerinde temellendiriliyor. Derneğin amacı, yaşamın toplumsal koşullarında marksist çizgi doğrultusunda değişiklik sağlamak, sınıfları ortadan kaldırmak, üretim anarşisine son vermek, vb.'dir. Yasal partiğin, yani bizim derneğimizin başta gelen amacı, siyasal ve toplumsal düzeni tam demokratlaştırmak, tarım sorununu demokratik çizgi doğrultusunda marksist görüşler temelinde çözümlenmeye yardım etmek ve geniş iş yasalarını çıkarmaktır. Son bir nokta, şu: Yeni derneğin eylem araçları, yasal propaganda, uyarma ve örgütlenme araçlarıdır.

Tasfiyecilik-karşıtı: Böyle bir derneğin resmen tescil edilmesine hükümetimizin izin vereceğini düşünmüyorsunuz, değil mi?

Yasalıcı: Endişe etmeyin, o kadar saf değilim. Derneğimiz, kuşkusuz, tescil edilmeyecek, ancak yasa-dışı sayılması da mümkün olmayacak - işte seçtiğimiz hedef bu. Her guberniyada işçiler birbiri ardından dernek tüzüğünü hazırlayacaklar ve onaylanması için yönetim makamlarına sunacaklar. Bu sürekli ve hep aynı kıvamda yürüyüp giden bir yasal savaşımlı olacak. Böyle bir derneğin kurucuları ve üyeleri, bugün, sözlümona parti dediğimiz şeyin programında yeralan "dehşet verici" maddelerden ötürü kovuşturulmayacaklar. Gerçekten, RSDİP, bugün sözde bir partiden başka bir şey değildir; programındaki "dehşet verici" maddeler, örneğin cumhuriyet ve proletarya diktatörlüğü isteği -birçok kararda silahlı bir ayaklanma hakkında yeralan "dehşet verici" maddeleri bir yana bırakıyoruz -vb., hiç kimseyi korkutuyor, hiçbir önemi yok ve hiçbir rol oynama-

yor. Hiçbir rol oynamıyor derken, *gerçekte* yasa-dışı herhangi bir eylemden suçlu olmayan insanların cezaya çarptırılmalarında oynadığı "rolü" kastetmiyoruz. Asıl sorun bu, partide bugünkü acıklı güldürü bu. Ölünün zararına yaşayana oluyor. Birçok kararın ve eski parti programının modası geçmiş, eski "hükümleri" -yaşamın reddettiği, yararsız hale gelen, arşive kaldırılmış "hükümler"- sadece düşmanlarımızın işine yarıyor, bizi bastırmalarına yardım ediyor; günümüzün gerçek hareketini geliştirmekte, Üçüncü Dumada, yasal olarak yayınlanan, dergi ve gazetelerde, yasal işçi birliklerinde, yasal kongrelerde vb., vb.'de *yürütülmekte olan güncel* çalışmaların ilerletilmesinde hiçbir yararlı amaca hizmet etmiyor. İşte bu nedenledir ki, (böyle dediğim için beni bağışlayın, ama tasfiye avına çıkmaya hazır hale getirilmiş olan yandaşlarımızın öyle düşünmeye yatkın olmalarına karşın) biz yasalıcılar için sorunun *özülü*, çok tehlikeli baskılardan ve cezalardan kaçınma arzusu değildir. Bizce sorunun *özülü*, her şeyden önce, açık bir işçi sınıfı hareketinin *ilkesel* önemi, ikincisi de, bugünkü rejimin çelişkilerinden yararlanmaktır. Evet Bay Ortodoks, marksizmin ilkeleri, hiçbir biçimde, papağan gibi ezberlenmiş bir sözler toplamına, ya da sürgit değişmez "katı" kalıplara indirgenemez. Hayır, bu ilkeler, geniş işçi sınıfı hareketine, yığınların girişimlerini ve örgütlenmelerini geliştirmeye yardım içindir. Şu ya da bu söz "*konusulmuyorsa*" ne gam -çok iyi biliyorum, siz ve yandaşlarımız, Dumadaki sosyal-demokrat grubun ya da yasal dergi vb.'lerin sözünü etmediği noktaların "dile getirilmesi"ni parmağınıza doluyorsunuz; bazı sözler "*konusulmuyorsa*" ne çıkar -dava yürütmeye devam edecektir. İşçilerin giderek daha geniş bölümleri hareketin içine çekilecektir. Açık eylemleri birleştirmek üzere kararlı bir adım atılacaktır. Siyasal bilince ermiş her işçi, kendisini ezen rejime bir darbe indirecektir; işçi, bugünkü rejimin en karakteristik çelişkisinin *ta kendisini*, yani yasallığı resmen tanımakla fiilen kabul etmekten geri durma arasındaki çelişkiyi, Dumadaki sosyal-demokrat grubu

"hoşgörü" anlayışı içinde karşılamakla sosyal-demokrat partiyi ezme çabaları arasındaki çelişkiyi, resmî demeçlerde işçi derneklerini tanımakla gerçek yaşamda onlara baskı yapılması arasındaki çelişkiyi hedef alacaktır. Proletaryayı ezen rejimin çelişkilerine darbe vurma - işte marksizmin *yaşayan ruhu* budur, ölü kalıplar değil. Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin başarılı olmasının bellibaşlı -hatta temel de diyebilirim- nedenlerinden biri, partinin hareketin çıkarı uğruna *reçeteyi (formula)* kurban etmeyi seve seve kabul etmesidir. Hareket 1871'den sonra, programı sadece "yasalara uygun" siyasal eylem yöntemlerini tanıyan bir parti yaratmayı başarmıştır. Parti, bizimkinden çok daha "*yasal*" olan sosyal-demokrat bir program aracılığıyla, dünyadaki en güçlü sosyal-demokrat hareketi gerçekleştirmiştir. O program bizimkinden çok daha yasaldir, çünkü bir cumhuriyet yönetimi hakkında hiçbir hüküm hiçbir zaman içermiş değildir. Buna karşılık siz, model-köktenci sosyal-demokrat yığın örgütünün, model-köktenci sosyal-demokrat yığın hareketinin *varolmadığı* bir ortamda, dünyaya "model-köktenci" sosyal-demokrat bir program örneği göstermeye çalışıyorsunuz.

Tasfiyecilik-karşıtı: Şu ana kadar söylediklerinize göre, herbarniyada, siyasal bilince ermiş her işçinin, sizin yasal marksist "dernek" tüzüğünüzü kopya edip onaylamak üzere yetkili makamlara sunduklarını kabul edersek, sizin tasarımınız, dernekler ve işçi birlikleriyle ilgili devlet dairesinde, gelen ve giden belgeler bölümündeki bir "yığın hareketi"nden öteye geçmiyor. Siz kendiniz, böyle bir derneğe izin verilmeceğini söylediklerinize göre, bunun anlamı hiçbir yerde açık bir hareket, hatta "açık" bir dernek gerçekleştirilemeyecek demektir. Sizin yasalıcı hayaliniz hariç. Ama sizi ayrıntılı olarak yanıtlamadan önce, bir soru daha sormak isterim: Bu yasal marksist "derneğin", eskinin, yani şimdiki partinin *yerini* mi almasını düşünüyorsunuz, yoksa onunla *yan-yan* voralmasını mı?

Yasalıcı: Hah tamam. Çok ilginç

bir noktaya değindiniz. Tasfiyecilerin resmî önderlerinin yaptığı kötü hatalardan biri budur. Doğruluğu apaçık belli olan yolda ileriye doğru büyük bir adım atmaktan korkuyorlar. Üstelik aynı zamanda, başka bir doğrultuda, hadi adını da koyalım oportünist yolda, dava için hiç de gerekmeden aşırı ölçüde tehlikeli adımlar atıyorlar. Ben kendi payıma, kişinin tasfiyeci olmaksızın da yasalılıktan yana olabileceğini söylüyorum. Kişi, oportünist olmaksızın yasalıcı olmalıdır. Hareketin yasal yollarını kabul etmeliyiz, yarım ağızla ve sözde değil, uygulamada ve ciddiyetle kabul etmeliyiz. Bunun anlamı şudur: Bir an önce, yasal marksist bir işçi partisi kurmalıyız. Ama devrimin yadsınması, iyi gözle görülemeyecek bir oportünizm olur. Ama yine de çoğunluğu değilse bile, tasfiyecilerimizin bir kısmı böyle bir eğilimde olduklarını gösteriyorlar. İşçi sınıfının egemenliğini yadsımak oportünizmdir. Bunu toptan kınıyorum. Bir şeyi tasfiye

etmek için herhangi bir şeyi reddetmek zorunda değiliz. Yeni yasal parti *eskiyle* birlikte, onunla *yanyana* varolmalıdır. Bunlar birbirlerini güçlendireceklerdir.

Gülümsediğinizi görüyorum.

Ama söylediklerimde gülünecek bir şey yok. Bunun "aynı gideri deftere iki kez işlemek" gibi bir şey olduğunu söyleyebilirsiniz. O zaman izin verin şunu sorayım: Yasal basınla yasa-dışı basının birlikte varolması benim tasarımıma ya da daha doğrusu bugünkü deneyimden alınmış derslerden çıkardığım sonuçlara benzerlik göstermiyor mu? 1905'ten önce mülteciler yasal basında yazı yazamıyorlardı. O günlerin basını bu tür mültecilerin yazdığı yazıları, hatta bir *nom de plume** altında bile yayınlamayazdı. Oysa şimdi içinde yaşadığımız çelişkiler döneminde çok iyi tanınan-bilinen mülteciler *yasal* basında olduğu kadar yasa-dışı basında da *kendi imzalarıyla* açık açık yazıyorlar. Ama siz

buna "aynı gideri deftere iki kez işlemek" diye karşı çıkmıyorsunuz! Bu durum, herhangi bir karışıklığa yolaçmıyor. Bu "aynı gideri deftere iki kez işleme"yi çağımız koşullarının emrettiğini kavramaktan, bu çağın çelişkilerini kullanmaktan ve günümüzün en önemli olaylarının yer aldığı bu cephede nasıl bir girişimde bulunulması gerektiğini bilmekten sizi alıkoyan şey sadece alışkanlıklardır, başka bir şey değil. Sözze geldiği zaman "yasa-dışı çalışmanın yasal çalışma ile uyuşturulmasını" hepiniz kabul ediyorsunuz. Öyleyse bunu uygulama koyun. A'yı söylediğinize göre, B'yi söylemekten korkmayın. Bu temel tezi, taktikler ve genel olarak örgütlenme konularında kabul ettiğinize göre, aynı şeyi *parti* örgütü konusunda kabul etmekten korkmayın. Yasallığa karşı saçma anarşist önyargılardan kendinizi kurtarın lütfen ve bunu kararlı biçimde ciddi olarak, içtenlikle yapın.

Tasfiyecilik-karşıtı: Sizin asıl derdiniz şu; siz sadece "yasalcılık" oyunu oynuyorsunuz, "yasalcılık" gösterisi yapıyorsunuz, oysa Almanlar gerçekten varolan bir yasalcılığa dayanıyorlardı. Yasal ve yasa-dışı basın örneği, size karşı özellikle dik-kati çekici bir savdır. Yasa-dışı eylemde bulunan bir sosyal-demokrat, yasalar çerçevesinde izin verilen bir yazı yayınlamak için yasal basını kullandığı zaman, yasalcılık oyunu oynamıyor, sadece belli dar sınırlar içinde gerçekten varolan yasallıktan yararlanıyor demektir. Oysa sizin yasal işçi partiniz ya da marksist derneğiniz (ve onların yanısıra, sizin kendilerinden *tabanda* pek ayrılık göstermediğiniz tasfiyecilerin "açık işçi partileri") sadece yasalcılık hayalidir, başka bir şey değil. Siz kendiniz, buna izin verilmeyeceğini itiraf ettiğimize göre, bu sözümona "yasal" dernekler *gerçekte* yasal bir varlığa ulaşamayacaklardır. Anarşist-sendikalistlerin genellikle "devrimci cambazlığa" girişmeleri gibi, sizin yapabildiğiniz tek şey de "yasalcı cambazlığı" oluyor. Kadetlerin partisi, yasal olarak varolmadığı halde, pekâlâ yasal bir çalışma içinde bulunuyor. Bu, çelişkileri kullandıkları için değil, çalışmalarının *içerisinde* devrimcilik diye bir şey bulunmadığı ve yığınlar arasında herhangi birdemokratik örgüt çalışması yapmadığı içindir. Çalışmaları liberal-monarşist yapıdadır. Otokrasi, bu tür bir siyasal eyleme izin vermedi, gözyummayı kaldırabilir. Ama otokrasi, marksistlerin işçi sınıfı içinde eylemde bulunmalarına göz yumamaz. Davayı bir maske altında yürütmeye çalışmak bönlüktür. Tasfiyecilerin "açık işçi partisi" kadar sizin "yasal derneğiniz" de, gerçekte sosyal-demokratlara dayanıp güvendiğimize göre, *sahte* bir dernekten, bir maskeden başka bir şey değildir. "Derneğinizin" in amaçlarını, programını ve taktiklerini belirlemek için seçtiğiniz bulanık, açık olmayan tanımlar, işin aslında sözlü bir gizleme, çelimsiz bir savunma çabasından ve yasalcı cambazlıktan başka bir şey değildir. Bizim partimiz Dumada sesini duyurmalıdır, *yasal olarak* çalışan işçi birlikleri

kurmalı, yasal olarak toplanan kongrelerde konuşmalıdır. Bunu yadsımak tam bir anarşizm ya da aydınca nihilizm olur. Yeni çağın yeni koşullarını, *bu* eylemlerin gereğini kabul ederek hesabediyoruz. Ne var ki, siyasal eylemler için *yasallık* (aydın oportünistler ayrı tutulursa) henüz sözkonusu değildir. Çünkü böyle bir yasallığın koşulları henüz elde edilebilmiş değildir. Böyle bir yasallığa sessizce "sızabileceğinizi" düşünmeniz boş bir düştten başka bir şey değildir. Almanya örneğinde böyle bir yasallık daha 1871'de sağlanmış, ülkenin burjuva çizgisinde gösterdiği dönüşüm tamamlanmış, doğrudan devrimci hareketin koşulları tüm olarak ortadan kalkmıştır. *Gerçekten* yasal olan, yasalcılık oyunu oynamayan ya da "yasalcılık cambazlığı"na girişmeyen sosyal-demokrat partinin ortaya çıkması *olanağını sağlayan* şey, Alman sosyal-demokratlarının yetenekleri değil, işte bu *gerçek* koşullardır.

Almanya'nın burjuva devrimini tamamlamış olma durumunu, demokrasi tarihini, 1860'lardaki "tepeden inme devrimi"ni ve *gerçekten* varolan yasallığını Rusya'ya *aktarmayacağımız* için, Alman sosyal-demokrat partisi gibi bir partinin programının, bazı kararlarının vb., yasal hükümlerini *kopya etmeye* ve bu tür bir "yasalcılığı" Rusya'ya aktarmaya çalışmak bön bir düştten, anlamsız bir zaman öldürmekten başka bir şey değildir. Yasal cumhuriyetçi partilere izin veren bazı monarşist ülkeler vardır. Rusya'da burjuva devriminin başarılmasından ve Avrupa'dakine benzer bir burjuva düzene sahip olmamızdan sonra, nasıl bir yasalcılığa varılacağı, ancak ilerdeki savaşlar bittikten sonra anlaşılacaktır. Yasallığın türünü, o savaşların sonucu saptayacaktır. Bugün sosyal-demokrat harekete düşen görev, 3 Haziran rejimi döneminin özel koşulları altında kendini ve yığınları devrim için hazırlayabilmektir.

Bu koşullar altında, işçi sınıfının yasal partisi, açık bir işçi partisi gibi sözler boştur. Bu sözler sadece yasalcılık yanlısı bir grup oportünis-

tin *yasal duruma getirilmesi* arzusu-nu gizler. Popüler sosyalistler hoşuna giden yasallık, gerçekte bu tür yasallıktır. Bizim yasal, tasfiyeci gazetecilerimizin hoşuna giden yasallık, işte bu yasallıktır. Bütün oportünist öğelerin -devrimi yadsıma ve proletaryanın egemenliğini reddetme fikrini besleyenlerin- aydın tasfiyeci gruplar tarafından çekilmesi ve onların bunu önleyememesi, raslantı değil bir zorunluluktur, bazı tasfiyecilerin "yanılgısı"nın ürünü değil, o aydın tasfiyeci grupların toplumsal oluşumunun (*compositi-on*) ürünüdür. Yasalcının bu kişilerden ayrılığını gösteren tek şey, onun *iyi niyetleri* olabilir, gerçekte onlardan ayrılabilmesi olanaksızdır. Bugün varolan koşullar altında yasal duruma sokulabilecek olanlar, po-

püler sosyalistlerle bir grup tasfiyeci yazardır. Bu hem olası, hem kaçınılmaz bir şey. Ama bir işçi partisinin yasallığı/sadece sözden öteye geçecek bir şey değildir.

İşçi sınıfının yasa-dışı partisi var olmaya devam etmektedir. Bu parti, günümüzde aşırı ölçüde zayıflamış, örgütlerinin çoğu dağılmış olduğu halde, kendi varlığına karşı çıkmamaktadır. Yeniyle ortaya çıkan çalışma grupları ve çevreleri, devrimci yeraltına tekrar tekrar hız vermişlerdir. Şimdi, soru çok basitleşiyor: Örgütlü güç nedir, ideolojik gelenek nedir, etkileme gücünde olan, Dumadaki işçi temsilcilerinin açık eylemlerini, işçi birliklerini, işçi kulüplerini ve çeşitli yasal kongrelere katılan işçi temsilcilerini etkileyecek olan parti hangisidir? Devrimci proletarya partisi, yani Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi mi, yoksa oportünist tasfiyeci yazarlar grubu mu? "Tasfiyecilikle savaşım"ın *gerçek* özü budur, çatışmada hasım taraflar arasındaki uçurumun gerisinde yatan şey budur. Hiçbir iyi niyet ya da yasalcılıkla tasfiyecilik arasında yapılacak hiçbir sözlü ayırım çabası bu uçurumu kapatamaz. □

Maddeci Düşünce Üstüne Bir Tekrar

UFUK URAS

“İnsan her türlü mümkün söylemin doruğuna çıkmakla, onun kalbine ulaşmaz, söylemi sınırlandıran kıyılara ulaşır: Bu bölgede ölüm kol gezer, düşünce yok olur, ilk vaat uzaklaştıkça uzaklaşır.”

M.Foucault

Maddeci düşünce ile empirist/pozitivist düşünce arasındaki temel farklılıklar bugüne kadar birçok çalışmanın konusu oldu. Fakat sanki bu alanda hiçbir şey söylenmemiş gibi son derece sığ/vulger bir bakışın hala prim görmesi bu “tekrar”ı zorunlu kılıyor. Empirist/pozitivist yaklaşımın rahatlıkla komplocu/fesatçi teorilere yol açması ve bunun ideolojik düzlemdeki sonuçlarının ortada olması, teorik bir temizleme ve ayıklama ile bu bakış açısından kopmayı gerektiriyor. Maddeci bilginin burjuva metodolojisine özgü bir platformda üretilmesi söz konusu olamaz. Bu alanda sığınacak bir ortodoksi de zaten ortada yok.

Yaşamı anlama ve dönüştürme çerçevesinde ürettiğimiz teorik modeller belirli kavramsal araçlardan oluşan mantıksal soyutlamalardan meydana geliyor. Bu noktada empirik bilgi düzeyi ile sentetik bilgi düzeyinin ayırt edilmesi önem kazanır. Tümevarım yönteminden kaynaklanan bilgi düzeyine, empirik bilgi düzeyi diyoruz. doğa biliminde de, toplumsal bilimlerde de, tikelin bilgisinin bilimsel bilgi olmadığını biliyoruz. Kelebek koleksiyoncusu ile biyolog arasındaki fark da burada zaten. Genel bilginin kurulmadan, tikel kendi başına kavranamıyor. Dolayısıyla söz konusu olan genelden tikele doğru gidiştir.

Öte yandan başlangıç noktası olarak

bilim, görünüş/öz ayırımına dayanır. Fakat öz, ampirik olarak verilmiş bir olgu değildir. Bilimin verilmiş bir nesnesi bulunmuyor. O halde, bilgi üretme süreci, “nesne”yi daha berrak görmek gibi bir soruna indirgenemeyeceği gibi, maddeci bilgi üretimi ile ilgili özneler de nesnelere iyi yansıtıcı aynalar rolünde bulunmuyor. Düşünce ile nesnelere arasında dolaysız bir bağ kuran yansıtıcı teorileri tamamiyle anti-maddeci karakterdedir. Nesnelere kendi toplumsal ideolojimizin dolayısıyla bakıyoruz.

Zaten maddeci olmayan düşüncenin ayırt edici özelliği, nesne ile nesnenin bilgisi arasında bir özdeşlik kurmasıdır. (Hayata bakıp diyalektiği gördüğünü söyleyenler umarım alınmazlar. Örneğin, diyelim, diyalektiğin ilkelerinden çelişme, ontik olmayan mantıksal bir kategoridir.) Aslında nesnenin tarihi ile nesnenin bilgisinin tarihi ayrı süreçlerdir. Nesnenin bilgisi nesnenin içinde saklı bulunmuyor. Bu bilgi toplumsal bir süreçte üretiliyor. Yani özne ve nesne, tarihi olarak bilgi sürecinden önce bulunmuyorlar. Verili bir özne ve nesne yok ortada. İdealizmden kopmak, bilgi ile nesnenin tümüyle ayırt edilmesiyle mümkündür.

Aslında evrenin işleyişi ile düşüncemizin işleyiş ilkeleri arasında bağ kurularak, doğru düşünmenin, evrenin işleyiş yasalarına göre düşünmek olduğu yaklaşımı, kurulan özne/nesne özdeşliğinin mantıksal bir sonucudur. Böylesi bir tekabüliyet varsayımı altında maddeci bilimin yöntemi, hayatın yasalarıyla özdeş kılınıyor. Bu durumda da yapılması gereken, sadece topluma bakıp onu anlamaktır. Bu bakışın arkaplanında pozitivizmi bulmak sürpriz değil.

Burada, bilgi süreci, nesnenin özünün nesneden soyutlanmasıyla oluşuyor. Bu sürecin özneleri adeta denizden (nesne),

midye (bilgi) çıkartıyorlar. Nesnenin bilgisi bir tür, denizden çıkarılan ürünü andırıyor. Yapılacak iş, nesnenin özünü, özsel olmayandan ayırmaktır. Bilinen bir benzetmedeki gibi, sanki kayık yapımı ağacın gereksiz kısımlarını atmakla oluyor. Suya indirilmeye hazır kayık, zaten ağacın içinde bulunmaktaydı. Yapılması gereken, işe yaramayanı yontarak, işe yarayan kayığı (özü) açığa çıkarmaktır. Tıpkı bilginin nesnede içerildiği varsayımına dayanan özne/nesne özdeşliğinde olduğu gibi.

Pozitivizm, düşünce yasaları ile doğa yasaları arasında özdeşlik olduğunu kabul eder. Maddeci bilginin epistemolojik ilkelerini oluşturan kategoriler ise, varlığın kendisine ilişkin yasalar olmayıp, bizim varlığı bilmemize ilişkin kategorilerdir.

Spinoza'nın özne/nesne ayırımına dayanan yaklaşımı, (örneğin “köpek kavramı havlamaz”) Marksizmin kökenleri ve hangi teorik mirasa dayanması gerektiği konusunda önemli ipuçları sunar. Böylelikle Hegelcilikten kalan olumsuz gelenek sorgulanabilir. Hıristiyanlığın büyük ölçüde laik bir haklı gösterilişi olan (üçlü ruh anlayışından, tez-anti-tez, sentez ilişkisine varması, vs.) ve bilime (bitimli) karşı felsefeyi (bitimsiz) öne çıkararak, bilime cephe den savaş açan Hegelci metafiziğin maddeci düşünceyle bir alışverişi olamaz.

Hegel'in gizil/potansiyel olana “kendinde/örtük”, edimli olana da “kendi için/belirtik” şeklindeki formülasyonunda da görüldüğü üzere, gelişmeyi örtükten belirteğe geçiş olarak tanımlayan bu yaklaşım tümüyle evrimci ve betimleyicidir. Mutlağın metafizik bilgisine varmaya çalışırken kapalı bir devre/daire kuran Hegelien yaklaşımın ayakları üstüne oturtulması mümkün değil, ama ayakbağı olmaması elimizde. □

İÇ BORÇLANMA ÇIKMAZI

Mustafa FINDIK

Enflasyonu dizginleme adına, işine geldikleri zaman uyguladıkları "sıkı para" politikası ilginç açmazlarından birini daha türetti. Sistem olarak dökülen bir ekonominin, türevsel uygulamalarının da sağlıklı olmayacağı açıktır. Sözkonusu ekonominin en büyük sıkıntılarının biri, nakit para darlığıdır. Bu durum, tüm ekonomik sistemde olduğu gibi Kamu Finansman harcamalarında da geçerlidir.

Ülkede bir banker faciasının yaşanması, halkın bir kısmını ve tasarruf sahibi bazı elit tabakayı menkul değerler piyasasına karşı güvensizliğe itti. Emperyalist mali sistemin vazgeçilmez alanlarından biridir menkul değerler piyasası!.. Tedavüldeki para miktarını ayarlama, faizleri ayarlama, şirketleri atıl veya tam kapasite ile çalıştırmada, banka dışı mevduat toplama vb. bir dizi piyasa ekonomisi konularında direkt veya dolaylı bir fonksiyon görür menkul değerler!.. Piyasa ekonomisi kurallarını benimseme yolundaki ülkemizde, Özal da bu kurallara göre hareket edebilme çabasıdır. Emperyalist sistemde, bu tümünden işlerliktedir. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nın kurulup faaliyete girmesi de bu konudaki kargaşalığa bir son verip merkezleşme amacını güdüyor olsa gerek. Lakin, yukarıda sözü edilen çarpıklık, bu kuruluşun doğumunu pek neşeli kılmadı!..

Devlet açısından iç borçlanmanın amacı nedir? Amacına uygun hareket ediliyor mu? Bu borçlanmanın komprador burjuvazi ve halkımız bağlamında yarattığı etki nelerdir? Yaratacağı sonuçlar neler olacaktır?

22 Mayıs 1987 tarihinde yayınlanan İç Borçlanma Durum ve Sorunlar başlıklı TUSİAD raporunu bu

yazımızda esas aldık.

Türk-İslam sentezi ideolojisinde ifadesini bulan diktatörlük hevesi, Özal ve kadrolarını tümünden sarmıştır. Bu sistemi oluşturmada her türlü fedakarlıktan (!) kaçınmamaktadır. Meclis'te ve bütçe hazırlanmasında denetimi imkansız hale gelen ne idüğü belirsiz ve ne art amaçla kullanıldığı resmiyette bilinmeyen, gayri resmiyette ise rahatlıkla tahmin edilen fonlar tam bir ekonomik anarşi kaynağı olmuştur. Bütçe daha yılın ilk 7 ayında hedeflenen rakamları çoktan aşmıştır. Fonlarda ve cari harcamalar açığında kalem oynatmalar bu gerçeği gizlemeye yetmemiştir. "Cari harcamalar dışı açığı 1986'da 1,5 milyar doları bularak GSMH'nin % 2,5 una ulaşmıştır." (OECD'nin Ekonomik Perspektifleri 1987)

İşte tüm bu nedenler hükümeti her alanda borçlanmaya iter olmuştur.

"Sıkı para" politikası da aslında kuru bir gürültüden öte bir şey değildir. Bir yıl içerisinde, tedavüldeki para hacmi % 70 genişlemesiyle 3 trilyon sınırına ulaşması Cumhuriyet tarihinde ilk kez rastlanan bir olaydır. Üstüne üstlük Özal'ın seçim ekonomisine paralel olarak esnaflara açtığı 300 milyarlık faizsiz kredi, emisyon hacminde net % 10 artışı gerektiriyor. Bu da demektir ki, önümüzdeki yıl en iyi niyetli (!) iktidarı bile % 70-80'lik bir enflasyon bekliyor.

Devletin yaptığı harcamalar inşaat sektörü gibi üretken olmayan kesime yönelmiştir. Ve bundan yola çıkarak Özal bir demecinde "ülkeyi şantiye haline getirdik" diyebiliyor. Böyle verimsiz bir sektöre aktarılan kaynağın, % 70-80'lere varan iç ve dış borçlanmalarla karşılandığının farkındadır sanırız bay Özal, bizce çok iyi farkındadır.

Şimdi bu borçlanmaları biraz daha inceleyelim:

"Tahvil ve bonoları kimlerin satın aldığı, satın alma işleminin ne ölçüde gönüllü olduğu, özel kesim kredilenmesinde piyasa risklerinin 'firma-spesifik' risklere eklenerek 'özel sektör risk artışı' sorunun olup olmadığı, satın alıcıların fiili vergi yüklerinin 'vergiden kaçınma ve vergi kaçırma' temayülü artışı ile yasal vergi yükünün gerisine düşüp düşmediği ve böylece devletin vergi olarak almayı hak ettiği fonları yüksek bir faiz maliyeti ile borçlanıp borçlanmadığı gibi sorular sıralanmaktadır. Nihayet, hazinenin, net iç borçlanma hasılatını hangi harcama alanlarına tahsis ettiği araştırılarak bu harcamaların kalkınma hızı üzerindeki etkileri tartışılmaya çalışılmaktadır.

"Tehlikeli olan şey, iç borçlanmadaki artışların aşırı faiz sağlanarak endişe verici büyümelere ve hızla ulaşmasıdır."

"Başlangıç noktası, 1985-86 net iç borçlanma operasyonlarının reel boyutlarının ve nispi öneminin tesbitidir.

1984-86 dönemi nakit bütçe gerçekleşmeleri, 1985-86 döneminde net olarak 1,9 trilyon liralık ve 1984-86 döneminde yine net olarak 2,4 trilyon liralık tahvil ve bono ihraç edildiğini göstermektedir. Dönem boyunca ihraç edilen gelir ortaklığı senetleri de devlet iç borcudur. Böylece 3 yıllık toplam 2,9 trilyon lira olmaktadır. Sadece net bono tahvil satışları göz önüne alındığında dahi, 1985 yılı için GSMH payı % 2,6 ve 1986 yılı için % 2,9'dur. 300 milyar liralık gelir ortaklığı senetleri eklendiğinde 1986'da GSMH payı % 3,7'ye yükselmektedir. Kısa Vadeli Avans (KVA) dahil 1986 yılı Kamu finansman açığı GSMH'nin % 4,3'ü oranında gerçekleşmiş olmaktadır. Bu rakamlar yorumu gerektirmeyecek kadar açıktır.

Ancak, aşağıdaki tablo, gayri sa-

gibi tahvil ve bono ihrac hasılatının, hazinenin iç ve dış borç servis gereklilerini ancak 4/5 oranında karşılayabildiğini ve geriye yatırımlara tahsis edilebilecek bir bakiye kalmadığını göstermektedir.

	Milyar lira		
	1985	1986	Yüzde artış
İç Borç Servisi	1529	2331	52
Dış Borç Servisi	790	1294	64
Toplam Borç Servisi (A)	2319	3625	56
Tahvil-Bono ihracı (B)	1883	2854	52
B/Ax100	(%81)	(%79)	—
Kısa Vadeli avans (C)	266	257	—
C/Ax100	(%11)	(%8)	—

“1985-86 döneminde nakit bütçe gelirleri ile nakit bütçe giderleri eşittir. (Borç faiz ödemeleri hariç) Hazinenin her iki yılda da tahvil ve bono ihrac etmesinin ve Merkez Bankası’ndan borçlanması tek nedeni, bütçenin borç servis ihtiyaçlarıdır. Bütçenin borçlanması bir çeşit kısır döngü içine düşmüştür.

	Milyar lira		
	1985	1986	
Nakit bütçe gelirleri	4264	6070	
Nakit bütçe giderleri	-4339	+5999	
Fark	-75	71	
Net dış kaynaklar	-611	-833	
-Faiz ödemeleri	-377	-652	
-Ana para ödemeleri	-413	-642	
-Kredi kullanımı	179	461	
İç borç faiz ödemeleri	-269	-646	
Finansman açığı	-955	-1408	
Net tahvil geliri	487	516	
-Satış	684	1095	
-Ödeme	-197	-579	
Net bono geliri	244	653	
-Satış	1199	1759	
-Ödeme	-955	-1106	
Kısa vadeli avans	266	257	
Kasa-Banka	-42	-18	

” (TUSİAD raporu)

Özal yönetimi, ekonomik kaynakları önemli ölçüde yabancı sermayeye aktarılan ülkemizde, haçlı seferine gider gibi by-pass ameliyatı ve Amerikan yönetimi gibi seçim propagandaları yaparsa, bütçenin daha çok kısır döngüler içine düşmesi kaçınılmazdır. Ve yükü eninde sonunda emekçi halkın sırtından çıkacaktır. Bu konuya vergi mevzuunu işlerken değineceğiz.

İlk TV konuşmalarında köprü-baraj vb. kuruluşların gelirlerini yüksek kârlarla tahvile çevirip satacağını uman ve bunu “tereyağından kıl çeker gibi” yapacağını sanan Özal, ilk başlarda kısmen başarılı olsa da sonradan ciddi sorunlarla karşılaştı. Alanlara, ilk olması yüzünden cazip gelen gelir ortaklığı senetleri, belli bir süre durgunlaştıktan sonra yüksek faizlerle ve vergiden muaf tahvil ve bonolar gündeme geldi. Enflasyonun gidererek yükselişi alıcılara bu tür menkulleri de cazip olmaktan çıkardı. Son olarak da dövize endekli senetler gündeme geldi. Bunlar senedin üzerindeki nominal (yazılı) değeri üzerindeki Alman Markı veya ABD doları üzerinden Türk lirası karşılığında alınıyor. İstenildiği anda paraya çevrilen bu senetler, karşılığı o günkü Merkez Bankası’nın Efektif alış kuru üzerinden hesaplanarak yine Türk lirası olarak ödeniyor.

tesindeki yazıda, Özal’ın atıl işlerle uğraştığını ve yerini sağlama almak için seçim propagandasına yönelik yapmacıklık çabası, ülkeyi kalkındırmada gayretkeş(!) sanayinin ağır topları Gezgin, Bodur, Kuşçulu ve Çavuşoğlu beyleri bile öylesine sinirlendirmiştir ki, bakın ne diyorlar; “Belediyeler renkli kaldırım ve süslü çimenler gibi verimsiz işlerle uğraşıyorlar”, “Türkiye’de serbest piyasa ekonomisi falan yok beyler, kendimizi kandırmayalım”, “Kredi faizleri, mevduat faizlerinin iki katıdır. Bu oran çok anormaldir. Bu faizlerle sanayinin yaşaması mümkün değildir. Geçmiş aylarda sanayi kan kaybediyor diyorduk. Artık bu kan kaybı sözü hafif kalıyor. Sanayi kan değil can kaybediyor.”

Hazinenin % 50’lerin üzerinde miktarlarla faiz toplaması, banka faizlerinin ise % 40-45 arasındaki yasal sınırlar içinde tutulması, farklı bir çelişkinin çıban başını oluşturuyordu. Ayrıca bazı bankerlik kuruluşlarının da yüksek faizle mevduat toplaması, Özel sektörün ağababalarının homurdanmasına neden oldu. Zira, zaten kaynak sıkıntısı çeken sanayinin piyasada eşit olmayan koşullardaki rekabeti, bu tür bir tepkinin doğmasını kaçınılmaz kılacaktı. Hatta bununla da kalmayıp bunun bir faiz rekabetine dönüşmesi bundan iki ay önce yayımlanan TÜSİAD İç Borçlanma Raporunda ifade ediliyordu. “Hazine Özel kesime fon rekabetine girmiş ise, bu rekabetin faiz haddi etkileri olacaktır” ve yine 19.6.1987 tarihli Cumhuriyet gazetesinde “Tasarruf mevduatı alarm veriyor” başlıklı yazıda tasarruf mevduatındaki artış hızının bir önceki yıla oranla % 16,2’den % 8,7’ye yükselmesini gösteriyordu. Bu durumda tasarrufu bankalara çekebilmenin, hazinenin yüksek oranlı borçlanmasıyla rekabet edebilmenin finans kaynaklarını özel kesime aktarabilmenin tek yolu faiz hadlerini de yükseltmekten geçiyordu.

“Kamu harcamaları kamu gelirlerinden daha hızlı artıp, kamu finansman açığı ile karşılaşıldığında veya kamu finansman açığı arttığı da, para talebi arttığı için faiz hadleri yükselmeye başlayacak ve ‘fon

talebi' artma temayülü gösterecektir. (TÜSİAD Raporu)

Devletin yüksek faizle borçlanmasının kaçınılmaz sonucu olan faiz hadlerinin yükselmesi, sanayiciyi değişik bir endişeye sokmuştur. Ülkemizdeki sanayicinin hiçbir zaman yüksek kredi faizini kaldıramayacağı açıktır. 12 Eylül'ünde psikolojik ve fiili desteği ile Kastelli gibi bir çömezin ayağına çelme takarak biraz bitlerini kanlandırdılar. Fakat aynı oyunu bir daha yutturamayacaklarının bilincindedir. Birkaç günlük bankayı iç etmek ise sermaye piyasasını sarsar. (Daha önce olduğu gibi) Şimdi bunun sanclarını taşıyorlar.

Yükselen faiz hadlerinde tesbit edilen centilmenlik rakamını ilk bozanın devlet bankası olması düşündürücüdür. Bu da artık Özal yönetiminin enflasyon konusunda ipleri tamamen elinden kaçırmaması ve işi varacağı yere bırakmasının kanıtıdır.

"...Rezerv para, pasif kısmında tedavüle fiilen çıkartılan para ile çı-

karılması Merkez Bankası'nca taahhüt edilen paranın (Ticari bankalar mevduatı" toplamıdır. Merkez Bankası kredilerinden özel ve kamu kesiminin aldığı paylar fevkalade önemlidir. Eğer bir yılda Merkez Bankası özel kesime örneğin 100 milyar lira net kredi açmış ve kamu sektöründe yine aynı yıl 80 milyar liralık net tahvil ve bono satmış ise, özel kesimin net rezerv para kullanımını 20 milyar liradır. Özel kesim Merkez Bankası'ndan aldığı 100 milyarın 80 milyarını kamu kesimine vermiştir..."

TABLO 3: SEKTÖRLERİN TİCARİ BANKA KREDİ ARTIŞLARINDAN ALDIKLARI PAYLAR

	Tüm Kamu Sektörü	Özel Sektör
	(%)	(%)
1981	2	98
1982	2	98
1983	8	92
1984	—	100
1985	20	80

"1981-1984 döneminde net olarak sadece 54 milyar lira ek kredi kullanmış olan kamu sektörümüz, 1985'de tam 488 milyar lira ek kredi kullanmıştır..." (TÜSİAD raporu)

Özel sektörün buradaki rahatsızlığı samimi değildir. Zira aynı kaynağın başlarına doğru, bırakalım hazinenin bu rezervi dolaylı yoldan piyasa ilişkileri içinde kendilerinden, çekmelerini, bizzat kendileri muhtelif tahvil ve dövize endeksli senetlerden alarak zahmetsiz, risksiz kazanç sağlıyorlar." ...Bunun nedeni ticari kredi risklerinin arttığı bir ortamda bankaların risksiz ve yüksek gelirli plasmanları tercih etmeleridir. Ticari bankalarımızın deklare ettikleri kâr düzeyleri ile ödedikleri vergilerin düzey ve nisbetleri, kârların artan oranlarda hazine kıymetli evrakına tahsis edildiğini ortaya koymaktadır." (Ag.rapor) 19.6.1987 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'ne demec veren bir Dışbank yetkilisi ise dövize endeksli senetler için şöyle diyor: "Bu senetler oldukça kârlı bir yatırım. Banka, Dolar ve Mark değerini yüksek belirlemekle kendisine gelecek olan talebi kısmak istemiş olabilir. Bununla senetlerin kendisinde kalmasını amaçlamış olabilir. Çünkü tasarruf sahibi buna sahip olmak istemesi gibi banka da aynı isteğe sahip olabilir." Komprador-burjuvazinin girişimcilikten yoksun asalak ruhunu bundan daha iyi ne kanıtlayabilir ki?!

Birçok devlet tahvil, bono ve senetlerinin vergiden muaf olması, bizzat devlet eliyle resmen vergi kaçakçılığının yasal zeminini oluşturmaktadır. Gelir ve kurumlar vergisinden kaçınmanın en güzel yolu, hemen eldeki birikimleri vergi muafiyetindeki bu tür menkullere çevirerek oluyor.

Bu durumda bu iç borçlanmanın bedeli devlete % 65-75 civarında olmaktadır. Yine aynı yazıda isim vermediği bir büyük bankanın 35,6 milyar yıllık kârından ayırdığı vergi miktarı 400 milyon gibi gülünç rakamı içeriyor. Kurumlar vergisinin % 46 olduğunu düşünürsek (Bir çok vergi muafiyetini de iyi niyet çerçevesinde eklesek dahi) en az 10 milyar TL. miktarın vergiden kaçırılmış olduğunu gözler önüne seriyor.

Yazımızın başında sistem olarak dökülen bir ekonominin türevsel uygulamalarının da çarpık olacağını vurgulamıştık. Gerçekten de iç borçlanmada bu denli borçlanan başka bir ülke var mı bakalım:

BAZI OECD ÜLKELERİNDE İÇ BORÇ STOK DÜZEYLERİ: 1984

Ülkeler	Ülke parası ile değeri	GSYİH'ya oranı (%)	Ortalama vade	Ortalama faiz (%)
Avustralya	39,7	20	11 yıl	13,83
Kanada	163,4	37	13 yıl	12,75
Finlandiya	19,3	6	13 yıl	10,42
Fransa	88,3	21	13 yıl	12,54
Almanya	278,0	16	11 yıl	7,78
Japonya	101.216,0	34	13 yıl	6,81
Hollanda	203,1	52	15 yıl	8,33
Yeni Zelanda	16,2	39	14 yıl	12,57
İspanya	5.869,5	26	9 yıl	13,41
İsviçre	25,3	12	15 yıl	4,78

“KOMMA KOMMOUNISTIKI ANAGENNISI”NIN MERKEZ KOMİTESİ SÖZCÜSÜYLE SÖYLEŞİ

(Party Commonist
Rainesance-Yeniden
Doğuş Partisi)

Hasan GÜZELIRMAK

Yeni Demokrasi: Sayın Lucas önce iki ülkeyi ilgilendiren sorunlar üzerinde duralım. Siz parti olarak iki ülke egemen sınıfları arasındaki sürtüşmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Lucas: Önce şunu belirteyim, birçok kimse farketmiyor ama bu bölgeye ilişkin olarak iki süper devlet arasındaki çatışma giderek kızışıyor. İki süper devlet, çok ince yöntemlerle her iki ülkenin de süper egemen sınıflarını karşılıklı olarak kışkırtıyorlar. Ege ve Kıbrıs sorunları, iki süper devletin arasındaki sıcak çatışmanın şartlarını hazırlayan kaynaklardan birisidir.

Yeni Demokrasi: Bunda hükümetlerin payı yok mudur?

Lucas: Elbette ki vardır. PASOK'un şövenist olduğu inancındayız. İktidarı aldıktan bu yana bu çizgiye uygun hareket ediyor. Yunan burjuvazisinin asil topuğu onun şövenizmidir. Bizdeki tüm oportünist, revizyonist gruplarda bu mikrop la şu veya bu derecede malüldürler. Son Ege krizinde, tüm Yunan partileri, komünistler hariç, PASOK'un şövenizminde birleşti. Zaharides yoldaş, oportünizmin temellerinin şövenizmde yattığını söyler. Oportünizme darbe vuranın şövenizme de

darbe vurduğunu belirtir. Pan-Helenizm yayılmacılıktır. Türk egemen sınıfları da yayılmacıdır, Pan-Türkizm siyasetini terketmediler. Balkanlardaki egemen sınıflar zaten eskiden beri şöven bir politika izliyorlar. Bulgarlar da Pan-Slavist bir politikanın peşindedir. Büyük Bulgaristan hayaliyle yaşıyorlar hâ.â. Makedonya sorunu canlılığını kaybetmemiştir. Geçmişte kalan bu sorunların üzerinde durmamızın nedeni, bu sorunların bir savaşa neden olması tehlikesinden dolaydır. Ulusal sorunların kesin çözümü sosyalizmdir. Bununla birlikte biz, her iki ülke hükümetlerinin de bu suni sorunlarda anlaşmasından yanayız. Yarattıkları milli sorunların acısını halklar çekiyor. Geçmişte Kıbrıs'taki Türk milliyetini milli baskı altında eziyorlardı. Bunun acısını her iki halk da çekiyordu. Kıbrıs bağımsız

bir ülke idi. Türkiye gelip bir bölümünü işgal etti. İşgalin acısını inanıyorum ki her iki ulus da çekiyor.

Yeni Demokrasi: Peki sayın Lucas, her iki halk da, iki ülke arasında bir savaşın çıkmasını istemiyor diyoruz. Buna rağmen muhtemel bir savaşın çıkması halinde sizin tavrınız ne olur?

Lucas: Biz parti olarak bu savaşta hiçbir tarafın yanında yer almaz ve her iki egemen sınıfın savaş politikasına da karşı çıkarız. Ama savaş engelleyecek en garantili güç iki halkın örgütlü itirazı ve yakın dostluğudur. İki halkı da örgütleyen devrimci hareketlerin gelişmesi savaş defedecek en etkin unsurdur. Sorun, çıkacak bir savaşta her iki egemen sınıftan da devrimle hesap sormaya hazırlanma sorunudur. Halk-

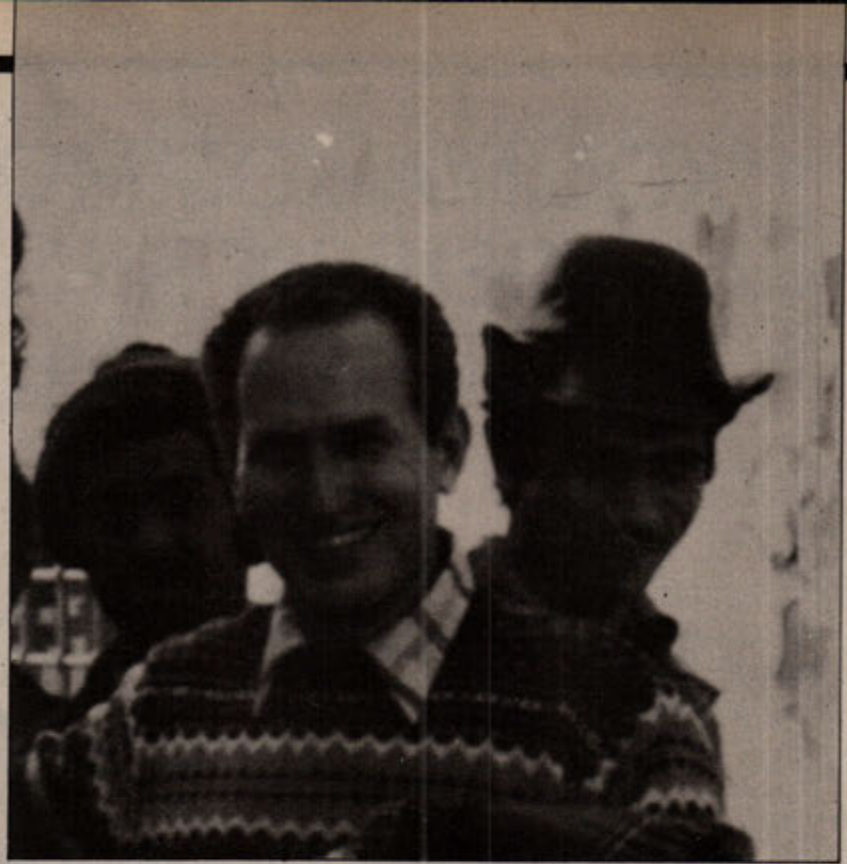
lar savaşa devrimle cevap verebilmelidir, bu bizim üzerinde düşündüğümüz ciddi bir sorundur. Biz Yunan komünistleri, Türkiye komünistlerinin de bu konudaki görüşlerini çok merak ediyoruz. Ancak şunu belirteyim, savaşın yakın bir zamanda olacağını sanmıyorum.

Yeni Demokrasi: Peki bu durum karşısında sizce iki ülke devrimci güçlerinin ortak görevleri nelerdir?

Lucas: Öncelikle dayanışmayı geliştirmektir. Özellikle ülkenizde yoğun bir baskı olduğu için siz buna daha çok muhtaçsınız. Bu doğaldır, çünkü daha çok güçlükler altındasınız. Tabii ilkin devrimci güçlerin, kuruluşların karşılıklı olarak birbirlerini tanımaları gibi bir görevleri var. Maalesef birbirimizi tanımıyoruz. Bunun sebepleri kuşkusuz tarihi tatsızlıklara kadar uzanır. Yunan halkı Türkiye'de yoğun baskılar olduğunu bilmesine rağmen devrimci bir mücadelenin olduğundan haberdardır. Yunan egemen sınıfları kendi şövenizmlerini zaten halkın bu tip bilgisizlikleri üzerine inşa ediyorlar. Halkımızın, halkınızın devrimci mücadelesini tanıması konusunda yardımınıza ihtiyacımız var. Yunan halkı demokratik, duyarlı ve iletirici bir ruha sahiptir. Halka karşı işlenen suçları iyi yargılar. Ülkenizde olup bitenleri öğrenmesi bu bakımdan önemlidir. Mesela Lavrion'da PKK'nın kendi dışındaki devrimcilere yaptıklarını iyi yargıladı. Tepkiyle karşıladı. Suçları gerçekten iyi yargılar.

Yeni Demokrasi: Sayın Lucas, ülkenizle ilgili son olarak bir soru sormak istiyorum. PASOK içte kitlelerin hangi kesimine dayanıyor. Dışta hangi emperyalistlere dayanıyor?

Lucas: PASOK kitlelerin siyasi bakımdan uyanık kesimlerine dayanıyor. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana hiçbir klasik sağ parti, PASOK kadar kitle desteği alamadı. Diğerlerini siyasi bakımdan geri kır yığınları, zengin köylüler destekliyor. PASOK esas olarak Avrupalı emperyalistlere dayanıyor. Avrupa onun dış politikasını destekliyor. Zaten Karamanlis'in dış politikasından esasta farkı yoktur. PASOK

Amerika ile ilişkileri koparmaktan yana değildir. Öte yandan Sovyetler'e açılma politikası izliyor. Türkiye ile çatışmasında Amerika ile Avrupa'yı Sovyet kozuyla tehdit ediyor. Sovyetler'e açılması onun manevra alanını genişletiyor.

Yeni Demokrasi: Bu son bölümde dünyadaki gelişmelere ilişkin birkaç soru sormak istiyorum. Parti olarak, dünyadaki savaş ve devrim ilişkisini nasıl görüyorsunuz?

Lucas: Başkan Mao'nun değerlendirmesine dikkat etmeliyiz. Devrim mi savaşı engelleyecek, yoksa savaş mı devrime yol açacak. Savaşın devrime yol açması ihtimali daha güçlüdür. Bugünkü devrim, savaş engelleyecek durumda değildir. Kuşkusuz bugünkü bağımsızlık savaşlarının gelişmesi büyük önem arz ediyor. Bunlar emperyalizme ve sosyal-emperyalizme büyük darbeler vuruyor. Filipinler, Peru, Afganistan, Kamboçya, Güney Afrika gibi ülkelerdeki savaşlar büyük önem sahiptir. Ama iki emperyalist kamp, özellikle de ABD ile Sovyetler arasındaki çelişki giderek şiddetleniyor. Bize göre bugün baş çelişki, emperyalizmle sosyal-emperyalizm arasındaki çelişkidir. Bunun

şiddetlenmesi halkların devrim mücadelesini şiddetlendiriyor. Devrim mücadelesi de zaten savaşı engelleyecek asıl unsurdur.

Yeni Demokrasi: Bugünkü barış hareketlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Lucas: Avrupa'daki pasifist harekettir. Savaşı engelleyemez. Biz pasifizme karşıyız. Yunanistan'da barış çağrısı yapan üç cephe var. Üçü de pasifisttir. Bizce barışın getirilmesi, metropollerde proletaryanın yarı-sömürgelerde ise halkların mücadelesi ile mümkündür. Bir barış cephesi için çalışmak kötü değildir. Ama devrimci hareketin geliştirilmesi gerekir. Bu temelde yükselinmelidir. Öncelik sınıf mücadelesinin geliştirilmesinde, örgütlenilmesindedir. Bu yapılsa işler kolaylaşır. Zemini sağlamlaştırmak şarttır. Zaharyadis şöyle der; barış, demokrasi ve bağımsızlık cephesinin başarılı olabilmesi için ilkin işçi sınıfının birliği, sendikal birliği üzerine kurulması gerekir. Bizim gibi ülkelerde ise işçi ve köylü ittifakı üzerinde kurulan cephe sağlam olur. Zaharyadis'in 1951'de söylediklerine aynen katılıyoruz.

Devamı Syf: 96'da

IRAK KÜRDİSTAN ULUSAL GÜÇLERİNİN ORTAK BİLDİRİSİ VE SADDAM'IN "SÜPER VALİ" Sİ

“Kürtler, milli haklarını ancak peşmergelerin namlusuyla kazanabilirler.” Baas şovenizminin Kürt ulusuna kavratığı, daha doğrusu bir kez daha kavratığı gerçek budur. Bugün Irak Kürdistan'ında, otuz yıllık silahlı direnişlerin tecrübesiyle donanmış çok cüretli ve vurucu bir Kürt Kurtuluş Ordusu var. Bu ordu, altmışlı ve yetmişli yılların ünlü savaşlarından, Çıyaye Metina savaşından, Rewanduz muharebelerinden, Hendrin'lerden akararak geliyor. Bizzat savaş okulundan eğitilmiş, İse SUWAR ayarında komutanların sevk ve idaresi altındadır. Irak-İran savaşı vesilesiyle bu şaşıklı ordu daha bir yoğunluğa ateş örsünde.

Mustafa Barzani, Irak Kürdistan'ının tek ulusal lideriydi. Şimdi tek bir ulusal liderden söz etmek mümkün değildir. Şimdi iki büyük Kürt ordusundan ve iki baş komutandan söz edebiliriz. Mesut Barzani ve Celal Talabani. Geçen Temmuz ayında bu iki büyük güç, Cephe çalışmalarında içinde olan üç güçle (Irak Kürdistan Sosyalist Partisi, Irak Kürdistan Demokratik Halk Partisi, Kürt Sosyalist Partisi) birlikte yaptıkları toplantı sonucunda bir bildiri yayınladılar.

Bildiride, Baas cuntasının, 15 Nisan 1987'de başlattığı yoğun bombardımanlar sonucunda bini aşkın köy, nahiy ve kasabanın yıkıntı haline geldiğini, boşaltıldığını belirtiyorlar. Kürt köylüleri üzerinde kimyasal silahların kullanıldığını, bu saldırının Arap halkını ve diğer azınlıkları da hedef aldığını öne sürüyor-

lar. Ve cephe faaliyetleri genişçe açıklanıyor.

Bildiride, Kürdistan'ı Cephenin tam kuruluşuna kadar çalışacak bir komitenin oluşturulduğuna yer veriliyor. Buna göre bu komite: 1- Cephenin siyasi programını ve tüzüğünü hazırlayacak, 2- Cepheye katılacak örgütlerin, cephenin tam kuruluşuna kadarki çalışmalarını koordine edecek. Kürtler işe gayet iddialı giriyorlar. Kürdistan Cephesinin Irak çapındaki görevlerine şöyle değiniyorlar:

“Kurulacak Kürdistan Cephesi, Irak genelinde oluşturulacak muhalefet cephesinin de bir adımı, ona yol açan bir girişim niteliğindedir. Kurulacak Kürdistan Cephe; Irak genelinde Ulusal, demokratik ve İslami güçlerle Kürt Kurtuluş Hareketi arasında bir köprü vazifesi de görecektir. Kurulacak Kürdistan Cephesi, Irak genelinde oluşacak muhalefet cephesine alternatif değildir. Bu Cephe daha önceden Kürdistan'lı örgütler arasında var olan ilişkilerin daha da gelişmiş bir sonucudur.

Bildiride, Cephenin hangi haklar için mücadele edeceği, beş madde halinde somut hale getiriliyor. “1- Irak genelinde bir muhalefet cephesinin kurulması; 2- İrkçi faşist rejimin yıkılması, ulusal demokratik bir rejimin kurulması. Ülkenin, anti-empyralist, anti-siyonist ve bölge gericiliğine karşı ilkeler doğrultusunda toplumsal ilerleme yönünde gelişmesini sağlamak; 3- İki komşu devlet olan Irak ve İran arasında süren savaşa son vermek, iki komşu halkın haklarına saygılı adil bir ba-

rış sağlamak; 4- Kürt halkının meşru haklarını kendi özgür iradesiyle elde etmesini sağlamak; 5- Bütün ulusal ve dinsel azınlıkların varlığını savunmak, kültürel ve idari haklarını elde etmeleri için mücadeleye etmek.”

Dikkat edildiği gibi Kürtler soruna sadece Kürdistan açısından bakmıyorlar. Tüm Irak'ta ulusal demokratik bir düzenin kurulmasını önerilerine bir görev olarak koyuyorlar. Ülkemizde, Irak Kürdistan'ındaki ulusal güçlerin, sadece kendileri için savaştıklarını, tüm Irak'ı ve diğer azınlıkların haklarını düşünmedikleri kanısı yaygındır. “Bütün ulusal ve dinsel azınlıkların haklarının” elde edilmesini önerilerine bir görev olarak koyuyorlar. Bizdeki Kürt hareketlerinin önemli bir bölümünün, Türkiye'deki tüm ulusal ve dinsel azınlıklar hakkında aynı sorumluluğu ve duyarlılığı gösterdiklerini söyleyebilir miyiz? Irak Kürdistan'ındaki ulusal güçler görüldüğü gibi, “Irak genelinde bir muhalefet cephesinin kurulması”nı öneriyorlar. Onlar, sadece Kürtlerin ve diğer milliyetlerin değil, aynı zamanda Arap halkının da Baas faşizminden kurtulmasını programatik bir görev olarak önerilerine koyuyorlar. İnsan bu geniş yaklaşım karşısında ister istemez PKK'yı düşünüyor. Kürt ve Kürt solunun ezici çoğunluğunu gericilik ve devlet işbirlikçiliğiyle suçlayan PKK'yı... “Newroz'u sadece ben kutlarım, kimseye kutlatmam” diye bildiri yayınlayarak, Kürt örgütlerinin gecelerini engelleyen PKK'yı...

Irak Kürdistan ulusal örgütleri,

ortak bildiride, kurtuluş için mücadelesinin yığınsal olması zorunluluğuna değiniyorlar. Çok daha geniş bir yaklaşımla şöyle diyorlar: "Bölge devletleri bünyesinde meydana gelecek bütün demokratik dönüşümler Kürt hareketinin yararına." Bir ulusal hareketin, kendi dışında ya da dünya'nın herhangi bir yerinde kazanılan bir demokratik hakkın bizzat kendi yararına olduğunu, kendisini güçlendirdiğini kavraması önemlidir. Her ezilen ulus hareketinin, burjuva-feodal önderlikte de olsa bir demokratik muhtevası vardır. Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı milli olduğu kadar demokratik de değil midir? İşte, ezilen ulus hareketindeki demokratik muhteva, kendi önderliğine sürekli olarak, dünya'nın çeşitli yerlerindeki demokratik kazanımların iyi bir destek, iyi bir müttefik olduğunu söyler. Bazı önderlikler bunu çabuk, bazıları geç kavrar. Bazı önderlikler ise hiç kavramaz ya da çeşitli emperyalistlerle ilişkilerin derecesinden dolayı kavramak isteriz.

Bildiride, kurulacak cephenin, "Kürdistan'da faaliyet sürdüren bütün siyasi parti ve örgütlere" ayrıca "farklı görüşlerdeki yurtsever şahıslara da açık" olduğu yer alıyor. "Irak demokratik güçleri içinde en önemli güç" olarak değerlendirilen Kürt Kurtuluş Hareketinin, "bölge ve dünya barış güçlerine bağlı" bir hareket olduğu belirtiliyor. Tüm dünya'ya şöyle bir çağrıda bulunuyor: "Bütün dost güçleri, barışçı, ilerici güçleri, BM ve diğer uluslararası kuruluşları ve dünya kamuoyunu; Irak rejiminin ırkçı uygulamalarını protesto etmeye ve halkımızın haklı mücadelesini desteklemeye çağırıyoruz."

Bildiride körfez bunalımı değerlendiriliyor. ABD'nin gemilerini, Saddam'ın çıkarlarını korumak için körfeze yığıldığını, bu yığınağın dünya barışını tehdit edecek boyutlara vardığını vurguluyor. Buna bağlı olarak beş örgüt "faşist Baas rejimine destek amacıyla ABD'nin Basra körfezine yığıldığı savaş gemilerini geri çekmesi konusunda, İran İslam Cumhuriyeti, SSCB ve diğer uluslararası kuruluşlarla aynı görüşte" olduklarını belirtiyorlar.

Kürtler, Rus sosyal-emperyalistlerinin kaç yıldır Saddam'ı silah, teçhizat ve mali olarak desteklediklerini, Irak kara ve hava ordusunun tepeden turnağa Rus silahlarıyla donandığını çok iyi biliyorlar. Kürtler, ABD başta olmak üzere, batılı kapitalistlerle Rus'ların Humeyni karşısında Saddam'ı tercih ettiklerini, onun ayakta kalmasını arzuladıklarını çok iyi biliyorlar. Geçmişte Kürt Ulusal Kurtuluş Hareketine karşı, Rus'ların Baas cuntasını açıktan desteklediğini, Kürt'leri "kuzeyin ayrılıkçı asileri" olarak suçladıklarını, Kürdistan'ın Sesi Radyosu'yla sürtüştüklerini unutmadılar. Ama elleri mahkum. Her iki bloğu da aynı anda karşılarına alamıyorlar. Güç ilişkileri, önderliğin niteliği, müttefiklerin durumları buna izin vermiyor. Molla Mustafa Barzani'nin İran ve ABD'yle sıkı ilişkiye girmesinde Rus'ların günahı yok mudur? Kürt hareketinin böyle bir günahтан habersiz olduğunu söyleyebilir miyiz? Mustafa Barzani'nin yenilmesini en çok isteyen Rus'lar değil miydi? Bunlar çok kritik gerçeklerdir. Zaman buldukça bunların üzerinde de duracağız.

Beş örgütün yayınladığı aynı bildiride, "Lübnan halkının birliği"nden, "Filistin halkının meşru temsilcisi FKÖ önderliğinde Filistin toprakları üzerinde kendi bağımsız devletini kurmasından" yana olduğunu söylüyor. Ayrıca Kürt Kurtuluş Hareketini, kendi politik hesapları ve devlet çıkarları için destekleyen üç devlet için de şöyle deniliyor: "Toplantımız İran, Suriye ve Libya devletleri ve halkımızın dostlarının Irak, Kürt, Arap halklarına karşı tavırlarını da takdir etmektedir."

Çağımızda, burjuvazinin değişik katmanlarının önderliğinde, şu ya da bu emperyalist ülkeyle şu ya da bu derecede ilişki içinde olmayan bağımsızlık savaşı gösterilemez. Bu konuda dört kategoriden söz edebiliriz. **Birincisi**; kendi güçlerine dayanmayı biricik ilke olarak görüp hiçbir emperyalist ve diğer burjuva devletten yardımı kabul etmeyen çizgidir ki, bunun en ünlü savunucusu, uygulayıcısı Peru Komünist Partisi'dir. **İkincisi**; kendi gücüne dayanmayı esas almak, sınıf müca-

delesinin temel çıkarlarından taviz vermemek şartıyla, baş düşmanın dışındaki diğer devletlerden, önermeleri halinde ilişkiyi ve yardımı reddetmemek. Bunun en ünlü savunucusu, Filipinler Komünist Partisi'dir. **Üçüncüsü**; işbirliği çizgisidir. Bunun en ünlü temsilcisi, Rus danışmanlar ve Küba'lı askerlerle birlikte, Angola'da iktidara yürüten Aquistino Netto'nun MPLA'sıdır. **Dördüncüsü**; Uşaklık çizgisidir. Örneği az değildir, ama en tipiklerini söyleyeceğim; Reagan'ın Nikaragua'ya karşı kullandığı Kontra'lardır.

Proleter devrimciler, bıkip usanmadan, bağımsızlık savaşlarını hiç bir emperyalist ülkeye yamanmadan kendi güçlerine dayanarak verilmesinin propagandasını yapmalıydılar. Ama burjuva önderliğinin de komünist partileri gibi davranmayacağını bilmelidirler. Komünist Partileri gibi davranmadıklarına bakarak, ilişkilerinin derecelerini araştırmadan, onları işbirlikçi ya da uşak ilan etmek hatalıdır. Şu ya da bu emperyalistle ilişki içinde olan ama işbirliği çizgisine düşmeyen bağımsızlık hareketlerinin sayısı çok fazladır. İşte en tipik örneği: FKÖ.

Bundan dolayı Kürtlerin, kendilerini şu ya da bu şekilde destekleyen devletleri, dost ilan etmelerini, onlara gösterişli teşekkürler sunmalarını normal karşılamak gerekiyor.

Baas iktidarı, Kürtlere güdük bir otonom tanıdığını, bilindiği gibi çok önceden açıklamıştı. Mustafa Barzani'nin son savaş ilanının nedeni de buydu. Baas'ın anlaşmalara uymaması, otonomi planını tek tarafı olarak kuşa çevirmesi bugünün Kürt direnişçileri, Mustafa Barzani'nin otonomi programında ısrar ediyor ve bunun için dövüşüyorlar. Saddam ise, Kürt direnişini etkisiz hale getirmek için plan üstüne plan uyguluyor.

Geçtiğimiz Mart ayında, "Irak Devrim Komuta Konseyi", Irak Kürdistan'ına, Saddam'ın Özel İstihbarat Şefi ve amcasıoğlu Hesen Elmecit Tekriti'yi, Bölge Valisi yani "süper vali" olarak atadı. Hesen Elmecid'e verilen yetkiler tek kelime ile korkunçtur. Elmecid, sözde otonomi yönetiminin tüm organlarının üzerindeki tek sorumlusu ola-

rak ilan edildi. Ulusal güvenlik meclisinin ve Kürdistan'daki Kuzey Bölgesi İlişkiler Komitesi'nin Kürdistan'a ilişkin tüm yetkilerini devraldı. Kürdistan'daki merkezi otoriteye bağlı tüm kuruluşlar, Elmecid'in ağzından çıkarılıp itirazsız uygulamak zorundaydılar. Askeri, idari ve güvenlik konularında sınırsız yetkilerle donanan bu modern Kürdistan Nemrud'u, irili ufaklı görevlerin yanında özellikle iki büyük görevi yerine getirecek: 1- Kürt Kurtuluş Ordularını dağıtmak ya da etkisiz hale getirmek; 2- Hassas mıntıkların Kürt nüfusunu Güney Irak'a sürmek ve yerlerine Baas iktidarına sadık Arapları yerleştirmek.

Kürtler, Bölge Valisinin atanmasını büyük bir tepkiyle karşıladılar ve Elmecid'i Saddam'dan sonra gelen büyük cellat olarak ilan ettiler. Kürdistan ve Irak direniş güçleri atamayı şöyle değerlendirdiler:

"Kürdistan'a yapılan bu atama, mevcut-sivil devlet organlarının yetersizliğinin bir ifadesi, Kürdistan'a kök salmış olan Kürt ve Arap muhalefet güçleri karşısındaki çaresizliğin bir göstergesidir. Bu uygulama, 1968'lerde ırkçı Eflaki rejiminin başlattığı ve 1975-78'lerde devam ettirilen eski planın devamı olarak 1987 Nisan ortasında hızlandırılmış bir biçimde, Kürdistan'daki mevcut yerleşim düzenini tarihsel açıdan tahrip edip ortadan kaldırmak amacıyla başlatılmıştır."

Atandığı günden itibaren Elmecid, Irak topraklarının dörtte birini teşkil eden Kürdistan'da terörü vahşi boyutlara vardırdı. Sivil halka karşı acımasız bir kırım politikası izledi. Kimyasal silahların ve gazların yer yer kullanılmasıyla yüzlerce köy-

lü öldü. Gerçi Kürdistan, eskiden Napalm bombalarının etrafa yaydığı sülfirikasit kokularına ve dumanlarına alışmış, acıyı ve ölümü yaşamının bir parçası haline getirmişti ama, bu seferki çok daha dayanılmazdı. Elmecid, binden fazla köy ve kasabayı boşaltmaya, Erbil ve yöresinde bulunan 500 bine yakın Kürt'ü, Suudi, Ürdün ve Kuveyt sınırlarına yakın yerlere sürmeye başladı. Şu ana kadar da aynı uygulamalar sürdü.

Ama haklı savaşların gücü, kendi programını eninde sonunda kabul ettirir. Ezen ulus egemenlerinin dökükleri kan, kendi boyunlarında gitkiçe ağırlaşan bir değirmen taşına

"KARAR

29.3.1987'de Devrim Komuta Konseyi'nin toplantısında alınan karardır:

1- Arap BAAS Sosyalist Partisi Bölgesel Komutanlık üyesi, yoldaş Ali Hesen Elmecid, Bölgesel Komutanlık ve Devrim Komuta Konseyi'nin temsilcisi ve onun siyasetinin bütün Kuzey bölgesi ve Kürdistan'daki *-Otonomi Yönetiminin-* tek sorumlusudur.

Güvenlik ve asayişin temini, istikrarın sağlanması ve otonomi kanununun uygulanmasından sorumludur.

2- Bölgesel Komutanlık üyesi yoldaş, kanunun uygulanmasında bütün yetkilere sahiptir. Askeri, idari ve güvenlik konularında bütün kararları alabilir ve uygulayabilir. Özel olarak, Ulusal Güvenlik Meclisi ve Kuzey Bölgesi İlişkiler Komitesi'nin yetkilerine sahiptir.

3- Kuzey Bölgesindeki, aşağıda

döner. Irak ın tarihi cuntalar tarihidir. Kürdistan savaşı bu cuntaların tek tek canına okumuştur. Ulusların onurunu, gelişmesini ve temel değerlerini tutsak edenleri, o ulusların silahları tarihin mezarlığına gömmüştür. Saddam'ın sonu da diğerlerinin sonundan farklı olmayacaktır.

Bir "süper vali" de bizde var. Tanrı korusun. Bizim egemen sınıflarımız Saddam'dan öğreniyor. Kılavuzu karga olanın, burnu hazin maceralara girer. Komprador basın, "süper"i şişire şişire kurtarıcı mertebesine yükseltti. Tarihin o durdurulmaz akışını "süper"lerle durdurmaya kalkışmak, insanlığın artık kabak tadı veren bir komedisidir.

Bir deli çıkar da şöyle derse:

"Ey Türk ulusu, sen bir ulus değilsin. Senin tarihin, kültürün, dilin, ruhi şekillenme birliğin, toprak bütünlüğün vs. yoktur. Senin kendi kaderini tayin hakkı diye bir hakkın yoktur. Sen özbe öz Kürt'sün. Üstelik dağılı Kürt'sün!"

Tabi bunu dedikten sonra bir de gelip pranga vursa durum ne olur. Kürtlerin "süper vali"si Türk direnişini durdurabilir mi? İşte durum bu derece vahimdir.

belirtilen bütün kurum ve kuruluşlar Bölgesel Komutanlık üyesi yoldaşın alacağı kararları uygulamakla yükümlüdürler.

Bu karar gereğince;

1- Kürdistan *-Otonomi-* bölgesi meclisi,

2- İl valileri, Yerel Yönetim Bakanlığına bağlı idari birim sorumluları,

3- Muhaberat (Polis) teşkilatı, İç güvenlik kuvvetleri, Askeri İstihbarat,

4- Halk ordusu komutanları.

4- Bu kararın uygulanmasından itibaren, Bölge Askeri Komutanları, Bölgesel Komutanlık üyesi yoldaşın emirlerine bağlanmıştır.

5- Bu karara *-yayınlandığı tarihten itibaren, gelecek bir zamana kadar-* ters düşen bütün kanunlar iptal edilmiştir.

Saddam Hüseyin
Devrim Komuta Konseyi Başkanı
29 Mart 1987"

ÇİANG ÇİNG'E SELAM!

Tufan ÖZGÜR

Çiang Çing!. Ustaların Hazi-
ran güneşi gibi yolunu ay-
dınlattığı, onmilyonlarca
emekçinin sosyalizm davası için her
türden engelin üstüne kararlı bir şe-
kilde yürüdüğü Çin'de, nelere kadir
olunabileceğinin bütün dünyaya
gösterilişinin simgesidir. O, Çin'de
devlet mekanizması içinde kümelen-
miş olan kapitalist yolculara karşı
yürütülen Büyük Proleter Kültür
Devrimi'nin kartalıdır.

Tüm sosyalizm dönemi boyunca,
canalıcı bir öneme sahip olan parti
ve devlet mekanizmasının revizyo-
nistlerce gasbedilmesini önlemek,
sosyalist yolda emin adımlarla iler-
leyebilmek için, toplumun ve devlet
iktidarının sürekli devrimleştiril-
mesi, eskiyi doğuran, yaşatan, top-
rağın ihmal edilmeden mütemediyen
temizlenmesine devam edilmesi için
sürdürülen ve enternasyonal prole-
tarya açısından önemli deney, tec-
rübe ve derslerle dopdolu olan Bü-
yük Proleter Kültür Devrimi'nin
başlatıcılarından, sevk ve idarecile-
rinden biri olan Çiang Çing, prole-
ter devrimci kadın kahramanların
güçlü bir sembolüdür.

O, Rosa Lüksemburg, Clara Zet-
kin gibi kadın saflarından çıkmış
proletarya'nın önderlerinden biridir.
Çiang Çing'in hayatı, her türden ge-
riciliğe, Marksizm-Leninizm düş-
manlığına karşı kararlı bir başkal-
dırışı, ML'e sarsılmaz inancı çağırış-
tırır.

Çun-En-lay'ın ölümünde, cenaze
töreninde modern revizyonistlerin
düzenlediği kitle gösterisine karşı,
düzenlenen devrimci kitle gösterisi
ve sonrasında Deng-Siao-Ping ön-
derliğindeki sağ sapmaya karşı sür-
dürülen kampanyanın önderlerin-
den olan Çian-Çing, her dönem ol-
duğu gibi o sıralarda da bilcümle re-
vizyonistin şimşeklerini üzerine çe-
kiyordu.

Şüphesiz karşı-devrimcilerin ona
saldırısı, dış bilemeleri boşuna değil,
aksine onun proletaryanın bayrağı-
nı elinden düşürmemesi, Mao Ze-
dung yoldaşa layık bir mücadele ve
hayat arkadaşı olması, bunu haya-
tın her kesitinde dosta düşmana gös-
termesinden ötürüdür.

Nitekim yoldaş Mao'nun ölü-
münden sonra, karşı-devrimci bir
darbe ile iktidarı ele geçiren modern
revizyonistler, öteden beri başlarının
belası olan Çiang Çing'e hayasızca

saldırıya geçtiler. Onu teslim almak,
nedamet getirmesini sağlamak için
binbir dolap çevirdiler. Mahkemeler-
de onun şahsında Büyük Proleter
Kültür Devrimi'ni, ML'i yargılama-
ya, mahkum etmeye çalıştılar. Çi-
ang Çing mahkemelerde, zindanlar-
da karşı-devrimci çeteye meydan
okudu, boyun eğmedi. Marks, En-
gels, Lenin, Stalin ve Mao Zedung
yoldaşların ölümsüz mirasına sahip
çıkarak, enternasyonal proletarya-
nın büyük bir savaşçısı olduğunu bir
kez daha ispatladı.

Kısacası Çiang-Çing, Deng-Siao-
Ping ve şurasına, uluslararası mo-
dern revizyonizme, troçkizme, her
cinsten oportünizme karşı dünya
proletaryasının susturulamayan se-
si, dünya ezilenlerinin durdurulama-
yan yüreğiydi. Böyle ses ve yürek-
ler her cinsten karşı devrimin defte-
rini er veya geç ama mutlaka düre-
cektir. □

On Yıllık Fırtınalı İlerleyiş

Açıklama:

Yayınladığımız bu yazı, *To World A Win* adlı İngilizce dergiden alınmıştır. Yalnız bu yazıdaki *Çu En Lay*'la ilgili görüşlere katılmıyoruz. *Çu En Lay* büyük bir Marksist-Leninist'tir ve BPKD'nde, Mao Zedung'un yanında önemli bir rol oynamıştır. Önümüzdeki dönemde elimize geçen Çin'le ilgili değerli görüşümüz yazıların çevirisini yayınlayacağız.

Yeni Demokrasi

1. Kültür Devrimi Zincirlerinden Boşalıyor: Kasım 1965-Ocak 1967

Mao'nun tabiriyle "sinyal", "*Hai Li Görevinden Alındı* Adlı Yeni Tarihi Piyes" makalesinin yayınlanmasıydı. Pekin belediye başkan yardımcısının bu piyesi, bir zamanların Savunma Bakanı olan ve 1959'da bu görevinden alınan Peng Teh-huai'nin yeniden göreve alınması doğrultusunda pek de gizli saklı olmayan bir talepti. Peng Teh-huai, bir Halk Milisi yaratma konusunda Mao'ya itaat etmeyi reddetmişti. Peng, köylülerin siyasi olarak harekete geçirilmesine ve Büyük İleri Atılım'da Halk Komünlerinin kurulmasına karşı çıkan sağ muhalefetin bayraktarıydı. Şimdi yeniden görev ve alınmak istiyordu ve sağ onu koçbaşı olarak kullanıyordu.

Bu piyesin bir eleştirisi, Mao'nun karısı Çiang Çing tarafından kaleme alındı. Pekin Belediye Başkanı Peng Chen, bu eleştiri yazısının yayınlanmasını yasakladı. Peng Çen'in arkasında, devlet başkanı Liu Şao-şi ve bir başka güçlü Parti önderi, Genel Sekreter Deng Siao-Ping vardı. "O zamanlar," diyordu Mao daha sonra, "ülkemizde bazı kademeler ve bölgeler revizyonizmin hakimiyeti altındaydı. Revizyonizm o kadar yoğun ki, su bile sızmaz, güne bile geçmezdi." Sonunda makale 10 Kasım'da Şanghay'da yayınlandı.

Sağcılar, Yao Wen-Yuan'ın *Hai Jui* eleştirisinin yayınlanmasını engellemeyeceklerini anlayınca, Parti'de sahip oldukları yönetici kademeleri kullanarak, tartışmaları salt akademik ve tarihi düzeye çekmeyi denediler. Büyük toplantıların yapılmasını ve büyük duvar afişlerinin asılmasını yasakladılar.

Daha sonra Mao şöyle açıklıyordu: "Yao Wen-Yuan'ın makalesi, Büyük Proleter Kültür Devriminin bir sinyaliydi. Bununla birlikte, ben Merkez Komitesinde 16 Mayıs genelgesinin ortaya çıkmasına çalışıyordum. Düşman çok duyarlı olduğu için, sinyal bir verildi mi harekete geçeceğini biliyorduk. Tabii ki bizim de harekete geçmemiz gerekiyordu. Genelge, çizgi sorununu ve iki çizgi sorununu ortaya çıkarmada gayet yerinde olmuştu. O zamanlar, çoğunluk benim görüşlerimi paylaşmıyordu, bu yüzden ben bir süre yalnız kaldım. Görüşlerimin modası geçmiş olduğunu söylüyorlardı. Birkaç tartışmadan sonra yoldaşların yarısından biraz fazlasının desteğini kazandım."

"Her şey Açığa Çıksın" - 16 Mayıs Genelgesi

Genelge, tartışmayı tamamen açmaya ve gerek hedefleri belirtmeye yönelikti: "Partiye, hükümete, orduya ve kültürün çeşitli alanlarına siz burjuvazinin temsilcileri, bir avuç karşı-devrimci revizyonistler. Şartlar olgunlaşır olgunlaşmaz, siyasi iktidarı ele geçirecek ve proleterya diktatörlüğünü, burjuva diktatörlüğüne dönüştüreceklerdir. Bunların bazılarını tespit etmiş bulunuyoruz, ama bazılarını henüz etmedik. Kimileri hâlâ güvenimize sahiptirler ve bizim haleflerimiz olarak yetiştirilmektedirler. Mesela Kruşçev gibileri hâlâ yanbaşımızda yuvarlanmaktadır. Tüm kademelerdeki parti komiteleri bu soruna dikkat etmelidirler."

Yönteme gelince, "Her şey açığa

çıksın", " 'Her şey açığa çıksın', herkes düşüncelerini özgürce ifade etmeye teşvik edilsin ki konuşmaya, eleştirmeye ve tartışmaya cüret etsinler demektir."

Bu 16 Mayıs Genelgesi başlangıçta parti içi bir belgeydi, fakat Mao savaşı parti safları ve camiası ile sınırlı tutmak niyetinde değildi.

25 Mayıs 1966'da, Pekin Üniversitesi'nden yedi öğrenci ve asistan, üniversite başkanını ve Belediye Başkanı Peng Çen ile bağları olan yüksek kademeden diğer parti memurlarını eleştiren büyük harf bir duvar afişi astılar. Geniş fırça darbeleriyle büyük bir kâğıda yazılan afişte şöyle deniyordu: "Sizler ne biçim insanlarsınız gerçekten?.. Büyük toplantılar düzenlemek ve büyük harfli duvar afişleri asmak, kitlelerin muharebe yürütmesinin en iyi yollarından birisidir. Sizler, kitlelere büyük toplantılar yapmama, büyük harf duvar afişleri asmama yönünde 'rehberlik' ederek ve çeşitli 'tabular' yaratarak, kitlelerin devrimini bastırmış olmuyor musunuz, devrim yapmalarını yasaklamış olmuyor musunuz, devrime karşı çıkmış olmuyor musunuz? Bunu yapmanıza asla izin vermeyeceğiz!"

Bu afişi asan gençler başlarına nelerin gelebileceğini bilmiyorlardı. 1 Haziran'da Mao, afiş metninin radyoda okunmasını ve gazetelerde yayınlanmasını talep etti. Bunu "Çin'in ilk Marksist-Leninist duvar afişi" olarak tanımladı. Pekin Üniversitesi'nde kutlamalar yapıldı.

Başka yerlerde, ortaokul öğrencileri Merkez Komitesine yazdıkları bir mektupta kafa ile kol emeği arasındaki, köylülerle işçiler arasındaki, şehirle köy arasındaki farkı büyüten eğitim sisteminin dönüştürülmesini talep ediyorlardı. Bu türden taleplere destek olarak, öğrenci olayları özellikle Pekin'de yaygınlaşıyordu.

Haziran ayında, Peng Çen ve Pekin Üniversitesi'nin başkanı görevlerinden alındılar. Sınavlar ve kayıtlar Merkez Komitesi'nin talimatıyla

la durduruldu. Okullarda, duvarların her santimetrekaresini duvar afişleri doldurmaya başladı; bir müddet sonra afişler artık tellerle yemekhanelerin içine asılıyordu. Bir bildiri, broşür, tabedilmiş duvar gazeteleri ve elle yazılmış duvar afişleri furyası üniversitelerden taşarak tüm Çin'i kaplamaya başladı.

Sağcılar bir kez daha bu hareketin başına geçmeye ve hareketi kendi amaçları için yönlendirmeye göz diktiler. Mao'nun Haziran ve Temmuz aylarında Pekin'den elli günlük ayrılığı süresince, hâlâ ikinci ve üçüncü Parti önderleri olan Liu Şao Şi ve Deng Siao-Ping; üniversitelere, bürolara ve fabrikalara, kültür devrimine "rehberlik" etmeleri için çalışma grupları gönderdiler. Bunlar, üniversiteye ilişkin tartışmaların üniversiteler dışında yürütülmesini yasakladı. Toplantılar da yasaklandı ve tutuklanmalar başladı. Çalışma grupları, eleştirileri Parti sorumlularının yürüttüğü politikalara yönelteceklerine, sıradan öğretmenlerin, öğrencilerin ve işçilerin gerçek ya da düzmece hatalarına yönelterek, "mızrağın sivri ucunu aşağıya çevirmeye" çalıştılar. Kültür Devrimi nerdeyse bu Mao Zedung Düşünesi taraftarları maskesini takmış sorumlular tarafından söndürülüyordu. Özellikle öğrenciler arasında, ufak ve bazen yarı-gizli direniş grupları fişkırmaya başladı. Ancak durum ciddiye ve çoğu şaşkın vaziyeteydi. Fırsat ve tehlikeler yükseliyordu: tam o sıralarda, A.B.D. Vietnam'da Hanoi ve Haiphong'u bombalamış, savaşı Çin sınırlarına yaklaştırmıştı.

25 Temmuz'da *Halkın Günlüğü* gazetesinin baş sayfasında bir fotoğraf yayınlandı: Mao, Yangtze ırmağında yüzüyordu fotoğrafta. Mao, 73 yaşındaydı ve fırtınalı sularda kilometrelerce yüzmüştü. Mao'nun sağlığına söylenenler yanlıştı, onu safdışı bırakabileceklerini hesap edenler yanıyordu, Mao kesinlikle siyasi muharebenin dışında değildi.

Ağustos'ta, Merkez Komitesinin bir oturumu yapıldı. Amacı, Kültür Devriminin esas hedeflerini, amaçlarını ve metodlarını açıkça belirtip onaylayarak, Çin'in genç asilerini dizginde tutan önemli siyasi ve ide-

olojik engelleri ortadan kaldırmaktı. Oturumun 16. Madde diye anılan ana belgesi Kültür Devriminin temel programını oluşturacaktı.

16 Madde: Ağustos 1967

"Yoldaş Mao Zedung, 'Bir siyasi iktidarı yıkabilmek için, her şeyden önce kamuoyu oluşturmak, ideolojik alanda çalışma yapmak gerekir. Bu, hem devrimci sınıf hem de karşı devrimci sınıf için geçerlidir' demişti. Yoldaş Mao'nun bu tezinin tamamen doğru olduğu pratik içinde kanıtlanmıştır. Burjuvazi yıkılmış olmasına rağmen, kitleleri yozlaştırmak, onların aklını çelmek için hâlâ eski düşüncelerden, eski kültürden, sömürücü sınıfların adet ve alışkanlıklarından yararlanmaya çalışmakta ve bir geriye dönüş sahnelenmeyi denemektedir. Proletarya ise tam tersini yapmak zorundadır: bütün toplumun manevi bakış açısını değiştirmek için, burjuvazinin ideolojik alandaki her meydan okuyuşunu göğüslemeli ve yeni fikirlerden, yeni kültürden ve proletaryanın adet ve alışkanlıklarından yararlanmalıdır. Bugün objektif hedefimiz, kapitalist yolu tutan yetki sahibi kişilere karşı mücadele etmek, onları devirmek, gerici burjuva akademik yetkilileri, burjuvazinin ve diğer bütün sömürücü sınıfların ideolojisini eleştirmek ve reddetmek, eğitim, sanat ve edebiyatın, yani üst yapının sosyalist ekonomik temelle uyum halinde olmayan diğer yanlarının değişimi için mücadele vermek ve sosyalist sistemin sağlanmasını onun gelişmesini kolaylaştırmaktır."

"Eskiden bilinmeyen çok sayıda devrimci genç," diye devam ediyor Onaltı Madde Kararı, "meseleleri ortaya koyan, etraflı teşhir ve eleştirilebilecek bulunan ve burjuvazinin açık ve gizli temsilcilerine karşı kararlı saldırılara girişen cesur ve cüretkâr çığır açıcılar haline gelmişlerdir." "Kültür Devrimi bir devrim olduğundan kaçınılmaz olarak direnişle karşılaşmaktadır. Bu direniş esas olarak Parti'ye solucan gibi süzülen ve kapitalist yolu tutmuş bulunan otorite sahiplerinden gelmektedir. Aynı zamanda eski toplumun

alışkanlıklarından da kaynaklanmaktadır, direniş oldukça güçlü olduğundan, bu mücadelede geri dönüşler hatta ardarda geri dönüşler olacaktır. Bunda kaygılanacak bir şey yoktur. Bu durum proletaryayı ve diğer emekçileri, özellikle de genç kuşağı pişirmekte, onlara ders vermekte, tecrübe kazandırmakta, devrimin yolunun hep düz olmayıp zikzaklar da çizdiğini anlamalarına yardım etmektedir."

"Parti Merkez Komitesinin her düzeydeki Parti komitelerinden istediği şey: bu komitelerin, doğru bir önderlik göstermede sebat etmeleri, cesareti her şeyin üstünde tutmaları, kitleleri cesaretle ayaklandırmaları, ortaya çıktığı her yerde zayıflık ve yetersizliği değiştirmeleri, hatta yapmış olan fakat zihinsel yüklerinden kurtulmak ve mücadeleye katılmak için bu hatalardan kurtulmak isteyen yoldaşları teşvik etmeleri, kapitalist yolu tutan bütün yetkili kimseleri mevkilerinden kovmaları ve proleter devrimcilerin önderliği yeniden ele geçirmelerini sağlamalarıdır."

"Büyük Proleter Kültür Devriminde tek metod kitlelerin kendi kendilerini kurtarmalarıdır, ve onların yerine iş yapma metodları kullanılmamalıdır. Kitlelere güvenin, onlara dayanın ve insiyatiflerine saygı gösterin. Korkuyu bir kenara bırakın. Huzursuzluklardan korkmayın. Başkan Mao, devrimcilerin çok seçkin tavırlı, çok kibar, çok ılımlı, çok nazik, çok hürmetkâr, çok ölçülü ve alicenap olamayacaklarını bize sık sık söylemiştir. Bırakalım kitleler bu büyük devrimci hareket içinde kendilerini eğitsinler, doğru ile yanlış ayırdetmesini ve doğru hareket ile yanlış hareket tarzı arasındaki farkı görebilmesini öğrensinler."

16 Madde, "anti-sosyalist Sağcılar"la hata yapmış olanları, otorite sahipleriyle "sıradan burjuva akademik fikirlere sahip olanlar"ı ayırıştırıyordu. Aynı zamanda, halk arasındaki çelişkilerle, halkla düşman arasındaki çelişkiler arasında ayrışım yapıyor, "kitlelerin farklı düşüncelere sahip olmalarının normal olduğunu" söylüyordu. "Azınlık korunmalıdır çünkü bazen doğ-

ru azınlıkla birliktedir.” “Bir tartışma olduğunda bu tartışma zor yolla değil mantık yürütülerek yönetilmelidir.” Karar, kadroları (çeşitli full-time sorumluları), iyi; nispeten iyi; hata yapıp “korkuyu her şeyin üzerine çıkartmış olan” ve ya özeleştirme yapma ya da engel teşkil etme ihtimali olanlar; ve kapitalist yolcu otorite sahipleri olarak bölüyordu. Sonuncularla ilgili olarak, bunlar “kendilerini son derece tecrit edilmiş ve işleri artık eskisi gibi sürdüremez halde bulunca, insanların arkasından konuşarak daha fazla entrikaya başvururlar, dedikodu yayırlar, devrimle karşı-devrim arasındaki ayrımı mümkün olduğu kadar bulandırmaya çalışırlar. Bütün bunların amacı, devrimcilere saldırmaktır.” Bu noktanın önemi daha sonraki aylarda daha da berraklaşıyordu.

5 Ağustos'ta, 16 Madde Kararını çıkartan Parti toplantısının ortasında, Mao “Benim Kendi Büyük Harf Duvar Afişim: Karargahı Bombalayın!” yazdı.

Yaz-Sonbahar 1966: Kızıl Muhafızlar ve Devrimci Asiler

Ağustos'un ortasında, gerici çalışma gruplarına karşı muhalefet temelinde gelişmeye başlayan Kızıl Muhafız birimleri artık kamuoyunun önüne çıkmaya başlıyor ve başdöndürücü bir hızla yayılıyordu. Bunlar, ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerinin ve öğretmenlerinin kitle örgütleriydi. Çoğunluğu 12 ile 17 yaş arasındaki gençlerdi. Askeri tipte tugaylar vb. şeklinde örgütlenmelerine rağmen, silah taşımıyorlardı ve örgütlenme ve disiplin açısından gerçekte askeri değillerdi.

İlk aşamalarında, Ağustos'ta, Pekin, Şanghay ve Kanton sokaklarında, eski feodal, köle Çin'in hatırasını canlandıran sokak ve dükkan levhalarının üzerlerini büyüyorlardı. (Kötü niyetli Batı basının iddia ettiği gibi, müzelerle filan saldırdıkları yoktu.) Eski kapitalistlerin ve toprak ağalarının evlerini basıyor, altın, mücevherat, afyon pipoları ve afyon, silah ve eski mülkiyetlere ait tapulara el koyuyor ve gün ışığına çıkartıyorlardı.

Sonra, şehirlerden ülkenin diğer taraflarına doğru yayılmaya başladılar ve Kızıl Muhafız örgütleri her yerde fişkırdı. Şimdi Kızıl Muhafızlar tecrübe alış veriş için tüm ülkenin her tarafını dolaşıyorlardı. Gittikleri her yerde, 16 Madde Kararını dağıtıyor, ve halkı bunları uygulamaya teşvik ediyorlardı. Daha sonra, yüz milyonlarca *Kızıl Kitap (Başkan Mao'dan Alıntılar)* ve Mao'nun başka eserlerini dağıtmaya başladılar.

Mao'nun kendisi de Kızıl Muhafız kolları takıyor ve Pekin'in Tien An Men meydanındaki ilk büyük Kızıl Muhafızlar mitingini şahsen selamlıyordu. Bu mitingte bir milyon genç katılmış, bunların birçoğu uzak eyaletlerden gelmişti (bu arada birçok Pekinli Kızıl Muhafız da uzak bölgelere seyahat ediyorlardı). Buna benzer mitingler artık iki üç haftada yapılmaya başlandı. Sık sık dünyaya halklarının mücadelelerini desteklemek için mitingler düzenleniyordu ve Mao, A.B.D'deki Siyah halkın ve o sırada A.B.D. emperyalizmi ile savaş halinde olan Hindü Çini halkının mücadeleleri dahil öz-

gül mücadeleleri destekleyen beyanatlar veriyordu. Tahminlere göre, o günlerde belirli bir zaman kesitinde, Pekin, normal 4 milyon nüfusuna ek olarak, kendilerini şehrin belini kırmamak üzere örgütlemeye çalışan bir milyon Kızıl Muhafız'a da ev sahipliği yapıyordu.

İşçiler aktifleşiyor, Kültür Devrimi kendi safları içinde de bölüm bölüm, fabrika fabrika örgütlemeye başlıyorlardı. Toplumun tümünün karşı karşı olduğu sorunların yanı sıra işyerlerindeki yönetimle ilgili olarak da eleştirmeye, değerlendirmeler yapmaya ve büyük harf duvar afişleri asmaya başladılar.

Genelde, işçilerin Kültür Devrimi örgütlenmeleri “asiler” ya da “proleter devrimciler” olarak adlandırılıyordu. İşçilerin hizmetine kağıt, mürekkep, baskı makineleri, megafonlar, toplantı yerleri ve nakliye araçları sunmak üzere talimatlar çıkıyordu. Kısa bir süre sonra ise, işçi ve öğrenci örgütleri, şehir ve eyalet düzeylerinde ortak yönetim merkezleri oluşturdular.

Mao daha sonra şöyle açıklıyordu: “Burjuva gerici çizginin eleştiri-

risini başlatan aydınlar ve geniş öğrenci kitleleri olmasına rağmen... devrimi sonuna kadar yürütmeye esas güç olarak hizmet etmek, zamanın efendilerine, geniş işçi köylü ve asker kitlelerine düşüyordu. Aydınlar her zaman kavrayışlarını değiştirebilmede hızlı davranmışlardır, fakat içgüdülerinin kısıtlılığı yüzünden ve tepeden tırnağa devrimci bir karakterden yoksun olduklarından, bazen oportünisttirler.”

Çin'in ulusal bayramı olan 1 Ekim 1966'da, iki milyon Kızıl Muhafız ve isyankâr işçi Tien An Men Meydanında resmî geçit yaptı.

“Karşı Akım” Başlıyor: Kış 1966

Ekim ayında, Parti teorik yayın organı *Kızıl Bayrak*, Parti içindeki iki çizgi mücadelesinin “henüz antagonist olmadığı halde, yakında olabileceği” konusundaki uyarıyı içeren bir baş makale yayınladı. Bu makale üzerine okullarda ve fabrikalarda geniş tartışmalar örgütlendi. Henüz resmî basında açtıktan isim verilmemesine karşın, duvar afişlerinde ve Kızıl Muhafız yayınlarında Liu Şao-Şi ve Teng Siao-Ping, Kültür Devriminin düşmanlar olarak damgalanmışlardı. Mao'nun “Karargahı Bombalayın” dediğinde kimi kastettiği anlaşılıyordu. An-

cak Liu ve Teng'i doğrudan sağcı bir şekilde açık açık desteklemiş olan bazı önderler taktik değiştirmek zorunda olduklarını farkedince, mücadele son derece karmaşık bir hal almaya başladı. Bunlar, hedefin içine, gerçek devrimcileri de katıp “hedefi genişleterek”, Sağa gelen saldırının yönünü değiştirmeye çalışıyorlardı.

“Her şeyden şüphelen, herkesi devir” çağrısı, Parti içindeki burjuvaziye devirme mücadelesinin yönünü değiştirmek üzere yaratılmış popüler bir slogandı. Bunun ve Parti içerisindeki keskinleşen farklılıkların yansıması olarak, farklı Kızıl Muhafız örgütlenmeleri arasındaki çelişkiler de keskinleşmeye başladı. Bazı alanlarda, Sağ, hareketli muharebeler kışkırtabilmişti. Aynı zamanda da, Kültür Devriminin işçiler arasında tutunmasını önleyememiş olduğu için, Sağcılar bir “ekonomist rüzgar” estirerek işçileri ücret artışı ve prim talep etmeye -ve bunun için grevler yapmaya- teşvik ederek işçileri günün siyasi muharebelerinden ve devrimci siyasi amaçlarından saptırmayı, bireyciliği güçlendirmeyi ve Kültür Devriminin dizginlenmesi için bahane olarak kullanmayı ümit ettikleri ekonomik sorunları yaratmayı amaçlıyorlardı.

Bu “karşı akım” sırasında, ona karşı -ve adeta ona inat- Kültür Dev-

riminin ağırlık merkezi Çin'in sanayi bölgelerine kaymaya başladı. Kasım 1966'da, sağcı şehir parti önderliğiyle mücadele etmek üzere Şanghay İşçileri Devrimci Karargahı kuruldu. Buna karşı, yetkililer, Belediye binasının en üst katında karargahlanan bir “isyankâr işçi” örgütü olarak kendi Mao Zedung Düşüncesini Kızıl Savunma Tugayı'nı kurdular. Mao'nun çizgisine sadık kalan eski Şanghay parti önderi Çang Çun-Çiao, duruma müdahale etmesi için Pekin'den Şanghay'a gönderildi.

İşçilerin Devrimci Karargahı ve diğer kitle örgütleri, Sağcıların siyasi entrikalarını ve sosyalizmi ekonomik olarak sabote etme çabalarını mahkûm eden “Acil Uyarı”yı şehir halkına sundular. Bu açıklama Parti Merkez Komitesinin desteğini aldı, ancak Sağcılar geri adım atmaya reddettiler.

İşçi Sınıfı İktidarı Alttan Zaptediyor: Ocak 1967-Eylül 1968

11 Ocak 1967'de, isyancı işçiler, şehrin her yerinde stratejik alanları ve işyerlerini ele geçirdiler. Şehir yönetimini devirdiler ve iktidarı sağlam bir şekilde kendi ellerine aldılar. Başlangıçta yeni duruma Şanghay Komünü adını verdiler. Sonra, Mao'nun önderliğinde isim değiştirerek

yeni yönetimi Şanghay Vilayeti Devrimci Komitesi olarak adlandırdılar.

Bu Ocak Fırtınasıydı. Kültür Devrimi yeni bir aşamaya girmişti. Devrimci asiler, çeşitli dönemeçlerde, iniş çıkışlar boyunca bazı dersler öğrenmiş olarak, siyasi iktidarı zaptedyorlardı.

Birçok yerde devrimci komiteler oluştu, ancak bunlar dengesiz ve çoğunlukla satranç tahtası misaliydiler. Devrimci komitelerin kurulamadığı ya da Sağcıların erken davranıp kitleleri ve Solu boşa çıkartmak için kendi sahte devrimci komitelerini kurduğu yerlerde, uzun süreli mücadeleler sürüyordu.

Partinin proleter önderliği, iktidarın daha da sağlam ele geçirilmesini sağlamak üzere, farklı ve rakip kitle örgütleri arasında "büyük ittifaklar" kurmak üzere çaba göstermeye başladı. Bazı yerlerde bu başarılabiliyordu, bazı yerlerde ise çeşitli kitle örgütlerinin aralarında bir anlaşmaya varmaları mümkün oluyordu. Bazen ise ittifaklar kuruyor ve hemen arkasından yıkılıyordu.

Şöyle diyordu Mao: "Bu, iki sınıf, iki yol, iki çizgi arasındaki tayin edici muharebenin canalıcı aşamasıydı ve bu (iktidarın ele geçirilişi -KD) tüm hareketin esas ve öz konusunu teşkil ediyordu. 'Ocak Fırtınası'ndan sonra, Merkez Komitesi üstüste büyük ittifak sorunuyla ilgilendi ama bu yürümedi. Sonradan anlaşıldı ki bu subjektif istek, sınıf mücadelesinin gelişmesinin objektif kanunlarına uygunluk arzetmiyordu. Bunun sebebi her sınıf ve iktidarın, inatla kendisini üstün çıkarmak istemesiydi. Burjuva ve küçük burjuva ideolojiler, başı boş sel suları gibi ortaya çıktılar, böylece büyük ittifakı zayıflatılar. Büyük bir ittifakı işler hale sokmak mümkün değildi, olsaydı bile eninde sonunda parçalanacaktı. Dolayısıyla Merkez Komitesinin bugünkü yaklaşımı sadece bunun propagandasını yapmaktır, işler hale sokmak değil. Büyülmesini hızlandırmak için filizi çekip kopartma metodu makul değildir." (Bu alıntı, Mao'nun Kültür Devriminin ilk aşamaları hakkında bu yazıda alıntısı verilen diğerleri gibi, 1 Mayıs 1967'de verdiği "Arna-

vtuluk Askeri Delegasyonuna Konuşma"sından alınmıştır -konuşma *Kazanılacak Dünya* 1984/1'de yayınlanmıştır.) "Sorun," diyordu Mao aynı dönemle ilgili olarak, "ideolojik hatalar yapmış olanlarla, bizimle çelişkisi, bizimle düşman arasındaki çelişki olanlar birbirine karışmış olmasıdır ve uzun bir müddet bunları ayıklayıp birbirinden ayırmak zor olacaktır."

Ortaya çıkan zorluklara rağmen, süreci kısa kesmek hareketin amaçlarını engellerebiliriz ancak. "Merkez Komitesi, kitlelerin kendilerini eğitmeleri ve kendi kurtuluşlarını kendileri gerçekleştirmeleri gerektiğini defalarca vurgulamıştır. Çünkü dünya görüşü onlara zorla empoze edilemez. İdeolojiyi dönüştürmek için, dış sebeplerin iç sebepler yoluyla, bu ikincisi esas olmasına rağmen, işlevlerini yerine getirmeleri gerekir. Dünya görüşü dönüştürülüyorsa Büyük Proleter Kültür Devrimi nasıl zafer olarak tanımlanabilir? Dünya görüşü dönüştürülüyorsa, bu Büyük Kültür Devriminde kapitalist yolu seçen 2000 otorite sahibi varsa, gelecek sefere 4000 olabilir."

Mao'nun İki Çağrısı

Ocak Fırtınasından sonra, Mao iki tane çağrı yaptı. Biri, "Proleter devrimciler birleşin ve iktidardaki kapitalist yolcu bir avuç Parti'linin elinden iktidarı alın", diğeri ise "Halk Kurtuluş Ordusu Soldaki geniş yığınları desteklemelidir," şeklindeydi. (Silahsız) HKO birimleri, propaganda ekipleri halinde, üretime katılmak ve siyasi mücadele yürütmek üzere fabrikalara ve köy kömünlerine gönderildiler. Görevleri, ikna yoluyla Sol'u desteklemek, üretime teminat altına alınmasına yardımcı olmak ve üçlü birlik denilen devrimci komitelerin ve büyük ittifakların oluşturulmasına yardım etmekte. Üçlü birlik temelindeki devrimci komiteler, kitleler tarafından seçilmiş olan kitle temsilcilerinden, yine kitleler tarafından seçilmiş olan Parti temsilcilerinden ve ordu temsilcilerinden oluşuyordu.

"Karşı akım", Mart 1967'de geri püskürtüldü. Merkez Komitesi, öğretim metodlarını eleştirmeyi ve

devrimcileştirmeyi vurgulayarak, Kültür Devrimi durdurulmadan derslere devam edilmesini istedi. Devrimci kitle eleştirileri yükseldi ve Parti, Liu ve Teng'i resmi olarak bombardımana tutup, çalışma grupları döneminde "solcu" maskeli Sağcı manevralar da dahil onların siyasi ve ideolojik programını etraflı bir şekilde teşhire başladıktan sonra, afişlerin miktarı yeni doruklara tırmandı.

Ama Sağ ölmemişti. "1967 ve 1968'in ilkbaharında, doğru hükümleri alt üst etmek üzere, bunlar yine hem Sağ'dan hem de aşırı "Sol"dan gerici bir rüzgar estirmeye başladılar." (*Dokuzuncu Parti Kongresinde Rapor*'dan). Ciddi olaylar arasında, endüstri şehri Wuhan'da Sağ'ın ordu desteğini alması ve birkaç gün süren önemli çatışmalar vardı. Birkaç yerde rakip Kızıl Muhafız örgütleri arasındaki çatışma kan dökülmesine kadar vardı.

1967 yazında, Mao Çin'in Kuzey, Doğu ve Orta-güney bölgelerinde tura çıktı. Pekin'e döndüğünde verdiği beyanatta, tüm bu zorluklara rağmen, diyordu, "Büyük Proleter Kültür Devriminin durumu iyi değil fevkaladedir. Genel durum ise şimdiye kadar olmadığı kadar iyidir."

Devrimin devam ettirilmesi için durum fevkaladeydi. Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi'nin kavranması, bireyciliğe karşı mücadele ve revizyonizmin eleştirilmesi için ülke çapında tartışma toplantıları düzenlendi. Devrimci komiteler yaygınlaştı.

"İşçi Sınıfı Her Şeye Önderlik Etmelidir": Temmuz 1968

"İşçi sınıfı içinde temel çıkar çelişkileri yoktur" dedi Mao. Temmuz 1968'de şu direktifi yayınladı: "Büyük Kültür Devriminde ve tüm çalışma alanlarında işçi sınıfının önder rolünü tamamen tesis etmek şarttır." "İşçi sınıfı her şeye önderlik etmelidir."

Sorunları çözmek ve eğitimi devrimcileştirmede kalıcı rol oynamak üzere üniversitelere işçi denetim ekipleri gönderildi. Bu ekipler hükümet bürolarına da gönderildiler.

1968 sonbaharında, Tibet ve Sinciang'da son başlıca devrimci komitelerin kurulmasıyla birlikte, Parti basını, Kültür Devriminin tüm ülke çapında başarılı bir aşamaya getirilmiş bulunduğunu ilan etti. Mao, çok önemli ve ileri görüşlü bir açıklama yaptı:

"Büyük zafer kazandık. Ancak yeniden sınıf mücadelesi edecektir. Bu insanlar hâlâ çevremizdedir ve bu sınıf hâlâ mevcuttur. Dolayısıyla nihai zaferden bahsedemeyiz. Daha on yıllar boyu bahsedemeyiz. Uyanıklığımızı kaybetmemeliyiz. Leninist bakış açısına göre, sosyalist bir ülkenin nihai zaferi yalnız ülke içindeki proletaryanın ve geniş halk kitlelerinin çabalarını gerektirmekle kalmaz, aynı zamanda dünya devriminin zaferini ve insanın insan tarafından sömürsünün yerkürenin her yerinde ortadan kaldırılmasını içerir, ancak o zaman tüm insanlık kurtulacaktır. Bu yüzden, ülkemizdeki devrimin nihai zaferini hafife almak yanlıştır; Leninizm'e aykırıdır ve gerçeklere uymaz."

Mücadele-Eleştiri-Dönüşüm

Fırtınalı yürüyüşler, mitingler ve muharebeler dönemi sonuna yaklaşıyordu. Tarihte ilk kez, bir zamanlar sömürülen kitleler, sosyalist bir ülkede, Partinin bağrından çıkan yeni burjuvazinin ele geçirdiği iktidarı yeniden zaptetmişti -bu, 1969'da, revizyonizme karşı kitle mücadelesinin ocağında, Partinin başarıyla kendisini yeniden çelikleştirmesini simgeleyen Parti 9. Kongresiyle taçlandırıldı. Ancak Kültür Devrimi daha sona ermekten çok uzaktı. Üstelik, daha da derinleşecek ve karmaşıklaşacaktı -ya da belki şöyle ifade etmek daha doğru olacak ki, bu burjuvazinin içinden çıkmış olduğu ve varlıklarının temeli tamamen ortadan kaldırılana dek çakılmaz olarak çıkmaya devam edecek olduğu toprağı daha da derin kazdıca, Kültür Devrimi daha da karmaşıklaşıyordu.

Çin'in eğitim sisteminin tüm niteliği ve amacı dönüştürüldü. Eskiden dünyanın her yerindeki gibi, sömürücü topluma hizmet eden herhangi bir eğitim sistemine benziyor-

du. Şimdi ise, Mao'nun dediği gibi, amacı "hem sosyalist bilince hem de kültüre sahip işçiler" yetiştirmektir. "Üniversiteler hâlâ gereklidir; burada esas olarak bilim ve mühendislik fakültelerinden söz ediyorum. Ancak, okul dönemini kısaltmak, eğitimi devrimciyleştirmek, proleter siyaseti kumandaya getirmek ve işçiler arasında teknisyenler yetiştirmek için Şanghay Makina Aletleri Fabrikasının yolunu tutmak gerekiyor. Pratik tecrübesi olan işçi ve köylülerin içinden öğrenciler seçilmeli ve bunlar birkaç yıllık eğitimden sonra üretime dönmelidir."

Pekin'de merkezi hükümet için çalışanların sayısı, 1971'de 60.000 iken 10.000'e indirildi. "7 Mayıs Kadro Okulları" sistemi altında, memurlar yılın bir kısmını kırsal alanda tarımda çalışıp Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi'ni inceleyerek geçiriyorlardı.

Kırlarda yeni bir model doğdu: Köylüler arasında rekabet sistemine dayanan çalışma puanlarına göre hasadı kaldırmak şeklindeki eski toplumdan pek farkı olmayan sistemi bir kenara atarak, bunun yerine "halkın çıkarları için canı gönülden çalışma, ortak tartışmada onaylanacak şekilde iş puanlarının kişinin kendi kendine saymasını savunan bir siyaset yürürlüğe sokuldu. Siyasi ve ideolojik kavrayışları sayesinde ve gelişen çıkarlar yüzünden ayrı kalmaktan vazgeçerek, köylüler tarihte eşine rastlanmamış oranda muazzam inşaat projeleri gerçekleştirdiler. Çin'i sellerden korumak, suyu da sulama ve elektrik için kullanmak üzere, ırmakların yatağı bile değiştirildi. Çin'in hâlâ nispeten düşük seviyedeki makineleşmesine rağmen, tüm bunlar tarım üretiminde muazzam artışlara yol açtı.

Endüstride işçiler kendilerini köreltilci kurallar ve yönetmeliklerden, küçültücü maddi teşvik ve primlerden kurtarmak üzere kitle hareketleri yürüttüler. Emegün meyvalarının üreticiye yabancılaştırıldığında üretimi örgütlemek için gerekli olan böylece önlemlerin yerine, toplumu ve dünyayı özgürleştirmeye kararlı proleterlerin bilinçli denetimi geçirildi. Tek kişilik yönetimin yerine devrimci komiteler geçirildi ve işçi, teknis-

yen ve yöneticiler arasındaki ilişkiler, sürekli teknik buluşların başını çekmeleri için bu üç gücün üçlü birlik ekipleri sayesinde temelden değiştirildi. Kafa ve kol emeği arasındaki ayrışım, üretimin kendisinde, eğitiminde ve kadroların devrimcileştirilmesinde giderek azalıyor.

16 Madde, "Devrimi kavra, üretimi ilerlet" diye beyan ediyordu. İçlerinde en büyük gücün üreticilerin kendilerinin olduğu üretici güçlerin eşi görülmemiş ölçüdeki bu özgürleştirilmesi, üretimde muhteşem başarılarla yol açıyordu. Bunların içinde, azami 5.000 tonluk gemilerin yapımı için inşa edilmiş olan Şanghay tersanesinde 10.000 tonluk bir geminin inşaatı da vardır. Böylesi zaferler, Çin'in emperyalist baskılara karşı durmasına yardım ediyor ve bilinçli bir şekilde ülkenin dünya devrimine, özellikle Vietnam'a, üretimin ve ulaşımın önemli bir yüzdesini doğrudan içeren yardımlarını arttırmanın bir parçası olarak gerçekleştiriliyordu.

Kültür Devriminden önceki durumu nitelendirirken Mao, Kültür Bakanlığının adının "İmparatorlar, Krallar, Generaller ve Bakanlar Bakanlığına, Hünerler ve Güzeller Bakanlığına, ya da Yabancı Mumyalar Bakanlığına" değiştirmesini önermişti. Şimdi ise artık sahneleri işçiler ve köylüler işgal etmişti. Geleneksel Çin ve Batı biçimleri dönüştürülüyor, içerikleri ile ilgili olarak da köklü bir kopuş yapıyor, proletaryanın görüşü tarihte ilk defa en dolu kültürel ifadesiyle sergileniyordu. Kültür Devriminin ilk yıllarında sekiz tane örnek tiyatro eseri yaratıldı. On yıl içerisinde, tüm alanlardan sanatçılar, siyasi işçiler ve bu sürece katılan büyük sayıda kitleler, 17 örnek opera, bale, senfonik müzik, parçaları vb. yaratmışlardı. Yerel düzeyde, profesyonel sanatçılar ve işçiler arasında filizlenen amatör sanatçı birlikleri tarafından binlerce eser daha yaratıldı.

Mao aynı zamanda Sağlık Bakanlığının da "Şehirdeki Kodamanlar için Sağlık Bakanlığı" adını alması gerektiğini söylemişti. Bunu tersyüz etmek üzere sağlık hizmeti devrimcileştirildi, kırsal alanlara ve işçilerin sağlık sorunlarına birincil önem

verildi. Profesyonel tıp ve profesyonellerin kendileri dönüştürüldü. Kit-
lelerin içerisinde on milyonlarca ki-
şi sağlık sorunlarının çözülmesi fa-
aliyetine çekildiler. Bunlara "çıplak
ayaklı doktorlar" deniliyordu, çün-
kü pirinç tarlalarında ayakkabıyla
çalışmak mümkün değildi. Kanalları
ve pirinç tarlalarını saran hastalıklı
salyangozlardan kurtulmak için
köylü kitlelerini harekete geçirerek
Çin uzun zamandır köylülerin ba-
şında olan korkunç bir felaketten
kurtuldu. Aynı zamanda, aynı ilke-
ler doğrultusunda sosyalist Çin tıp-
ta dünyada çığır açan buluşlar yap-
tı, bunların içinde ilk sentetik ensü-
lin yapımı, akupunktur, cerrahide
yeni ilerlemeler de bulunuyordu.

Tüm bunlarla bağlı olarak, gerek
sınıf mücadelesi, üretim ve bilimsel
deney, gerekse de kendi başına in-

celeme alanlarında, kitlelerin siyasi
ve ideolojik eğitiminde esaslı bir atı-
lım gerçekleştiriliyordu. Çoğu insa-
nın hiçbir kitaba sahip olmadığı bir
ülkede, Mao'nun küçük kızıl kitabı
(*Başkan Mao Zedung'dan Seçme
Sözler*)ndan 400 milyon tane olma-
sı, birçok kişinin Mao'nun Düşün-
cesini ilk kez incelemeye fırsat bul-
duğunu gösteriyordu. Buna ek ola-
rak, 70 milyon tane *Seçme Eserler*
de, derin incelemelerin gerçekten
kitlesele oranda yapılmasını sağlıyo-
du. Fabrikalarda, tarlalarda ve
okullardaki programlar, milyonlar-
ca insanı Marx, Engels, Lenin ve
Mao'nun başlıca temel yapıtlarını sı-
kıkça inceleyip tartışma içinde yeti-
ş-tiriyordu. "Felsefe Bir Sır Değildir"
sloganıyla, geniş sayıda işçi ve köy-
lü, Mao'nun çizgisi önderliğinde ya-
pılan önemli felsefi ilerlemeleri içe-

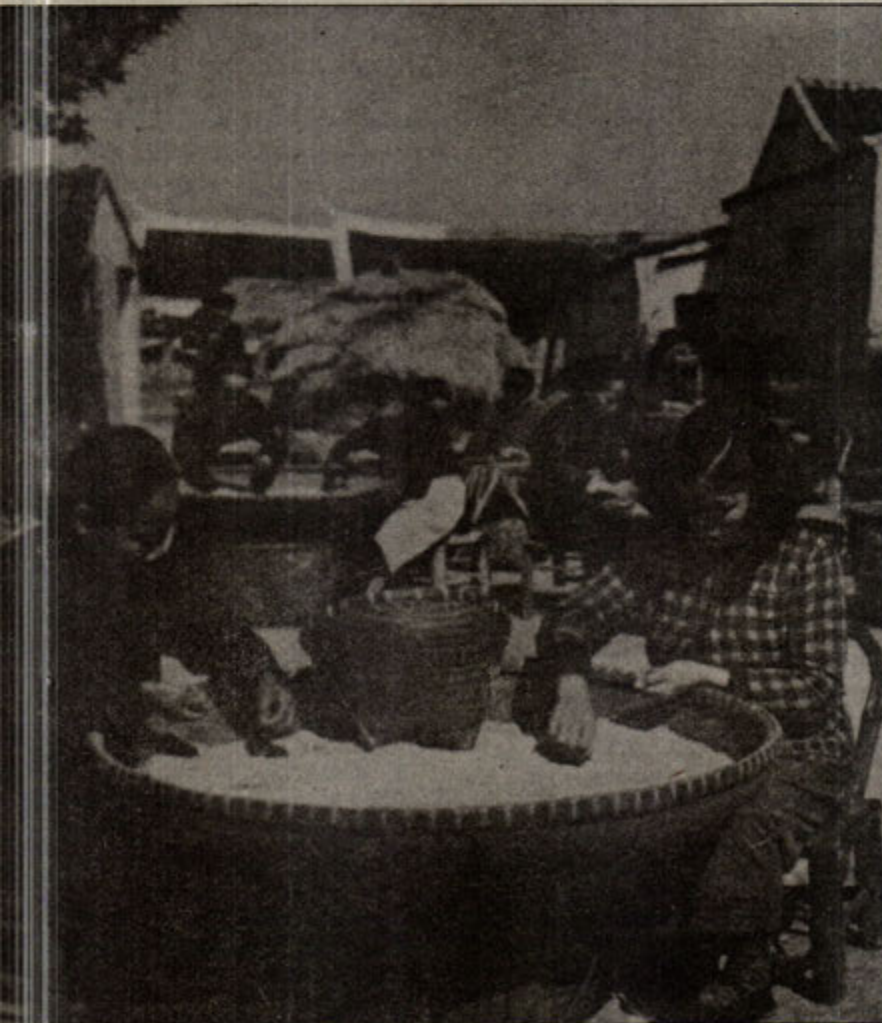
ren hareketin bir parçası olarak, di-
yalektik materyalizmin temel felse-
fi ilkelerini inceliyor, tartışıyor ve bi-
linçli bir şekilde uyguluyordu.

4. Devrimin Yolu Dönemeçler ve İniş-çıkışlarla Doludur: 1969-1976

Mao'nun sık sık işaret ettiği ve
Kültür Devrimi boyunca tekrar tek-
rar şahit olunduğu gibi, her devrimci
saldırı, statükonun temsilcilerinin
acı muharebelerine yol açar. Eylül
1971'de ciddi bir geçici yenilgi alın-
dı: Lin Piao tamamen Kültür Dev-
rimine karşı döndü ve Mao'yu öld-
dürmek için bir suikast düzenledi.
Darbe girişimi başarısızlığa uğradık-
tan sonra, Sovyet sınırının yakını-
nda uçağı düşünce Lin'in kendisi öld-
dü.

Lin Piao, 1959'da Peng Teh-Hu-
ai'nin yenilmesinden sonra Savun-
ma Bakanı olmuştu. Daha sonraları
Kültür Devriminde önemli bir rol
oynamış, silahlı kuvvetlerin Liu ve
Teng'e karşı mücadeleye destek ol-
malarını sağlamaya yardım etmişti.
Lin ve taraftarları "hiçbir yere elle-
rinde kızıl kitapsız gitmez ve 'Yaşa-
sın' demeden ağızlarını açmazlar-
dı... yüze karşı iyi şeyler söylerdi
ama arkadan vururlardı." (10. Kongre
Raporundan). Liu ve Teng düştükten
sonra, Lin ve taraftarları, süregelen
Kültür Devrimi'ne karşı giderek
daha inatçı bir tavır almaya başla-
dılar. Daha 1966'da, Mao, Lin Piao'ya
böyle şeyler olabileceği konusunda
Çiang Çing'i uyarıyordu: "Canavarlar
ve şeytanlar kendileri ortaya zıplay-
acaklardır. Kendi sınıf nitelikleri
icabı kaçınılmaz olarak zıplayacak-
lardır."

Özellikle 1969'da, Rusya Çin'e
karşı askeri baskısını yükseltip ku-
zey sınırlarına saldırdığında, Lin,
SSCB ile bir anlaşma çağrısı yaptı.
Lin, Çin silahlı kuvvetlerini yeniden
inşa edip askerlerin ve kitlelerin dev-
rimci bilincinden ziyade önemi ağır
silahlara vermediği müddetçe, ken-
disini savunamayacağını iddia etti.
Mao'nun bir zamanlar işaret etmiş
olduğu gibi, Çin gibi bir ülke açısın-
dan, böyle bir çizgi emperyalizm
karşısında ancak teslimiyete götü-
rür. Lin, Dokuzuncu Parti Kongre-

sine sunulmak üzere yazdığı taslak raporda, baş çelişkinin artık proletaryaya ile burjuvazi arasında olmadığını, Çin'in "ileri sosyal sistemiyle geri üretici güçleri arasında" olduğunu yazıyor ve siyasetin üretime göre arka planda kalması çağrısını yapıyordu. Bu, daha önce farklı şartlar altında Liu Şao-Şi'nin öne sürmüş olduğu çizginin aynasıydı. (Taslak reddedildi.)

Lin'in darbe girişimiyle birlikte, Kültür Devrimi oldukça zor bir döneme girdi. Birçok kişi kafa karışıklığı ve endişe içindeydi. Ordunun yeniden örgütlenmesi gerekiyordu; Lin'in taraftarı çoktu. Kültür Devrimini kurtarmak için baştan karşı çıkan bazı kişilerin geri getirilmesi gerekiyordu. Sağ bu durumdan güçlerini biriktirme ve "doğru hükümleri tersyüz etme" yönünde faydalandı. Geri getirilenlerden birisi Teng Şao-ping'di.

Değerlendirme Konusunda Mücadele: 1971-1973

Kültür Devrimi dindirilemezdi ve dinmedi de. Tam da olan bitenin nasıl değerlendirileceği konusunda yoğun mücadeleler aldı yürüdü. Bunun öncelikle yoğun ifadesi, devrimle üretimin arasındaki ilişki meselesindeki acımasız mücadelede baş gösterdi.

1973 Onuncu Parti Kongresi bu açıdan önemli bir zaferdi. Kongre, Lin Piao'nun çizgisini ve programını tahlil etti; sorunu Lin Piao'nun "fazla ileri" gitmek istemesi olarak gören görüşe karşı, Lin, Kültür Devrimini durdurmak isteyen bir revizyonist olarak teşhir edildi. Kongre Raporu Mao'nun şu sözünü kullandı: "Büyük bir ihtimalle birkaç sene sonra bir devrim daha yapmak gerekecektir." Rapor şöyle devam ediyordu: "Yanlış bir eğilim bize doğru yükselen bir akım gibi geldiğinde, tecrit olmaktan korkmamalı, akıma karşı gitmeye cüret etmeli ve cesaretle üstesinden gelmeliyiz. Başkan Mao der ki, 'Akıma karşı gitmek Marksist-Leninist bir ilkedir.'"

10. Kongreden sonra, Sol, tüm revizyonistlerin ve sömürücü sınıfla-

rın ortak ideolojik özünü ve Çin'de kapitalizmi restore etmek isteyen herkesin kaçınılmaz olarak uygulayacakları ortak siyasi programı ortaya çıkaran "Lin Piao ve Konfiçyus'u Eleştirme" kampanyası başlattı. Amaç, yakın geçmişin değerlendirmesini, kaçınılmaz olarak gündeme gelecek olan güç denemeleri için Çin'li kitleleri silahlandırmaya hizmet ettirmektir.

Yeni Bir "Sağ Sapmacı Rüzgar" - 1974

Sağ elbette oturup kollarını kuvuşturarak olayları izlemiyordu. Yeni bir sağcı akım -"Sağ sapmacı rüzgar"- esmeye başladı. Ekonominin tam bir kargaşa olduğunu söylüyorlar, düzeltmenin ise daha da sağcılık gerektirdiğini iddia ediyorlardı. Her iki iddia da 1974'te, Kültür Devrimi sırasında Çin'in başarılarını vurgulayan ve "sosyalist devrim, sosyal üretici güçleri geliştirmenin güçlü motorudur" beyanatını veren Ulusal Halk Kongresinde geri püskürtüldü. Yine de Kültür Devrimi başta gönülsüz destekleyen, sonra da karşı çıkanlar ve başından beri karşı çıkanlar (Teng gibi) örgütsel mevzilerini güçlendirebildiler.

1974-75'te, Sol üretim ilişkilerinde daha da ileri dönüşümler yaparak üretici güçleri özgürleştirmeyi vurgularken, Sağ da fabrikalarda yöneticilerle işçiler arasındaki eski ilişkilerin bir kısmını geri getirmek ve işçileri siyasetin dışında tutabilmek için onları işteki yerlerine bağlamak üzere güçlü bir saldırıya girişti. "Rıhtımın efendileri olun, tonajın değil" diye cevap verdi Şanghay işçileri ve esas sorunun üretip üretmemek değil, ne -hangi sınıf için üretmek olduğunu vurguladılar.

Mao, proleteriyaya "Sağ sapmacı rüzgarı geri püskürtme" muharebesinde doğrudan önderlik ve rehberlik etti. 1975'in sonunda, Çin'i "modernleştirme" adına kapitalizmi restore ettiği için Teng Siao-Ping'i ve programını keskin bir şekilde ve kamuoyu önünde eleştirdi.

Siyasi faaliyet bir kez daha kısıpmaya başlıyordu: Nisan 1976'da, üst Parti önderi Çu En-Lay'ın ölümü vesilesiyle Sağ, Tien An Men

mevyanında bir gösteri sahneledi; Mao ve Çiang Çing açıktan mahkûm edildi. Sonuç olarak Teng görevlerinden alındı. Yine ülkenin çeşitli bölgelerinde Parti içindeki iki karargah arasındaki çarpışmayı yansıtan keskin mücadeleler oldu.

9 Eylül 1976'da, Mao öldü. 6 Ekim'de, önemli bir Parti toplantısının bir gece öncesinde Sağcı Parti önderleri ve ordu kumandanları bir darbe düzenlediler. Mao'nun Parti içindeki en yakın taraftarları, Çiang Çing de dahil tutuklandılar. Bu gerçeğin de Kültür Devriminin sonu ve şimdilik, Çin'deki sosyalist devrimin sonuydu. Ama hâlâ Mao'nun çizgisini takip eden milyonlarca işçi ve köylü tarafından Çin'deki burjuva yönetime karşı çıkışların sonu değildi ve hikâye bugün de sona ermiş olmaktan çok uzaktır.

Yeni revizyonist hükümet ciddi direnişle karşılaştı ve dışlarını göstermek zorunda kaldı. Şanghay'da tutuklanmalardan hemen sonra bir ayaklanma çabası oldu, ancak yeni hükümetin niteliği konusundaki sallanmalar ve kafa karışıklıkları yüzünden başarısız oldu. Anhui, Fujian, Siçuan, Hunnan, Yunnan, Xinjiang ve Xiangxi eyaletlerinde yeni rejime karşı verilen devrimci silahlı mücadeleler, amansız ve uzun sürüyordu. Hükümete göre, bu bölgeler uzun dönem hükümet kontrolünün dışında kaldılar.

Çiang Çing ve Çang Çun-Çiao, Ocak 1981'deki açık mahkemelerinde düşmanın pençesi içindeyken İlham veren bir tavır gösterdiler. Özellikle Çiang Çing, yeni revizyonist rejimi kararlılıkla mahkûm ederek dünyadaki tüm devrimciler için önemli teşvikler bulundu. Her ikisi de ölüme mahkûm edildiler. Dışardan bilinenlere göre, ikisi de durmadan mücadele ettikleri burjuvazi tarafından cezaevine kapatılmış bulunuyor.

Mao'nun söylediği gibi: "Eğer Sağcılar Çin'de anti-komünist bir darbe düzenleyecek olurlarsa, eminim rahat yüzü de görmeyeceklerdir ve hakimiyetleri büyük ihtimalle kısa sürecek, çünkü bu durum, nüfusun % 90'ını oluşturan halkın çıkarlarını temsil eden devrimciler tarafından hoş görülmecektir." □

ÇÖZÜM:

DEVİRİMİ PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ ALTINDA DEVAM ETTİRMEK

AJOY DUTTA*

Dünya proletaryasının büyük önderi ve öğretmeni Yoldaş Mao Zedung'un ölümünden kısa bir süre sonra, Teng Siao Ping ve Hu Yao-bang kliği, merkezci Revizyonist Hua Kau Feng'i kullanarak bir darbe gerçekleştirip Çin'de partinin ve devletin önderliğini ele geçirdi. Böylece dünya proleter hareketi üçüncü kez büyük bir krizin içine girdi. Her şeye rağmen bugün, yani on yıllık bir süreden sonra, Büyük Proleter Kültür Devrimi sayesinde güçlenen dünya proletaryası, revizyonizme karşı koymak için ayağa kalkmış ve diğer ileri hamlelerin yanı sıra, Devrimci Enternasyonalist Hareketi oluşturmuştur.

Belirtilmesi gerekir ki, Mao'nun ölümünden sonra Çin'de gelişen olaylar pek de beklenmedik değildi.

Mao, ölümünden önce sık sık böyle bir ihtimal olabileceğini belirtmişti. 1965'te Mao keskin bir şekilde uyardı: "Eğer Çin'de önderlik gelecekte revizyonistler tarafından gaspedilirse, tüm ülkelerin Marksist-Leninistleri kararlı bir şekilde bunu teşhir edip buna karşı savaşmalı, işçi sınıfına ve Çin'in kitlelerine, bu revizyonizme karşı savaşta yardım etmelidirler."

Mao'nun ölümünden kısa bir süre sonra Teng-Hu kliği, Çin halkının derin yasından da yararlanarak, işbirliği içinde tertip ettikleri darbeyi gerçekleştirdi. Oldukça kurnaz davrandılar: Başta çirkin yüzlerini Kültür Devrimine ve Mao'ya karşı açığa çıkaracaklarına, saldırılarına esas olarak Mao'nun en yakın mütteliklerine karşı iftiralarda yoğunlaştırdılar. Ancak kısa bir süre sonra saldırılarını Kültür Devrimi'ne de yönelttiler. Biz Marksist-Leninistler,

içeriği proletarya diktatörlüğü altında devrimin devam ettirilmesi olan Kültür Devrimi'nin dünya çapındaki derin önemini sağlam bir şekilde kavramalıyız.

Sosyalizmin sağlamlaştırılması ve sosyalizmden altınçağa başarıyla geçilmesi sorununun çözümü, üç noktanın ele alınmasını gerektirir. Birincisi, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti toplumsallaştırma sorunu, daha doğrusu kolektif mülkiyet. Bu gerekli bir önkoşuldur, ancak kolektif denetim gerçekleşmeden yetersizdir. Bu, burjuvazinin çıkarlarını sağlama alma anlamına gelen, bir avuç kişinin veya bürokratin denetimi demek değildir. Kolektif denetim gerçekleştirilmediği sürece, proletarya diktatörlüğü uzun dönemde burjuvazinin diktatörlüğüne dönüşecektir. Gerçek kolektif denetimi gerçekleştirebilmek için, kitleleri ayaklandırmak, bilinçlendirmek,

Parti'de dahil, toplumun tüm alanlarında kendi inisiyatiflerini yükseltmek gerekir. Sovyetler Birliği'nde iktidar ele geçirildikten sonra, henüz çok kısa bir tecrübesi olmasına rağmen, Lenin şöyle söylemişti: "İşçi sınıfının çoğunluğu, devlet yönetiminde, devlet memurlarına dayanmadan, sorumluluğu kendi ellerine alabildiği ölçüde, devletin gerekliliği giderek azalacak ve komünizm için objektif şartlar yaratılacaktır." (Toplu Eserler, Cilt 28, sayfa 183, Bengali baskısı).

İkincisi, kişinin çıkarı ile toplumun çıkarı kavramı arasında bir çelişki vardır. Bu çelişki her bireyin kafasında mevcuttur. Kapitalizm de dahil olmak üzere tüm sınıflı toplumlarda bireyin çıkarları hakim durumda olmuştur. Eğer kolektif çıkarlar sosyalist toplumda hakim hale gelmezlerse, eğer kişinin çıkarları devrimi ilerletmek şeklindeki kolektif çıkarlara tabi tutulmazsa o zaman sosyalizm yenilir ve altınçağa doğru hiçbir zaman ilerlenemez. Bununla ilgili olarak Lenin şunu söylüyordu: "İnsan en yakınları için çalışmayı bırakıp, bilinçli olarak, toplumun gelişmesi için ve uzun vadede dünya komünizmini yaratmak üzere çalıştıklarında, işte o zaman ve sadece o zaman komünizm başlamış olur." (Subotnikleri değerlendirme konuşması.)

Üçüncüsü, üretim araçlarının mülkiyeti sorunu. Üretim araçlarının toplumsallaştırılması Çin'de 1956'da aşağı yukarı tamamlanmıştı. Ama kolektif mülkiyete gelince, bunun iki biçimi vardı: Devlet sektörü ve kooperatif sektörü. Bunun dışında, kır ve kent arasındaki, işçi ve köylü arasındaki, kafa ve kol emeği arasındaki fark mevcuttu. 8 aşamalı ücret sistemi uygulanıyordu. Kapitalizmin esas üretim biçimi olan meta üretimi sınırlı da olsa devam etmekteydi. Lenin bunun sosyalist toplumda uzun bir süre devam edeceğini, zamanla güçsüzleştirilmesi için dikkatli bir şekilde sınırlandırılması gerektiğini söylemiştir. Komünist toplumda tamamen ortadan kaldırılacaktır. Tüm bunlar sosyalizm süreci boyunca sınıf olarak yeni bir burjuvazinin çıkmasının temelini oluşturmaktadır.

Lenin bu soruna eğilmesine rağmen, 1924'te öldüğü için, çözmeye zamanı olmamıştı. Yoldaş Stalin, bu sorunun bilincinde olmasına rağmen, bu problemi ele alıştı büyük ölçüde Marksist-Leninist görüşten saptı, dolayısıyla sosyalizmde sınıflar ve sınıf mücadelesinin devam ettirilmesinin özünü kavrayamadı. Böylece, Rusya'da kapitalist yolcuları emperyalistlerin ajanları olarak değerlendirerek, bunları partiden ve devletten ihraç etme metodunu uyguladı. Gerçekte ise bu metod, kapitalist yolcular açısından elverişli bir ortam yarattı. Bu sorunun doğru bir metodu çözülmemiş olmasından dolayı, bürokrasi daha da güçlendi ve yeni bir burjuvazi yeniden ortaya çıktı. Yoldaş Stalin yaşamı sırasında bürokrasi ve yeni burjuvazi tarafından öylesine çembere alınmıştı ki, ölümünden üç yıl sonra, Kruşçev'in önderliği altındaki bu unsurlar parti ve devlet önderliğini kolaylıkla gaspedebildiler. Bunlar, ABD emperyalizmi ile işbirliği içinde kudurmuşçasına proletaryanın önderi Stalin'e saldırdılar, ki bu saldırı Marksizm-Leninizme ve sosyalizme de bir saldırıydı.

Bu durumda Çin'deki revizyonistler güçlenip cesaretlendiler. ÇKP'nin 1956'da yapılan 8. Kongresinde, revizyonistler, Li-Şao Şi önderliğinde gerici üretici güçler teorisini başarıyla geçirdiler. Bu durum Mao'yu yukarıda değinilen üç noktaya eğilmeye zorladı ve Mao devlet başkanlığı sorumluluğunu bırakarak tamamen parti işyerinde yoğunlaştı.

Mao, Rusya'da 1956'da proletaryanın iktidarı kaybetmesinin olumsuz tecrübesini ve Çin'de eğitim ve kültür alanlarındaki kapitalist yolcular ile kitleler arasındaki mücadelesinin tecrübesini derinlemesine inceledi. Çözüm, Büyük Proleter Kültür Devrimi idi. Kültür Devrimi bir taraftan uzun süreli mücadele yoluyla sosyalizmi sağlamlaştırmanın, burjuvaziye ve onun gerici ideolojisine karşı devrimin işçi sınıfı ve onun müttefikleri tarafından altınçağa kadar devam ettirilmesinin çizgisidir. Diğer taraftan ise, dünya çapında revizyonizme karşı verilen ve Kültür Devrimi ile daha üst aşamaya erişen, mücadelenin çizgisidir.

Kültür Devrimi, 1917 Ekim Devrimi ve 1949 Çin Devrimi gibi, muazzam bir tarihsel olaydır, ancak bunlardan çok daha karmaşıktır ve tarihte eşine rastlanmamıştır. Bugün gerçek devrimci olmanın mihenk taşı, Kültür Devrimini savunup savunmamaktır.

Kültür Devriminin İçeriği

Önce bu sorunla ilgili olarak Marks ve Lenin'in değerlendirmeleri incelenmelidir. Marks, J.Weydemeyer'e yazdığı bir mektupta şunları gözlemliyordu: "Bana gelince, modern toplumdaki sınıfların, ya da bunlar arasındaki savaşımın varlığını keşfetme onuru bana ait değildir. Burjuva tarihçileri, bu sınıf savaşımının tarihsel gelişimini, burjuva iktisatçılar da sınıfların ekonomik anatomisini benden önce açıklamışlardır. Benim yeni olarak yaptığım: 1- sınıfların varlığının ancak üretimin gelişmesindeki belirli tarihsel evrelere bağlı olduğunu, 2- sınıf mücadelesinin zorunlu olarak proletaryaya diktatörlüğüne yol açtığını, 3- bu diktatörlüğün kendisinin ise, tüm sınıfların ortadan kaldırılması ve sınıfsız bir topluma geçişten başka bir şey olmadığını tanıtlamak olmuştur."

Marks Gotha Programının Eleştirisi'nde şunları da belirtir: "Kapitalist üretim ile komünist toplum arasında, birinden ötekine devrimci dönüşüm dönemi yer alır. Buna da siyasal geçiş dönemi tekabül eder ki, burada, devlet proletaryanın devrimci diktatörlüğünden başka bir şey olamaz."

Lenin, Ekim devriminden birkaç yıl sonra, kapitalizmin restore edilmesi ihtimali hakkında şunları söylüyordu: "Kapitalizmin komünizme dönüşmesi, bütün bir tarihsel dönem gerektirir. Bu dönem, tamamen ortadan kaldırılmadan, sömürücü sınıf, eski konumuna yeniden kurulmayı ümit eder ve ümit, çabaya dönüşür." (Toplu Eserler, C 28, s. 254)

Sistemin içerisinden yeni bir burjuvazinin çıkması sorunu hakkında, yoldaş Lenin şunları söylemişti: "Burjuva sınıf, sadece hükümet memurları için çıkarmaktadır onların safında, olsa olsa birkaç kişi çı-

kabilir. Onlar, köylülerin ve el zanaatçıların saflarından dahi çıkmaktadırlar. Bu şunu kanıtlamaktadır ki, Rusya'da meta üretimi yaşayan bir olgudur, işlemektedir, gelişmektedir ve her kapitalist ülkede yaptığı gibi, yeni bir burjuvazi yaratmaktadır." (Toplu Eserler, C.29, s.189) Sosyalist inşada uzun seneler içeren bir tecrübeye sahip olan Stalin ise şunları söylemişti: "Kapitalizmi köklerinden söküp, bir proletarya diktatörlüğü kurmuş bulunuyoruz. Sosyalist endüstriyi hızla geliştirmekte, bununla köylü ekonomisini bütünleştirmekteyiz. Ama kapitalizmi kökünden kurutamadık. Bu kökler nerde? Kökleri şehirde, meta üretiminde, köylerde ise küçük üretimde yatmaktadır." (Toplu Eserler, C.2, s.235). Devamla şunları belirtmişti: "Bürokrasinin en olumlu çaresi işçi sınıfının ve köylülüğün kültürel gelişimidir. "... Ama bürokrasi, ta ki işçi sınıfının büyük çoğunluğu, düşünmeye başlayıp devleti denetlemeye muktedir olana dek varolacaktır. Bürokrasiyi nasıl yok edeceğiz? Bunun tek yolu vardır, o da denetimi alttan yukarıya doğru örgütlemektir. Bürokrasinin yanlışlarının ve hatalarının eleştirilmesi için işçi sınıfını kitlesel düzeyde örgütlemektir." (Toplu eserler, c.2, s.77)

Herşeye rağmen Lenin yoldaşın ölümünden sonra kitlesel kültür devrimi örgütlenmedi ve bunun sonucu olarak bürokrasi son derece güçlendi. Yoldaş Stalin, Lenin'i 1935'e kadar bu konuda izlemesine rağmen, bürokrasi ve yeni burjuvazi tarafından çembere alınmıştı ve Leninist çizgiden uzaklaştı. Bu 18. Kongrede benimsenen, Sovyet toplumunun sınıfsız toplum olduğunu ve proletarya diktatörlüğünün geliştirilmesi gerektiğini ilan eden yeni Anayasa'da yansımaktadır. Ancak Stalin bu hatasını son eseri olan Sosyalizmin Ekonomik Sorunları'nda kısmen düzeltmiştir.

1956: Tayin Edici Yıl

İki önemli olay: Çin'de üretim araçlarının mülkiyetinin toplumsallaştırılmasının tamamlanması, SSCB'de ise 20. Kongre, devlet ve parti önderliğinin Kruşçev önderli-

ğindeki revizyonistler tarafından ele geçirilmesi - ki, bu, hem Çin'li revizyonistleri güçlendirdi, hem de Mao ve devrimciler tarafından, uluslararası planda ve Çin'de tavizsiz bir karşı - saldırının başlatılmasına yol açtı.

Mao gerçekten önemli değerlendirmeler yapmaktaydı. 1957'de yoldaş Mao, Ulusal Propaganda Konferansı'nda şunları söyledi: "Sosyalizmin tam anlamıyla sağlanmaması için, ekonomik alanda sosyalist sanayileşme ve sosyalist devrim yeterli değildir. Aynı zamanda, sosyalizmin sağlanması için devamlı sosyalist devrimci mücadele yürütülmesi zorunludur. Sosyalizmin mi kapitalizmin mi kazanacağına karar vermek için süren mücadele, uzun bir tarihsel dönemi kapsayacaktır."

Devamla, "Çin'de mülkiyet sistemi bakımından sosyalist dönüşüm esas olarak tamamlandığı ve daha önceki dönemlere özgü, geniş çaplı ve fırtınalı kitlesel sınıf mücadeleleri esas olarak sona erdiği halde, devrilmiş toprak ağası sınıfının ve komprador sınıfının kalıntıları hâlâ vardır, küçük burjuvazinin yeniden kaliba dökülmesi ise henüz başlamıştır. Sınıf mücadelesi asla sona ermiş değildir. Proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesi, çetli çetli siyasi güçler arasındaki sınıf mücadelesi, proletarya ile burjuvazi arasındaki ideolojik alandaki sınıf mücadelesi, uzun zorlu olmaya devam edecektir. Proletarya dünyayı kendi görüşüne göre değiştirmeye çalışmaktadır, burjuvazi de öyle yapmaktadır. Bu açıdan sosyalizmin mi, kapitalizmin mi kazanacağı sorunu henüz gerçekten çözülmemiştir." (Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine, Seçme Eserler, c.5, s.469)

Birkaç yıl sonra, 1967'de kapitalist yolcularla karşılıklı mücadeleyle geçen birkaç yılın ardından Mao, Kültür Devrimi'nin gerekliliğini izah etti: "Geçmişte, kırsal alanlarda, fabrikalarda, kültürel alanda mücadele yürüttük ve sosyalist eğitim hareketini uyguladık. Ancak tüm bunlar sorunu çözmedi başaramadı çünkü, geniş kitlelerin, karanlı yönlerimizi açıkça, tepeden tırnağa ve alttan teşhir etmeleri için onları ayaklandırmamızın biçimini, metodunu

bulamamıştık. Şimdi bu biçimi bulmuş bulunuyoruz. Bu biçim, Büyük Proleter Kültür Devrimi'dir." (9. Parti Kongresine Rapor)

Amacını ise şöyle derinleştirmişti Mao: "Kapitalist yolu seçen otorite sahiplerine karşı mücadele etmek esas görevdir, ama hiçbir şekilde amaç değildir. Amaç, dünya görüşü sorunudur." (Arnautluk Askeri Delegasyonuna Konuşma, Kazanılacak Dünya, sayı. 1)

Kültür devrimi eğitim ve kültür alanında başlatıldı. Ancak, mülkiyetin dönüştürülmesine ve kollektifleşmeye rağmen, gerçek bütünsel halk mülkiyeti henüz tam anlamıyla gerçekleştirilmediğinden dolayı, kapitalist yolcular bundan yararlanarak kontrolü bu ve diğer bütün alanlarda kendi ellerinde tutmaya çalıştılar. Bundan dolayı Kültür Devrimi, kaçınılmaz olarak yeni ve eski burjuvaziye karşı bir ölüm kalım mücadelesi olarak gelişti. Mücadele, işçi sınıfını ve halkı bilinçlendirerek kendi mülkiyetlerini kendi ellerinde tutabilecek duruma getirme, üst yapıyı, alt yapı ile uyumluluk içerisinde sağlamlaştırma ve kararlı bir şekilde toplumu altıncağa doğru ilerletme mücadelesiydi. Yoldaş Mao, doğru olarak şu değerlendirmeyi yaptı: "Siyaseti her alanda kumandaya getirin, sınıf mücadelesini esas halka olarak alın."

Teng-Hua kliği önderliğindeki kapitalist yolcular, her yolla, Kültür Devrimi'nin itibarını zedelemeye çalıştılar. Ancak saldırılarının merkezi noktası Kültür Devrimi'nin ekonomik bir felakete neden olduğu şeklindeydi. Çu En Lay, kapitalist yola eğilimi olmasına rağmen, 4. Ulusal Halk Kongresi'nde bunu teşhir eden bir rapor sundu.

"Üçüncü Beş Yıllık Plan hedefini aştı ve 1975 da Dördüncü Beş Yıllık Planı başarıyla tamamlayacağız. Ülkemiz peşpeşe 13 yıl iyi mahsüller elde etmiştir. 1974'ün tarımsal üretim değeri toplamı, 1964'ünküne oranla % 51 artış göstermiştir... Ülkenin kurtuluşundan bu yana Çin'in nüfusunun % 60 artmasına karşılık, tahıl üretimi % 140, pamuk üretimi ise % 470 artmıştır... 1964'ünküne oranla, sanayi üretim % 190, çelik % 140, kömür % 91, petrol % 650, elektrik % 200, kimyevi

gübre % 330, traktör % 520, pamuk elyafı % 333... artmıştır. Atom bombasını başarıyla patlattık ve suni peykler fırlattık. Ne iç, ne de dış borcumuz vardır. Fiyatlar sabit kaldı, sosyalist inşaa ve halkın yaşam standartları sağlam temeller üzerinde gelişip ilerlemektedir. İçte ve dıştaki gericiiler Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin milli ekonomizmin gelişmesini mutlaka sekteye uğratacağını iddia ettiler ama gerçekler şimdi onların bu iddialarını güçlü bir şekilde çürütmüş bulunuyor."

Çin'de proleter devrimciler, 1976'ya kadar, mevzilerini sağlamlaştırarak, ilerlemeye devam etmeyi başardılar. Ancak gerçekleşen birkaç olay, özellikle de Lin Biao'nun karşı tarafa geçmesi, ansızın üst kademelerden önderlerin ölmesi ve nihayet yoldaş Mao'nun ölümü, karşı-devrimcilerle devrimciler arasındaki güçler dengesinde bir değişikliğe yol açtı. Bu, devrimcilerin bazı hatalarıyla, örneğin, muhtemel bir darbeye ilişkin uzak görüşlülüğün olmamasıyla da birleşti. Devrimci komünistlerin güçlendirilmesi gibi, örgütsel önlemler başlatılmış olma-

sına rağmen, bunlar aslında henüz güçlendirilmemişti. Devrimcileri zayıflatan başka faktörler de vardır. Rus devrimi çok sayıda proleter bulunan kapitalist bir ülkede, Çin devrimi ise yarı-sömürge, yarı-feodal ve işçi sınıfının sayısal gücünün az olduğu bir ülkede gerçekleşmişti. Bundan dolayı üst yapı alanındaki mücadele özellikle karmaşıktı. Yoldaş Mao, bunun tamamen farkındaydı ve bu konularda tekrar tekrar uyarılarda bulunmuştu.

Gerici darbeye rağmen, Kültür Devrimi'nin katkıları gerçekten büyüktür. Birincisi, kapitalist yolcuların ortaya çıkışını, tam on yıl boyunca denetim altında tuttu. İkincisi, restorasyonculuğa ve revizyonizme karşı Çin'deki mücadele öylesine derinlemesine yürüdü ki, revizyonistler halkın ve devrimcilerin kafalarını Rus revizyonistleri kadar karıştıramadılar. Üçüncüsü, isteklerinin güçlü olmasına rağmen, Rus revizyonistlerinin yaptığı gibi, Mao'yu yoketmeye cesaret edemediler. Dördüncüsü, Çingag Çing ve Çang Çing Ciao gibi devrimciler, karşı-devrimci saldırılara göğüs gerebildi-

ler. Ve nihayet, Çin'li karşı-devrimciler, halkın ve gençliğin güçlü direnişiyile karşı karşıyadırlar ve gençliği feodal ve emperyalist kültürle uyuturmaya çalışma yönünde zorlanmaktadırlar.

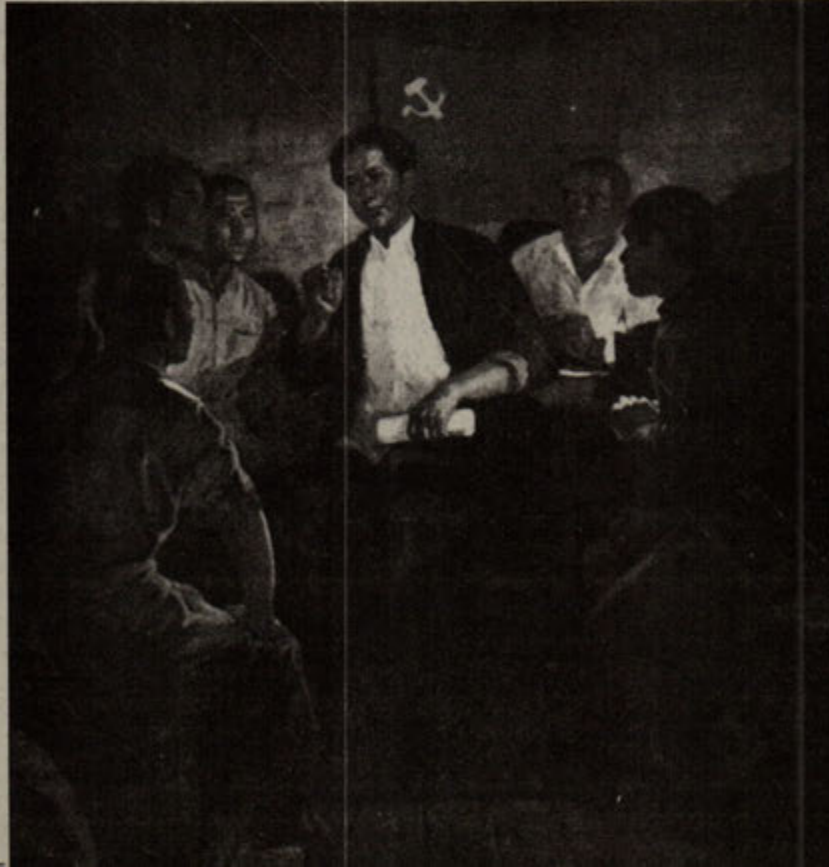
Aynı maddenin gelişimi gibi, devrimin gelişmesi de düz değil, aksine spiraller biçimindedir. Geçici yenilgiler ve geçici geri çekilmeler olacaktır. Ancak devrimci hareket geçmişte göstermiştir ki, her geriye dönüşü büyük bir atılım izlemiştir. Büyük Proleter Kültür Devrimi'nden güçlenen Çin ve dünya işçi sınıfı, UKH'nin bugünkü krizinden çıkmaya muktedirdir. Gerçekte bu süreç başlatılmıştır bile. Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi ideolojisi ve Kültür Devrimi'nin tarihi tecrübesini temel alan çok sayıda Marksist-Leninist parti ve örgüt, yeni tip bir enternasyonal kurma yaklaşımıyla Devrimci Enternasyonalist Hareketi oluşturmuş bulunuyor. Kendi deyimleriyle Marksizm-Leninizm-Maoizm'i temel alan Peru Komünist Partisi önderliğindeki Peru Halkı, Peru'lu gericilerin ve gerek ABD, gerekse Sovyet emperyalistleri dahil emperyalist güçlerin ağır baskılarına rağmen silahlı mücadeleyi ilerletmeye devam etmektedirler. Silahlı mücadele diğer ülkelerde de patlak vermektedir.

Büyük Proleter Kültür Devrimi, Mao'nun Düşüncesi'nin esas kapsamıdır; O Çin ve dünya işçi sınıfı için ölümsüz ve yeni bir katkıdır; gerçek devrimcilerin mihenk taşıdır. Nasıl ki Marks'ı kabul edip Lenin'i kabul etmeyenler gerçek Marksistler değilse, Mao'yu kabullenip Kültür Devrimi'ni kabul etmeyenler de gerçek Marksist-Leninistler olarak görülemezler. Leninizm, Marksizm'in nitel bir gelişmesi olduğu gibi Mao Zedung Düşüncesi de, Marksizm-Leninizm'in nitel bir gelişmesidir. Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi işçi sınıfının ideolojisidir; devrimin bilimidir; yenilmezdir.

Yaşasın Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi!

Yaşasın Büyük Proleter Kültür Devrimi. □

* Ajoy Dutta, Bengladeş Komünist Partisi/Marksist-Leninist (BKP/ML) Üyesidir.

Ah Peru! Derin Irmaklar Ülkesi

Haydar TEBER

Peru'nun en büyük romancısı Jose Maria Arguedas'ın "Derin Irmaklar" adlı romanı, alize rüzgarları gibi insanın ruhunu alıp bu inkalar ülkesine savuruyor. Derin ırmaklar ve Andlar ülkesinde ışıltılı bir gökkuşağı gibi ikide bir belirip kaybolan Gozalo'yu belki biraz tanıyoruz. Peru zindanlarının mahzun ve aydınlık bakışlı öğretmenini, Laura Zembrano Paddila'yı, yani güzel ve mağrur Meche'yi belki biraz tanıyoruz. Ayacucho bölgesinde tomurcuğun çatlayışına dair, şafak vakti çakan yüzlerce mavi kıvılcıma dair, Amazon nehrinin "Viva la lucho armada!"sına yani ünlü savaş nağrasına dair belki biraz bilgimiz vardır. Gelgelelim ki Peru halkını tanımıyoruz. Bu büyük muammanın ruh iklimini, karakterini, düş dünyasını bilmiyoruz. Hangi sınıf ilişkileri içinde nasıl sömürüldüğünü, kavgasını, hasretini ve sevdasını bilmiyoruz. Argeudas'ın gemisi bizi bu muammanın kıyısına kadar götürüyor. Ama yine de derinliklerine açılmıyoruz. Onu bu kıyıda sadece seyredebiliyoruz. Bunun içindir ki bu yazıda, seyrimizin renklerinden ve duyduğumuz içli, hüznü türkülerden daha çok söz edeceğiz.

İnsan Arguedas'ı okuyunca şöyle seslenesi geliyor: Ah Peru! Derin Irmaklar ülkesi! Sıcak kanlı sevgili! Fütursuz, sabırlı, güzel, korkunç ülke!

Bir yanını İnka duvarlarına vermiş, parıl parıl yanar dönerli duvarlara... Bir yanını, ayışığında gümüş bir kemer gibi kıvrılan Amozan'a ve eteklerinde İnka'ların kutsal saydığı narin, kızıl nuchu çiçeklerinin açtığı And'lara... Yüksek Kordillere'nin doruklarında karın ve güneş ışığının hası, kızıldirililerin deyimıyla "karların arası" vardır. Ki bu do-

ruklarda "cıvıl cıvıl ışığın türküsü" söylenir. İnsan bu zirveleri şafak öncesinde, altın renkli bulutların içinde, oılınçlı bir kızıldirilinin, Peri'nun kaderini aydınlatan o dimdik başını ve narlısunu görebilir. Doğası, kuşları ve insanlarıyla Peru bir savaş, bir başkaldırı ülkesidir. Kızıldirililerin suları adlandırmalarından bile bellidir bu. "Kan Irmağı", "Dumanı Tüten Kan Denizi", "Dumanı Tüten Kanlı Taş" vb. vs... Arguedas, Kızıldirililerin ırmaklara bakışını şöyle açıklar: "*Kızıldirililer o bulanık, köpüklü ırmaklara Yawar mayu derler, çünkü güneş vurduğu zaman bunların üzerini kaplayan oynak parıltı, kanın parıltısını andırır. Savaş danslarında, dans edenlerin savaş gösterisine girdiği en coşkulu, vahşi bölümüne taktığı ad da aynıdır: Yawar Mayu*"

İnka, güneşin oğlu demektir. Güneşin oğulları, İspanyol sömürgecileri Peru'ya gelmeden dörtüzyıl kadar önce yerleşmişlerdi. İnkaların ataları, Peru'nun iç kısımlarında, Titicaca gölü üzerinde, görkemli bir uygarlık kurmuşlardı. İnkalar, bu uygarlığı aşamadılar. Kuyumculukta, maden işlemede, dokuma ve seramik sanatında ustalaşan bu halk, insan yüzünü, toprağı yoğurup biçimlendirerek, pişirip renklendirerek canlandırmanın eşsiz erbabı haline gelmişti. Renkler öylesine bir ahenk içinde sunuluyordu ki, yüzdeki anlatım, gerçekte olduğundan çok daha canlı bir biçim alıyordu. İspanyol kılıcı, İnka altınını Avrupa'ya aktı. İnka ruhunun abideleşen güzelliklerini ticari kapitalizmin gemlenemez kâr hırsıyla yıktı. Bu durum tabii tüm orta ve güney Amerika'da İsa'nın Güneş tanrısını, İncil'in ise Popol Vuh'u devirmesi, tutsak olmasıyla birlikte oldu. Kılıç suların rengini değiştirmişti. Günümüz kızıldirililerinin, "Dumanı Tüten Kan Denizi" şeklindeki adlandırmaları-

nın kökleri derinlerde. İspanyol çeliğinin ışıltısında, rengindedir.

Kızıldirililerin ayışığı gibi gülümseyen çıplak yaşamını ne güzel anlatmış Arguedas. Bu "vahşi", saf, içten insanların, güneşe işkilsiz sevdalanan insanların tepesinde büyük bir gürz sallanmaktadır. Büyük toprak sahiplerinin, cizvit kiliselerinin ve oligarşinin gürzü. Ama bu kanlı gürz'e rağmen doğaya ve yaşama fena halde tutkun insanlardı. Dağların koynunda, mavi keten çiçeği gibi öyle hayran hayran seyredeler güneşin ve ayın doğuşunu, yıldızların göz kırpsımını. Bu doğuşun güzellikleri yamaçlardaki keten tarlalarına vurur. İşte o zaman kızıldirililerin ahnteri gibi şavkır karanlıklara bu tarlalar. Büyük çiftliklerde, yani Haciendalarda Pisonay ağaçlarına çırılçıplak asılarak dövülen kızıldirililerin acılı çığlıkları geceyi bazan bıçak gibi böler. Pisonaylar o kızıl renkli çiçeklerinin rengini sanki dövülenlerin kanından almış gibi kasvetli bir hava yaratırlar kızıldirililerin ruhunda. Kızıldirililer, işkenceleri dinleyerek büyüyen bu talihsiz ağaçların güneşe yükselmek istediğine ve türkü söylediğine inanırlar. Arp ve beş telli gitar (charango) İnkaların hüznünü büyük And rüzgarlarının ışıltısına yükleyerek zirvelere kadar götürür. Bu hüznü, hafif kıvrak, içli ezgileri doğa da can kulağıyla dinler. En çok da dev okalıptüs ağaçlarının, mürver çalılarının ve lambaların tepesine tüneyen ardıc kuşları dinler bu ezgileri. Ay ışığı ırmağın kıyısında titreşen sazlarda değişik renklere bürünür. Bu renkler ırmağın "eğitilmemiş yabanıl bir at gibi süzülen" duru dalgalarını öperek gülümsetir. İşte o zaman ırmak, "çelik mavisinde, güleryüzlü vakur ve derin akar".

Peru halkı iyi doğuşen bir halktır. Tüm esnek, atılğan ve iyi doğuşen halklar gibi derin bir duyarlılığa ve insancılığa sahiptir. En başta

ylan "özgür kızılderililerin yani Comunerolar'ın başı dik yaşayışı; diğer yanda ise dev plantasyonlarda bu tür sert konumunda olan Colon'ların ağır sefaleti, ezginliği... Büyük toprak sahipleriyle kapitalistler, yarattıkları her şeyi "yasal yollarla" gasbediyorlar. Ellerinde eğer bir şeyler kalmışsa ona da mayordamai denilen "bağışlarla" Cizvit kiliseleri el koyuyor. Yani gök kubbenin altında iki şey kalıyor kızılderiliye: "Şarkı söylemek ve döğüşmek. İkisini de gayet şahane beceriyor. Şarkı ya da türkü, halkların altın taçlı sevgilisi. Ağlamak, umutlanmak, eğlenmek ve döğüşmek istediği zaman ona baş vurur. Bütün halklar şarkıları güneş kadar severler. Ama öyle sanıyorum ki hiçbir halk -zenciler hariç- şarkıları kızılderililer kadar

sevemez. Şarkı dinleyen bir kızılderilinin ruh alemini, en iyi, küçüklüğünden beri onların arasında yaşayan Arguedas'ın anlatımından öğrenebiliriz: "*Derinden yaşanan hüznün, kahramanlığa da yol açar... İnsan böyle bir müziği dinlediğinde, acılar içinde, kıvrana dek ağlar, yakılana dek; ya da kondor ordularıyla, aslan sürüleriyle ve soğuk göllerin dibinde ve dağların yamaçlarında, her zaman gölgede kalan yamaçlarda, yaşayan canavarlarla boğuşabilir. Şarkıyı dinlerken, kendimi her an şeytanla dövüşebilecek durumda hissediyorum. İsterse puma postundan, kondor tüylerinden bir maske geçirmiş olsun yüzüne, kocaman tüylerini dalgalandırsın ya da keskin dişlerini göstere, onunla yine de dövüşür ve onu alteder-*

dim."

Peru halkının yüzde 49'u kızılderililerden, yüzde 33'ü melezlerden, yüzde 6'sı Afrikalılardan oluşur. beyazlar azınlıktadırlar. Halkın en çok sömürülen ezilen ve horlanan kesimi kızılderililerdir. Bunların çoğunluğu, azınlığın dili olan İspanyolca'yı değil, yöresine göre, 'Quechua' ya da 'Aymara' dillerini konuşuyorlar, Arguedas, romanın bir yerinde bir ayaklanmadan söz ediyor. Son derece kıt olan tuzu ırgatlarına dağıtmaktansa hayvanların önüne atan Abancay'lı toprak sahiplerinin zalimliğine karşı gelen bir ayaklanmadan... Peru halkı da bütün halklar gibi ayaklanınca mağrurlaşıyor. Ayaklanan kadınların söylediği şu türkü, ayaklanma içinde olan bir halkın düşmanı nasıl küçümseyip alaya aldığını ve kendi cesaretini nasıl ön plana çıkardığını gösteriyor:

*Şu minnacık askerin
Kaküstendir tüfeği
İşte tam da bu yüzden
boşuna gürlemesi.
Yok be kardeş, o değil
askerin ruhu asıl
yoksa o tüfek değil
Kof tahtadan velhasul.
Tuzcunun tabancasına
lama boku doldurmuşlar
barut diye de katır
osuruğu koymuşlar.*

Mağrur ve pervasız insan yürüyor. Şarkılara sarılarak yürüyor. Kendi kanının, "güzel günde cömertçe dökülen mutlu kan" olduğuna inanarak yürüyor. Ölmesi halinde, "nurlar içinde, zafer ışıltıları saçan bir yıldız dönüşeceğine" inanarak yürüyor. Karşısındaki asker son derece serttir. Ağırdır kurşun gibi ama özleri ya da mayaları nasıldır? Askere Huayruo yani fasulye diye hitap eden halk, bu özü şarkıyla şöyle açığa vuruyor:

*Huayruo huayruo
Seni neden yağurmuşlar
Kurşundan kurşundan yapmışlar
İçine sığır boku da katmışlar*

Onlar yürürken, Kondor Akbabaları da, And'ların tepesinde, göğün tatlı mavişliğinde kanatlarını açarak savaş dansına dururlar. Kocaman okalıptüs ağaçları, kalabalık

papağan sürülerinden görünmez olur. Sonra gece gelip çığlıkları, bağrıları bastırır. Pampas ırmağı dolunayın altında, onun ışığını içerek parıldar. Çiça içkisi gibi. Kızılderililerin, haçların iki yanını tutturdıkları çamurdan boğalarını dik başları esrarengiz bir hava verir geceye.

Kızılderilinin insana bakışı da harikadır. Doğanın, çiçeklerin, ırmakların ve hayvanların meramını en iyi anlayan insan, insanı kendi niyetindeki güzelliklerle bezeyerek tanımlar. Onların dünyalarını türküleştiren

Arguedas, onların ruhundan fıskıran bu tanımı şöyle sunar: "Evet o sarsılmaz, o kristal duruluğundaki ırmak gibi, onun başeğmez suları gibi olmalıydı insan. Senin gibi, Fachachaca! Derinliklerin en derinindeki yeraltı yollarında doludizgin ilerleyen, parlak yeşil güzelim kısrak gibi, gemlenemez ve ölümsüz!"

Peru'da şimdi tam da bu tanıma uyan insanlar, kümeler halinde, güzel "Sendero Luminoso" türkülleri söyleyerek, And'ları bir baştan bir başa kolaçan ediyorlar. Bu türküler haciendalarda ve kentlerde saltanat kuran semirmiş insanların ruhunda şok etkisi yaratıyor. Kartalların sert gagasını sırtında hisseden boğalar gibi çılgınlaşıyorlar. Melezler; hiçbir haciendaya bağlı olmayan, ayılo denilen "özgür" kızılderililer; bir zamanlar efendilerinin evlerinde karın tokluğuna çalışan pango'lar, peon denilen niteliksiz işçiler, serf statüsünde olan colonolar, comenrolar, cholo'lar, namluların ısıltısında, yanyana aynı türküyü söylüyorlar. Bayraklarını dikiyorlar And dağlarının doruklarına. Bir gecede iki yüz üçyüz kişilik bir güç haline gelerek "viva!" çığlıklarıyla kışlalara, kasabalara, karargahlara dalıyorlar. Ataları büyük isyancı Tupac Amaru gibi başları dik, dumanların arasında düşmanı aç bir kurt gibi izleyerek, nağralar tarak ve dönerek döğüşüyorlar. En son susan hücum tüfeğiyle birlikte, küçük gruplara dağıtılarak sır oluyorlar. Quechea dilinde adına Sinchi denilen kontrgerilla güçleri, ordu birlikleri ve mahalli milisler geniş operasyonlara giriyor fakat umduklarını bulamıyorlar. Bulduklarını ise çoğu kez çarmıha geriyor, bazen de kafalarını ke-

sip köylüleri dehşete sokmak için Sinchi kamplarının önlerindeki direklere asıyorlar. "Sanderista" sandıkları genç köylüleri kurşuna düzerek toplu mezarlara gömüyorlar. Baskı ve dizginsiz terör kızılderilinin, halkın, umudunu kıracağını daha da güçlendiriyor. Yüksek kordilere'lerde, Sierralar'da gizlenen silahlı "Sanderista" eski türküyü daha içli, daha güzel söylüyor şimdi.

*Yaşıyorum daha
Doğanım benden haber getirir*

*Gökteki yıldız beni anlatır.
Hâlâ istiyorum geri gelmeyi
hâlâ dönebilirim
Gözyaşlarının zamanı gelmedi*

*benekli kelebek.
Tepeye diktiğim saywa
Yıkılmadı ki daha
Beni ona sorsana.*

Maden bölgesi Cerro de Pasco'nun Quechua dilini konuşan madencileri, "Sanderista"lar gibi güllüyorlar şimdi. Kasklarının, galerileri aydınlatan parlak ışığıyla And'larda yanan ateş aynı dili konuşuyor. Gecenin derinliklerinden gelen tüfek sesleri maden ocaklarında yankılanıyor. Şafak söktüğünde kırmızı çiçeklerle yüklü olan dikenli çalılıklardan kan dokusu geliyor. Vahşi güvercinlerin şarkıları, mısır tarlalarının üzerinden dağlara ve Amazon Ana'ya doğru yayılıyor.

Kim ne derse desin Peru'nun güzel geleceği olan o alını geniş bilinçli İnka, tıpkı bir yırtıcı Doğan kuşu gibi savaşıyor. And'lardan havalanıyor gençlikle Mavi gök kubbede Doğan kuşunun serüvenini seyreden halk, onun saldırı ruhunu kavraması gibidir. Arguedas kızılderililere ve Doğan'a dair şöyle der: "Kızılderililer oruç zamanlarında doğanın. ateşten bir kuş kılıfına bürünüp tepelerin en yüksekinden havalandığını, akbabaların ardına düştüğünü, onların sırrını parçaladığını ve kondorları inim inim inletene dek mücadeleyi bırakmadığını anlatırlar. Işıl ışıl etkili tarlaların üzerinden uçar doğan, otlakların üzerinde uçar ve karlar arasında gözden kaybolur."

İttifaklar ve geniş cephe siyasetinde sekte, kapalıkapıcı olmalarına rağmen mücadele ve propaganda taktikleri son derece zengindir. Devlet başkanı meydanlarda konuşurken, üzerleri proletaryanın bayrağı ve şiarlarıyla süslenmiş balonlarla aniden gökyüzünü işgal edebiliyorlar. Pankart taşıyan güvercinler uçurabiliyorlar. Başkan gibi smokin giydirilmiş, cumhurbaşkanlığı kuşakları takılmış düzinelerce pengueni merasim taburlarının ortasına salverebiliyorlar. Kürsüdeki başkan öfkesinden küplere biniyor. Bir köpeği, Perulu modern revizyonistlerin lideri gibi giydirerek parlamentonun içine salverebiliyorlar. Teng'in, Çin sefarethaneden çıkan temsilcisi, seferathanenin önündeki elektrik direğine asılı bir köpekle karşılaşabiliyor. Evet, bu çöplükte bulunmuş ölü bir köpektir. Mao'nun karısı Çiang Çing'le ve Çin'deki yeni revizyonist yöneticilerin hapse attığı diğer devrimcilerle dayanışmayı dile getiren pankartlarla birlikte, ama halk tarafından ölüm cezası verilmiş bir hükümdarın sembolü olarak sallanmaktadır tabii.

"Ruhunu yeni bir efendiye satmaktansa, basit silahlara sahip olmak dahi iyidir" ilkesiyle hareket eden "Sendero Luminoso", en geri üretim ilişkileri içinde; baskı, sömürü ve terörün kuralsız, dizginsiz işlediği bir ülkede; insanlığın en ileri, en devrimci ideolojisini bugün And'ların tepesinde mağrurca dalgalandırıyor. Bilinçlenmiş, bilenmiş çıplak Cholo (kızılderili), yani İnka, yani güneşin oğlu, tüm felsefelerin önünde, güneşin oğlundan da öte, onun silahlı bir havarisi olarak ve köhne dünyaya meydan okuyarak yürüyor. Bir zamanlar onu "vahşi" ilan edenlerin şimdi kendileri vahşi konumuna düşmüşlerdir.

Sonuç olarak, derin ırmaklar ülkesi, büyük devrimci Mariategui'nin Peru'su konuşmaya başlamıştır. Arguedas'ı aşan yeni bir Arguedas, proletaryanın aydınlatıldığı yolda yürüten devrimci bir Arguedas, şimdi bu büyük DESTAN'ı yazmalıdır. Adına "DERİN IRMAKLAR" dese de, maden ocaklarını, kasabalarını, And'ları tutuşturan bu büyük türküsü romanlaştırmalıdır. □

Aydınlar ve Proletarya

George Thomson

1- Devrimci Aydınlar

Toplumun düşünce hayatı genellikle hakim sınıf ideolojisinin boyunduruğu altındadır:

Her dönemde, hakim düşünceler hakim sınıfın düşünceleridir. Başka bir deyişle toplumun hakim maddi gücü olan -sınıf aynı zamanda toplumun hakim düşünsel gücüdür... Maddi üretim araçlarını elinde tutan sınıf aynı zamanda zihinsel üretim araçlarının denetimini de elinde tutar. Dolayısıyla, zihinsel üretim araçlarından yoksun olanların düşünceleri genellikle hakim sınıflara bağımlıdır. Hakim düşünceler, hakim durumda bulunan maddi ilişkilerin eksiksiz bir yansımasıdır başka bir şey değildir. (1)

Ne var ki, eski toplum yapısının parçalanmaya yüz tuttuğu devrim dönemlerinde, hakim sınıfın küçük bir kesimi kendi sınıfından kopma ve devrimci sınıfla birleşme yönünde bir eğilim gösterir:

Hakim sınıf içinde (aslında bütün bir eski toplum içinde) süregelen dağılma süreci, sınıf mücadelesinin belirleyici anının yaklaştığı zamanlarda öylesine şiddetli ve belirgin bir niteliğe bürünür ki, hakim sınıfın küçük bir kesimi kendini o sınıftan koparır ve devrimci sınıfa, geleceği elinde tutan sınıfa katılır. Bu nedenle, bir zamanlar soyluların bir kesimi nasıl burjuvazinin safına geçtiyse, bu kez de, burjuvazinin bir kesimi, özellikle de tarihi hareketi teorik bakımdan bir bütün olarak kavrama düzeyine erişmiş bulunan

burjuva ideologlarının bir kesimi proletaryanın safına geçer.

Bu aydınlar proletaryanın hizmetine girerler. Çünkü geçmişteki başarıları ne olursa olsun, artık kapitalist toplumun gerek akla, gerek ahlaka aykırı düştüğünü hayatlarında somut bir biçimde görürler.

2- Sermayenin Hizmetindeki Bilim

Kapitalist toplumda bilim "emekten kopuk ve sermayenin hizmetine koşmuş bir üretici güç" haline gelir. (2) Tekelci kapitalizm çağında bilimsel araştırmanın örgütlenmesi her zamankinden daha yüksek bir düzeye erişmiştir. Ama ağır basan amaç, her zaman özel kârdır. Bilimsel araştırma gittikçe artan bir ölçüde savaşın hizmetine sokulur. Doğa bilimleriyle uğraşan kimseler, o kadar sınırlı uzmanlık alanlarına hap-solurlar ki, insan toplumunun incelenmesi konusunda hiç bir eğitim görmezler ve doğa bilimini teorik bakımdan bir bütün olarak kavramakta büyük güçlük çekerler. Öte yandan toplumsal ve tarihi incelemeler de doğa bilimlerinden kopuk bir biçimde düzenlenir. İktisad tarihinden, iktisad ve tarih de siyasetten bütün bütüne koparılır. Bilimle en ufak bir ilişkisi yokmuşçasına öğretilir tarih. Doğa ilimleri okuyan bir öğrenci, Marksizmden tamamen habersizde olsa, doğadaki diyalektik süreçleri bu adla bilmesi bile, onları en azından sezinleme olanağına sahiptir. Oysa sınıf mücadelesini bile tanımayan bir burjuva tarihçisi için diyalektiğin yasaları hiç bir anlam taşımaz.

Burjuva eğitim sisteminde doğa-

nın incelenmesi ile insanın incelenmesi arasındaki bu çelişme, burjuva bilincinde bilimi bir üretici güç olarak geliştirme gereksinmesi ile sermaye ve emek arasındaki gerçek ilişkiyi gizleme gereksinmesi arasındaki çatışmanın bir yansımasıdır.

Bazı burjuva bilim adamları, çalışmalarının toplumsal sonuçlarıyla ilgilenmediklerini, aslında salt bilginin gelişmesiyle ilgilendiklerini söyleyerek, içinde buldukları durumu haklı göstermeye çalışırlar. Ama toplumsal sorunların baskısı arttıkça, bu tutumu, kendilerine olan saygılarını yitirmeden sürdürmeleri güçleşir. Öte yandan, bazıları da uğraşları sanayi alanıyla ilintili olduğundan işçilerle ister istemez ilişkiye girerler ve böylece sınıf mücadelesinin içine çekilirler. Halkın hizmetindeki kullanım değerlerinin üretimi için çalışan bir güç olarak bilimin emekle yeniden birleşmesinin ancak sosyalist devrimle mümkün olabileceğini öğrenirler.

3- Bir Meta Olarak Sanat

"Kapitalist üretim kafa emeğinin bazı dallarına, söz gelimi, şiir ve sanata düşmandır." (3) Bilim bir üretici güç haline gelirken, sanatta bir meta olup çıkar. Bu meta da bir tüketim maddesidir. Ama belli bir noktada öteki maddelerden farklıdır: Sanat eserlerinin değeri zengin koleksiyoncuların ve birikimcilerin vurgun hesapları ve moda değişiklikleri gibi dış etkenler tarafından belirlenir.

Feodal toplumda, öteki zanaat-kârlarla birlikte sanatçının da toplum hayatında gösterişsiz, ama güvenli bir yeri vardır. Sanatçı, Efendisine bağımlı idi. Gerçi, ama aralarındaki ilişki, ticari değil, kişisel di. Meta üretiminin gelişmesi sonucunda, bu "idilik" ilişkilerin yerini "nakit ödeme" aldı. Bundan önceki bölümde de belirttiğimiz gibi, ilişkilerdeki bu değişiklik, Viyana'lı büyük bestecilerin hayatlarında açıkça görülebilir. Beethoven'in zamanında müzik etkinliklerinin odak

noktası saray salonlarından konser salonlarına kaymakta, efendilerin elinden çıkıp emprezaryoların eline geçmekteydi. Beethoven bu değişikliği bir yandan olumlu bir şey olarak karşılarken, bir yandan da kendisinin piyasa için üretici haline geldiğini açıkça farkettti:

Yeryüzünde büyük bir sanat emanetçisi olmalıdır. Sanatçı eserlerini buraya vermeli ve karşılığında kendisi için gerekli şeyleri almalıdır. Ama günümüz koşullarında sanatçı yarı-tüccar olmak zorundadır. Buna yürek dayanır mı? (5)

Sanatçının kapitalist toplumdaki özgürlüğü, piyasa özgürlüğüdür.

Tekelci kapitalizm çağında bu özgürlük bile kısıtlıdır. Tekelci kapitalistlerin gözünde sanatın biricik anlamı, küçük bir seçkinler zümresinin eğlencesi olmasıdır. Ayrıca kitle haberleşme araçlarını da bir kâr kaynağı ve ahlâki ve manevi yozlaşmayı yaymanın bir yolu olarak kullanırlar. Bu kötülüğün zararlı etkileri her yerde, ama özellikle de, halâ emperyalizmin boyunduruğu altında bulunduran ve halk kültürünün geleneksel biçimlerinin sistemli olarak yok edildiği ülkelerde olanca açıklığıyla görülür.

Bu durumda seçimini yapmak zorundadır sanatçı. Dilerse, bir meta üreticisi olmayı kabullenebilir ve salt daha fazla para kazanmak için çaba harcayabilir. Ama, hiç kuşkusuz, böyle davrandığı zaman bir sanatçı olarak tutarlılığını yitirecektir. Ya da, ticari değerleri bir yana bırakarak, sanatsal yaratışın kendi kendini dile getiren bağımsız bir eylem olduğunu savunabilir. Bir başka deyişle sanat için sanat anlayışına sığınabilir. Oysa bu anlayış sanatçıyı ticari değerlerin pençesinden kurtarmaz. Çünkü, sanat için sanat anlayışının kendisi, meta üretiminin özünde var olan bencil bireyciliğin bir ifadesinden başka bir şey değildir. Sırtını sanat için sanat anlayışına yaslayan sanatçı, toplumsal sorumluluğunu göz ardı ederek, gerçek esin kaynağından uzaklaşır. Yaratıcı gücünü ye-

niden elde etmek istiyorsa, esin kaynağını halkta aramak zorundadır. Sanatçı, yarattığı eserin piyasadaki fiyatına göre değil de, insanlara verdiği mutluluğa göre değerlendirilmesini ancak halkla bütünleşerek sağlayabilir.

4- İdeolojik Yeniden Biçimlenme

Meta üretiminden ve sınıf sömürsünden kaynaklanan düşünceler kafamızda öylesine derin bir kök salmıştır ki, onların gerçekten ne demeye geldiklerini ancak zorlu bir siyasi mücadele içinde kavrayabiliriz. Bu nedenle, sosyalist devrimden gerek önce, gerek sonra, bütün sınıfların, yani sadece eski sömürücü sınıfların değil aynı zamanda devrimi destekleyen sınıflarla birlikte aydınlar ve proletaryanın da ideolojik bakımdan yeniden kalıba dökülmesi gerekir.

İşçi sınıfı, sınıf mücadelesi ve doğaya karşı mücadele içinde bütün toplumu olduğu kadar, kendinide yeniden biçimlendirir. (6)

Partinin önderliğindeki proletarya, aydınlara yol gösterirken, onları, topluma tam olarak katkıda bulunmalarının ancak kendilerini yeniden kalıba dökmekle mümkün olabileceğine inandırmalıdır:

Sanat ve edebiyat işçilerimiz bu görevi yerine getirmeli ve tutumlarını değiştirmelidirler. Yavaş yavaş işçilerin, köylülerin ve askerlerin safına proletaryanın safına geçmeli ve bunu, onların arasına giderek, pratik mücadelenin ta içine atılarak, Marksizmi ve toplumu inceleyerek yapmalıdırlar. (7)

Aydınlar gerçi belli bir ilerleme gösterdiler. Ama bununla yetinmemelidirler. Yeni toplumun gereksinimlerini tam olarak karşılayabilmek ve işçiler ve köylülerle birleşebilmek için kendilerini yeniden kalıba dökmeye devam etmeli, yavaş yavaş burjuva dünya görüşünü atıp, proleter, sosyalist dünya görüşünü benimsemelidirler. Dünya görüşünün değişmesi temel bir sorundur.

Ama bugüne kadar aydınlarımızın çoğunun bunu gerçekleştirdiği söylenemez. Aydınlarımızın ilerleme göstermeye devam edeceklerini, çalışma ve inceleme süreci içinde giderek sosyalist dünya görüşünü benimseyeceklerini, Marksizm-Leninizmi daha iyi kavrayacaklarını, işçilerle ve köylülerle kaynaşacaklarını umuyoruz. (8)

Bu süreç mutlaka proletaryanın önderliğinde yürütülmelidir. Ama sürecin gerçekten başarıyla sonuçlanması isteniyorsa, aydınlar tam olarak inandırılmalı, ve bu çalışmaya kendi istekleriyle katılmaları sağlanmalıdır.

Özgürlüğü önderlik ve merkezi rehberlik altındaki demokrasi ile bir arada savunurken, ideolojik sorunları ya da halk arasında doğru ile yanlışın ayırılmasıyla ilgili sorunları çözmek için baskı önlemlerine baş vurulması gerektiğini söylemek istemiyoruz. İdeolojik sorunları ya da doğru ile yanlışın ayırılmasıyla ilgili sorunları çözmek için, idari emirlere ya da baskı önlemlerine baş vurma yolundaki bütün çabalar, sadece etkisiz değil, zararlıdır da. Genelgeler yayımlayarak ya da halkı dine inanmaya zorlayarak, dini ortadan kaldıramayız. Halkı Marksizme inanmaya zorlayamayacağımız gibi, idealizmden vazgeçmeye de zorlayamayız. İdeolojik nitelikteki sorunları ya da halk arasındaki tartışmalı sorunları çözmenin biricik yolu, demokratik yöntemdir; tartışma, eleştiri, ikna ve eğitime yöntemidir; zor ve baskı yöntemi değil. (9)

Çin Komünist Partisi'nin son çeyrek yüzyıllık deneyleri proletarya ve aydınlar arasındaki bu uzlaşabilir çelişmenin doğru ele alındığında başarıyla çözülebileceğini kanıtlamıştır.

5- Burjuva Ahlak ve Kültürü

Burjuva ideolojisinde doğru ile yanlışın ayırılmasıyla ilgili sorunlar, tanrı iradesine ya da insan toplumu dışında başka bir ölçüye bağlı olarak ele alınır. Oysa proletarya devrimini sürdürme ve böylece insa-

nin insan tarafından sömürülmesi- ne son verme gerekliliğine hizmet edecek tarzda değerlendirilir:

Biz insan dışı ve sınıflar üstü kavramlara dayanan her türlü ahlakı reddediyoruz. Bunun toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin çıkarları uğruna işçi ve köylüleri aldattığını, kandırdığını, uyuttuğunu söylüyoruz. Bizim ahlakımızın bütünüyle proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarlarına bağımlı olduğunu söylüyoruz. (10)

Eski toplum şu ilkeye dayanıyor- du; ya sen başkalarını soyarsın, ya da başkaları seni soyar; ya sen başkaları için çalışırsın, ya da başkaları senin için çalışır; ya köle sahibi olursun, ya da köle... Ben hele şu tarlamı süreyim de başkaları ne halt ederse etsin; başkaları aç mı, çok iyi, ürünümü daha pahalıya satarım öyleyse. Benim doktorluk, mühendislik, öğretmenlik ya da katiplik gibi bir mesleğim olsun da, başkaları ne halt ederse etsin. Eğer bugün güçlü olanlara yağcılık edip yaltaklanırsam, işimi koruyabilir, hatta hayatta ilerleyebilir ve bir burjuva olabilirim. Bir devrimci asla böyle bir anlayışla ve böyle düşüncelere sahip olamaz... Bize ahlaktan dem vurdukları zaman, bir devrimciye göre ahlak denilen şeyin; birleşik disiplinden ve sömürücülere karşı bilinçli kitle mücadelesinden oluştuğunu söylüyoruz. Biz ilahi bir ahlaka inanmıyoruz ve ahlakla ilgili tüm masalların sahteliğini gözler önüne seriyoruz. Ahlak, insan toplumunun daha yüksek bir düzeye vardırılması ve kendini emeğin sömürülmesinden kurtarmasına yardımcı olma amacına hizmet eder. (11)

Evet, biz burjuva ahlakını reddediyoruz. Ama bu, burjuva kültürünü reddettiğimiz anlamına gelmez. Burada, burjuvazinin ikili niteliğini göz önüne alarak, bir ayırım yapmalıyız.

Bilimsel gerçek, dış dünyanın pratik içinde sınıanmış nesnel bilgisidir. Bugün modern bilim, insanları sömürünün ortadan kaldırılmasının mümkün olduğunu görebilmelerini

sağlamaktadır. Oysa modern bilim burjuvazinin ürünüdür. Kaldı ki, Marksizmin kendisi "kapitalizmin koşullarında biriktirilmiş insan bilgisinin somut temeline dayanır." (12) Proletarya bu bilgiyi reddetmez; tam tersine, onu devralır, geliştirir ve insanlığın yararına kullanılmasını sağlar.

Sanatsal gerçek ise, duyguların iç dünyasının sanatçı tarafından dile getirilen bir anlatımıdır. Sanatsal gerçeğin içerdiği güzellik, iyi ve kötü, doğru ve yanlış gibi kavramlar sınıftan sınıfa ve çağdan çağa değişir. Bu nedenle, özü gereği özeldir sanatsal gerçek. İnsanoğlu uzun bir zaman burjuva bilimiyle yan yana ilerleyen burjuva sanatı aracılığıyla, geleceğe duyduğu yeni güveni dile getirmiş ve böylelikle bu inancını pekiştirmiştir. Üstelik büyük burjuva gerçekçileri içinde yaşadıkları toplumdaki çürümeyi ta yüreklerinde duymuşlardır:

*En küçük bir kusuru bile gizleyemez yırtık pırtık giysileri
Sırmalı kürklerle, her ayıbı örter.
Günahını altınla kaplar,
İz bırakmadan kırılır doğruluğun mızrağı;
Paçavralara sar, bir saman çöpü bile kolayca delip geçer
(Shakespeare, Kral Lear)*

Büyük burjuva gerçekçilerinin eserlerindeki olumlu ya da devrimci yöndür bu. Hiç kuşkusuz, sınıflarının ve çağlarının ideolojik sınırlamalarından doğan olumsuz ya da gerici bir yön de vardır. İşte günümüz burjuva toplumunda bu olumsuz yön baskın çıkar. Sanatçının eseri teknik bakımdan yatkın olabilir, ama öz bakımından tam bir çöküntü içindedir ve tüm anlamını yitirmiştir. Halk yığınlarıyla olan bağını kopardığı için ta kökünden çürümüştür.

Dolayısıyla, proletarya, burjuva klasikleri karşısındaki tutumunu saptarken, kendi sınıf çıkarlarından hareket etmelidir. Siyasetten bağımsız, mutlak bir sanat ölçütü yoktur. Ama bir sanat eseri salt siyasi bir ba-

kış açısıyla da doğru değerlendirilemez. Bu ikisi, yani, siyasi ölçüt ile sanat ölçütü birleştirilmelidir:

Bir siyasi ölçüt vardır, bir de sanat ölçütü vardır. Peki, bu ikisi arasındaki ilişki nedir? Siyaset nasıl sanatla bir tutulamazsa, genel bir dünya görüşü de bir sanatsal yaratış ve eleştiri yöntemiyle bir tutulmaz. Biz sadece soyut ve mutlak olarak değişmez bir sanat ölçütünü de reddediyoruz. Bütün sınıflı toplumlarda, her sınıfın kendine özgü bir siyasi ölçütü ve sanat ölçütü vardır. Ama bütün sınıflı toplumdaki bütün sınıflar sanat ölçütüne değil, siyasi ölçüte öncelik verirler. Burjuvazi sanat değeri ne kadar yüksek olursa olsun, proleter sanat ve edebiyatını her zaman görmezlikten gelir. Aynı şekilde, proletarya da, geçmiş çağların sanat ve edebiyat eserleri arasında bir ayırım yapmalı ve bu eserlere karşı benimseyeceği tutumu, ancak onların halk arasındaki tutumlarını ve tarihi olarak ilerici bir rol oynayıp oynamadıklarını inceledikten sonra belirlemelidir. Siyasi bakımdan açıkça gerici olan bazı eserler, belli bir sanat niteliği taşıyabilir. Ne var ki, bunların özü ne kadar gerici ve sanat niteliği ne kadar yüksekte halk için o kadar zararlıdır ve reddedilmeleri de o kadar zorunludur. Çöküş dönemindeki bütün sömürücü sınıfların sanat ve edebiyatının ortak bir özelliğinde, gerici siyasi özleri ile sanat biçimleri arasındaki çelişmedir. Bizim istediğimiz, siyaset ve sanatın birliği, öz ile biçimin birliği, devrimci siyasi öz ile mümkün en yetkin sanat biçiminin birliğidir. (13)

Proletarya, burjuva klasiklerini kendi dünya görüşüne göre yeniden yorumladıktan sonra, onların içerdiği tüm yaratıcı öğeleri özümleyecek ve onları, zengin halk türkülleri mirası da içinde olmak üzere kendi sanat geleneği ile kaynaştıracaktır. Bu kaynaşma sonucunda, siyasi mücadele süresi içinde geleceğin yeni sanatı; başka bir deyişle öзде sosyalist, biçimde ulusal olan yeni sanat doğacaktır.

Devrimci aydınlar bütün bunların gerçekleştirilmesinde son derece önemli rol oynayabilirler; yeter ki, halk yığınlarıyla bütünleşsinler:

Biz, sanat ve edebiyat mirasımızdaki bütün iyi şeyleri devralmalı, yararlı olan herşeyi eleştirici bir biçimde özümlemeli ve içinde yaşadığımız yer ve zamanın insanların hayatlarındaki sanat ve edebiyat hammaddelerinden yarattığımız eserlerde bunları örnek almamız... Ama bu mirası üstlenmek ve örnek olarak kullanmak hiç bir zaman kendi yaratıcı çalışmamızın yerini almamalıdır. Hiç birşey yaratıcı çalışmamızın yerini tutamaz... Çin'in devrimci yazar ve sanatçıları, umut verici yazar ve sanatçılar, halk yığınlarının arasına gitmelidirler. Her çeşit insanın, bütün sınıfları, bütün yığınları, hayatın ve mücadelenin bütün canlı örneklerini, sanat ve edebiyatın bütün hammaddelerini gözlemlemek, tanımak, incelemek ve tahlil etmek üzere uzun bir zaman kararlılık ve içtenlikle işçi, köylü ve asker yığınlarının arasına girmeli, mücadelenin ateşine atılmalı, biricik kaynağa en kapsamlı ve en zengin kaynağa gitmelidirler. Ancak o zaman yaratıcı çalışmada bulunmaya başlayabilirler. (14)

Mücadelenin ateşine atılan ve devrim uğrunda canını veren Christopher Caudwell de İngiliz aydınlarına hemen hemen aynı şeyi söylemişti. İngiliz aydınlarına proletarya adına şöyle seslenmişti Claudwell:

Zorlu ve yaratıcı olan yolu, yani sanat kategorilerini ve tekniğini yeniden biçimlendirme yolunu seçmelisiniz. Öyle ki, sanat, doğmakta olan yeni dünyayı dile getirebilsin ve onun gerçekleştirilmesinin bir parçası olabilsin. İşte o zaman sizin sanatınızın proleter ve canlı bir sanat olduğunu söyleyeceğiz. İşte o zaman, sizin ruhunuzun geçmişten koştüğünü, geçmişi sürüyüp bugüne getirdiğini ve geleceğin gerçekleştirilmesinin zorladığını söyleyeceğiz.

Sınıflı toplumda, özellikle de kapitalist toplumda, gerçeklik ile güzellik bir birine karşıt ve uzlaşmaz şeyler olarak belirir. Gerçek olan çirkindir, güzel olan ise gerçek değildir. Sanatçı bu çelişmeyi "hayal gücü içinde ve hayal gücü aracılığıyla" çözmeye çalışır. Bu bakımdan büyücüye ve mithos yaratan insanlara benzer. Ama gerek büyücüler, gerekse mithos yaratanlar yanlısına ile gerçekliği ayırdedemeler. Oysa sanatçı, kendi yanlısamasının bilincindedir. Giderek proletarya saflarına katılıp halk yığınlarıyla kaynaştığında daha da köklü bir değişikliğe uğrar. Artık sadece kendi yanlısamasının bilincine varır. Bir Marksist-Leninist olarak insanın bilincinin toplumsal varlığı tarafından belirlendiğini kavrar. Aynı zamanda, genellikle maddi olanın zihinsel olanı belirlemesine karşılık, zihinsel olanın da maddi olanı etkilediğini anlar. (16) Dolayısıyla, artık onun gözünde sanatçının görevi, gerçeklikten kaçarak bir düş dünyasına sığınmak değil, emekçilerin yaratmakta oldukları yeni dünyanın gerçekliğini tüm zenginliğiyle onların gözleri önüne sermek ve böylece onları daha da büyük çabalar harcama coşkusuyla donatarak yeni dünyanın gerçekleştirilmesini hızlandırmaktadır:

Devrimci sanat ve edebiyat gerçek hayattan çıkarılmış, çeşitli kişiler yaratmalı ve kitlelerin tarihi ilerletmelerine yardımcı olmalı. Söz gelimi, açlığın, soğukun ve zulmün getirdiği acılar vardır; insanın insan tarafından sömürülmesi ve ezilmesi vardır. Her yerde var olan bu olguları, insanlar olağan şeyler gibi görürler. Oysa yazarlar ve sanatçılar, bu tür olayları yoğunlaştırır, ve kitleleri uyandıran coşkuyla tutuşturan, çevrelerini değiştirmek üzere birleşmeye ve mücadele etmeye zorlayan eserler yaratırlar. (17)

Böylece proletarya devrimi kesin sonuca doğru ilerledikçe, eski toplumun aydınları, halk yığınlarıyla birleştikçe, ve halk yığınları eski toplumun bilim ve sanat alanlarındaki düşünsel başarılarını özümleye-

rek kültür düzeylerini yükselttikçe, toplumun sınıflara bölünmesi kol emeği ile kafa emeği arasındaki ayrılık ve insan bilincindeki bölünme yepyeni bir birlik içinde, insanın düşüncesinin bilgisel yönü ile duymusal yönü arasındaki birliği ve bu ikisinin pratikte olan birliği içinde bütünleşecektir. Bunu devrimci bir İngiliz şairi şu dizelerle dile getirmişti.

O iğrenç maske düştü artık, insan Boyunduruksuz, özgür, sınırsız ama eşit.

Ne sınıf, ne oymak, ne ulus Korkudan, baskıdan, ezilmekten uzak

Kendi başına bayrak insan. (Shelley, Zincirden Kurtulan Prometheus)

Dipnotlar:

1. Karl Marks ve Friedrich Engels, Alman İdeolojisi,
2. Karl Marks ve Friedrich Engels, Komünist Partisi Manifestosu.
3. Karl Marks, Kapital.
4. Karl Marks, Artı-Değer Teorileri.
5. Ludwig van Beethoven, Mektuplar.
6. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine.
7. Mao Zedung, Yenian Sanat ve Edebiyat Formundan Konuşmalar.
8. Mao Zedung, Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine.
9. Aynı Eser.
10. Vlademir İlyiç Lenin, Gençlik Birliklerinin Görevleri.
11. Aynı eser.
12. Aynı eser.
13. Mao Zedung, Yenian Sanat ve Edebiyat Formunda Konuşmalar.
14. Aynı eser.
15. Christopher Caudwell, Yanlısama ve Gerçeklik.
16. Mao Zedung, Çelişme Üzerine.
17. Mao Zedung, Yenian Sanat ve Edebiyat Formunda Konuşmalar.

MERHABA "Zemheri sabahında biten kardelen çiçeği"

MERHABA YENİ DEMOKRASİ.

İnanıyoruz ki; hiçbir ürün, başarıya ulaşamaz bütün eksiklerden azade çıkmaz karşımıza. Doğrular yanlışlarla mücadele içinde gelişir güçlenir...

İnanıyoruz ki; Yeni Demokrasi gelişip güçlenmenin, serpilip gelişecek olanın, iyinin, güzelin, doğrunun sesi, soluğu oluyor olacak. Ve inanıyoruz ki, O, ışıklarda, kara galerilerde, varoşlarda, alanlarda, köyde-kömde kısaca yaratan ve varedenlerin dünyasında vefalı, sadık, karlı bir öğrenci ve bilge bir öğretmen olarak dinamizmi ve saygılıyla hayatın daimi yaşayana olacaktır.

Onur ve erdemler yüklü aydınlık bir ufka uzanan yol; dağlardan koya uzanan inen, karlı uçurum boylarınca uzanan inişli-çıkışlı, taşlı-dikenli bir naldökendir. Bu yolda soluğu kesilenler dinele dursun. Geçici yol arkadaşları, erimini yitiren dostlar, mecalsiz ve histerik yakarılarıyla dönedursun kiblesini ilahlara... "Bu sevdayı kurda-kuşa yedirmeyenlere" MERHABA.

Şimdiye kadarki yazıların genel olarak ihtiyaca cevap veren nitelikte olduğu ve seviye itibarıyla özlü ve doyurucu olduğu, giderek beklenen ve özlenenin kotarılabildiğini görüyoruz. Özlü ve bütünsellik arzedecekse bazı yazıların kısa oluşuna bir diyeceğimiz olamaz. Ancak Y.GÜNEY'e ilgili yazıda olduğu gibi, bazı yüzeysel değerlendirmeler de görülmektedir.

Y.GÜNEY gerçeği 5. Sayıda geçen yazıyla özellikle genç okuyuculara tam olarak anlatılabildiği değil. N.HİKMET'le ilgili bir değerlendirmeye yazısında olduğu gibi konu daha detaylı irdelenmeliydi, diyoruz. Zandan, baskı ve engellemelerle geçen GÜNEY'in kısa yaşamının özellikle son yıllarında yarattığı değerlerin öz olarak proleter kazanımlar olduğu inancındayız. İdeolojik ve si-

yasi arenada estirilegelen uluslararası her türlü gerici rüzgarlara karşın GÜNEY, aydın sanatçı kişiliğini, proleter öze mayandırarak Türkiye'de var olan proleter düşünceye en yakın eğilim olmuştur. Bu gibi değerler karşısında duyarlılığın pekiştirileceğini umuyoruz.

Bu vesile ile dizgilerdeki yanlışlıkların en aza indirilmesini hatırlatmak, bazı barizliklere de dikkatimizi çekmek istiyoruz. 4. ve 5. sayılarında aynı resim çalışmasının ardarda basılması ve benzer bir tekrarin E.G.SANDALCI ile yapılan röportaj bölümünde aynı negatiften bir fotoğrafın bir sayfanın iki yüzüne iki kez basılması gibi sayfa müşrifliğinden kaçınılarak daha özenli davranılacağına da inanıyoruz.

Başarı dileklerimiz ve kardeşlik duygularımızla sevgi ve selam.

AYDIN E TİPİ CEZAEVİ
Y.DEMOKRASİ OKUYUCULARI

Sayın Sevim Karakuş,

Yeni Demokrasi'nin yayın yaşamına girmesi her devrimci gibi beni de sonsuz bir sevince boğdu. Yeni Demokrasi gerçekten geçmişin birçok yanlışlarından arınmış olarak ve özlenen bir içerikle karşımızda. Yazılardaki anlatımın çekiciliği, gereksinilenlere yanıt veren konuların seçilişi, davanın onurlu biçimde savunuluşu gibi ayrı olgular birbirini tamamlayarak bütün'ün güzelliğini ve görkemini ortaya koyuyor.

Yeni Demokrasi'yi yayın yaşamının yeniliğine karşın yetkinliğe ulaşmış olarak görüyorum. Tüm dergi çıkaranlarını içtenlikle kutlar, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Size birkaç şiirimi gönderiyorum. Beğenirseniz yayınlamanız dileğiyle. Selamlar...

MERHABA SEVGİLİ DOSTLAR,

Sahi!.. Nerede kalmıştık! Sevdanın eteklerine mi varmıştık, yoksa umudun kavşağına mı takılmıştık?

Sanki dün gibi yakın, ama asırlar kadar uzun gibi gelen baskı, zulüm, acı ve kan lifleriyle örtülmüş kara bir şalla örtülü zaman, zulmün ve ihanetin çürüten kabuğunu kırarak nasıl da tomurcuklandı umudun yeşeren şafağında yeniden.

O ne fırtınaydı, tozkoparan mı? Yoksa!.. Tamam, kasırgaydı! Bütün kurumları; üniversiteleri, sendikaları, dernekleri, baroları, bütün demokratik kurumları... üzerinden silindir geçmiş gibi yamyassı edildi de ülkemin gıki bile çıkmadı anlaşılan payeler verilmiş "koca" profesörlerin!

Körelten yürekleri, alev alev yakan gözleri karakurşun gibi ağır çöken şafağına yurdumun sis, dağılıyor mu ne? Hafif hafif! Duvarlar öyle yüksek, çelik örgüler öyle girift, al bir güneş. Neydi o işkence, o zulüm!? Neydi o tank, tüfek sesleri? Altı kadife kaplı dedikleri oysa mih çakılı potin sesleri? Ya, yıllar yılı mekik dokuyup, çile ören ana-baba, gelip-kardeş-eş ve kızkardeşin yüreğine oluk oluk süzülen kuru yaşlara ne demeli?

Demek savcılara yine iş düştü deşenize! Artık çizerler sayfaların altını söz söz, satır satır... Eeee... Olacak o kadar, görevleri. Baksanıza gene düşmeye başladı sarı şeftali ve kırmızı kiraz gibi renkli kapaklı dergiler patır patır...

Yıllarca evvelinden bir taş gibi kodesin ucra bir köşesine fırlatılıp atılmışken, kimbilir belki de, bir günün serin sabahında böyle güler yüzlü Yeni Demokrasi ile karşılaşacağım aklıma gelmezdi. Yürekte ılık bir sevinç duyunca gün yarı olmuştu bile.

Geçmiş deneyimlerin gözönünde bir panoya asılması temenni ve dileğiyle yayın yaşamınızda sonsuz başarılar!..

İrfan Aşık

Devamlar - Devamlar -

Baştarafı Syf: 69'da

Yeni Demokrasi: Gorbaçov'un çıkışını nasıl değerlendiriyorsunuz? O'nu reformlara iten nedenler nelerdir?

Lucas: Gorbaçov önce gösterişli bir barış saldırısı ile başladı işe, O'nun ekonomik güçlükler içinde kıvrandığını iyi bilen ABD, onu ekonomiyi ferahlatma ve toparlanma fırsatı vermemek için önerilerini peş peşe reddetti. Çernobil o'nun barışçıl pozunu biraz gölgeledi. Reformların nedeni, ekonomik krizi aşmak, yeni atılımlar yapmak, müstakbel kârlarını garantilemektir. Gorbaçov'un eski revizyonistlerden esasta bir farkı yoktur. O, yeni burjuvazinin biraz değişik biçimde maskeyle karşımıza çıkışıdır. Gorbaçov iktidardaki yeni burjuvazinin, yeni ihtiyaçlarının bir sonucudur. Ekonomik ve siyasal krizdir o'nu böyle konuşturan. Afganistan'daki askeri fiyaskoya da bir çare bulmak için böyle birisine ihtiyaç vardı. O'nun çizgisi, modern revizyonizmin yenileşme çizgisidir. Dünya'yı paylaşma talebinin daha bir güç kazanması

için seferberlik çizgisidir. Sovyetler gelişmekte olan bir emperyalist güçtür. Sosyalist mirası, halkların mücadelesini içten fethetmek için silah olarak kullanıyor. Bu bakımdan çok tehlikelidir.

Yeni Demokrasi: Söyleşi için çok teşekkürler sayın Lucas.

Lucas: Teşekkürler.

Baştarafı Syf: 71'de

Yine Kürdistan dergisinin 22 Nisan 1335 (1919) tarihli 6. sayısında (sayfa: 62-63) da Bedirhani Muhammed Osman şöyle diyordu:

KÜRT MUHACİRLERİNE NE OLACAK?

"...Bu bahar da mı Musul'un, Sivas'ın, Konya'nın, Ankara'nın hanları, ahırları içinde taşlar çamurlar üzerinde inleyecekler? Hergün birkaç yüz hatta bin kişinin geçimlerini kendi sofralarında, istirahatlarını kendi konaklarında, tekkelerinde sağlayan ve şimdi muhaceret köşklerinde bir lokma ekmeği en adi bir insandan, beş parayı en hain bir düşmandan bekleyen reisler, hane-

dan, alimler, şeyhler bu bahar da mı dilendirilecekler? 'Uygulama isteriz, uygulama isteriz' diye bağırarak İttihatçılar'ı Divan-ı Harbler'de, Sultanahmet Meydanı'nın darağaçlarında görmek isteyen gazeteci beylerimiz ne vakit Türkçülüğü unutarak Kürt adını, haksızlığa uğramış Kürtleri başmakalelerine geçirecekler? Osmanlı hükümeti, ne samani Kürtleri sadık fedakâr bir şubesi olarak tanıyacak ve yardım elini uzatacak, herhalde şimdiye kadar kuvvetli ve kesin bir bağlılıkla Kürtlerin bağlı buldukları bu hükümet, bu millet, Kürdün de sefaletine son vermeyi, vaktiyle yerlerine, tarlalarına kavuşturulup ekim işlerine yardım etmeyi en önemli bir görev olarak tanımalıdır. Çünkü Kürdün bu millete, bu vatana hizmeti büyük, hem pek büyüktür.

Bedirhani Muhammed Osman

(*) Metnin aslında da bu her iki madde, Madde-12 şeklindedir.

(1) "EL GAZZİYE KURDİYYE", Kahire 1930, s.60.

(2) "KÜRDİSTAN'da 20. ASIRDA TÜRKLERİN MEDENİYETİ" Muşli Hilmi, 1938. sf.3.

KÜÇÜK ADAM

Yürüyordu küçük adam,
Büyük düşlerin yüklü kervanında.

Gün oldu küçük adam,
Sapa vurdu yitirdi yolunu.
Kaldı bir başına, erimsiz sefil...
Döndü divane kuzgun
Sarı steplerde
Şerir ve yabanıl.

Ve sonra gün oldu küçük adam,
Pusat bağlayıp harami safında
Baskınlara durdu gerilerden
O büyük düşün yüklü kervanına.

İt ürür kervan yürür

Dediler ki;

— Meyletmişse hainliğe münkürün
yüreği
Fırlatıp atmalı yüreğini
Ve eğip önüne mankurt kafasını
Basıp gitmeli insan ilinden...

A.YAĞAN

HASATLARA YÜRÜMEK

Temmuz hasadına yürüyen çiçekler
Sararken kırağı vurgununu yaralarını
Salar köklerini derinlere
Uzanır ırmakları emer.

Temmuz hasadına yürüyen çiçekler
Arınırken çürüyen kabuklarından
Uzatır dudağından kıvılcımları
Uzanır güneşi öper.

Temmuz hasadına yürüyen çiçekler
Döner hasat hasat dağlara ovalara
Salar yürekleri gün renginde harmanlarca
Sevinçler yaşatır
Kalkar yarına gider.

A.A.

BİZİ BEKLE

Sen, ey yüzyılların ocağında kavrulan
Maden ocağında kazmayı hınçla
savuran,
Güneşsiz dünyanın yiğit neferi,
Şanlı proleteryam
Sen, ey yüzyılların çoraklı deresinden
Acı sular içmiş,
Can parçası toprağından sürülmüş
Nice sultanlara başkaldıran
Yiğit, yoksul köylüm
Zulmün, zindanın baş eğdiremediği,
Feryadı isyan
Yüreği kan
Yalnızlığın sonsuzluğunda
Yüce onur,
O korkunç tahammül,
Bizi bekle
Dört duvar ardından
Gizlice el sallayan
Bilinci beyninde taşıyan
Yaralı gönüllerin harmanı
Sevda kervanı
Saçsız-bıyıksız,
Özgürlük tutsağı
Bizi bekle
Cevizli Tütün işçileri,
Beykoz kunduracıları,
Tel tel sararken tütünleri
Nakış nakış işlerken deriyi
Sallarken kazmayı
Zonguldak madenlerinde
Ak kor halinde eritirken demiri
Ereğli'nin mavi tulumluları
Çapa sallayan Çukurova'lım
Tırpan sallayan Harran'lım,
Biz ki özgürlük şarabı içtik
Tütünde, Demirde, Çapada, Tırpanda
Bereket dualarıyla savurduk tohumu
Sevda türküleriyle biçtik
Kışın yine açtık
Kazma salladık grizu patlamasında
Nice canlar vererek
Şanlı mavi tulumlarıyla
Nakış nakış işledik deriyi

Terlik olduk beylere, kundura
İlaç parası yok
Küçük kızın Bronşit'ine
Ooooyyy...
Ne sebep,
Ne ahnyazısı,
Ne kader
Düşünceyle hareketin somutlaştığı nokta
İnsanı insan yapan
Onun ilkel eyleminden,
Bilinçli davranışına değin
Sürecin sonsuzluğa yoğruldu,
Ezildi, sömürüldü, öldürüldü
Gün oldu harman oldu
Tırpan oldu,
Çekiç oldu,
Örsü hınçla döverek
Bobin oldu
Zulmü sarsarcasına
Tel tel sararak
Şafağın ortasında
Cevizli Tütün işçilerinin
Zonguldak madencilerinin
Şanlı tulumunun sevdası
Munzur kenarından süzülüp,
Vartinik'e bayrak oldu,
Al kanlar içinde
Onulmaz yaranın al gülü
Meşe gibi, Kaya ardı Kuytularda...
Nadir çiçeklerin açtığı,
Bire on veren
Harmanlanmış toprak
Şimdi çiçeğin açtığı,
Fidanın boy verdiği zamandır
Al kanlara karışan munzur
O canhıraş,
Devinim içinde
Dokuz can,
Sekiz fidan,
Beş damar kopardın yüreğimden
Ooooyyy... Sende ahım var
Munzur suyu
Bizi de bekle dağ kuytuluklarında...

H.Güreş

EYLÜL KUŞATMASI

I

Az sayıda
Ve sinsi bir hazırlıktaydılar.
Silahlarını
Silahlarını yağlayıp, parlattılar

Kalles pusudaydılar
Pusularını
Pusularını hazırladılar
Vahşi bir zulüm hastalığındaydılar
Zulümlerini
Zulümlerini hazırladılar
Gaddar bir ölüm düşündüler
Ölümleri
Ölümlerini hazırladılar
Kutsal kitap kadar yalancıydılar
Yalanlarını
Yalanlarını hazırladılar
Haindiler
İhanetlerini hazırladılar
Korkaklıklar
Korkularını
Korkularını hazırladılar
Artık hazordılar...
Karanlığı sevyiyorlardı
Ve gece karanlığında yürüyorlardı...

II

Milyonlarcaydılar
Ve fabrikada, atölyede
makinedeydiler

Birleşken
dövüşken
girişkendiler.
Tarlada, bağda, karasabandaydılar.
Umarsız
endişeli
birikimliydiler
sabırlı
umutlu
kavgacıydılar
Fabrikada, fabrikasız
tarlada topraksız,
emekte emeksiz;
okulsuz,
susuz,
yolsuz,
mutsuz,
aç,
çıplak,
üzgün,
umutlu,
kavgacı,
edilgen,
güçlü,
zayıf,
sabırlı,
dövüşken,
girişken,
dirençken,
umarsız
endişeli
hiçbir şey
VE HER ŞEYDİLER!

Grevde kavgada
yürüyüşte, gösteride
işgalde, direnişte
Dövüşte, çatışmada
Eylemde, ölümde
Ölümde,
Ölümde, ölümdedydiler

Kenite ve kırdı
Kasaba ve köyde
Gecekondü ve damda
İşsiz,
Yorgun,
Bitkin
Ve dağıntıklılar.

Savaşçı,
Gerilla,
Partizan,
Kadın ve erkek
Ve gençler

Karanlığı sevmiyorlardı
Koyu bir karanlığın yürüyüşünü duydular

III

Konuşkan oportünistler
Konuşmayı sevyiyorlardı ama
Sadece kendi konuşmalarını
Konuşkandılar
Şah konuşuyorlardı

Duymuyorlardı...

Kendi seslerinden başkasını

IV

VE ÖLÜM YÜRÜDÜ SOKAKLARA!

Bir tank göründü caddede
bir tank daha
Tank doldu kentlere...

Askerler göründü caddede
Askerler
Askerler doldu her yere
Birleştiler,
çoğaldılar,
yayıldılar
Avdaydılar.

Migferli, zirbli
Silahlı, kalkanlı
Çelik yelekli, joplu
Tüfekli, tabancalı
Toplu, tanklı
Uniformalı, sivili

Hain kalles
Gaddar yalancı
korkak, azgın

Kudurgan

Ve düşmandır

Bir evin kapısı tekmelemedi
Uykulu gözlerle kapıyı açan
Migferli, tomsonlu
G-3'lü, Akrepli
düşmanın dehşetinden geri çekildi;

Bir evin kapısı daha tekmelemedi
O evde bir genci daha götürdüler
Kapı tekmelemedi

Kapılarımız tekmelemedi
Gençleri doldurdular
Minibüs, otobüs
Ve ringlere...
Ve bilinmeyen yerlere...
Fakat ülkemizin gençleri
Öylesine çoktu ki
Sığdıramadılar hücrelere.

Bir evin etrafı kuşatıldı
Anons: 'Teslim olun'
Silah yanıtıladı "Faşizm kahrolsun!"
Sesleri ve silahları
Susmadı gerillaların.

Sürüyordu kuşatma
Evden, kentlerden
Köylerden gençler
Ve yaşlılar toplanyordu...
Kuşatma sürüyordu
Bilinmeyen yerlere
Sığdırılmayan yerlere
İnsanlarımız yığılıyordu
Ülkem ev ev
Kent-kent
Köy-köy kuşatılıyordu.
Kuşatma sürüyor, sürüyordu...

V

Evlrimiz cezaevi
Kentlerimiz cezaevi
Dağlarımız cezaevi
Ülkemiz cezaevi oldu.
Kentlerimiz işkence evi
Evlrimiz işkence evi
Köylerimiz işkence evi
Dağlarımız işkence evi
Ülkemiz işkence evi oldu.
Evlrimiz ölü
Kentlerimiz ölü
Köylerimiz ölü
Dağlarımız ölü
Ülkemiz ölü oldu.

Ülkemiz bir kan bulutunun
Sağanağında
Devrimciler darağacında
Hücre,
Cezaevinde,
İşkencede
Ve Mamak'da
Diyarbakır'da
Antep'de
Adıyaman'da
Metris'te
Şiriner'de
Ve kavgayı
Ve korkayı
Yeniden öğrentiyorlardı

Tarih 1980'ini gösteriyordu
Ve kuşatma sürüyordu
Fakat bu ölüm
Ve ölüm sağanağında
Gelecek mutlu günlerin ışığında
Umutla
İnatla
HALKIMIZ YAŞAMAYI
SÜRDÜRÜYÖRDÜ